

Urząd Statystyczny w Lublinie

LUBELSKI OŚRODEK AKADEMICKI

SZANSE I ZAGROŻENIA ROZWOJU

Analizy statystyczne

Recenzenci Reviewers

dr hab. Zbigniew Pastuszak, prof. UMCS
dr Dagmara Kociuba

Zespół redakcyjny Editorial board

Przewodniczący Chairman

Krzysztof Markowski

Członkowie Members

Waldemar Dymek

Jerzy Greszta

Zofia Kurlej

Elżbieta Łoś

Andrzej Matacz

Kazimierz Tucki

Paweł Wroński

Aneta Olszewska-Welman

sekretarz secretary

Autorzy opracowania Authors of the publication

Andrzej Jakubowski

Sławomir Dziaduch

Przygotowanie danych Data preparation
i zestawienia tabelaryczne and table compilation

Andrzej Jakubowski, Sławomir Dziaduch, Zofia Wadowska

Rysunki i skład komputerowy Artwork and Computer Typesetting

Andrzej Jakubowski, Sławomir Dziaduch

Projekt okładki Cover design

Andrzej Jakubowski

ISBN 978-83-7402-216-3

Urząd Statystyczny w Lublinie, ul. St. Leszczyńskiego 48,
20-068 Lublin, Tel. 81 533 20 51, fax. 81 533 27 61
e-mail: SekretariatUSLUB@stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS – prosimy o podanie źródła
When publishing the CSO data – please indicate the source

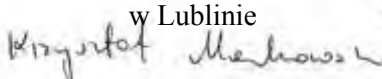
PRZEDMOWA

Szkoły wyższe pełnią ważne funkcje w życiu społeczno-gospodarczym miasta i regionu, wiążące się z dostarczaniem wykwalifikowanych kadr, zaawansowanych technologii i innowacji, a także kształtowaniem życia społecznego i kulturalnego. Skuteczność działań zorientowanych na rozwój szkolnictwa wyższego w Lublinie zależy w dużej mierze od stanu wiedzy empirycznej na temat potencjału edukacyjnego i naukowo-badawczego lubelskiego ośrodka akademickiego. Dzięki niej możliwa jest zarówno dogłębna analiza, jak i rzetelna ocena charakteryzujących go procesów oraz diagnoza determinujących czynników.

Urząd Statystyczny w Lublinie, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom i zainteresowaniu różnych grup społecznych rzetelną informacją statystyczną, przygotował publikację kompleksowo przedstawiającą potencjał lubelskiego ośrodka akademickiego oraz jego rozwój w latach 2001-2011. Zawarte w niniejszym opracowaniu analizy mogą stanowić użyteczne narzędzie monitoringu oraz umożliwić realizację skutecznych działań na rzecz kreowania polityki rozwoju oraz bieżącego zarządzania szkolnictwem wyższym w Lublinie.

Niniejsze opracowanie składa się z dwóch części, tj. analitycznej i tabelarycznej, poprzedzonych szczegółowymi uwagami metodycznymi. Część analityczna składa się z czterech rozdziałów. Dotyczą one uwarunkowań rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego, jego pozycji na tle innych ośrodków w Polsce, a także potencjału edukacyjnego i naukowego. Część analityczna zakończona jest wnioskami dotyczącymi szans i zagrożeń rozwoju. Część tabelaryczna obejmuje z kolei bogaty materiał liczbowy charakteryzujący lubelskie szkoły wyższe w analizowanym okresie.

Mamy nadzieję, że w oparciu o przedstawione wyniki badań oraz wykonane analizy możliwe będzie skuteczniejsze kształtowanie rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego, adekwatnego do wyzwań stojących przed szkolnictwem wyższym w Polsce. Ponadto mamy nadzieję, iż publikacja ta będzie dla Państwa cennym źródłem informacji o szkołach wyższych w Lublinie.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Lublinie

dr Krzysztof Markowski

Lublin, luty 2013 r.

FOREWORD

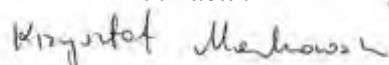
Higher education institutions serve important functions in the socio-economic life of the city and the region, involving the supply of qualified human resources, advanced technology and innovation, as well as the formation of social and cultural life. The effectiveness of activities aimed at the development of higher education in Lublin depends largely on the state of empirical knowledge about the potential of educational and research academic center of Lublin, through which it is possible to both in-depth analysis and thorough evaluation processes characterizing it and a diagnosis of determining factors.

In order to meet the expectations of different groups of statistical information users Statistical Office in Lublin has prepared a comprehensive publication concerning the potential of the Lublin academic centre and its' development in the years 2001-2011. This survey provides a useful tool for monitoring and improving the effectiveness of development policy and ongoing management.

The publication consists of two parts: analysis and tables. The first analytical part includes 4 chapters: Conditions of the Lublin academic centre development, its position in Poland, educational and scientific potential, as well as conclusions concerning opportunities and threats of the Lublin academic centre development. The extensive statistical data concerning higher education institutions in Lublin was presented in the second part – tables.

We hope that the presented results and analysis will enable the development of the Lublin academic centre adequate to the challenges facing higher education in Poland. We also hope that our publication will be a valuable source of information in the range of the higher education institutions in Lublin

*Director
of the Statistical Office
in Lublin*

Krzysztof Markowski, PhD

Lublin, February 2013

SPIS TREŚCI

Przedmowa	3
Uwagi metodyczne.....	13
Uwagi ogólne	13
Podstawowe pojęcia zawarte w publikacji	15
Uwagi szczegółowe	18
Objaśnienia znaków umownych	20
Ważniejsze skróty	20
I. CZĘŚĆ ANALITYCZNA	21
WSTĘP	22
ROZDZIAŁ 1	
UWARUNKOWANIA ROZWOJU LUBELSKIEGO OŚRODKA AKADEMICKIEGO	26
1.1. Rozwój historyczny	26
1.2. Uwarunkowania społeczno-ekonomiczne	31
1.3. Uwarunkowania demograficzne	34
1.4. Uwarunkowania formalno-prawne	35
1.5. Uwarunkowania finansowe	38
ROZDZIAŁ 2	
POZYCJA LUBELSKIEGO OŚRODKA AKADEMICKIEGO W POLSCE.....	41
2.1. Studenci i absolwenci	41
2.2. Współczynnik skolaryzacji	46
2.3. Oferta edukacyjna.....	48
2.4. Model ciążenia ośrodków akademickich	50
2.5. Potencjał kadrowy.....	52
2.6. Ranking ośrodków akademickich w Polsce	54
ROZDZIAŁ 3	
POTENCJAŁ EDUKACYJNY LUBELSKIEGO OŚRODKA AKADEMICKIEGO	60
3.1. Oferta edukacyjna.....	60
3.2. Kandydaci na studia.....	65
3.3. Studenci.....	66
3.4. Absolwenci.....	74
3.5. Studia podyplomowe.....	76
3.6. Studia doktoranckie	79
3.7. Cudzoziemcy	82
3.8. Jakość kształcenia	85

ROZDZIAŁ 4	
POTENCJAŁ NAUKOWY LUBELSKIEGO OŚRODKA AKADEMICKIEGO	88
4.1. Struktura kadry naukowo-dydaktycznej	88
4.2. Rozwój kadry naukowo-dydaktycznej	91
4.3. Uprawnienia do nadawania stopni naukowych	97
4.4. Ocena parametryczna lubelskiego ośrodka akademickiego	103
WNIOSKI	
SZANSE I ZAGROŻENIA ROZWOJU LUBELSKIEGO OŚRODKA AKADEMICKIEGO	106
AKTY PRAWNE	112
BIBLIOGRAFIA	112
II. CZĘŚĆ TABELARYCZNA	115
ANEKS 1. Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Edukacji ISCED 1997	154

SPIS TABLIC

I. CZĘŚĆ ANALITYCZNA

Tabl. 1.	Studenci szkół wyższych w Lublinie w latach 1944-1989	28
Tabl. 2.	Nauczyciele akademicki w Lublinie w latach 1944-1960.....	29
Tabl. 3.	Nauczyciele akademicki w Lublinie w latach 1965-1989.....	29
Tabl. 4.	Studenci szkół wyższych w Lublinie w latach 1990-2000	30
Tabl. 5.	Nauczyciele akademicki w Lublinie w latach 1990-2000.....	30
Tabl. 6.	Lokata miast ze względu na potencjał akademicki mierzony wskaźnikiem Perkala...	56
Tabl. 7.	Możliwe podziały miast na grupy podobne ze względu na potencjał akademicki w roku akademickim 2010/2011.....	58
Tabl. 8.	Liczba kierunków studiów oferowanych przez szkoły wyższe w Lublinie według grup i podgrup kierunków kształcenia w roku akademickim 2011/2012	62
Tabl. 9.	Oceny jakości kształcenia na kierunkach studiów szkół wyższych w Lublinie dokonane przez Państwową Komisję Akredytacyjną w latach 2006-2012.....	87
Tabl. 10.	Wykaz jednostek organizacyjnych szkół wyższych z Lublina uprawnionych do nadawania stopnia naukowego doktora.....	99
Tabl. 11.	Wykaz jednostek organizacyjnych szkół wyższych z Lublina uprawnionych do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego.....	101

II. CZĘŚĆ TABELARYCZNA

Tabl. 1.	Studenci szkół wyższych w Lublinie.....	116
Tabl. 2.	Absolwenci szkół wyższych w Lublinie.....	118
Tabl. 3.	Szkoły wyższe, studenci i absolwenci w ośrodkach akademickich	120
Tabl. 4.	Kadra naukowo-dydaktyczna oraz studia doktoranckie i podyplomowe w ośrodkach akademickich	123
Tabl. 5.	Studenci szkół wyższych według płci, trybu kształcenia oraz szkół w Lublinie w roku akademickim 2011/2012	126
Tabl. 6.	Studenci szkół wyższych według grup, podgrup i kierunków studiów w Lublinie w roku akademickim 2011/2012	127
Tabl. 7.	Absolwenci szkół wyższych według płci, trybu kształcenia oraz szkół w Lublinie w roku akademickim 2011/2012.....	140
Tabl. 8.	Absolwenci szkół wyższych według grup, podgrup i kierunków studiów w Lublinie w roku akademickim 2011/2012	141
Tabl. 9.	Studia podyplomowe w Lublinie w roku akademickim 2011/2012.....	151
Tabl. 10.	Studia doktoranckie w Lublinie w roku akademickim 2011/2012.....	152
Tabl. 11.	Stypendia doktoranckie, doktorskie i habilitacyjne w Lublinie w roku akademickim 2011/2012	152
Tabl. 12.	Nauczyciele akademicki w publicznych szkołach wyższych w Lublinie w roku akademickim 2011/2012	153
Tabl. 13.	Nauczyciele akademicki z tytułem i stopniem naukowym w publicznych szkołach wyższych w Lublinie w 2011 r.....	153

SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1.	Współczynnik skolaryzacji brutto w Polsce i województwie lubelskim	32
Rys. 2.	Udział osób z wykształceniem wyższym w strukturze bezrobotnych zarejestrowanych w województwie lubelskim i Lublinie	33
Rys. 3.	Ludność w wieku 19-24 w województwach lubelskim, mazowieckim, podkarpackim i świętokrzyskim oraz studenci w Lublinie	34
Rys. 4.	Prognoza ludności w wieku 19-24 lata w województwach lubelskim, mazowieckim, podkarpackim i świętokrzyskim	35
Rys. 5.	Struktura przychodów z działalności operacyjnej w publicznych szkołach wyższych według rodzaju działalności w roku akademickim 2011/2012.....	39
Rys. 6.	Studenci w ośrodkach akademickich w roku akademickim 2010/2011.....	42
Rys. 7.	Studenci w ośrodkach akademickich w roku akademickim 2010/2011 oraz dynamika w latach 2001-2010	43
Rys. 8.	Studenci na 1000 ludności.....	46
Rys. 9.	Studenci szkół wyższych według podgrup kierunków kształcenia w roku akademickim 2010/2011	48
Rys. 10.	Model grawitacji w ośrodkach akademickich w Polsce w roku akademickim 2010/2011.....	51
Rys. 11.	Liczba studentów przypadająca na 1 pełnozatrudnionego nauczyciela akademickiego.....	53
Rys. 12.	Wskaźnik Perkala w roku akademickim 2010/2011 oraz różnica w stosunku do roku bazowego (2001/2002)	57
Rys. 13.	Zmiana liczby kierunków studiów w szkołach wyższych w Lublinie według grup kierunków kształcenia	64
Rys. 14.	Pochodzenie terytorialne kandydatów na studia w roku akademickim 2012/2013 – publiczne szkoły wyższe w Lublinie	66
Rys. 15.	Pochodzenie terytorialne kandydatów na studia w roku akademickim 2012/2013 – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej.....	66
Rys. 16.	Pochodzenie terytorialne kandydatów na studia w roku akademickim 2012/2013 – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II	66
Rys. 17.	Pochodzenie terytorialne kandydatów na studia w roku akademickim 2012/2013 – Politechnika Lubelska	66
Rys. 18.	Pochodzenie terytorialne kandydatów na studia w roku akademickim 2012/2013 – Uniwersytet Przyrodniczy	66
Rys. 19.	Pochodzenie terytorialne kandydatów na studia w roku akademickim 2012/2013 – Uniwersytet Medyczny	66
Rys. 20.	Studenci szkół wyższych w Lublinie	67
Rys. 21.	Studenci publicznych szkół wyższych w Lublinie.....	68
Rys. 22.	Studenci niepublicznych szkół wyższych w Lublinie	69
Rys. 23.	Studenci szkół wyższych w Lublinie według formy kształcenia	70
Rys. 24.	Studenci szkół wyższych w Lublinie według uczelni oraz formy kształcenia w roku akademickim 2011/2012.....	71

Rys. 25.	Studenci szkół wyższych w Lublinie według uczelni oraz rodzaju studiów w roku akademickim 2011/2012	72
Rys. 26.	Studenci szkół wyższych w Lublinie według podgrup kierunków kształcenia	73
Rys. 27.	Absolwenci szkół wyższych w Lublinie	74
Rys. 28.	Absolwenci szkół wyższych w Lublinie według podgrup kierunków kształcenia	75
Rys. 29.	Słuchacze studiów podyplomowych w szkołach wyższych w Lublinie	76
Rys. 30.	Słuchacze studiów podyplomowych w publicznych szkołach wyższych w Lublinie	77
Rys. 31.	Słuchacze studiów podyplomowych w niepublicznych szkołach wyższych w Lublinie	77
Rys. 32.	Słuchacze studiów podyplomowych w publicznych szkołach wyższych w Lublinie według podgrup kierunków kształcenia w roku akademickim 2011/2012	78
Rys. 33.	Uczestnicy studiów doktoranckich w szkołach wyższych w Lublinie	79
Rys. 34.	Uczestnicy studiów doktoranckich w Lublinie według szkół wyższych	80
Rys. 35.	Uczestnicy studiów doktoranckich w szkołach wyższych w Lublinie według dziedziny nauki	82
Rys. 36.	Studenci cudzoziemcy w szkołach wyższych w Lublinie	83
Rys. 37.	Studenci cudzoziemcy w szkołach wyższych w Lublinie według kraju pochodzenia w roku akademickim 2011/2012	84
Rys. 38.	Struktura zatrudnienia kadry naukowo-dydaktycznej w szkołach wyższych w Lublinie	89
Rys. 39.	Struktura zatrudnienia kadry naukowo-dydaktycznej w publicznych szkołach wyższych w Lublinie w roku akademickim 2011/2012	90
Rys. 40.	Struktura zatrudnienia kadry naukowo-dydaktycznej w niepublicznych szkołach wyższych w Lublinie w roku akademickim 2011/2012	91
Rys. 41.	Stopnie naukowe doktora nadane w szkołach wyższych w Lublinie	92
Rys. 42.	Stopnie naukowe doktora habilitowanego nadane w szkołach wyższych w Lublinie oraz tytuły naukowe profesora nadane nauczycielom akademickim zatrudnionym w szkołach wyższych w Lublinie	93
Rys. 43.	Nauczyciele akademicy zatrudnieni w publicznych szkołach wyższych w Lublinie z tytułem naukowym profesora	95
Rys. 44.	Nauczyciele akademicy zatrudnieni w publicznych szkołach wyższych w Lublinie ze stopniem naukowym doktora habilitowanego	95
Rys. 45.	Nauczyciele akademicy zatrudnieni w publicznych szkołach wyższych w Lublinie ze stopniem naukowym doktora	96
Rys. 46.	Nauczyciele akademicy zatrudnieni w niepublicznych szkołach wyższych Lublina z tytułem naukowym profesora oraz ze stopniem naukowym doktora habilitowanego i doktora	97
Rys. 47.	Kategoryzacja jednostek organizacyjnych szkół wyższych w Lublinie w 2010 r.	105

CONTENTS

<i>Foreword</i>	3
<i>Methodological notes</i>	13
<i>General notes</i>	13
<i>Basic terms included in the publication</i>	15
<i>Specific notes</i>	18
<i>Symbols</i>	20
<i>Abbreviations</i>	20
I. ANALYSIS	21
INTRODUCTION	22
CHAPTER 1	
CONDITIONS OF THE LUBLIN ACADEMIC CENTRE DEVELOPMENT	26
1.1. <i>Historical conditions</i>	26
1.2. <i>Socio-economic conditions</i>	31
1.3. <i>Demographic conditions</i>	34
1.4. <i>Legal conditions</i>	35
1.5. <i>Financial conditions</i>	38
CHAPTER 2	
POSITION OF THE LUBLIN ACADEMIC CENTRE IN POLAND	41
2.1. <i>Students and graduates</i>	41
2.2. <i>Tertiary education enrollment rate</i>	46
2.3. <i>Educational offer</i>	48
2.4. <i>Gravity model of the academical centers</i>	50
2.5. <i>Teaching and research staff potential</i>	52
2.6. <i>Ranking of the academic centers in Poland</i>	54
CHAPTER 3	
EDUCATIONAL POTENTIAL OF THE LUBLIN ACADEMIC CENTRE	60
3.1. <i>Educational offer</i>	60
3.2. <i>Candidates</i>	65
3.3. <i>Students</i>	66
3.4. <i>Graduates</i>	74
3.5. <i>Foreigners</i>	76
3.6. <i>Post-graduate studies</i>	79
3.7. <i>Doctoral studies</i>	82
3.8. <i>Quality of education</i>	85

CHAPTER 4	
SCIENTIFIC POTENTIAL OF THE LUBLIN ACADEMIC CENTRE	88
4.1. <i>Structure of the teaching and research staff</i>	88
4.2. <i>Development of the teaching and research staff</i>	91
4.3. <i>Degree-granting units</i>	97
4.4. <i>Parameter assessment of the Lublin Academic Centre</i>	103
CONCLUSIONS	
OPPORTUNITIES AND THREATS	
OF THE LUBLIN ACADEMIC CENTRE DEVELOPMENT	106
LEGAL ACTS	112
BIBLIOGRAPHY	112
II. TABLES	115
ANNEX 1. The International Standard Clasification of Education ISCED 1997	154

LIST OF TABLES

I. ANALYSIS

Tabl. 1.	Students of higher education institutions in Lublin in 1944-1989	28
Tabl. 2.	Academic teachers in Lublin in 1944-1960	29
Tabl. 3.	Academic teachers in Lublin in 1965-1989	29
Tabl. 4.	Students of higher education institutions in Lublin 1990-2000	30
Tabl. 5.	Academic teachers in Lublin in 1990-2000	30
Tabl. 6.	Position of the cities by the academic potential measured by the indicator of Perkal	56
Tabl. 7.	Possible divisions of the cities for the similar groups by the academic potential.....	58
Tabl. 8.	Specializations offered by the higher education institutions in Lublin by groups and sub groups of specializations in the academic year 2011/2012	62
Tabl. 9.	Assessment of quality of education on the specializations of the higher education institutions in Lublin by State Accreditation Commission in 2006-2012	87
Tabl. 10.	Degree-granting units of the higher education institutions in Lublin entitled to PhD degree granting.....	99
Tabl. 11.	Degree-granting units of the higher education institutions in Lublin entitled to habilitated doctor degree granting.....	101

II. TABLES

Tabl. 1.	Students of higher education institutions in Lublin	116
Tabl. 2.	Graduates of higher education institutions in Lublin.....	118
Tabl. 3.	Higher education institutions, students and graduates in academic centers.....	120
Tabl. 4.	Academic teachers, doctoral and post-graduate studies in academic centers.....	123
Tabl. 5.	Students of higher education institutions by sex, type of studies and school in Lublin in academic year 2011/2012.....	126
Tabl. 6.	Students of higher education institutions by group and subgroup of fields of education in Lublin in academic year 2011/2012	127
Tabl. 7.	Graduates of higher education institutions by sex, type of studies and school in Lublin in academic year 2011/2012.....	140
Tabl. 8.	Graduates of higher education institutions by group and subgroup of fields of education in Lublin in academic year 2011/2012	141
Tabl. 9.	Post-graduate studies in Lublin in academic year 2011/2012	151
Tabl. 10.	Doctoral studies in Lublin in academic year 2011/2012	152
Tabl. 11.	Scholarships for doctors, students of doctoral studies and habilitated doctor in Lublin In academic year 2011/2012.....	152
Tabl. 12.	Academic teachers in public higher education institutions in Lublin in academic year 2011/2012	153
Tabl. 13.	Academic teachers with scientific degrees and titles in public higher education institutions in Lublin in academic year 2011-2012.....	153

UWAGI METODYCZNE

UWAGI OGÓLNE

1. System szkolnictwa wyższego w Polsce funkcjonuje w oparciu o ustawę z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późniejszymi zmianami). Ostatnie istotne zmiany wprowadziła ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianach niektórych innych ustaw (Dz. U. 2011, Nr 84, poz. 455).
2. Szkoły wyższe mogą być **publiczne lub niepubliczne** (do roku akademickiego 2004/2005 określane jako szkoły państwowe i niepaństwowe); uczelnie niepubliczne tworzone są na podstawie zezwolenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.
3. System szkolnictwa wyższego obejmuje studia:
 - a) **pierwszego stopnia (studia zawodowe)** – studia licencjackie albo inżynierskie umożliwiające uzyskanie podstawowej wiedzy i umiejętności w określonym zakresie, mogące przygotować do pracy w określonym zawodzie, kończące się uzyskaniem tytułu licencjata lub inżyniera;
 - b) **drugiego stopnia (studia uzupełniające magisterskie)** – studia magisterskie umożliwiające uzyskanie tytułu magistra lub równorzędnego. Na studia te mogą uczęszczać osoby, które posiadają już tytuł licencjata, inżyniera lub równorzędnego, a także tytuł magistra;
 - c) **jednolite magisterskie** – studia magisterskie umożliwiające uzyskanie gruntownej i specjalistycznej wiedzy w określonym zakresie kształcenia, jak również przygotowujące do twórczej pracy w określonym zawodzie, kończące się uzyskaniem tytułu magistra lub równorzędnego;
 - d) **trzeciego stopnia** – studia doktoranckie, prowadzone przez uprawnioną jednostkę organizacyjną uczelni, instytut naukowy Polskiej Akademii Nauk, instytut badawczy lub międzynarodowy instytut działający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej utworzony na podstawie odrębnych przepisów, przygotowujące do uzyskania stopnia naukowego doktora;
 - e) **podyplomowe** – forma kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje co najmniej pierwszego stopnia, prowadzona w uczelni, instytucie naukowym Polskiej Akademii Nauk, instytucie badawczym lub Centrum Medycznym Kształcenia Podyplomowego, kończąca się uzyskaniem kwalifikacji podyplomowych.

4. Szkoły wyższe realizują kształcenie w systemie **studiów stacjonarnych i niestacjonarnych** (do roku akademickiego 2005/2006 – w systemie studiów dziennych, wieczorowych, zaocznych i eksternistycznych).
 - a) **studia stacjonarne** – forma studiów wyższych, w której co najmniej połowa programu kształcenia jest realizowana w postaci zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów.
 - b) **studia niestacjonarne** – inna niż stacjonarna forma studiów wyższych, wskazana przez senat uczelni.
5. Podziału szkół wyższych według typów szkół dokonano na podstawie grupowania stosowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Wyróżnia się następujące typy szkół:

 - uniwersytety;
 - wyższe szkoły techniczne;
 - wyższe szkoły rolnicze (w tym uniwersytety przyrodnicze);
 - wyższe szkoły ekonomiczne (w tym uniwersytety ekonomiczne);
 - wyższe szkoły pedagogiczne (w tym uniwersytety pedagogiczne);
 - uniwersytety medyczne;
 - wyższe szkoły morskie;
 - akademie wychowania fizycznego;
 - wyższe szkoły teologiczne;
 - wyższe szkoły artystyczne;
 - pozostałe szkoły wyższe (w tym publiczne wyższe szkoły zawodowe).
6. Na pomoc materialną studenta/doktoranta składa się:
 - a) **stypendium:**
 - socjalne – przyznawane studentom lub doktorantom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej;
 - specjalne lub dla osób niepełnosprawnych – przyznawane studentowi lub doktorantowi z tytułu niepełnosprawności potwierdzonej orzeczeniem właściwego organu;
 - rektora dla najlepszych studentów – przyznawane studentowi, który osiągnął za rok studiów wysoką średnią ocen lub posiada osiągnięcia naukowe, artystyczne lub wysokie wyniki sportowe we współzawodnictwie międzynarodowym lub krajowym;
 - dla najlepszych doktorantów – stypendium za wyniki w nauce mogło być również przyznane doktorantowi:
 - na pierwszym roku studiów doktoranckich, który osiągnął bardzo dobre lub dobre wyniki w postępowaniu kwalifikacyjnym,
 - na drugim i kolejnych latach studiów, który w roku akademickim poprzedzającym przyznanie stypendium spełnił łącznie następujące warunki:
 - uzyskał bardzo dobre lub dobre wyniki egzaminów objętych programem studiów doktoranckich,
 - wykazał się postęпами w pracy naukowej i przygotowaniu rozprawy doktorskiej,

- wykazał się szczególnym zaangażowaniem w pracy dydaktycznej;
 - b) **zapomoga** – doraźna pomoc finansowa dla studenta lub doktoranta, który z przyczyn losowych znalazł się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej; może być przyznana na wniosek zainteresowanego nie częściej niż dwa razy w roku akademickim;
 - c) **zakwaterowanie w domu studenckim uczelni, wyżywienie w stołówce akademickiej.**
7. Źródłem prezentowanych danych są:
- a) Roczne sprawozdania statystyczne:
 - S-10 (o studiach wyższych);
 - S-11 (o pomocy materialnej i socjalnej dla studentów i doktorantów);
 - S-12 (o stypendiach naukowych, studiach podyplomowych i doktoranckich oraz zatrudnieniu w szkołach wyższych, instytutach naukowych i badawczych);
 - F-01/s (o przychodach, kosztach i wyniku finansowym szkół wyższych).
 - b) Dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego – dotyczące nadanych stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego oraz nadanych tytułów naukowych profesora;
 - c) Dane Państwowej Komisji Akredytacyjnej – dotyczące oceny jakości kształcenia;
 - d) Dane Zespołu Programów Erasmus, Erasmus Mundus, Tempus, Eksperti Bolońscy Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji – dotyczące pomocy stypendialnej kierowanej do studentów i pracowników szkół wyższych w ramach programu Socrates-Erasmus;
 - e) Dane szkół wyższych – dotyczące kandydatów na studia.

PODSTAWOWE POJĘCIA ZAWARTE W PUBLIKACJI

1. **Szkoły wyższe** (uczelnie) – szkoły działające w oparciu o ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. 2005 Nr 164, poz. 1365, z późniejszymi zmianami).
2. **Studia wyższe** – studia prowadzone przez uczelnię posiadającą uprawnienia do ich prowadzenia, kończące się uzyskaniem odpowiedniego tytułu zawodowego (licencjata, inżyniera, magistra lub równorzędnego).
3. **Studenci** szkół wyższych – osoby wpisane do ewidencji studentów w szkołach wyższych włącznie ze studentami po ostatnim roku studiów bez egzaminu dyplomowego oraz korzystający z urlopów dziekańskich. Dane o studentach pierwszego roku dotyczą studentów studiów jednolitych magisterskich oraz pierwszego stopnia: inżynierskich i licencjackich (bez studiów drugiego stopnia). Słuchacze studiów podyplomowych i doktoranci tworzą odrębne zbiorowości.
4. **Absolwenci** szkół wyższych – osoby, które uzyskały dyplomy stwierdzające ukończenie studiów wyższych. Absolwenci studiów magisterskich (jednolitych i drugiego stopnia) uzyskują tytuły (w zależności od kierunków studiów): magistra ekonomii, magistra filologii itd., lekarza medycyny, lekarza stomatologa, le-

- karza weterynarii. Absolwenci studiów pierwszego stopnia uzyskują (w zależności od kierunków studiów) tytuł zawodowy inżyniera lub licencjata.
5. **Cudzoziemcy** studenci/słuchacze/doktoranci/nauczyciele akademicy – osoby nieposiadające polskiego obywatelstwa.
 6. **Tytuł zawodowy** – tytuł licencjata, inżyniera, magistra lub tytuł równorzędny;
 7. **Stopnie naukowe** – stopień doktora, stopień doktora habilitowanego określonej dziedziny nauki lub dziedziny sztuki w zakresie danej dyscypliny naukowej bądź artystycznej;
 8. **Tytuł naukowy** – tytuł profesora określonej dziedziny nauki albo określonej dziedziny sztuki nadawany przez Prezydenta RP.
 9. **Studenci/doktoranci niepełnosprawni** – osoby wykazane na podstawie orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2010 Nr 214, poz. 1407) lub innych orzeczeń traktowanych na równi z tymi orzeczeniami stwierdzającymi niezdolność do pracy.
 10. **Stypendium doktoranckie** – stypendium, które może być przyznane uczestnikowi stacjonarnych Studiów doktoranckich, pod warunkiem, że nie będzie on podejmował pracy zarobkowej w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie otrzymywania stypendium.
 11. **Stypendium doktorskie** – stypendium, które może być przyznane osobie przygotowującej rozprawę doktorską, jeżeli: 1) wszczęto jej przewód doktorski; 2) uzyskała pozytywną opinię opiekuna naukowego albo promotora o zaawansowaniu rozprawy doktorskiej; 3) nie pozostaje w dodatkowym zatrudnieniu.
 12. **Nauczyciele akademicy** w szkole wyższej – pracownicy naukowo-dydaktyczni, naukowci, dydaktyczni, dyplomowani bibliotekarze oraz dyplomowani pracownicy dokumentacji i informacji naukowej. Pracownicy naukowo-dydaktyczni i naukowci są zatrudniani na stanowiskach: profesora zwyczajnego, nadzwyczajnego, wizytującego oraz adiunkta i asystenta. Pracownicy dydaktyczni są zatrudniani na stanowiskach: starszego wykładowcy, wykładowcy, lektora lub instruktora.
 13. **Erasmus-Socrates** – program skierowany do studentów i pracowników szkół wyższych; ma za zadanie rozwijanie międzynarodowej współpracy między uczelniami oraz wspieranie mobilności studentów i pracowników szkół wyższych oraz podnoszenie poziomu kształcenia. Uczestniczą w nim wszystkie kraje Unii Europejskiej, a także Islandia, Lichtenstein, Norwegia i Turcja; w jego ramach możliwe są wyjazdy na europejskie uczelnie polskich studentów i wyjazdy do polski studentów zagranicznych.
 14. **Przychody ogółem** obejmują przychody z działalności operacyjnej oraz przychody finansowe. Przychody z działalności operacyjnej to:
 - a) przychody ogółem z działalności dydaktycznej, czyli dotacje z budżetu państwa, środki z budżetów gmin i inne środki publiczne, opłaty za zajęcia dydaktyczne i pozostałe opłaty;
 - b) przychody ogółem z działalności badawczej i rozwojowej, m.in. dotacje na finansowanie działalności statutowej, środki na realizację projektów badaw-

czych, środki na realizację projektów celowych, środki na finansowanie współpracy naukowej z zagranicą (w tym zagraniczne środki finansowe nie podlegające zwrotowi m.in. z funduszy strukturalnych), sprzedaż pozostałych prac i usług badawczych i rozwojowych oraz środki na realizację programów lub przedsięwzięć określanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego;

- c) przychody ogółem z wydzielonej działalności gospodarczej;
 - d) koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki, a więc m.in. na rzecz rzeczowych aktywów trwałych, inwestycji długoterminowych oraz funduszy wydzielonych;
 - e) przychody ze sprzedaży towarów i materiałów. Na wielkość tych przychodów składają się należne kwoty za sprzedane towary i materiały niezależnie od tego czy zostały zapłacone;
 - f) pozostałe przychody operacyjne, czyli przychody nie związane bezpośrednio z działalnością uczelni, a więc w szczególności kwoty uzyskane ze sprzedaży i likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych, a także inne składniki wynikające z przedawnienia zobowiązań, uzyskania odszkodowań, darowizn i inne przychody.
15. **Koszty ogółem** obejmują:
- a) **koszty działalności operacyjnej**, które składają się z kosztów podstawowej działalności operacyjnej, a więc wszystkich kosztów rodzajowych takich jak: amortyzacja, zużycie materiałów i energii, usługi obce, podatki i opłaty, wynagrodzenia brutto, w tym wynikające ze stosunku pracy, ubezpieczenia społeczne, pozostałe koszty rodzajowe, oraz salda zmiany produktów, a także z wartości sprzedanych towarów i materiałów i pozostałych kosztów operacyjnych;
 - b) **koszty finansowe**, w skład których wchodzi głównie odsetki i prowizje od zaciągniętych kredytów i pożyczek, ujemne różnice kursowe, straty na sprzedaży papierów wartościowych oraz koszty związane z ich sprzedażą, odsetki i opłaty od przyjętych w leasing finansowy środków trwałych, a także odsetki za zwłokę od zobowiązań finansowych.
- W publikacji prezentuje się poziom i strukturę kosztów własnych wynikających z ewidencji księgowej, wykazanych w sprawozdaniu, rozumianych jako: koszty własne działalności badawczej oraz koszty własne z wydzielonej działalności gospodarczej.
16. **Wynik finansowy** obejmuje:
- a) **wynik finansowy brutto** uczelni (zysk lub strata), który jest różnicą pomiędzy przychodami ogółem, a kosztami poniesionymi na ich uzyskanie, skorygowaną o saldo zysków i strat nadzwyczajnych. Przez straty i zyski nadzwyczajne rozumie się skutki finansowe zdarzeń, powstających niepowtarzalnie poza zwykłą działalnością uczelni, w szczególności mające charakter losowy – często spowodowany zaniechaniem lub zawieszeniem pewnego rodzaju działalności oraz postępowaniem ugodowym lub naprawczym;

- b) **wynik finansowy netto** (zysk lub strata) uczelni, który otrzymuje się poprzez pomniejszenie wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego. Głównym składnikiem obciążeń wyniku finansowego jest podatek dochodowy.

UWAGI SZCZEGÓLWE

1. Publikacja dotyczy pięciu uczelni publicznych zlokalizowanych na terenie Lublina, a mianowicie: Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Politechniki Lubelskiej, Uniwersytetu Przyrodniczego, Uniwersytetu Medycznego oraz czterech uczelni niepublicznych: Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji, Wyższej Szkoły Nauk Społecznych, Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Administracji oraz Wyższej Szkoły Społeczno-Przyrodniczej im. Wincentego Pola.
W analizowanym okresie (lata 2001-2011) trzy spośród wymienionych powyżej jednostek zmieniły nazwy: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (wcześniej Katolicki Uniwersytet Lubelski), Uniwersytet Przyrodniczy (wcześniej Akademia Rolnicza) oraz Uniwersytet Medyczny (wcześniej Akademia Medyczna). W niniejszej publikacji ich nazwy będą każdorazowo używane w aktualnej formie.
2. Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II jest katolicką uczelnią niepubliczną, posiadającą pełne prawa uczelni publicznej i finansowaną z budżetu państwa na zasadach uczelni publicznych na podstawie Ustawy z dn. 12 września 1991 r. o finansowaniu Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego z budżetu państwa (Dz. U. Nr 61, poz. 259 z późniejszymi zmianami). W związku z tym w niniejszej publikacji będzie on traktowany jako uczelnia publiczna.
3. Publikacja zawiera dane dotyczące szkół wyższych zlokalizowanych na terenie Lublina wraz z ich jednostkami zamiejscowymi, nie zawiera danych z jednostek zamiejscowych, których szkoły macierzyste mają swoją siedzibę poza terenem Lublina (z wyjątkiem ogólnej liczby studentów lubelskiego ośrodka akademickiego, obejmującej studentów szkół wyższych zlokalizowanych na terenie Lublina bez jednostek zamiejscowych oraz jednostek zamiejscowych szkół wyższych mających swoją siedzibę poza terenem Lublina, zlokalizowanych na jego terenie).
4. Dane o studiach doktoranckich dotyczą uczelni.
5. Dane obejmują cudzoziemców studiujących w Polsce. Nie obejmują Polaków studiujących za granicą. Informacje o studentach cudzoziemcach ogółem dotyczą studentów z zagranicy, którzy planują studiować w Polsce przynajmniej rok akademicki.
6. Studenci/słuchacze/doktoranci/nauczyciele akademicki cudzoziemcy są wykazywani według kraju pochodzenia.
7. Studentów wykazano tyle razy, na ilu kierunkach studiowali według stanu w dniu 30 XI. Jeżeli absolwent w roku akademickim ukończył dwa i więcej kierunków studiów, to również został wykazany wielokrotnie.
8. Kierunki filologia i pedagogika podano w podziale na specjalności.

9. Studia podyplomowe są prezentowane w podziale na podgrupy kierunków studiów, którym odpowiadają określone obszary kształcenia, m.in. pedagogika w podgrupie pedagogicznej, czy fizyka, chemia, nauki o Ziemi w podgrupie fizycznej.
10. Słuchaczy wykazano według stanu na 31 XII, a w przypadku studiów podyplomowych trwających jeden semestr – według stanu w dniu rozpoczęcia zajęć.
11. Studia doktoranckie są przedstawione w podziale na dziedziny nauki/sztuki, które są określone w Monitorze Polski z 2005 r. Nr 79, poz. 1120, z późniejszymi zmianami. Doktorantów wykazano według stanu w dniu 31 XII.
12. Nauczyciele akademicy wykazywani są jako pełnozatrudnieni lub niepełnozatrudnieni, przy czym nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wykazani zostali w każdym miejscu pracy. Dane dotyczące nauczycieli akademickich „pozostałych” obejmują pracowników dydaktycznych zatrudnionych na stanowiskach: starszego wykładowcy, wykładowcy, lektora, instruktora. Dane dotyczą wyłącznie nauczycieli akademickich zatrudnionych na podstawie umowy o pracę (z wyłączeniem pracujących na podstawie umów cywilnoprawnych).
13. Stypendia dla studentów i doktorantów wykazano według stanu w dniu 30 XI.

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

- kreska (–) – zjawisko nie wystąpiło
 zero (0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5
 (0,0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05
 kropka (.) – zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych.
 znak × – wypełnienie pozycji, ze względu na układ tablicy jest niemożliwe lub niecelowe.
 znak # – oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.
 „w tym” – oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy

WAŻNIEJSZE SKRÓTY

r.	– rok	poz.	– pozycja
dok.	– dokończenie	cd.	– ciąg dalszy
zł	– złoty	np.	– na przykład
p. proc.	– punkt procentowy	tzn.	– to znaczy
tys.	– tysiąc	tzw.	– tak zwany
Dz. U.	– Dziennik Ustaw	tj.	– to jest
mln	– milion	ww.	– wyżej wymieniony
tys.	– tysiąc	tabl.	– tablica
nr	– numer	rys.	– rysunek

SKRÓTY NAZW SZKÓŁ WYŻSZYCH

- UMCS – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
 KUL – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
 PL – Politechnika Lubelska
 UP – Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
 UM – Uniwersytet Medyczny
 WSEI – Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji
 WSNS – Wyższa Szkoła Nauk Społecznych
 WSPiA – Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji
 WSSP – Wyższa Szkoła Społeczno-Przyrodnicza im. Wincentego Pola

I. CZĘŚĆ ANALITYCZNA

WSTĘP

Malejąca rola tradycyjnej funkcji przemysłowej w miastach oraz wzrost znaczenia zaawansowanych technologii i wyspecjalizowanych kadr sprawia, iż we współczesnym świecie, jedną z podstawowych funkcji miasta staje się jego funkcja akademicka. Jest to szczególnie aktualne w przypadku Lublina – miasta czterech uniwersytetów, będącego największym ośrodkiem akademickim we wschodniej części kraju.

Obecnie Lublin znajduje się na szóstym miejscu w kraju pod względem liczby studentów (po Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Poznaniu i Łodzi). W roku akademickim 2011/2012 na trzech stopniach kształcenia studiowało tu łącznie 83,6 tys. osób. Lubelskie szkoły wyższe zatrudniały łącznie 10,2 tys. osób, zaś w procesie nauczania uczestniczyło niespełna 5,9 tys. pracowników naukowo-dydaktycznych, czyniąc z uczelni najważniejszych pracodawców nie tylko w mieście, ale i w całym regionie.

Sytuacja ta wywołuje liczne implikacje w sferze gospodarczej, społecznej, kulturowej, a nawet przestrzennej. Wpływ ośrodka akademickiego na gospodarkę wynika z wielu czynników. W sposób bezpośredni wiąże się on z dostarczaniem wykwalifikowanych kadr oraz generowanym przez studentów popytem na rynku pracy. W sposób pośredni przekłada się na wytwarzanie intelektualnej wartości dodanej i staje się źródłem szeroko pojętych tzw. korzyści aglomeracji. Istnienie ośrodka akademickiego – poprzez oddziaływanie na kapitał ludzki, kapitał intelektualny oraz kapitał społeczny – przekłada się na wzrost przewagi konkurencyjnej miasta i regionu nad obszarami ośrodków tych pozbawionymi. Ponadto aktywność środowiska akademickiego staje się impulsem rozwoju życia kulturalnego oraz szeroko pojętej atrakcyjności miasta. Należy wziąć pod uwagę również fakt, iż „oddziaływanie uczelni wyraźniej ujawnia się w mniejszych miastach niż w wielkich metropoliach, gdzie funkcje akademickie mogą ginąć wśród innych funkcji miastotwórczych” (Gaczek, 2008). Trudne do przecenienia znaczenie funkcji akademickiej Lublina znalazło swoje odzwierciedlenie zarówno w *Strategii rozwoju województwa lubelskiego na lata 2006-2020*, jak również *Strategii rozwoju Lublina na lata 2013-2020*.

Nie ulega wątpliwości, iż we współczesnym świecie szkoły wyższe stają się katalizatorami rozwoju miast i regionów. W tym kontekście właśnie we wspieraniu funkcji akademickiej Lublina – miasta będącego największym i najprężniej rozwijającym się ośrodkiem akademickim w Polsce wschodniej – należy upatrywać szans na rozwój społeczno-gospodarczy oraz wzmocnienie procesów metropolizacyjnych.

Jednakże rozwój ośrodków akademickich – nie tylko w Lublinie, ale i w całej Polsce – staje przed istotnymi wyzwaniami niesionymi przez współczesność. Rozwój gospodarczy i technologiczny wymaga zmiany podejścia uczelni wyższych do ich funkcji naukowo-dydaktycznej, w tym przede wszystkim większego otwarcia na potrzeby rynku pracy. Znowelizowana ustawa z dnia 18 marca 2011 r. Prawo o szkolnictwie wyższym wymusza na uczelniach wzrost konkurencyjności, nie tylko w aspekcie pozyskiwania studentów, ale przede wszystkim rywalizacji o środki finansowe. Realna staje się sytuacja, w której w kraju wykształci się zaledwie kilka ośrodków naukowych, pozostałe zaś pełnić będą wyłącznie funkcje dydaktyczne. Najważniejszym wyzwaniem dla rozwoju szkół wyższych w Polsce mogą okazać się jednak zmiany demograficzne. W przypadku lubelskiego ośrodka akademickiego – po wielu latach ustawicznego wzrostu – począwszy od 2009 roku obserwuje się stopniowy spadek liczby studentów.

Wyzwania te przynoszą konieczność podjęcia istotnych reform, mających na celu aktywną adaptację lubelskich szkół wyższych do zmieniającej się sytuacji w oparciu o endogeniczne i egzogeniczne szanse rozwoju oraz przezwyciężenie istniejących zagrożeń. Proponowana publikacja – poprzez analizę potencjału akademickiego Lublina i wyeksponowanie jego słabych i mocnych stron, a także identyfikację i charakterystykę szans i zagrożeń – może w tym kontekście nie tylko pełnić rolę deskryptywną, ale i nieść istotną funkcję aplikacyjną w procesie rozwoju szkolnictwa wyższego w mieście.

Współczesne analizy ośrodków akademickich zwracają uwagę na pełnione przez nie trzy podstawowe funkcje:

- a) działalność edukacyjną,
- b) działalność naukowo-badawczą,
- c) współdziałanie z otoczeniem, mające na celu rozwój społeczno-gospodarczy miasta i regionu.

Biorąc pod uwagę charakter niniejszego opracowania, szczególny nacisk został położony na dwa pierwsze spośród wymienionych powyżej zagadnień i objął wieloaspektową analizę potencjału edukacyjnego oraz potencjału naukowego lubelskiego ośrodka akademickiego.

Pośród zasadniczych celów opracowania „Lubelski ośrodek akademicki. Szanse i zagrożenia rozwoju” należy wymienić:

1. Przedstawienie uwarunkowań rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego;
2. Ocenę pozycji lubelskiego ośrodka akademickiego na tle innych ośrodków akademickich w Polsce;
3. Analizę potencjału lubelskiego ośrodka akademickiego na płaszczyźnie edukacyjnej i naukowej w ujęciu dynamicznym;
4. Scharakteryzowanie szans i zagrożeń rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego w obliczu zmian prawno-organizacyjnych oraz przemian społeczno-gospodarczych i demograficznych.

Realizując wyżej wymienione cele, autorzy publikacji podjęli próbę odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

1. Jakie są mocne, a jakie słabe strony lubelskiego ośrodka akademickiego?
2. Jaka jest pozycja lubelskiego ośrodka akademickiego na tle pozostałych ośrodków akademickich w Polsce?
3. Jaki jest rzeczywisty zasięg funkcjonalny lubelskiego ośrodka akademickiego? Czy ma on charakter regionalny, czy ponadregionalny?
4. Na ile potencjał akademicki uczelni Lublina przekłada się na ich potencjał naukowy? W jakim stopniu Lublin jest ważnym w skali kraju ośrodkiem naukowo-dydaktycznym, a w jakim jedynie dydaktycznym?
5. Jakie szanse i zagrożenia dla rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego niosą współczesne wyzwania demograficzne, organizacyjno-prawne i społeczno-ekonomiczne?

W aspekcie podmiotowym publikacja obejmuje wszystkie szkoły wyższe posiadające siedzibę w Lublinie, tzn. pięć uczelni publicznych: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Politechnikę Lubelską, Uniwersytet Przyrodniczy, Uniwersytet Medyczny oraz cztery uczelnie niepubliczne: Wyższą Szkołę Ekonomii i Innowacji, Wyższą Szkołę Nauk Społecznych, Wyższą Szkołę Przedsiębiorczości i Administracji oraz Wyższą Szkołę Społeczno-Przyrodniczą im. Wincentego Pola.

Ramy czasowe publikacji obejmują głównie lata 2001-2011 (rok akademicki 2001/2002 – 2011/2012). Takie podejście pozwoliło na uchwycenie okresu charakteryzującego się dynamicznymi przemianami w zakresie szkolnictwa wyższego, zarówno w skali ogólnopolskiej, jak też w samym Lublinie, obejmującego dynamiczny wzrost, szczyt oraz stopniowy spadek liczby studentów począwszy od 2009 r. Ponadto w okresie tym dokonano ważnych zmian prawnych, kształtujących i stymulujących rozwój szkolnictwa wyższego w kraju. Bez wątpienia kluczowe w tym zakresie jest znaczenie nowej ustawy z dn. 18 marca 2011 r. (Dz. U. Nr 84, poz. 455) o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, która weszła w życie w dniu 1 października 2011 r. W tym kontekście prezentowane opracowanie może się okazać wartościowym „bilansem otwarcia” w odniesieniu do działalności lubelskich szkół wyższych w nowych warunkach formalno-prawnych. Jednakże, biorąc pod uwagę brak pełnych szeregów czasowych dla wybranych danych oraz różnice metodologiczne, uniemożliwiające ich bezpośrednie porównywanie, opis i analiza niektórych zjawisk zostały zawężone do okresów krótszych, uwarunkowanych dostępnością danych statystycznych. Z drugiej strony, w uzasadnionych przypadkach analiza dotyczy również lat wcześniejszych. Taki zabieg wynikał z konieczności ukazania uwarunkowań działalności szkół wyższych lubelskiego ośrodka akademickiego w dłuższej perspektywie czasowej, pozwalającej na uchwycenie istotnych tendencji w jego rozwoju.

Podstawowymi źródłami informacji o lubelskim ośrodku akademickim wykorzystanymi dla celów niniejszej publikacji są:

1. Wyniki badań statystyki publicznej: Sprawozdanie o studiach wyższych S-10; Sprawozdanie o pomocy materialnej i socjalnej dla studentów i doktorantów S-11, Sprawozdanie o stypendiach naukowych, studiach podyplomowych i doktoranckich oraz zatrudnieniu w szkołach wyższych, instytutach naukowych i badawczych S-12, Sprawozdanie o przychodach, kosztach i wyniku finansowym szkół wyższych F-01/s;
2. Dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w zakresie szkół wyższych, kierunków studiów oraz liczby nadanych stopni naukowych, a także ocena parametryczna – ujednolicony wykaz ustalonych kategorii jednostek naukowych;
3. Dane szkół wyższych nt. kandydatów na studia.

Niniejsza praca została podzielona na dwie zasadnicze części – analityczną, prezentującą analizę potencjału oraz szans rozwojowych lubelskiego ośrodka akademickiego w oparciu o wyżej wymieniony materiał źródłowy oraz tabelaryczną – stanowiącą bogaty zbiór danych statystycznych w zakresie szkolnictwa wyższego w Lublinie.

Publikacja składa się z czterech rozdziałów wyodrębnionych na podstawie kryterium przedmiotowego. W rozdziale pierwszym dokonana została wielopłaszczyznowa analiza uwarunkowań rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego. Rozdział drugi stanowi próbę oceny pozycji lubelskiego ośrodka akademickiego w Polsce w oparciu o metody taksonomiczne. W rozdziale trzecim dokonano analizy potencjału edukacyjnego, natomiast w rozdziale czwartym – potencjału naukowego lubelskiego ośrodka akademickiego. Ostatnia część opracowania stanowi próbę kompleksowej charakterystyki szans i zagrożeń rozwoju lubelskiego ośrodka, dokonanej w oparciu o ustalenia wynikające z poprzednich rozdziałów.

Niniejsza publikacja, stawiając sobie za cel kompleksową analizę potencjału lubelskiego ośrodka akademickiego oraz scharakteryzowanie szans i zagrożeń jego rozwoju w oparciu o dane statystyki publicznej, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz szkół wyższych w Lublinie, w zamierzeniu autorów powinna stanowić usystematyzowanie, uzupełnienie i swoiste podsumowanie wiedzy na temat lubelskiego ośrodka akademickiego, a także nieść pomoc przy działaniach związanych z opracowywaniem strategii rozwoju szkolnictwa wyższego w mieście oraz bieżącą działalnością uczelni.

UWARUNKOWANIA ROZWOJU LUBELSKIEGO OŚRODKA AKADEMICKIEGO

1.1. ROZWÓJ HISTORYCZNY

Lublin jest miastem posiadającym wielowiekowe tradycje szkolnictwa wyższego. Już w XVI wieku działały tu uczelnie wyznaniowe – akademie talmudyczna założona przez Salomona Szachnę oraz powstałe w 1596 r. Kolegium Jezuitów¹. W 1644 r. przy klasztorze dominikanów utworzono *Studium Generale* – uczelnię wyższą o charakterze filozoficzno-teologicznym, mającą prawo nadawania tytułu lektora i bakałarza, natomiast w II połowie XVII w. ufundowano Seminarium duchowne, erygowane w 1714 r.

Kolejne szkoły wyższe powstały w Lublinie w okresie 20-lecia międzywojennego. Jako pierwszy w 1918 r. utworzony został Uniwersytet Lubelski (od 1928 r. Katolicki Uniwersytet Lubelski)². W 1926 r. powstała jezuicka uczelnia teologiczna, tzw. Kolegium Bobolanum, której ranga znacznie wzrosła w 1932 r. po połączeniu z Akademią Teologiczną, przeniesioną w tym celu z Krakowa. W 1930 r. w Lublinie otwarta została Wyższa Szkoła Talmudyczna (*Jeszywas Chachmej*), kształcąca kandydatów na rabinów, uczonych oraz żydowskich działaczy społecznych (Ziółek, 1997, Kociuba, 2008). Działalność tych uczelni przerwał wybuch II wojny światowej.

W kilka dni po wyzwoleniu Lublina swoją działalność wznowił Katolicki Uniwersytet Lubelski jako pierwszy uniwersytet w Polsce po okresie okupacji niemieckiej. Jednakże w latach pięćdziesiątych XX w., w konsekwencji zmian ideologicznych i organizacyjnych w nauce i programach kształcenia, rozwój uczelni został wyraźnie zahamowany. Wyrazem nowej polityki władz państwowych wobec KUL stało się w tym okresie m.in. stopniowe zamykanie wybranych wydziałów oraz kierunków studiów, a także ograniczanie limitów przyjęć na studia. Istotny przełom w tym zakresie nastąpił dopiero w połowie lat siedemdziesiątych. Liberalizacja polityki rządu wobec uczelni pozwoliła na reaktywowanie i utworzenie nowych wydziałów oraz kierunków studiów, a także rozwój infrastruktury. Nowy rozdział w historii uczelni otworzyły zmiany polityczne w Polsce pod koniec lat osiemdziesiątych, rozpoczynając okres dynamicznego rozwoju (Ziółek, 1997). Dziś w ramach Uniwersytetu funkcjonuje sześć Wydziałów (Teologii, Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, Filozofii, Nauk

¹ Kolegium Jezuitów nie było szkołą wyższą, lecz gimnazjum o profilu humanistycznym, odegrało ono jednak ważną rolę w rozwoju szkolnictwa w Lublinie.

² W okresie międzywojennym Lublin był jednym z sześciu miast uniwersyteckich w Polsce (obok Krakowa, Wilna, Lwowa, Warszawy i Poznania).

Humanistycznych, Nauk Społecznych oraz Matematyczno-Przyrodniczy), a także trzy Wydziały Zamiejscowe³.

Dekretem PKWN z 23 października 1944 r. w Lublinie powołany został Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej (UMCS). W nowo powstałej uczelni działały początkowo cztery Wydziały: Lekarski, Przyrodniczy, Rolny i Weterynaryjny, do których wkrótce dołączył Wydział Farmacji. Taki profil uczelni utrzymał się do 1949 r., kiedy to w ramach Uniwersytetu utworzono Wydział Prawa. Rok później z Uniwersytetu wydzielono dwa Wydziały: Lekarski i Farmaceutyczny, które dały podstawę dla utworzenia w Lublinie Akademii Medycznej (AM). Do kolejnej ważnej reorganizacji Uniwersytetu doszło w 1955 r., kiedy to z wyodrębnionych z niego Wydziałów: Rolnego, Weterynaryjnego i Zootechnicznego utworzono Wyższą Szkołę Rolniczą (WSR). Od tego czasu Uniwersytet konsekwentnie rozwijał swoją strukturę, by dziś prezentować szeroki profil kształcenia na jedenastu wydziałach (Artystycznym, Biologii i Biotechnologii, Chemii, Ekonomicznym, Filozofii i Socjologii, Humanistycznym, Matematyki, Fizyki i Informatyki, Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej, Pedagogiki i Psychologii, Politologii oraz Prawa i Administracji).

Istotne znaczenie dla utworzonej w 1950 r. Akademii Medycznej w Lublinie miało zarządzenie ministra z 7 stycznia 1950 r. w sprawie państwowych szpitali klinicznych oraz ich przekazanie akademii. Szybki rozwój bazy materialnej i zasobów kadrowych pozwolił na wyodrębnienie w ramach Akademii Wydziału Pielęgniarskiego, Oddziału Stomatologii Wydziału Lekarskiego oraz Oddziału Analityki Medycznej w ramach Wydziału Farmaceutycznego, a także na wykształcenie kilkunastu tysięcy lekarzy, stomatologów i farmaceutów. Uczelnia ta, przemianowana w 2008 r. na Uniwersytet Medyczny (UM), jest ponadto organem założycielskim Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego Nr 1, Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego Nr 4, Dziecięcego Szpitala Klinicznego im. prof. A. Gębali oraz Stomatologicznego Centrum Klinicznego UM w Lublinie.

Wyższa Szkoła Rolnicza w Lublinie (od 2008 r. Uniwersytet Przyrodniczy) powstała w 1955 r. na bazie trzech wydziałów UMCS-u. W 1972 r. została przekształcona w Akademię Rolniczą w Lublinie, nawiązującą do tradycji puławsko-lubelskiego ośrodka nauk rolniczych, jednego z najstarszych w kraju (Instytut Politechniczny i Rolniczo-Leśny w Puławach powstał w 1862 r.). Szybki rozwój uczelni przyniósł zmiany organizacyjne – w 1970 r. powołano dwa kolejne wydziały – Ogrodniczy (dziś Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu) oraz Techniki Rolniczej (obecnie Inżynierii Produkcji), w 2005 r. utworzono Wydział Nauk o Żywności i Biotechnologii, zaś rok później Senat uczelni powołał Wydział Nauk Rolniczych w Zamościu. Dzięki wykształceniu w ramach WSR (AR) wyspecjalizowanej kadry naukowej, możliwe stało się powołanie w Lublinie wielu placówek badawczych, w tym: Lubelskiego Oddziału

³ Wydział Zamiejscowy Nauk Prawnych i Ekonomicznych w Tomaszowie Lubelskim, Wydział Zamiejscowy Nauk Społecznych w Stalowej Woli oraz Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Gospodarce w Stalowej Woli.

Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych, Centralnego Laboratorium Przemysłu Paszowego (dziś Krajowe Laboratorium Pasz w Lublinie) oraz Zakładu Agrofizyki, przemianowanego w 1986 r. na Instytut Agrofizyki PAN, posiadającego uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora oraz doktora habilitowanego. Ponadto w 1951 r. utworzono w Lublinie Instytut Medycyny Wsi (w latach 1955-1984 Instytut Medycyny Pracy Wsi), który od 2011 r. posiada uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora nauk o zdrowiu.

W połowie lat pięćdziesiątych XX w. w Lublinie funkcjonowały cztery szkoły wyższe. Powszechnie dostrzegano jednak konieczność utworzenia uczelni technicznej. W celu wypełnienia tej luki w 1953 r. utworzono w Lublinie Wieczorową Szkołę Inżynierską, przemianowaną w 1965 r. na Wyższą Szkołę Inżynierską (WSI). Uczelnia ta, początkowo jednowydziałowa (Wydział Mechaniczny), rozszerzyła swą działalność w ramach nowoutworzonych Wydziałów: Elektrycznego oraz Budownictwa Lądowego. Ważnym etapem w rozwoju WSI stało się otrzymanie w 1973 r. prawa kształcenia studentów według jednolitych programów studiów magisterskich i nadawania tytułu magistra inżyniera. Rozwój kadry naukowej sprawił, że w 1977 r. uczelnia ta otrzymała uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora nauk technicznych. Stało się to podstawą do przekształcenia z dniem 1 sierpnia 1977 r. Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Politechnikę Lubelską. Dziś kształci ona studentów w ramach sześciu wydziałów (Mechanicznego, Elektrotechniki i Informatyki, Budownictwa i Architektury, Inżynierii Środowiska, Zarządzania oraz Podstaw Techniki), wykonuje zamówienia jednostek gospodarki narodowej oraz badania własne, czego wymiernym efektem jest powstawanie nowych technologii, patentów i publikacji (Ziółek, 1997).

Tabl. 1. **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH W LUBLINIE W LATACH 1944-1989^a**
Stan w dniu 31 XII

Rok akademicki	Studenci	Rok akademicki	Studenci
1944/1945.....	1937	1970/1971.....	20411
1945/1946.....	3280	1975/1976.....	30555
1950/1951.....	6279	1980/1981.....	31671
1955/1956.....	5705	1985/1986.....	26850
1960/1961.....	7142	1989/1990.....	29289
1965/1966.....	12584		

a Od roku akademickiego 1965/1966 łącznie ze studentami wyższych studiów zaocznych i eksternistycznych.

Dynamiczny rozwój szkół wyższych w Lublinie w latach 1944-1989 znajdował wymierne odzwierciedlenie w liczbie studentów, których liczba na wszystkich formach kształcenia wzrosła w omawianym okresie ponad piętnastokrotnie – z 1,9 tys. do 29,3 tys. osób (tabl. 1). Jeszcze większą dynamiką charakteryzował się rozwój kadry naukowo-dydaktycznej, budowanej w dużej mierze w oparciu o zasoby własne. W latach 1944-1989 liczba nauczycieli akademickich w Lublinie wzrosła niemal dwudziestoczerokrotnie, ze 163 do 3869 osób (tabl. 2 oraz tabl. 3).

Tabl. 2. **NAUCZYCIELE AKADEMICY W LUBLINIE W LATACH 1944-1960^a**
 Stan w dniu 31 XII

Rok akademicki	Ogółem	Z tego:	
		samodzielnii pracownicy nauki	niesamodzielnii pracownicy nauki
1944/1945.....	163	80	83
1945/1946.....	286	72	214
1950/1951.....	751	138	613
1955/1956.....	611	132	479
1960/1961.....	950	168	782

a Pełnozatrudnieni.

W okresie powojennym Lublin stał się jednym z najważniejszych ośrodków akademickich w kraju, oferującym szeroki wachlarz kierunków i specjalności, prowadzonych w ramach pięciu szkół wyższych o ugruntowanej pozycji naukowej i dobrej renomie w kraju i zagranicą. Nie bez znaczenia jest również fakt, że to właśnie w Lublinie – jako jedynym mieście w Polsce – w okresie tym funkcjonowały dwa uniwersytety.

Tabl. 3. **NAUCZYCIELE AKADEMICY W LUBLINIE W LATACH 1965-1989^a**
 Stan w dniu 31 XII

Rok akademicki	Ogółem	Z tego:			
		profesorowie	docenci	Adiunkci	asystenci
1965/1966.....	1292	83	127	351	659
1970/1971.....	1874	113	246	469	918
1975/1976.....	2835	143	324	747	1461
1980/1981.....	3309	188	345	1061	1077
1985/1986.....	3676	243	367	1398	900
1989/1990.....	3869	309	419	1425	1074

a Pełnozatrudnieni.

Nowy rozdział w rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego otworzyła transformacja ustrojowa, przynosząc istotne zmiany w zasadach funkcjonowania i strukturze systemu szkolnictwa wyższego w Polsce. Ustawa z 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, poz. 385, z późniejszymi zmianami) znacznie rozszerzyła zakres autonomii uczelni oraz pozwoliła na częściową komercjalizację świadczonych przez nie usług edukacyjnych. Magisterski system studiów został zróżnicowany poprzez wprowadzenie dwustopniowego systemu kształcenia, obejmującego studia licencjackie lub inżynierskie (obecnie studia pierwszego stopnia) oraz studia magisterskie uzupełniające (obecnie studia drugiego stopnia). Ponadto umożliwiła ona powstanie sektora szkół niepublicznych, kształcących na poziomie studiów licencjackich, magisterskich uzupełniających oraz oferujących studia techniczne, inżynierskie i podyplomowe.

Pierwsza niepubliczna szkoła wyższa w Lublinie powstała już w 1990 r. Była nią utworzona z inicjatywy KUL Lubelska Szkoła Biznesu. W 1997 r. założono Niepubliczne Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych oraz Wyższą Szkołę Humanistyczną im. A. Szubartowskiego. Rok później powstała Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji. W 1999 r. otworzono Lubelską Szkołę Wyższą, która w 2005 r. została przemianowana na Lubelską Szkołę Wyższą im. Króla Władysława Jagiełły. W 2000 r. powołano do życia dwie ważne uczelnie niepubliczne, mianowicie: Wyższą Szkołę Społeczno-Przyrodniczą im. W. Pola w Lublinie oraz Wyższą Szkołę Ekonomii i Innowacji. W tym samym roku powołano do życia także Europejskie Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów, mające uprawnienia do nadawania tytułu doktora⁴. Z kolei w roku 2001 powstała najmłodsza spośród lubelskich niepublicznych szkół wyższych – Wyższa Szkoła Nauk Społecznych. Ponadto w Lublinie utworzono oddziały zamiejscowe szkół wyższych z Warszawy i Łodzi: Wyższej Szkoły Pedagogicznej Wiedzy Powszechnej w Warszawie, Wyższej Szkoły Dziennikarskiej im. M. Wańkowi-cza oraz Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi (Kociuba, 2008).

Tabl. 4. **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH W LUBLINIE W LATACH 1990-2000**
Stan w dniu 31 XII

Rok akademicki	Studenci
1990/1991.....	30831
1995/1996.....	52964
2000/2001.....	76526

Obok powstania uczelni niepublicznych oraz dywersyfikacji modelu kształcenia, do podstawowych tendencji rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego w latach dziewięćdziesiątych XX w. należy zaliczyć dużą dynamikę wzrostu liczby studentów (w latach 1990-2000 wzrosła ona niemal dwuipółkrotnie – z 30,8 tys. do 76,5 tys.), za czym nie podążał jednak odpowiedni wzrost liczby nauczycieli akademickich (z niemal 4,0 tys. w roku akademickim 1990/91 do 4,9 tys. w roku 2000/2001), w tym przede wszystkim samodzielnych pracowników naukowych. Zmiany te odzwierciedla wskaźnik liczby studentów w relacji do tej grupy nauczycieli akademickich, który wynosił odpowiednio 7,8 w roku akademickim 1990/91, 12,2 w roku 1995/1996 oraz 15,7 w roku 2000/2001. Na skutek tych zmian wzrosło obciążenie nauczycieli akademickich zadaniami dydaktycznymi, przez co zauważalne stało się narastanie sprzeczności pomiędzy tendencją do rozwoju ilościowego a potrzebą utrzymania standardów jakościowych (Dąbrowska-Szeffler, Jabłecka, 2007).

⁴ W 2011 r. w jego miejsce powstała nowa struktura – Centrum Europy Wschodniej UMCS.

Tabl. 5. **NAUCZYCIELE AKADEMICY W LUBLINIE W LATACH 1990-2000^a**
 Stan w dniu 31 XII

Rok akademicki	Ogółem	W tym			
		profesorowie	docenci	adiunkci	asystenci
1990/1991.....	3965	419	325	1448	1112
1995/1996.....	4349	704	21	1489	1404
2000/2001.....	4869	856	5	1744	1446

a Pełnozatrudnieni.

Podsumowując rozważania na temat historii rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego można wyciągnąć kilka zasadniczych wniosków. Przede wszystkim podkreślenia wymaga fakt, że Lublin posiada bogate tradycje akademickie. Ciesząc się statusem miasta uniwersyteckiego już od 1918 r., należał on do wąskiego grona ośrodków akademickich w Polsce, kształcących kadry dla odradzającego się państwa polskiego. Pozycja Lublina jako jednego z najważniejszych ośrodków uniwersyteckich została ugruntowana po II wojnie światowej, wraz z powstaniem czterech liczących się w kraju uczelni państwowych. Jednocześnie Lublin niezmiennie pełnił funkcję największego i najważniejszego ośrodka akademickiego w Polsce wschodniej. Okres transformacji ustrojowej i gospodarczej, charakteryzujący się istotnymi zmianami na rynku edukacyjnym, w tym dynamicznym rozwojem szkolnictwa wyższego, powstaniem szkół niepublicznych oraz ukształtowaniem się kilku nowych ośrodków akademickich, nie wpłynął negatywnie na jego silną pozycję w kraju (patrz: Rozdział 2).

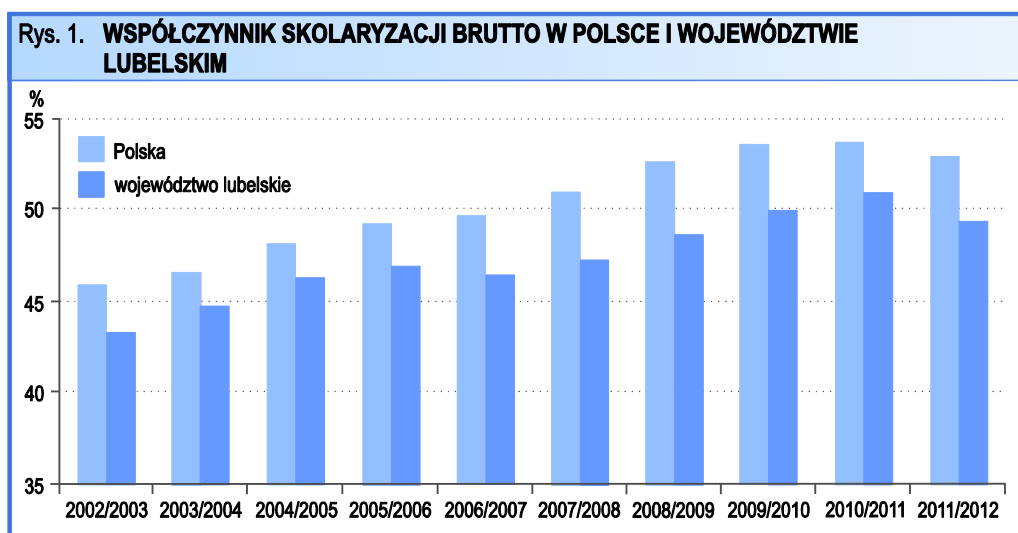
1.2. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-EKONOMICZNE

Analiza lubelskiego ośrodka akademickiego wymaga spojrzenia na jego rozwój w szerszym kontekście społeczno-ekonomicznym. Po pierwsze w okresie ostatniego dwudziestolecia w społeczeństwie polskim nastąpił znaczny wzrost aspiracji edukacyjnych, motywowanych w dużej mierze czynnikami ekonomicznymi. W konsekwencji nastąpiły daleko idące zmiany w zakresie skolaryzacji, szczególnie na szczeblu wyższym. Współczynnik skolaryzacji brutto⁵ w Polsce wzrósł w tym okresie niemal czterokrotnie, z 12,9% w 1990 r. do 53,1% w roku 2011, przy czym największą dynamiką charakteryzował się on w pierwszym okresie transformacji. W latach 2002-2011 wartość współczynnika skolaryzacji brutto kształtowała się na poziomie od 43,0% do 53,8% w Polsce oraz od 43,3% do 51,3% w województwie lubelskim (rys. 1), przy czym w roku 2011 nastąpił jego spadek zarówno w kraju, jak i w województwie lubelskim. W latach 2002-2011 liczba osób z wykształceniem wyższym w województwie lubelskim wzrosła o 76,3%, natomiast udział tej grupy w ogólnej liczbie ludności województwa zwiększył się z 9,4% (173,2 tys.) w 2002 r. do 16,1% (305,4 tys.) w roku 2011⁶.

⁵ Współczynnik skolaryzacji brutto to stosunek wszystkich osób uczących się na danym poziomie do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia (19-24 lata).

⁶ Na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz 2011.

Po drugie, w polskiej gospodarce zaszły istotne przekształcenia w kierunku modelu postindustrialnego, skutkujące zmianami w zakresie popytu na pracę. Przede wszystkim zmniejszeniu uległo zapotrzebowanie na robotników przemysłowych i rzemieślników, wzrosła natomiast liczba miejsc pracy w grupie specjalistów⁷. Ma to kluczowe znaczenie w dobie kształcenia masowego, ponieważ większość absolwentów szkół wyższych kieruje się na rynek pracy najemnej (*Analiza szkół wyższych...*, 2010).

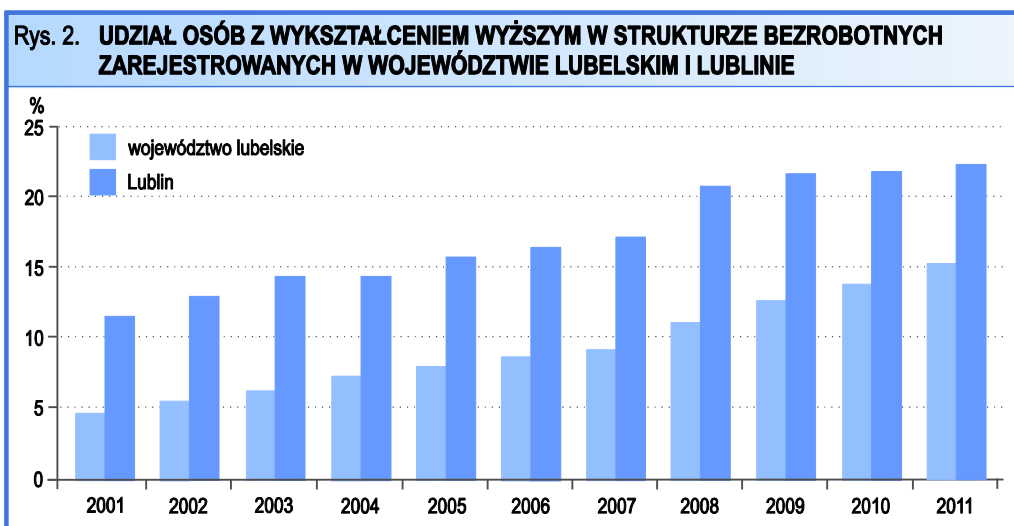
Sytuacja ekonomiczna wymusza więc na szkołach wyższych dostosowywanie programów i kierunków kształcenia do zapotrzebowania otoczenia – zarówno studentów, jak i pracodawców, a prowadzonych badań – do potrzeb gospodarki. Odpowiedzią na te wyzwania stał się ciągły proces dywersyfikacji szkół wyższych w Lublinie w zakresie kierunków i programów studiów oraz podejmowanie prób na rzecz współdziałania z lokalnymi i regionalnymi przedsiębiorstwami w zakresie działalności badawczo-rozwojowej. W kontekście analizy rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego warto mieć przy tym na uwadze fakt, że pomiędzy szkolnictwem wyższym a sferą gospodarczą istnieje wyraźne sprzężenie zwrotne. Silna pozycja Lublina jako ośrodka akademickiego może bowiem wpływać korzystnie na rozwój gospodarczy miasta i regionu z kilku względów. Po pierwsze, przyczynia się do podwyższenia poziomu ogólnego kapitału ludzkiego siły roboczej, który jest istotnym czynnikiem rozwoju. Po drugie, duża liczba absolwentów studiów wyższych może być ważnym czynnikiem lokalizacji inwestycji w regionie, zwłaszcza przy relatywnie niskich płacach na tle kraju. I wreszcie po trzecie, potencjał naukowo-badawczy uczelni może przyczynić się do rozwoju innowacyjnych sektorów gospodarki, mniej uzależnionych od wysokiej jakości infrastruktury transportowej i dostępności komunikacyjnej, wymagających

⁷ Według badania popytu na pracę realizowanego przez Główny Urząd Statystyczny.

natomiast dostępu do zaplecza badawczo-rozwojowego i rozwiniętej infrastruktury teleinformatycznej (Maleszyk, 2011).

Na regionalnym rynku pracy sytuacja osób z wykształceniem wyższym przedstawia się znacznie lepiej niż osób legitymujących się niższym poziomem wykształcenia. Według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku 15 lat i więcej z wykształceniem wyższym wyniósł w IV kwartale 2011 r. 81,7% wobec 56,5% w przypadku ludności w wieku 15 lat i więcej ogółem, natomiast wskaźnik zatrudnienia ludności w wieku 15 lat i więcej z wykształceniem wyższym wyniósł 76,4% wobec 51,2% w przypadku ludności w wieku 15 lat i więcej ogółem. Wskaźniki te potwierdzają fakt, że wykształcenie wyższe znacznie zwiększa prawdopodobieństwo uzyskania zatrudnienia.

Jednakże dane Powiatowych Urzędów Pracy dotyczące udziału osób z wykształceniem wyższym w strukturze bezrobotnych zarejestrowanych w województwie lubelskim oraz Lublinie (rys. 2) w latach 2001-2011 świadczą o tym, że sytuacja osób z wykształceniem wyższym na regionalnym i lokalnym rynku pracy na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia ulega stałemu pogorszeniu. O ile w 2001 r. udział osób z wykształceniem wyższym wśród ogółu bezrobotnych w województwie lubelskim wynosił zaledwie 4,8%, to rosnąc z roku na rok, w 2011 r. osiągnął poziom 15,3%. Lublin charakteryzuje się jeszcze większym udziałem osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym (22,5%) oraz bardzo wysokim poziomem bezrobocia wśród osób w wieku 25-34 lata (34,7%).

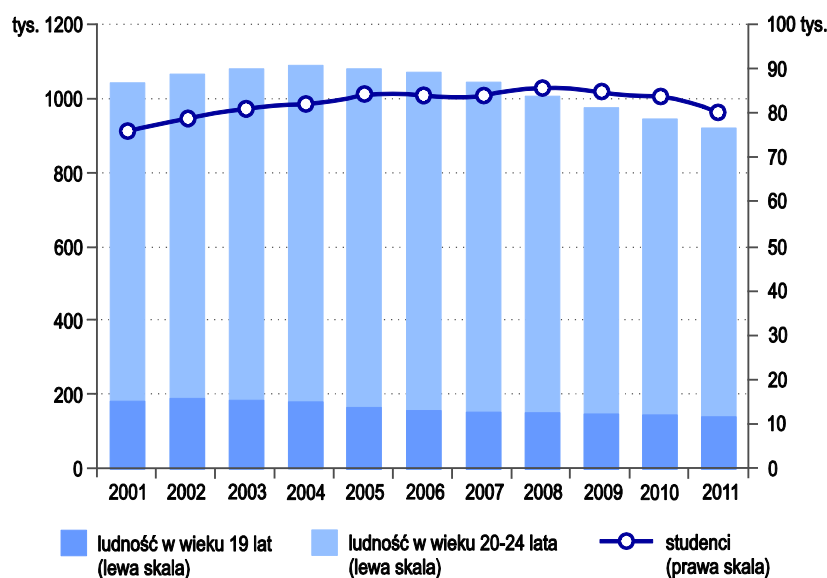
Oznacza to, iż rynek pracy w województwie lubelskim staje się coraz trudniejszy dla absolwentów szkół wyższych. Może to skutkować niechęcią maturzystów do podejmowania studiów w Lublinie, wobec dużych trudności w znalezieniu pracy w mieście po zakończeniu edukacji. Ponadto może to wskazywać na konieczność

zmiany lub rozszerzenia oferty kształcenia przez lubelskie szkoły wyższe, w celu lepszego przygotowania absolwentów do wejścia na rynek pracy oraz dostosowania ich wiedzy i umiejętności do potrzeb pracodawców z regionu. Jest to niezwykle ważny postulat, szczególnie, że analiza danych nt. kierunków studiów o najwyższej liczbie absolwentów oraz o najwyższej liczbie absolwentów uczelni województwa lubelskiego wskazuje na niewielki, lub wręcz zupełny brak jakichkolwiek zmian w tym zakresie w latach 1999-2010 (WUP, 2012).

1.3. UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE

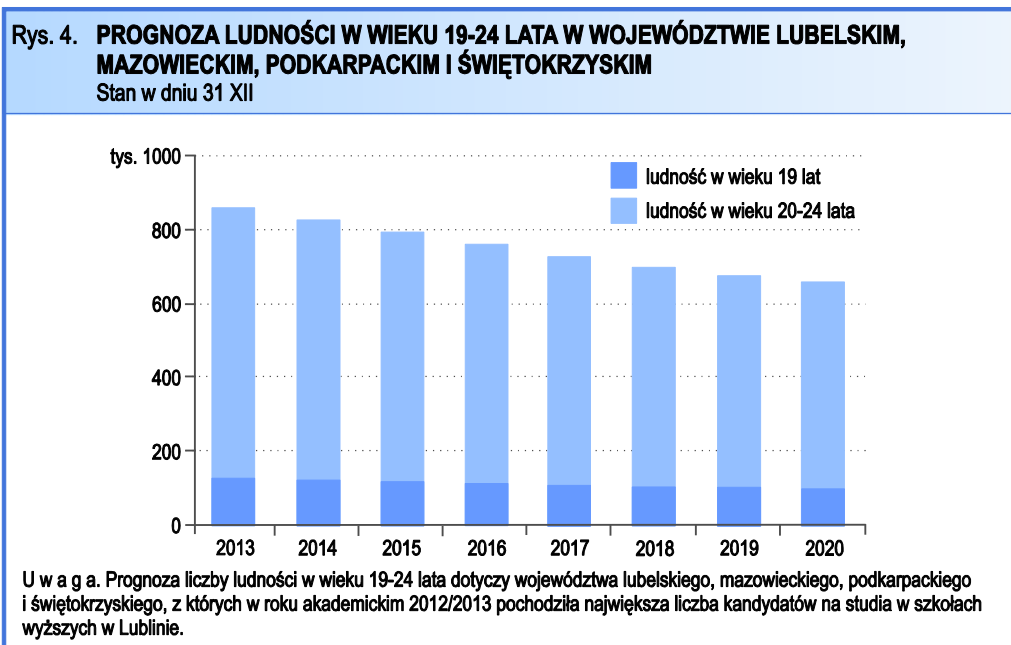
Rozwój lubelskiego ośrodka akademickiego uwarunkowany jest różnorodnymi czynnikami, wśród których należy wymienić także przeobrażenia struktury demograficznej społeczeństwa. Dynamiczny wzrost liczby studentów w Polsce oraz w Lublinie w latach 1989-2007 miał bowiem związek nie tylko ze wzrostem aspiracji edukacyjnych ludności oraz zmianą wymogów rynku pracy, lecz także procesami demograficznymi. Od początku lat 90-tych XX w. narastała bowiem fala wyżu demograficznego z przełomu lat 70-tych i 80-tych, przejawiająca się wejściem na rynek edukacyjny znacznej grupy osób w wieku 19-24 lat.

Rys. 3. LUDNOŚĆ W WIEKU 19-24 LATA W WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM, MAZOWIECKIM, PODKARPACKIM I ŚWIĘTOKRZYSKIM ORAZ STUDENCI W LUBLINIE
Ludność – stan w dniu 31 XII, studenci – stan w dniu 30 XI

U w a g a. W celu zaprezentowania zmian demograficznych wykorzystano dane nt. liczby ludności w wieku 19-24 w województwie lubelskim, mazowieckim, podkarpackim i świętokrzyskim, z których w roku akademickim 2012/2013 pochodziła największa liczba kandydatów na studia w szkołach wyższych w Lublinie.

Z danych przedstawionych na rys. 3 wynika, że od 2008 r. liczba studentów kształcących się na lubelskich uczelniach stopniowo maleje. W ciągu trzech ostatnich lat uległa ona zmniejszeniu o 5,9%. Podobne zjawisko w skali ogólnopolskiej obserwowane jest od 2006 r. Jest to spowodowane m.in. malejącą liczbą osób w wieku 19-24 lat. Dalsze perspektywy rozwoju szkolnictwa wyższego zarówno w mieście, jak i w całym kraju nie wyglądają optymistycznie, bowiem obecne przemiany stanowią jedynie przedpole tego, z czym szkolnictwo wyższe będzie się musiało zmierzyć za kilka lat. Aktualnie mamy bowiem do czynienia jedynie z opadającym ramieniem wyżu demograficznego z lat 70-tych i 80-tych, wkrótce jednak przyjdzie mu zmierzyć się z długoletnim niżem demograficznym, będącym echem niskiego przyrostu naturalnego w latach 1995-2011 (Inglot-Brzęk, 2012). Prognozę GUS dotyczącą liczby ludności województw lubelskiego, mazowieckiego, podkarpackiego oraz świętokrzyskiego w grupie wiekowej 19-24 lata, z której będą się rekrutować potencjalni kandydaci na studia w okresie najbliższych ośmiu lat (2013-2020) przedstawiono na rys. 4.

Zmiany te mogą doprowadzić do spadku popytu na kształcenie wyższe, skutkując znacznym zmniejszeniem się liczby studentów uczelni lubelskich. Należy przy tym podkreślić, iż tendencja ta dotyczyć będzie w szczególności uczelni niepublicznych, prowadzących przede wszystkim działalność dydaktyczną, przez co ich funkcjonowanie jest bardziej uzależnione od liczby studentów.

1.4. UWARUNKOWANIA FORMALNO-PRAWNE

W okresie ostatniego dwudziestolecia polski system szkolnictwa wyższego podlegał istotnym przeobrażeniom o charakterze programowym i organizacyjno-instytucjonalnym, których ramy prawne stworzyła ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, poz. 386 z późniejszymi zmianami), regulująca całokształt kwestii związanych z funkcjonowaniem uczelni w kraju. Na jej podstawie – obok istniejących szkół publicznych – powstały i rozwinęły się niepubliczne szkoły wyższe, których liczba w roku 2011/2012 wyniosła 328, co stanowiło 71,3% wszystkich uczelni w kraju. Nowa ustawa wprowadziła również zmiany w systemie kształcenia, dając możliwość podejmowania nauki na studiach dziennych, zaocznych, wieczorowych i eksternistycznych. Zróżnicowany został także system studiów magisterskich poprzez wprowadzenie dwustopniowego systemu kształcenia, który daje możliwość kontynuowania edukacji po studiach licencjackich lub inżynierskich na studiach drugiego stopnia, wcześniej określanych jako studia magisterskie uzupełniające.

Kolejną ważną zmianę w systemie szkolnictwa wyższego wprowadziła ustawa z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych (Dz. U. Nr 96, poz. 590 z późniejszymi zmianami). Pozwoliła ona na zakładanie wyższych szkół zawodowych w miastach średniej wielkości, mających za zadanie przygotowywanie studentów do wykonywania konkretnych zawodów oraz mogących nadawać jedynie tytuły zawodowe licencjata lub inżyniera.

W roku 2005 zaczęła obowiązywać nowa ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późniejszymi zmianami). Stanowiła ona ważny krok na drodze do uporządkowania systemu szkolnictwa wyższego w Polsce poprzez połączenie zagadnień zawartych w ustawie z dn. 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym oraz ustawie z dn. 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych, a także dostosowania go do standardów światowych, w tym w szczególności europejskich (*Szkoły wyższe...*, 2011).

Rozwój ilościowy i jakościowy szkolnictwa wyższego zarówno w Lublinie, jak i w całej Polsce, odbywał się również pod wpływem realizacji Strategii Bolońskiej, podpisanej w dn. 19 czerwca 1999 r. przez ministrów edukacji 29 państw europejskich. W tym zakresie najistotniejsze zmiany dotyczyły wprowadzenia trzech stopni kształcenia oraz procedur oceny jakości, a także wdrożenia systemu transferu punktów kredytowych (ECTS), który od 1 stycznia 2007 r. stał się obligatoryjny. Odpowiedni zapis o organizowaniu studiów z możliwością przenoszenia i uznawania wyników osiągniętych przez studenta w uczelni macierzystej lub innej (w tym zagranicznej) wprowadziło nowe Prawo o szkolnictwie wyższym. Zmiany te okazały się ważnym krokiem w procesie zmierzającym do szerokiego umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego w kraju, pozwalając m.in. na rozwój mobilności studentów i pracowników naukowych w ramach programu Erasmus-Socrates oraz Erasmus Mundus (Dąbrowa-Szefler, Jabłecka, 2007). Lubelskie uczelnie w dużym stopniu wykorzystują szansę, jakie stwarza uczestnictwo w ww. programach europejskich. W roku akademickim 2011/2012 ich

beneficjentami było 8 spośród 9 lubelskich szkół wyższych, które zorganizowały łącznie 413 wyjazdów studentów na studia, 157 wyjazdów studentów na praktyki, 164 wyjazdy nauczycieli w celu prowadzenia zajęć oraz 254 wyjazdy szkoleniowe (*Era-smus*, 2012).

W październiku 2010 r. wszedł w życie pakiet ustaw pod zbiorową nazwą „Budujemy na Wiedzy”, przynoszący gruntowną reformę systemu nauki w Polsce. Na jego podstawie wprowadzony został nowy sposób finansowania badań naukowych oraz zmieniono kryteria wykorzystania środków na badania. Równie istotnym celem przyjętego pakietu ustaw reformujących naukę stało się stworzenie warunków, umożliwiających lepszą współpracę nauki z gospodarką.

W dniu 1 października 2011 r. zaczęła obowiązywać ustawa z dnia 18 marca 2011 r. (Dz. U. Nr 84, poz. 455) o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Rozpoczęła ona ważną reformę polskiego szkolnictwa wyższego, przynoszącą istotne zmiany we wszystkich aspektach działalności uczelni. Przede wszystkim znacznym przekształceniom uległ dotychczasowy model kształcenia. Wprowadzone zmiany zwiększyły autonomię programową szkół wyższych poprzez likwidację centralnych systemów i programów kształcenia. Dzięki temu uczelnie otrzymały większą swobodę w tworzeniu nowych, autorskich kierunków studiów. Nowe mechanizmy wprowadzone zostały w oparciu o funkcjonujące w Europie tzw. Ramy Kwalifikacji. Dzięki wprowadzeniu w Polsce Krajowych Ram Kwalifikacji, dyplomy wydawane przez polskie uczelnie będą mogły być porównywane z dyplomami uczelni zagranicznych.

Reforma szkolnictwa wyższego wprowadziła również istotne zmiany w zakresie zasad kariery akademickiej. Przede wszystkim znacznemu uproszczeniu uległa procedura ubiegania się o stopień doktora habilitowanego. Wprowadzony został również obowiązek stosowania trybu konkursowego przy kwalifikacji na studia doktoranckie oraz na wszystkie stanowiska naukowo-dydaktyczne na uczelniach. Duże znaczenie ma także ograniczenie powszechnej dotychczas wieloletowości. Poczynając od 1 października 2011 r. pracownicy nie mogą podejmować dodatkowego zatrudnienia bez zgody rektora uczelni, natomiast osoby zatrudnione obecnie na więcej niż jednym etacie otrzymały 3 lata na dostosowanie się do nowych wymogów. Ponadto nauczyciele akademicy poddani zostaną obowiązkowej ocenie działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej.

Pośród najważniejszych celów wprowadzenia reformy należy również wskazać zwiększenie integracji uczelni z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym. W tym zakresie szkoły wyższe otrzymały możliwość kształcenia przy udziale pracodawcy, bądź też na jego zlecenie. Do tworzenia programów studiów o profilu praktycznym mogą zostać włączone również osoby reprezentujące organizacje społeczne, gospodarcze i publiczne. Co więcej, szkoły wyższe zostały zobowiązane do monitorowania losów

zawodowych absolwentów, co ma w zamierzeniu pomóc w dostosowywaniu oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy.

W wyniku wprowadzonych zmian dodatkowe finansowanie szkolnictwa wyższego w większym stopniu będzie zależeć od jakości kształcenia studentów oraz prowadzonych badań naukowych. Coraz więcej funduszy będzie rozdzielanych w drodze konkursów, co ma w zamierzeniu pozwolić na ich kierowanie do najlepszych w kraju uczelni publicznych i niepublicznych. Dodatkowe środki otrzymują najlepsze jednostki, które uzyskały status Krajowych Naukowych Ośrodków Wiodących (*Reforma...*, 2012). W tym kontekście kluczowym warunkiem dalszego rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego staje się dbałość o działalność naukową oraz utrzymywanie wysokiego poziomu kształcenia studentów.

1.5. UWARUNKOWANIA FINANSOWE

Zgodnie z ustawą z dn. 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, uczelnie publiczne otrzymują dofinansowanie na: zadania związane z kształceniem studentów studiów stacjonarnych⁸, uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich i kadr naukowych oraz utrzymaniem uczelni, w tym remonty; zadania związane z bezzwrotną pomocą materialną dla studentów oraz doktorantów; realizację inwestycji (poprzez finansowanie lub dofinansowanie); a także zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom, będącym osobami niepełnosprawnymi, warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia. Oprócz dotacji na działalność i pomoc materialną, uczelnie publiczne otrzymują również (i aplikują o) środki przeznaczone na badania naukowe i działalność rozwojową zgodnie z ustawą z dn. 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. Nr 96, poz. 615 z późniejszymi zmianami).

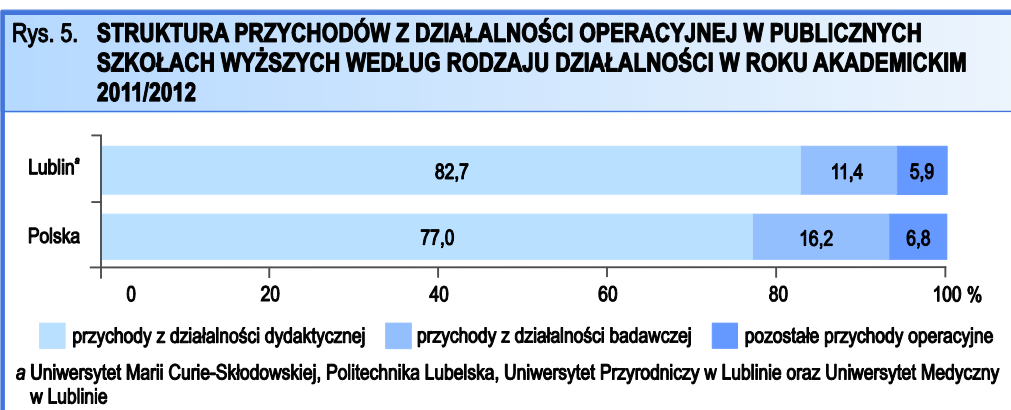
Uczelnie niepubliczne otrzymują dotacje na zadania związane z bezzwrotną pomocą materialną dla studentów i doktorantów oraz na zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom, będącym osobami niepełnosprawnymi, warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia. Ponadto najlepsze uczelnie niepubliczne mogą otrzymywać dotację przeznaczoną na pokrycie części opłat wnoszonych przez studentów studiów stacjonarnych oraz uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich, a także, począwszy od 1 stycznia 2012 r., na realizację innych zadań, związanych m.in. z kształceniem studentów studiów stacjonarnych, uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich i kadr naukowych oraz utrzymaniem uczelni, w tym na remonty. Zarówno publiczne, jak i niepubliczne uczelnie mogą także otrzymywać inne środki finansowe z budżetu państwa oraz z budżetów jednostek samorządu terytorialnego lub ich związków.

⁸ Od 1 stycznia 2012 r. dofinansowanie obejmuje wyłącznie studentów na pierwszym kierunku studiów.

W latach 2001-2011 wydatki publiczne na szkolnictwo wyższe w Polsce wzrosły niemal dwukrotnie, z 6370,7 do 12009,2 mln zł⁹. Pomimo tego nominalnego wzrostu, od kilku lat obserwowany jest systematyczny spadek udziału wydatków publicznych na ten cel w PKB – o ile w 2005 r. wyniósł on 0,99%, to w 2011 r. ukształtował się na najniższym od 2001 r. poziomie 0,67%¹⁰. Mając na uwadze wzrost liczby studentów oraz nauczycieli akademickich, rozszerzenie zakresu działalności edukacyjnej, a także rosnące koszty utrzymania, sytuacja ta wymusiła na szkołach wyższych obniżanie kosztów kształcenia oraz poszukiwanie dodatkowych przychodów pozabudżetowych.

W 2011 r. lubelskie szkoły wyższe objęte sprawozdawczością F-01/s osiągnęły dodatni wynik finansowy brutto i netto¹¹. Przychody z działalności operacyjnej w analizowanym roku wyniosły 721,7 mln zł i były niższe o 2,0% niż w roku poprzednim. Z kolei koszty działalności operacyjnej w 2011 r. wyniosły 704,4 mln zł, co oznacza ich spadek o 1,0% w porównaniu do roku poprzedniego.

W 2011 r. 82,7% przychodów z działalności operacyjnej tych uczelni stanowiły przychody z działalności dydaktycznej, przy czym w 71,7% pochodziły one z dotacji budżetu państwa, a w 20,0% z opłat za świadczone usługi edukacyjne. Udział przychodów ogółem z działalności badawczej w przychodach z działalności operacyjnej wyniósł 11,4%. Pochodziły one przede wszystkim z dotacji na finansowanie działalności statutowej (36,2%), ze środków na realizację projektów finansowanych przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz Narodowe Centrum Nauki (31,6%), ze środków na finansowanie współpracy naukowej z zagranicą (14,6%) oraz ze sprzedaży pozostałych prac i usług badawczych i rozwojowych (13,1%).

⁹ Dane te nie dotyczą wydatków na działalność naukową uczelni, finansowanej również z budżetu państwa, ale na podstawie odrębnych przepisów prawnych.

¹⁰ PKB – szacunek wstępny.

¹¹ Dotyczy to Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Politechniki Lubelskiej, Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie oraz Uniwersytetu Medycznego w Lublinie.

Porównując strukturę przychodów z działalności operacyjnej publicznych szkół wyższych w Lublinie oraz w Polsce, podkreślenia wymaga wyższy o 5,7 p. proc. udział przychodów z działalności dydaktycznej oraz niższy o 4,8 p. proc. udział przychodów ogółem z działalności badawczej w przypadku Lublina (rys. 5). Dane te świadczą o relatywnie większym zorientowaniu lubelskich uczelni publicznych na działalność dydaktyczną niż na działalność naukową w porównaniu do średniej krajowej. Kwestia ta ma szczególne znaczenie w kontekście obowiązujących od 2010 r. przepisów nt. finansowania nauki w Polsce, wymuszających na szkołach wyższych większą konkurencyjność w zakresie pozyskiwania środków na badania naukowe.

Duże możliwości pozyskiwania dodatkowych środków finansowych przez szkoły wyższe stwarza dostępność funduszy europejskich. W ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka uczelnie mogły pozyskiwać środki m.in. na wsparcie badań naukowych dla gospodarki opartej na wiedzy, wzmocnienie potencjału kadrowego nauki, wsparcie projektów B+R na rzecz przedsiębiorców, a także inwestycje związane z rozwojem infrastruktury badawczej jednostek naukowych. W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki szkoły wyższe mogły realizować projekty zorientowane na wzmocnienie i rozwój potencjału dydaktycznego uczelni oraz zwiększenie liczby absolwentów kierunków o kluczowym znaczeniu dla gospodarki opartej na wiedzy, natomiast w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko wspierane były inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa wyższego. Uczelnie mogły korzystać również z Regionalnych Programów Operacyjnych w zakresie realizacji projektów kluczowych z punktu widzenia danego województwa, a szkoły wyższe z terenu województw: warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego, świętokrzyskiego i podkarpackiego, mogły dodatkowo uzyskać wsparcie finansowe na realizację projektów w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej. W latach 2004-2012 szkoły wyższe z Lublina zrealizowały lub realizują projekty dofinansowane ze środków europejskich o łącznej wartości 1225,1 mln zł, w tym Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej – projekty o wartości 411,3 mln zł, Uniwersytet Przyrodniczy – 191,7 mln zł, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II – 187,8 mln zł, Uniwersytet Medyczny – 177,2 mln zł, Politechnika Lubelska – 174,4 mln zł, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji – 63,3 mln zł oraz Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji – 19,2 mln zł¹².

¹² Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego (www.mrr.gov.pl), według stanu na 1 XII 2012.

POZYCJA LUBELSKIEGO OŚRODKA AKADEMICKIEGO W POLSCE

Uczelnie wyższe pełnią ważne funkcje w życiu społeczno-gospodarczym i kulturowym miasta i regionu. Są w dużej mierze odpowiedzialne za generowanie czynników wzrostu mających źródła w wewnętrznych, endogenicznych zasobach regionu. Wpływają bezpośrednio na rozwój gospodarczy poprzez tworzenie wiedzy i innowacji, odpowiadają też za kształtowanie zasobów kapitału ludzkiego w regionie. Stanowią często ważny element składowy polityki regionalnej, współuczestnicząc w podejmowaniu strategicznych decyzji i wykonywaniu różnego rodzaju ekspertyz uwzględniających specyficzne cechy danego obszaru. W kontekście tych funkcji, ważnym zagadnieniem jest określenie siły potencjału akademickiego dużych ośrodków akademickich, ze szczególnym uwzględnieniem Lublina.

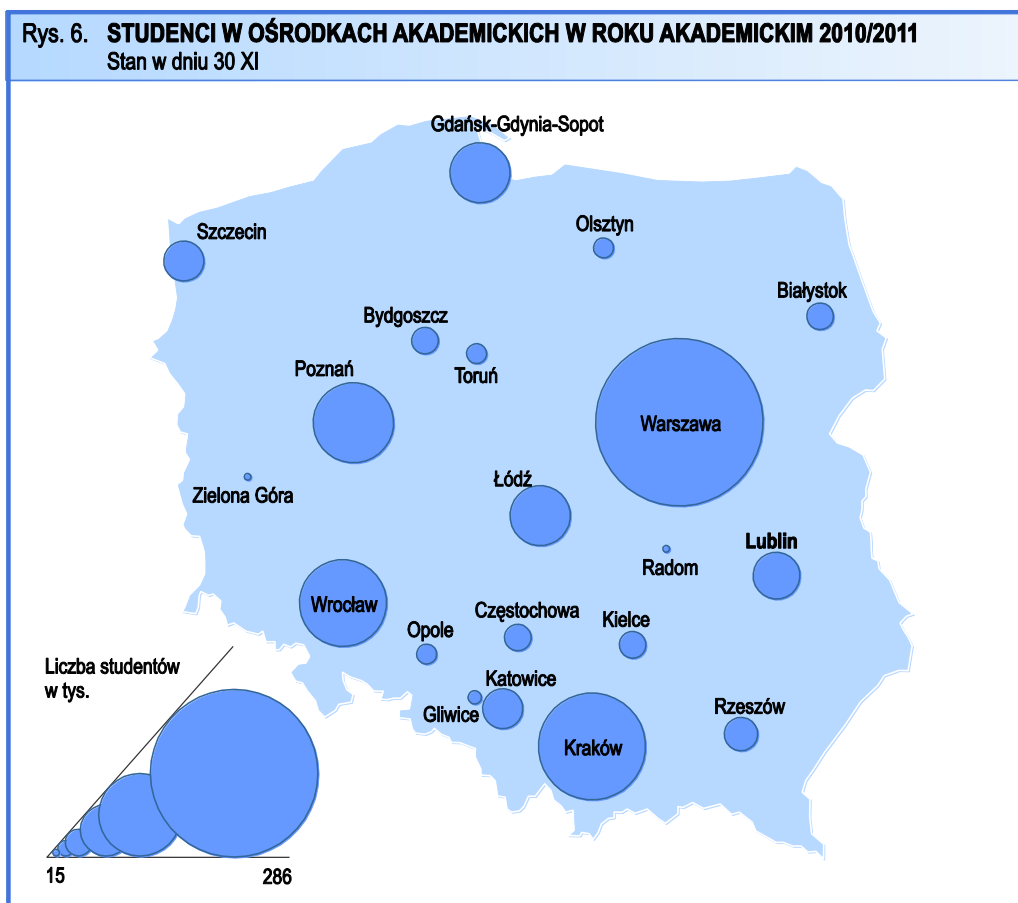
Obecny stan szkolnictwa wyższego jest wynikiem zmian społeczno-gospodarczych w kraju spowodowanych transformacją ustrojową. Na przestrzeni ostatnich 20 lat nastąpił dynamiczny wzrost liczby studentów. Był on wynikiem dwóch głównych czynników: wchodzenia wyżu demograficznego w wiek typowy dla studiowania i zwiększenia wskaźnika skolaryzacji (Sztanderska, 2006). Jednak w najbliższych latach szkoły wyższe staną przed problemem znacznego ograniczania liczby studentów spowodowanego niżej demograficznym. W przypadku województwa lubelskiego spadek liczby studentów do roku 2020 jest szacowany na ok. 45% (Kowerski, 2012). Niniejsza analiza obejmuje zatem szczególny okres w rozwoju edukacji na poziomie wyższym. Z jednej strony był to czas głębokich przemian ustrojowych i gwałtownego upowszechnienia kształcenia w szkołach wyższych, z drugiej zaś strony uczelnie stoją, przed niespotykanym wcześniej spadkiem populacji ludzi młodych.

Pod względem liczby studentów i absolwentów oraz kadry naukowej Lublin zajmuje dominującą pozycję w województwie. W celu kompleksowej analizy lubelskiego ośrodka akademickiego porównano go do innych miast w Polsce pod względem czynników decydujących o możliwościach kształcenia na poziomie wyższym. Zasięg analizy obejmował miasta, w których w latach 2001-2011 liczba studentów przekroczyła 20 tys. W ten sposób wyodrębniony został zbiór 18 miast, do którego dołączono dwa miasta: Radom i Zieloną Górę, w których wartość graniczna została przekroczona w pierwszej połowie analizowanego okresu.

2.1. STUDENCI I ABSOLWENCI

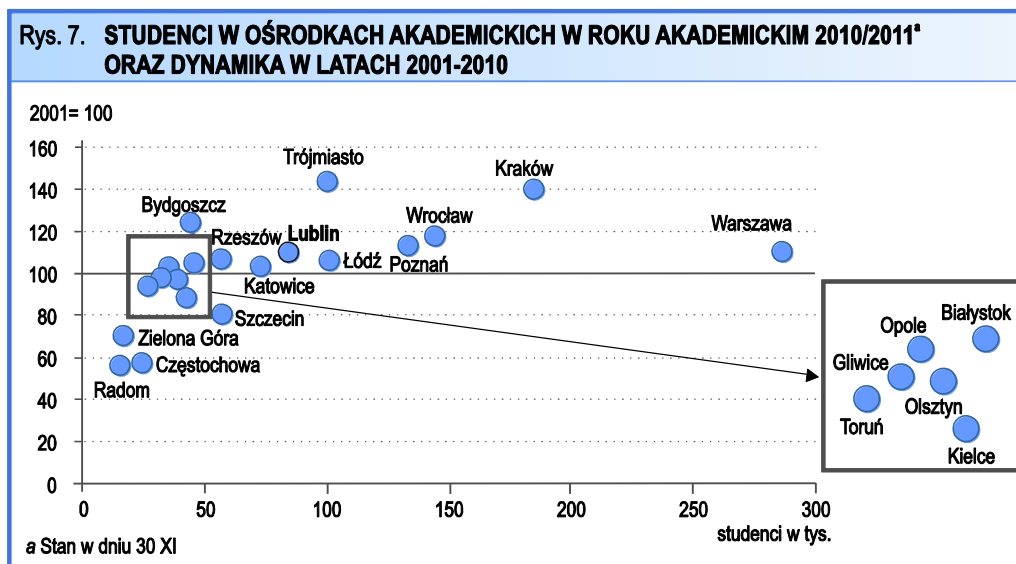
W roku akademickim 2010/2011 na terenie Lublina działało 9 uczelni, co sytuowało miasto na 11 miejscu w kraju. Zdecydowanie najwięcej szkół wyższych znajdowało się w Warszawie (80), a następnie w Poznaniu (26) i Łodzi (25). W większości

analizowanych miast występowała znaczna przewaga uczelni niepublicznych, jedynie w Lublinie i Opolu działało więcej placówek publicznych. Lublin był jedynym miastem, w którym zmniejszyła się liczba placówek kształcących na poziomie wyższym w porównaniu do roku akademickiego 2001/2002. W pozostałych ośrodkach miejskich w omawianym okresie nastąpił wzrost liczby szkół wyższych, przy czym w znacznej mierze dotyczył on szkół niepublicznych, zwłaszcza działających w Toruniu, Katowicach i Zielonej Górze, jak również w dużych ośrodkach akademickich – Łodzi i Wrocławiu. Pomimo korzystnych tendencji wzrostowych w liczbie uczelni, prognozy demograficzne mówiące o systematycznym zmniejszaniu się liczby dzieci i młodzieży, będą pogarszać perspektywy rozwojowe wszystkich szkół wyższych. W większym stopniu procesy te zagrażać będą szkołom niepublicznym, które poprzez mniejszą skalę kształcenia są bardziej wrażliwe na zmiany popytu na swoje usługi. Z drugiej strony niż demograficzny może przyczynić się, przez zwiększoną konkurencję na rynku usług edukacyjnych, do wzrostu poziomu kształcenia.

Największym ośrodkiem akademickim pod względem liczby studentów była Warszawa, w której na poziomie wyższym w roku akademickim 2010/2011 kształciło się 286,0 tys. osób (rys. 6). Stanowiło to 15,5% ogólnej liczby studentów w kraju. Ważnymi ośrodkami liczącymi powyżej 100 tys. studentów były również: Kraków (185 tys.), Wrocław (144 tys.), Poznań (134 tys.), Łódź (101 tys.) oraz Trójmiasto (100 tys.). W Lublinie naukę pobierało 84 tys. studentów, co plasowało miasto na 7 miejscu pod względem liczby studentów, z udziałem na poziomie 4,6% ogółu studiujących w kraju. Był to zarazem zdecydowanie największy ośrodek akademicki we wschodniej Polsce z liczbą studentów znacznie wyższą niż w Rzeszowie (55 tys.) i Białymstoku (46 tys.).

Analiza zmian liczby studentów w ostatnim dziesięcioleciu na poziomie ogólnopolskim wskazuje, że w latach 2002-2005 w Polsce następował systematyczny wzrost liczby studentów, natomiast po tym okresie występowała wyraźna tendencja spadkowa. Procesy te mają związek z tendencjami demograficznymi zachodzącymi w szczególności w grupie wiekowej właściwej dla kształcenia na poziomie wyższym. Liczba ludności w wieku 19-24 lat rosła do roku 2004 osiągając poziom prawie 4 mln, by następnie systematycznie zmniejszać się, przy czym tempo tego spadku było coraz szybsze. Wskutek tego w roku 2010 w omawianym przedziale wiekowym znalazło się niespełna 3,4 mln ludności. Podobne trendy obserwowane były w większości miast w kraju.

W porównaniu do roku akademickiego 2001/2002 największą dynamikę wzrostu liczby studentów odnotowano w dużych ośrodkach akademickich, m.in. w Trójmieście (143,7) oraz w Krakowie (140,0), natomiast miasta z małą liczbą studentów, takie jak: Radom, Częstochowa, Zielona Góra, doświadczały zmniejszania się liczby uczących

się na poziomie wyższym (rys. 7). Lublin znalazł się w grupie miast notujących niewielki wzrost (110,0), wśród takich miast jak Łódź, Poznań i Rzeszów (rys. 7). W roku akademickim 2010/2011 liczba studentów największego ośrodka akademickiego (Warszawy) 19-krotnie przekraczała liczbę studentów najmniejszego ośrodka w analizowanym zbiorze (Radomia), podczas gdy w roku akademickim 2001/2002 relacja ta wynosiła 11. Świadczy to o tym, że kandydaci do szkół wyższych coraz częściej jako miejsce dalszej edukacji wybierają uczelnie w dużych miastach, oferujących bardziej zróżnicowaną ofertę edukacyjną i wyższy poziom jakości kształcenia.

W stosunku do roku akademickiego 2009/2010 liczba studentów wzrosła w 5 miastach, przy czym w największym stopniu w Katowicach (o 3,4%), natomiast spadła w 15 miastach, a najbardziej w Łodzi (o 16,3%). W Lublinie liczba kształcących się w szkołach wyższych zmniejszyła się o 2,4% i był to spadek mniejszy od poziomu krajowego wynoszącego 3,1%.

W polskim systemie kształcenia na poziomie wyższym coraz większą rolę odgrywały uczelnie niepubliczne. Doprowadziło to do polaryzacji szkolnictwa wyższego ze względu na formę własności. Uczelnie publiczne są duże i prowadzą kształcenie w szerokim zakresie dziedzin; uczelnie niepubliczne są na ogół małe i koncentrują się na niskonakładowych studiach niestacjonarnych (Ernst&Young, 2009). Szkoły niepubliczne przyczyniły się zwłaszcza do rozwoju edukacji w małych i średnich miastach oraz na terenach wiejskich, jednak ich rola w dużych miastach była także znacząca. Zarówno liczba szkół, jak i studentów w ostatnich 10 latach uległa dynamicznemu zwiększeniu, odzwierciedlając intensywny wzrost zainteresowania kształceniem na poziomie wyższym, którego uczelnie publiczne nie były w stanie zagospodarować. Rozwój uczelni niepublicznych szczególnie wyraźnie widoczny był w Lublinie, w którym w porównaniu do roku akademickiego 2001/2002 liczba studentów uczelni tego typu wzrosła ponad dwukrotnie. Skutkowało to znacznym wzrostem przeciętnej liczby studiujących w szkołach niepublicznych, z 1,0 tys. do 3,7 tys. w roku akademickim 2010/2011. Równocześnie nieznacznie zmniejszyła się przeciętna liczba studentów w szkołach publicznych. Wśród innych ośrodków wyróżniających się dynamicznym wzrostem studiujących na uczelniach niepublicznych znalazły się również: Bydgoszcz, Toruń, Kraków i Trójmiasto, gdzie jednocześnie notowano mniejsze zainteresowanie uczelniami publicznymi.

Szkoły wyższe w coraz większym stopniu podlegają procesom globalizacji. W tym obszarze szczególnie istotne znaczenie ma internacjonalizacja funkcjonowania szkół wyższych. Dotyczy to zarówno coraz większego umiędzynarodowienia badań, jak i przepływów studentów i kadry akademickiej. Współczesne uczelnie wystawione są na rosnącą międzynarodową konkurencję i aby się rozwijać muszą sprostać jej wymaganiom (Olechnicka i inni, 2010). Konsekwencją tych procesów jest wzrost znaczenia współpracy międzynarodowej, odzwierciedleniem której są możliwości w zakresie kształcenia studentów z zagranicy. Tworzeniu dogodnych warunków studiowania dla cudzoziemców sprzyja rozszerzenie oferty edukacyjnej poprzez otwieranie nowych

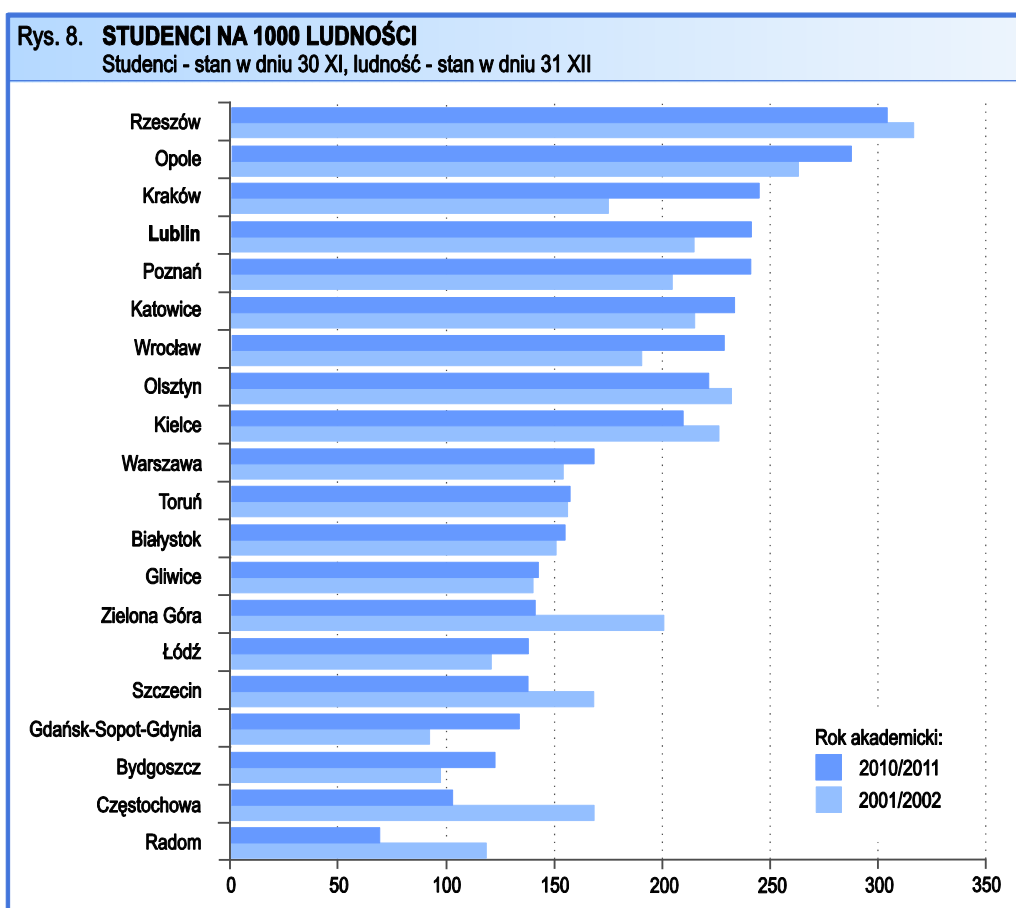
kierunków studiów, w tym prowadzonych w językach obcych, a także nawiązywanie współpracy międzynarodowej w zakresie badań naukowych. W warunkach prognozowanego niżu demograficznego zwiększająca się liczba studiujących z zagranicy może stanowić istotne wsparcie dla dalszego rozwoju szkół wyższych. Na uczelniach największych polskich miast kształciło się w ostatnich 10 latach coraz więcej studentów pochodzących z zagranicy. Największymi ośrodkami pod tym względem były: Warszawa (6,0 tys.), Kraków (2,1 tys.) oraz Wrocław (1,9 tys.). W roku akademickim 2011/2012 w Lublinie studiowało 1,4 tys. cudzoziemców, co dawało wysoką 5 lokatę w kraju. W porównaniu do roku akademickiego 2001/2002 największy wzrost (ponad 10-krotny) wystąpił w Rzeszowie i Opolu, natomiast w Lublinie o 53,2%. Analizując liczbę cudzoziemców jako odsetek ogólnej liczby studentów można zaobserwować znacznie wyższe, niż przeciętnie w kraju, wskaźniki dla ośrodków akademickich położonych wzdłuż wschodniej granicy: Białegostoku, Rzeszowa i Lublina. Niewątpliwie ma to związek z rosnącym zainteresowaniem dotyczącym podjęcia nauki w Polsce ze strony studentów pochodzących z Białorusi i Ukrainy, dla których dyplom wyższej uczelni kształcącej na obszarze Unii Europejskiej jest wyjątkowo cenny. Z racji bogatej oferty dydaktycznej oraz dużego potencjału naukowego również wysoki udział cudzoziemców odnotowano także w Krakowie i Warszawie. Rozpatrując omawiany wskaźnik na przestrzeni ostatnich 10 lat należy podkreślić pierwszą pozycję Lublina w początkowych latach omawianego okresu, którą następnie miasto utraciło w ostatnich kilku latach na rzecz Białegostoku, Warszawy i Rzeszowa.

Oprócz wartości bezwzględnych, do scharakteryzowania potencjału akademickiego miast użyteczne jest również wykorzystanie danych w przeliczeniu na ludność miast (rys. 8). Miara ta opisuje stopień nasycenia społecznością akademicką, skalę wpływu studentów na funkcjonowanie gospodarcze i społeczne miasta oraz jakość kapitału ludzkiego. Najwyższe wskaźniki osiągnęły miasta o relatywnie małej liczbie ludności takie jak Rzeszów i Opole, następną pozycję w zestawieniu zajął Kraków posiadający wielowiekową tradycję silnego ośrodka akademickiego. Lublin zajął 4 pozycję, a liczba studentów na tysiąc ludności wyniosła 241, podczas gdy w roku akademickim 2001/2002 było to 214 osób.

Najmniejsze natężenie liczby studentów obserwowano w ośrodkach, których ranga akademicka w ostatnich latach uległa znacznemu osłabieniu. Zarówno w Radomiu, Częstochowie, jak też Zielonej Górze w porównaniu do roku akademickiego 2001/2002 liczba studentów w przeliczeniu na tysiąc ludności zmniejszyła się w sposób istotny.

Z punktu widzenia lokalnych rynków pracy oraz wpływu na sytuację społeczno-gospodarczą miast dużą rolę odgrywają absolwenci uczelni wyższych. Procesy i tendencje w tej grupie są skorelowane z trendami dominującymi wśród studentów. Pogarszająca się struktura demograficzna ludności nie wpłynęła jak dotąd na zmniejszenie liczby absolwentów. Jednakże na przestrzeni lat 2001-2010 w większości miast obserwowano istotne wyhamowanie dynamiki wzrostu, a w niektórych nastąpił nawet nie-

wielki spadek (Łódź, Szczecin, Toruń). W roku akademickim 2010/2011 najwięcej studentów opuściło uczelnie warszawskie (68,7 tys.), następnie krakowskie (47,3 tys.) i poznańskie (36,9 tys.). Lublin w tej klasyfikacji zajął 6 miejsce z liczbą absolwentów równą 24,6 tys. W skali kraju absolwenci uczelni publicznych stanowili większość z udziałem wynoszącym 65,5% i relacja ta na przestrzeni 10 lat kształtowała się na podobnym poziomie. Biorąc pod uwagę ośrodki akademickie, wspomniany udział wyniósł od 94,4% w Zielonej Górze do 44,6% w Radomiu, natomiast w Lublinie wskaźnik ten był wyższy od średniej w kraju i wyniósł 80,2%.

2.2. WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI

Na poziomie ogólnopolskim miarą powszechności kształcenia są współczynniki skolaryzacji brutto i netto¹³. W okresie ostatnich dziewiętnastu lat wzrosły one ponad

¹³ Z racji dostępności danych, do dalszej analizy przyjęto współczynnik skolaryzacji brutto.

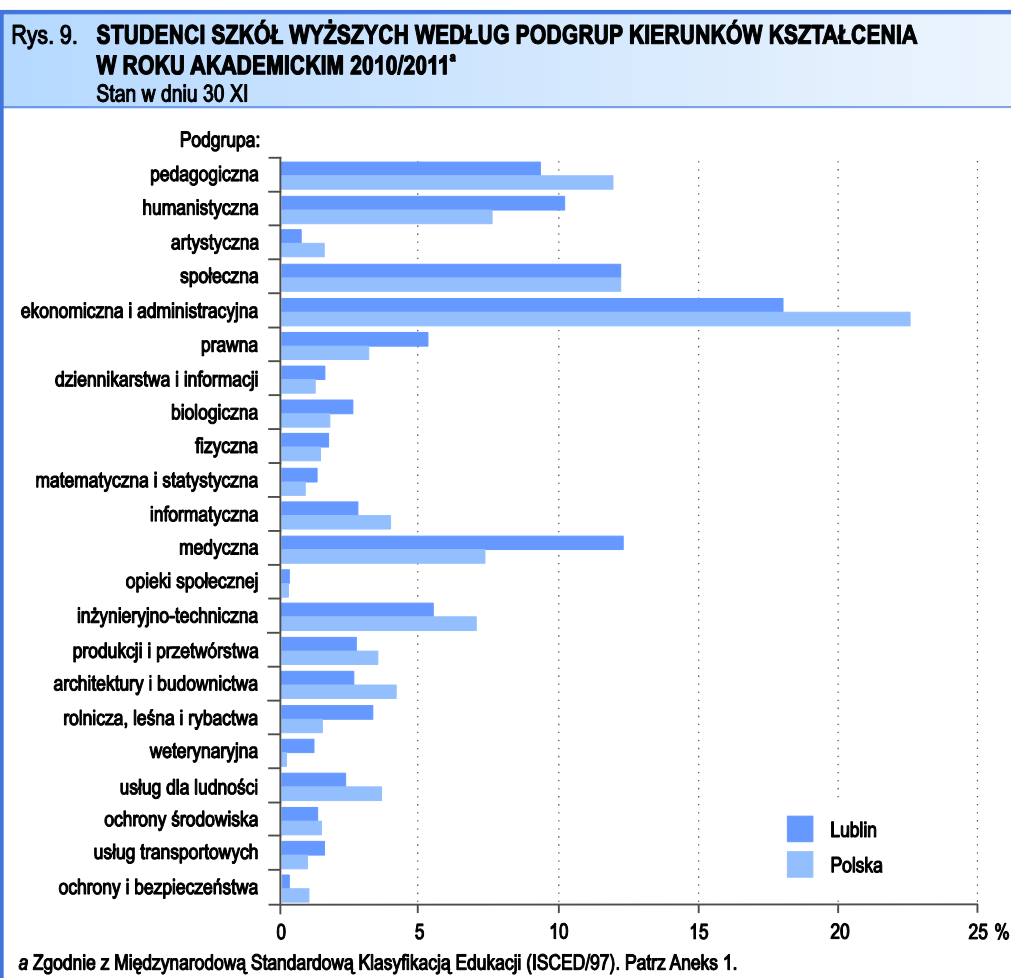
czterokrotnie: współczynnik skolaryzacji brutto wzrósł z 12,9% w roku akademickim 1990/1991 do 53,8% w roku akademickim 2010/2011, a netto – odpowiednio z 9,8% do 40,8%.

W przypadku mniejszych jednostek administracyjnych, np. miast, współczynniki skolaryzacji mogą być interpretowane również jako zasięg oddziaływania ośrodka w zakresie szkolnictwa wyższego. Edukacja na poziomie wyższym, w odróżnieniu od niższych szczebli kształcenia, charakteryzuje się znaczną koncentracją geograficzną i skupia się w większych miastach. W hierarchii usług szkolnictwo wyższe zaliczane jest do funkcji wyższego rzędu, zalicza się je także do grupy funkcji metropolitalnych (Śleszyński, 2011). W roku akademickim 2010/2011 we wszystkich ośrodkach (oprócz Radomia) liczba studentów znacznie przewyższała liczbę ludności w wieku 19-24 lata. Świadczy to o tym, że ośrodki te, w mniejszym lub większym stopniu, obsługują nie tylko własny obszar oddziaływania, ale także przyciągają kandydatów na studia z innych rejonów kraju. Wielkość współczynnika skolaryzacji zależy, między innymi, od liczby ludności w wieku typowym dla studiowania; im jest ona mniejsza tym niższa liczba studentów jest potrzebna by uzyskać wysoki współczynnik skolaryzacji. Dlatego w roku akademickim 2010/2011 najwyższe wskaźniki uzyskały relatywnie małe ośrodki: Opole (314%), Rzeszów (286%) i Katowice (271%). Niewielkiemu poziomowi skolaryzacji sprzyja obecność silnego ośrodka w bliskim sąsiedztwie, stąd relatywnie niskie wskaźniki zaobserwowano w przypadku Łodzi (185%), Torunia (170%) oraz Bydgoszczy (148%). Lublin w tym zestawieniu uplasował się na 8 miejscu ze wskaźnikiem równym 243%, tj. o 76 p. proc. większym niż w roku akademickim 2001/2002, natomiast w stosunku do roku akademickiego 2009/2010 nastąpił spadek współczynnika (o 12 p. proc.), spowodowany zmniejszeniem się liczby studentów. W odniesieniu do roku akademickiego 2001/2002 współczynnik skolaryzacji wzrósł w 18 badanych miastach, w największym stopniu w Krakowie (o 117 p. proc.) oraz Poznaniu (o 103 p. proc.). W 2 miastach – Częstochowie i Radomiu – odnotowano spadek omawianej relacji (odpowiednio o 31 i 30 p. proc.).

Skutki postępującego niżu demograficznego oznaczające spadek liczby studentów znalazły odzwierciedlenie w obniżającym się poziomie skolaryzacji w odniesieniu do poprzedniego roku akademickiego. Spadek współczynnika odnotowano w 10 miastach, przy czym największy w przypadku dużych ośrodków akademickich: Poznania (o 30 p. proc.), Warszawy (o 29 p. proc.) i Łodzi (o 26 p. proc.). Największe wzrosty obserwowano w Opolu (o 26 p. proc.) i Katowicach (o 16 p. proc.). Za zmienność współczynnika skolaryzacji w większym stopniu odpowiadały wahania w liczbie ludności w wieku 19-24 lata niż w liczbie studentów, która w porównaniu do roku akademickiego 2009/2010 pozostawała na względnie stabilnym poziomie. Co więcej negatywne procesy demograficzne w większym stopniu dotyczyły mniejszych miast, gdzie liczba ludności w wieku typowym dla edukacji na poziomie wyższym zmniejszała się, natomiast w ośrodkach dużych w tej grupie wiekowej notowano przeważnie wzrosty. W oczywisty sposób omówione tendencje wpłynęły na zmiany współczynnika skolaryzacji w miastach, faworyzując mniejsze ośrodki.

2.3. OFERTA EDUKACYJNA

Silny ośrodek akademicki powinien charakteryzować się bogatą i zdywersyfikowaną ofertą dydaktyczną, którą byłby w stanie dostosować do potrzeb zmieniającego się rynku pracy. Na rys. 9 zaprezentowano strukturę studiujących według podgrup kierunków studiów. Podgrupą zdecydowanie najbardziej popularną, zarówno w Lublinie jak i w kraju, była ekonomia i administracja, co jest uznawane za typowy przykład niedostosowania oferty edukacyjnej do zapotrzebowania zgłaszanego przez pracodawców. Koncentracja na tym kierunku w Lublinie była jednak nieco niższa (o 4,5 p. proc.) w stosunku do kraju.

W największym ośrodku akademickim – Warszawie co czwarty student studiował ekonomię i administrację, a udział ten przekroczył średnią krajową równą 22,5%. Struktura kierunków studiów w Warszawie, Krakowie, Łodzi nie różniła się istotnie od rozkładu krajowego. Młodzi ludzie decydujący się na studiowanie w dużym mieście wybierali podobne kierunki, do tych które wybraliby pozostając w mniejszych ośrodkach. Wydaje się zatem, że elementem decydującym o wzroście zainteresowania studiowaniem w dużym ośrodku akademickim nie jest w głównej mierze różnorodność oferty edukacyjnej, ale jej jakość. Istotne znaczenie ma także możliwość łatwiejszego podjęcia pracy w trakcie studiów, co pozwala na pewien stopień niezależności finansowej, a także niekiedy warunkuje kontynuację edukacji na poziomie wyższym.

Podgrupą kierunków studiów, w której udział studiujących w Lublinie wyraźnie przekraczał średnią krajową jest medycyna (12,3% w Lublinie, wobec 7,3% w kraju), co jest odzwierciedleniem wysokiej pozycji Uniwersytetu Medycznego wśród uczelni medycznych w kraju. Zarówno w Lublinie, jak i w kraju relatywnie niewiele osób studiowało na kierunkach uważanych za przyszłościowe, po których stosunkowo łatwo można znaleźć pracę, takie jak informatyka lub nauki inżyniersko-techniczne. Należy przypuszczać, że w najbliższych latach struktura studiujących będzie się zmieniać na korzyść kierunków kształcących w celu pozyskania konkretnej wiedzy i umiejętności, możliwych do bezpośredniego, praktycznego zastosowania. Nabierać znaczenia będą również kompetencje ogólne, takie jak umiejętność pracy zespołowej, umiejętność rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji oraz znajomość języków obcych (Boni, 2009).

Procesy globalizacji w szkolnictwie wyższym oraz wzrastająca konkurencja wymuszają na uczelniach przygotowanie coraz bardziej atrakcyjnej oferty edukacyjnej. W celu porównania struktury kierunków studiów w Lublinie i innych ośrodkach akademickich¹⁴ zastosowano miarę podobieństwa struktur (Salamaga, 2009):

$$\mu(Q_i, Q_r) = \sum_{i=1}^m \min\{q_{ij}, q_{rj}\}, \quad (i, r = 1 \dots n, \quad j=1 \dots m)$$

gdzie:

Q_i, Q_r – zmienne losowe mające jednakową jednostkę miary,

q_{ij}, q_{rj} – wskaźniki struktury w poszczególnych zbiorowościach.

Miara podobieństwa przyjmuje wartości od 0 do 1, przy czym im wartość bliższa jedynki, tym podobieństwo struktur jest większe.

¹⁴ Ze względu na dostępność danych strukturę kierunków studiów analizowano w przekroju podregionalnym. W większości przypadków liczba studentów w podregionie i w mieście akademickim była równa lub nieznacznie różna (największe odchylenie zaobserwowano dla Zielonej Góry o 15%). Wyjątkiem były Bydgoszcz i Toruń, położone w podregionie bydgosko-toruńskim, które w tym fragmencie analizy zostały potraktowane łącznie.

Analiza ośrodków akademickich ze względu na podobieństwo struktury kształcenia potwierdziła, że Lublin posiadał ofertę dydaktyczną zbliżoną do największych ośrodków: Poznania (miara podobieństwa równa 0,86), Warszawy (0,83) i Krakowa (0,82). Ma to związek z jednej strony z ograniczonymi zasobami finansowymi uczelni, które wymuszają położenie większego nacisku na kierunki generujące niższe koszty. Z drugiej strony zaostrzająca się konkurencja, przejawiająca się m.in. w rywalizacji w różnych rankingach szkół wyższych, powoduje ujednoczenie oferty dydaktycznej przez promowanie kierunków, które sprzyjają osiągnięciu dobrych wskaźników bibliometrycznych. Miastami o najmniej podobnej strukturze kształcenia w odniesieniu do Lublina były niewielkie ośrodki: Gliwice (miara podobieństwa równa 0,38), Częstochowa (0,67) i Zielona Góra (0,68), konstruujące swoje oferty poprzez poszukiwanie atrakcyjnych kierunków, które przyciągną kandydatów na studia (np. kierunki inżynierjno-techniczne w Gliwicach). Dodatkowo niewielka skala kształcenia w tych miastach powodowała, że relatywnie mała liczba studentów na mało popularnych kierunkach rzutowała w znacznym stopniu na strukturę oferty edukacyjnej.

2.4. MODEL CIĄŻENIA OŚRODKÓW AKADEMICKICH

Potencjał edukacyjny ośrodka akademickiego, poza liczbą studentów i uczelni jest także uwarunkowany zasięgiem jego oddziaływania oraz zdolnością do wchodzenia w interakcje z innymi miastami akademickimi. Do zbadania wzajemnego wpływu największych ośrodków akademickich zastosowano model grawitacji wykorzystujący prawo powszechnego ciężenia Newtona (zob. Konecka-Szydłowska, Matykowski, 2008):

$$F = G \frac{M_1 M_2}{d^2}$$

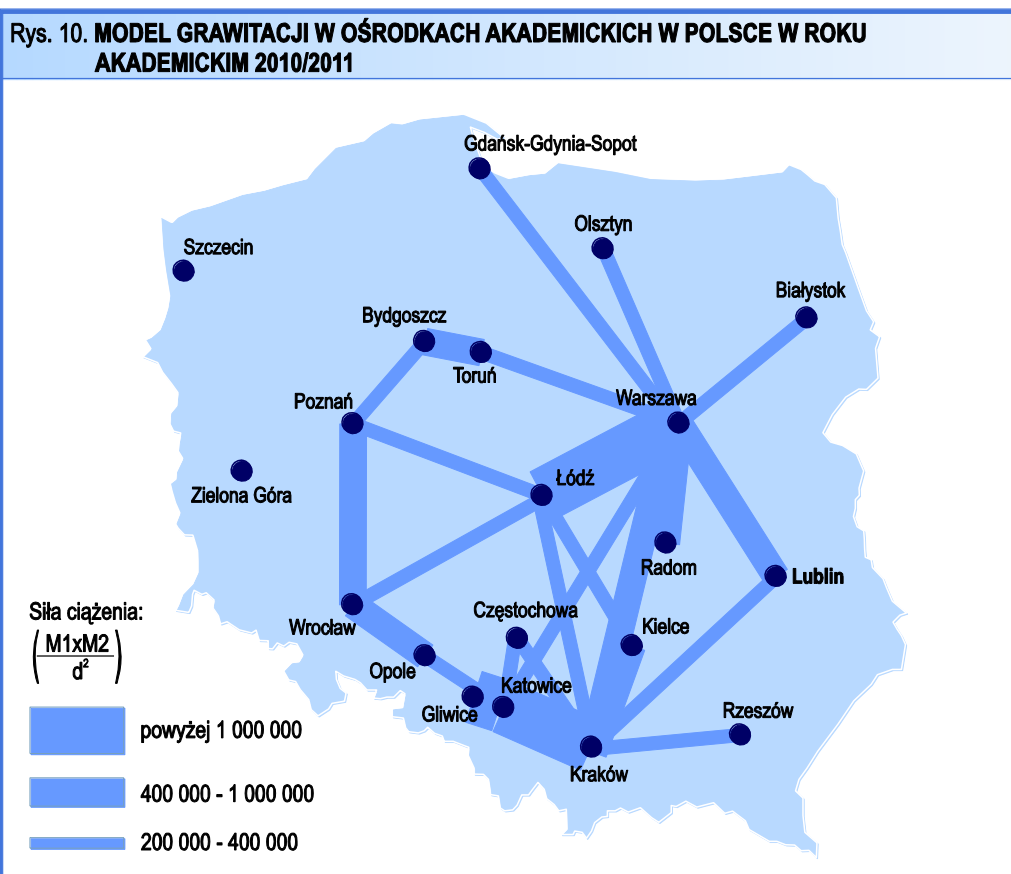
F – siła przyciągania dwóch obiektów

G – współczynnik grawitacji

M_1, M_2 – masy obiektów

d – odległość między obiektami

W powyższym równaniu siła przyciągania jest proporcjonalna do iloczynu mas dwóch obiektów oraz odwrotnie proporcjonalna do kwadratu odległości między nimi. W niniejszej analizie za masę obiektów przyjęto liczbę studentów w mieście. Stworzono również macierz odległości między ośrodkami akademickimi przyjmując za miarę najszybszą trasę przejazdu. Rys. 10 przedstawia liczbę oraz siłę oddziaływań pomiędzy ośrodkami akademickimi, przy czym zaprezentowano jedynie ciężenia znacznie wykraczające ponad średnią wartość.

Analiza siły ciężenia wskazuje, że obszar największych oddziaływań zamykał się w wieloboku o wierzchołkach: Warszawa-Bydgoszcz-Poznań-Wrocław-Kraków-Lublin. Na uwagę zwraca też stosunkowo słabe oddziaływanie pomiędzy ośrodkami akademickimi położonymi na północy i zachodzie Polski, tym bardziej zaskakujące, że obszary te charakteryzują się relatywnie wysokim poziomem rozwoju gospodarczego sprzyjającym tworzeniu się potencjału edukacyjnego. Największa liczba oddziaływań i o największej sile pochodziła z Warszawy ze względu na duży potencjał edukacyjny tego miasta oraz relatywnie dobrą dostępność transportową. Interakcja o najwyższym natężeniu zachodziła pomiędzy Warszawą a Łodzią. Bardzo wyraźny był również silny związek stolicy z miastami położonymi w kierunku południowym, zwłaszcza z drugim co do wielkości ośrodkiem – Krakowem, a także z Radomiem i Kielcami, wykorzystującymi dogodnie położenie pomiędzy dwoma dużymi aglomeracjami. Drugi wyraźny strumień oddziaływań rozciągał się od Wrocławia na zachodzie kraju do Krakowa i Rzeszowa na wschodzie. W ramach tego pasma zidentyfikowano silne ciężenia pomiędzy Krakowem oraz Katowicami i Gliwicami, a także między Wrocławiem a Opolem.

Lublin, w świetle powyższej analizy, pozostawał głównym ośrodkiem akademickim we wschodniej części kraju. W największym stopniu ciążył ku Warszawie, a pozostałe kierunki oddziaływań to Kraków i Rzeszów oraz Kielce, Łódź i Radom. Wykorzystując zdiagnozowane powyżej kierunki przepływów studentów z małych ośrodków do dużych, można przypuszczać, iż przewaga odpływów studiujących następowała w stronę Warszawy i Krakowa, podczas gdy napływ przebiegał głównie od Kielc i Radomia.

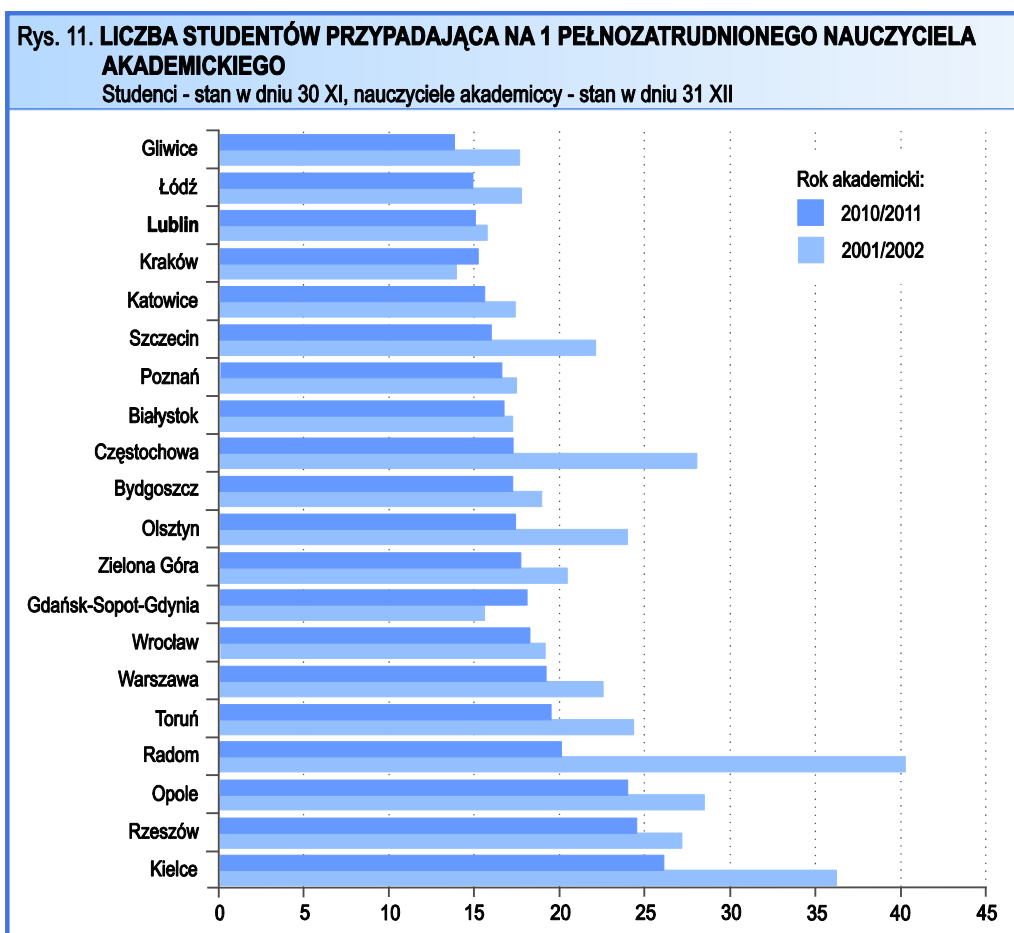
2.5. POTENCJAŁ KADROWY

Od roku akademickiego 2001/2002 wraz ze wzrostem liczby studentów i absolwentów, zwiększała się także liczba nauczycieli akademickich. W roku akademickim 2010/2011 w kraju w pełnym wymiarze godzin zatrudnionych było 103,8 tys. nauczycieli akademickich, w tym najwięcej w Warszawie (14,4% ogólnej liczby), Krakowie (11,8%) i Poznaniu (7,8%). W lubelskich uczelniach na pełen etat zatrudnionych było 5,6 tys. nauczycieli, co stanowiło 5,4% wielkości krajowej i dawało 6 lokatę wśród badanych miast. Struktura kadry naukowej w kraju, w odniesieniu do roku akademickiego 2001/2002, zmieniła się w sposób niekorzystny. Zmniejszył się udział profesorów z tytułem naukowym (o 2 p. proc.) i doktorów habilitowanych (o 0,8 p. proc.), natomiast zwiększył się udział doktorów (o 2,7 p. proc.). W Lublinie struktura nauczycieli akademickich prezentowała się gorzej w porównaniu do rozkładu krajowego. Mniejszy był udział profesorów i doktorów habilitowanych, a większy doktorów.

Potencjał kadrowy i naukowy koncentrował się w największych ośrodkach akademickich, wpływając na podwyższenie poziomu i atrakcyjności kształcenia. W dużych miastach pracowało znacznie więcej nauczycieli z tytułem profesora – tej grupy kadry naukowej, która posiada największy dorobek naukowy, zwykle kieruje własnym zespołem naukowym i decyduje o kierunkach prowadzonych badań. Wskazywała na to istotna statystycznie zależność pomiędzy wielkością ośrodka akademickiego mierzoną liczbą studentów, a udziałem profesorów z tytułem naukowym w strukturze nauczycieli akademickich. Współczynnik korelacji liniowej pomiędzy tymi zmiennymi wyniósł 0,66 (wartość p równa 0,02).

O potencjale ośrodka akademickiego świadczy możliwość korzystania z konsultacji i współpracy studenta z nauczycielem, w szczególności z samodzielny pracownikiem naukowym (doktorem habilitowanym lub profesorem). Przeciętnie w kraju na jednego pełnozatrudnionego nauczyciela akademickiego przypadało 18 studentów, podczas gdy w roku akademickim 2001/2002 relacja ta wynosiła 20. Liczba studentów w przeliczeniu na jednego pracownika naukowego również poprawiła się w badanym okresie z 99 do 79. Miastem o najlepszej dostępności do kadry naukowej w roku akademickim 2010/2011 były Gliwice. Spowodowane było to znacznym spadkiem liczby studentów w ostatnich latach, przy stosunkowo stabilnej liczbie nauczycieli. Lublin wyróżniał się korzystną, tj. małą liczbą studentów przypadających zarówno na nauczyciela akademickiego, jak i samodzielnego pracownika naukowego, kształtującą się

poniżej średniej krajowej. W omawianym zestawieniu najmniejszą dostępność do nauczycieli akademickich posiadali studiujący w niewielkich ośrodkach akademickich, takich jak: Kielce, Rzeszów i Opole.

O potencjale naukowym ośrodka akademickiego świadczy także zdolność do edukowania przyszłych kadr naukowych. W tym kontekście jednym z ważniejszych zagadnień jest analiza zróżnicowania liczby uczestników studiów doktoranckich w miastach. Już sama możliwość kształcenia w ramach studiów trzeciego stopnia wymaga spełnienia ściśle określonych warunków¹⁵ i świadczy o dobrym zapleczu naukowo-dydaktycznym uczelni. Od roku akademickiego 2001/2002 liczba doktorantów systematycznie rosła, osiągając w roku akademickim 2010/2011 37,5 tys. Należy podkreślić, że w dużych ośrodkach akademickich notowano stały wzrost liczby doktoran-

¹⁵ Ustawa z dn. 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 164 poz. 1365 z późn. zm.).

tów, podczas gdy w mniejszych miastach na przestrzeni 10 lat, zmiany te miały charakter zarówno wzrostów, jak i spadków. Miastami z największą liczbą doktorantów, podobnie jak w przypadku studentów, były Warszawa i Kraków. W Lublinie na studiach trzeciego stopnia kształciło się 2,5 tys. doktorantów, co lokowało miasto na 6 pozycji w kraju.

Grupą, która daje obraz rozwoju kształcenia ustawicznego jest liczba słuchaczy studiów podyplomowych. W warunkach malejącej podaży na usługi edukacji na poziomie wyższym słuchacze studiów podyplomowych mogą stanowić istotne uzupełnienie zmniejszającej się liczby studentów. Liczba słuchaczy w roku akademickim 2010/2011 wyniosła 185,4 tys. i wzrosła w porównaniu do roku akademickiego 2001/2002 (o 32,7%), natomiast spadła w stosunku do roku akademickiego 2009/2010 (o 4,5%). Podobne tendencje obserwowano w większości ośrodków akademickich. Największa liczba uczestników studiów podyplomowych kształciła się w Warszawie (30,3 tys.), Krakowie (15,2 tys.), Wrocławiu (12,8 tys.) oraz Poznaniu (12,3 tys.). Lublin w tym zestawieniu zajął 8 pozycję z liczbą słuchaczy równą 7,2 tys.

2.6. RANKING OŚRODKÓW AKADEMICKICH W POLSCE

Pomiar potencjału akademickiego uczelni jest zadaniem niezwykle trudnym ze względu na fakt, że działalność edukacyjna zawiera wiele różnych elementów, często trudno uchwytnych, a każda zmienna odzwierciedla jedynie niewielki wycinek aktywności uczelni.

Do zbadania potencjału akademickiego w największych miastach w Polsce zastosowano syntetyczną miarę taksonomiczną Perkala (Runge, 2006). Wyselekcjonowano 6 zmiennych składowych, które w możliwie najlepszy sposób odzwierciedlają stan i perspektywy rozwojowe ośrodków akademickich. Wykorzystano takie cechy jak:

- X_1 – liczba szkół wyższych
- X_2 – liczba studentów w przeliczeniu na ludność,
- X_3 – liczba profesorów z tytułem naukowym w stosunku do ogólnej liczby nauczycieli akademickich pełnozatrudnionych,
- X_4 – liczba uczestników studiów doktoranckich,
- X_5 – liczba studentów w odniesieniu do ogólnej liczby nauczycieli akademickich pełnozatrudnionych,
- X_6 – liczba słuchaczy studiów podyplomowych w przeliczeniu na ludność.

Zmienna X_5 miała charakter destymulacyjny, natomiast pozostałe zmienne były stymulantami tzn. ich wzrost pozytywnie wpływał na potencjał akademicki miast. Z uwagi na fakt, że analizowane zmienne wyrażone są w różnych jednostkach, w celu uzyskania porównywalności, zastosowano procedurę standaryzacji:

$$Z_{ij} = \frac{X_{ij} - X_{\dot{s}r}}{S_x}$$

gdzie:

Z_{ij} – standaryzowana wartość j -tej cechy dla miasta i

X_{ij} – wartość j -tej cechy dla powiatu i

$X_{\dot{s}r}$ – średnia arytmetyczna wartości j -tej cechy

S_x – odchylenie standardowe wartości j -tej cechy

W następnym kroku obliczono wskaźnik syntetyczny Juliana Perkala, będący średnią arytmetyczną zestandaryzowanych wartości cech, za pomocą formuły:

$$W_s = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n Z_{ij}$$

gdzie:

$j = 1, 2, \dots, n$,

n – liczba uwzględnionych cech

Z_{ij} – standaryzowana wartość j -tej cechy dla miasta i .

Analiza rankingu na przestrzeni lat prowadzi do wniosku, że hierarchia ośrodków akademickich pozostawała bez większych zmian. Na czele zestawienia znajdowały się Warszawa oraz Kraków i Poznań. Ogólnie rzecz biorąc najlepsze ośrodki akademickie wyróżniały się dużą liczbą uczelni oraz słuchaczy studiów doktoranckich, a także wysokiej jakości kadrą naukową, mierzoną relacją liczby profesorów z tytułem naukowym do ogólnej liczby nauczycieli akademickich. Na przeciwległym końcu rankingu znalazły się takie ośrodki jak: Radom, Częstochowa, Zielona Góra i Bydgoszcz, które prezentowały się mniej korzystnie pod względem kształcenia podyplomowego, jakości kadry naukowej oraz edukacji na III poziomie studiów. Lublin w tym zestawieniu zajął 6 pozycje w kraju i o jego sile decydowała zdolność do przyciągania studentów, doktorantów oraz słuchaczy studiów podyplomowych, natomiast słabszą stroną był relatywnie mały udział kadry naukowej z tytułem naukowym profesora w stosunku do ogółu nauczycieli akademickich (tabl. 6).

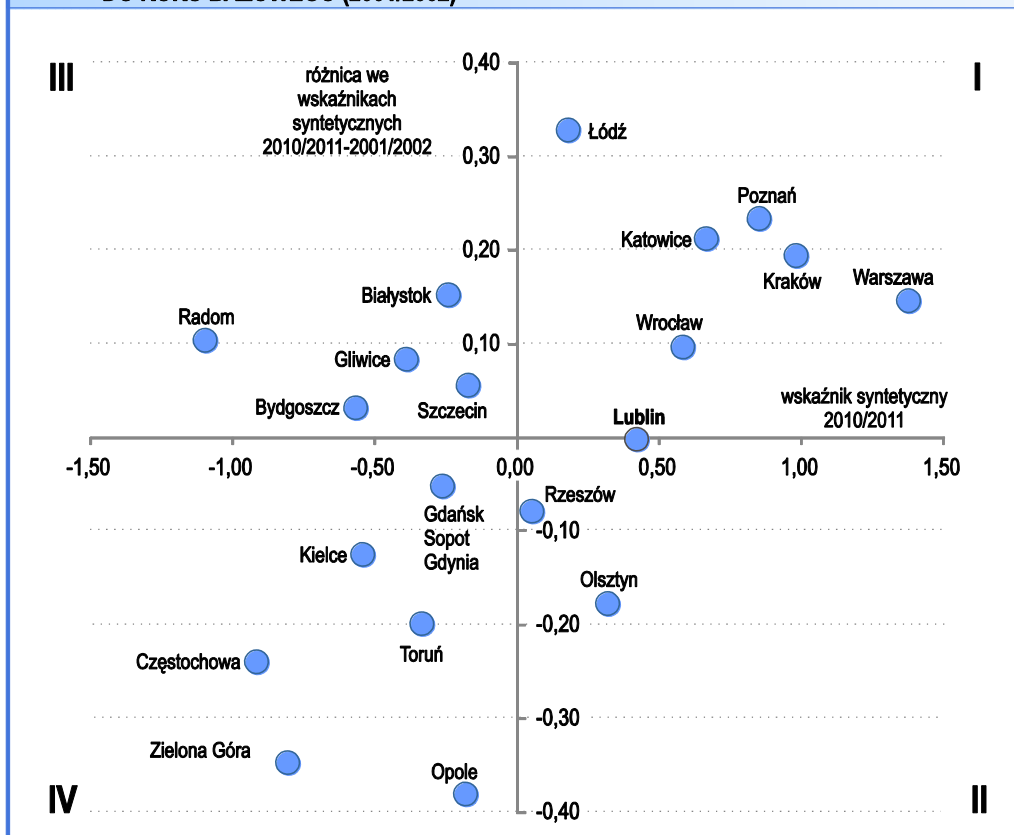
Potencjał akademicki miast w badanym okresie wykazywał niewielką tendencję do dywergencji. Duże ośrodki rozwijały się nieco szybciej, natomiast małe wolniej. Proces ten można prześledzić na przykładzie miary rozstępu wskaźnika syntetycznego, będącego różnicą między wartością maksymalną i minimalną. W roku akademickim 2010/2011 rozstęp wyniósł 2,47 i w stosunku do roku akademickiego 2001/2002 wzrósł o 1,7%. Było to spowodowane m.in. większym zainteresowaniem studentów podjęciem studiów w dużym ośrodku akademickim, a co za tym idzie także przepływem kadr naukowych.

Tabl. 6. LOKATA MIAST ZE WZGLĘDU NA POTENCJAŁ AKADEMICKI MIERZONY WSKAŹNIKIEM PERKALA

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001/2002	2005/2006	2009/2010	2010/2011
Białystok	14	14	13	12
Bydgoszcz	18	18	16	17
Częstochowa	19	19	19	19
Gdańsk-Sopot-Gdynia	12	10	10	13
Gliwice	17	15	15	15
Katowice	6	4	4	4
Kielce	15	16	17	16
Kraków	2	3	2	2
Lublin	7	6	6	6
Łódź	11	9	8	8
Olsztyn	4	7	7	7
Opole	8	12	14	11
Poznań	3	2	3	3
Radom	20	20	20	20
Rzeszów	9	8	9	9
Szczecin	13	11	11	10
Toruń	10	13	12	14
Warszawa	1	1	1	1
Wrocław	5	5	5	5
Zielona Góra	16	17	18	18

O randze ośrodka akademickiego świadczy także posiadanie silnej pozycji w przeszłości. Na rys. 12 przedstawiono klasyfikację ośrodków akademickich ze względu na stan oraz zmiany potencjału akademickiego. W grupie I znalazły się miasta wyróżniające się wysokim poziomem potencjału edukacyjnego oraz jego wzrostem w stosunku do okresu bazowego. Wyróżniały się one dobrymi perspektywami rozwojowymi w zakresie kształcenia na poziomie wyższym i mogą pretendować do miana głównych ośrodków akademickich w kraju. Grupa II była reprezentowana przez ośrodki posiadające potencjał akademicki powyżej średniej oraz notujące spadek w stosunku do roku bazowego. Wśród nich najbliższej zbioru miast najlepszych był Lublin, w którym wskaźnik syntetyczny kształtował się powyżej średniej, natomiast w porównaniu do roku akademickiego 2001/2002 był minimalnie niższy (o 0,01 punktu). Należy jednak zauważyć, że pomimo niewielkiego spadku wskaźnika syntetycznego, Lublin w ogólnym rankingu w stosunku do roku bazowego awansował o jedną pozycję. Do III grupy należały miasta, które wprawdzie miały niższy poziom wskaźnika syntetycznego, ale notowały wzrost potencjału akademickiego w stosunku do roku bazowego. Ośrodki te w przyszłości mogą stanowić istotne uzupełnienie oferty edukacyjnej głównych miast akademickich. Najslabsze perspektywy rozwoju potencjału akademickiego posiadały miasta zestawione w grupie IV. Charakteryzowały się one zarówno niskim poziomem wskaźnika syntetycznego i dodatkowo jego zmniejszeniem się w stosunku do roku bazowego.

Rys. 12. WSKAŹNIK PERKALA W ROKU AKADEMICKIM 2010/2011 ORAZ RÓŻNICA W STOSUNKU DO ROKU BAZOWEGO (2001/2002)

Inną propozycją obiektywnego sposobu grupowania miast ze względu na potencjał akademicki jest podział przy pomocy średniej oraz odchylenia standardowego (Runge, 2006). W tym celu należy obliczyć różnice w wartości wskaźnika syntetycznego pomiędzy miastami uszeregowanymi malejąco. Następnie wyznacza się średnią oraz odchylenie standardowe z tych różnic. Wielkości te służą jako podstawa do określenia przedziałów grupujących miasta w najbardziej podobne zbiory.

W zależności od zastosowanego kryterium podziału wyodrębniono 12 grup (kryterium I), 11 grup (kryterium II) oraz 7 grup (kryterium III), przedstawionych w tabl. 7. Zestawienie dowodzi, że niezależnie od zastosowanego kryterium najbardziej wyróżniającymi się ośrodkami w stosunku do ogółu zbiorowości były najsilniejsze miasta (Warszawa, Kraków) oraz najsłabsze (Zielona Góra, Radom, Częstochowa), które najczęściej tworzyły oddzielne, pojedyncze grupowania. Najbardziej zbliżony potencjał akademicki prezentowały ośrodki w środkowej części zestawienia. Lublin posiadał

potencjał akademicki porównywalny do Olsztyna (kryterium I i III), Wrocławia (kryterium II) oraz Łodzi (kryterium III).

Tabl. 7. **MOŻLIWE PODZIAŁY MIAST NA GRUPY PODOBNE ZE WZGLĘDU NA POTENCJAŁ AKADEMICKI W ROKU AKADEMICKIM 2010/2011**

Miasta, kryteria		
kryterium I średnia + odchylenie stan- dardowe (wielkość przedziału 0,22)	kryterium II średnia +2 odchylenia stan- dardowe (wielkość przedziału 0,31)	kryterium III średnia + 3 odchylenia stan- dardowe (wielkość przedziału 0,40)
GRUPA I	GRUPA I	GRUPA I
Warszawa (1,38)	Warszawa (1,38)	Warszawa (1,38)
GRUPA II	GRUPA II	Kraków (0,99)
Kraków (0,99)	Kraków (0,99)	GRUPA II
GRUPA III	Poznań (0,86)	Poznań (0,86)
Poznań (0,86)	GRUPA III	Katowice (0,67)
GRUPA IV	Katowice (0,67)	Wrocław (0,59)
Katowice (0,67)	GRUPA IV	GRUPA III
Wrocław (0,59)	Wrocław (0,59)	Lublin (0,43)
GRUPA V	Lublin (0,43)	Olsztyn (0,32)
Lublin (0,43)	GRUPA V	Łódź (0,18)
Olsztyn (0,32)	Olsztyn (0,32)	GRUPA IV
GRUPA VI	GRUPA VI	Rzeszów (0,06)
Łódź (0,18)	Łódź (0,18)	Szczecin (-0,17)
GRUPA VII	Rzeszów (0,06)	Opole (-0,18)
Rzeszów (0,06)	GRUPA VII	GRUPA V
GRUPA VIII	Szczecin (-0,17)	Białystok (-0,24)
Szczecin (-0,17)	Opole (-0,18)	Gdańsk-Sopot-Gdynia (-0,26)
Opole (-0,18)	Białystok (-0,24)	Toruń (-0,33)
Białystok (-0,24)	GRUPA VIII	Gliwice (-0,39)
Gdańsk-Sopot-Gdynia (- 0,26)	Gdańsk-Sopot-Gdynia (- 0,26)	Kielce (-0,54)
Toruń (-0,33)	Toruń (-0,33)	Bydgoszcz (-0,56)
GRUPA IX	Gliwice (-0,39)	GRUPA VI
Gliwice (-0,39)	GRUPA IX	Zielona Góra (-0,80)
Kielce (-0,54)	Kielce (-0,54)	Częstochowa (-0,91)
Bydgoszcz (-0,56)	Bydgoszcz (-0,56)	GRUPA VII
GRUPA X	GRUPA X	Radom (-1,09)
Zielona Góra (-0,80)	Zielona Góra (-0,80)	
GRUPA XI	Częstochowa (-0,91)	
Częstochowa (-0,91)	GRUPA XI	
GRUPA XII	Radom (-1,09)	
Radom (-1,09)		

Przeprowadzone analizy dowodzą, że Lublin należał do głównych ośrodków akademickich w Polsce. Potwierdzeniem tej tezy było duże zainteresowanie studiowaniem w tym mieście, a także kontynuacją nauki w ramach studiów podyplomowych oraz doktoranckich. Należy podkreślić, że te pozytywne zjawiska miały miejsce w warunkach niżu demograficznego i zmniejszającej się liczby ludzi młodych. Korzystnym procesem była rozwijająca się współpraca międzynarodowa lubelskich uczelni przekładająca się na wysoki odsetek studentów pochodzących z zagranicy. Na uwagę zwraca też dobra dostępność do kadry naukowej oraz zróżnicowana oferta dydaktyczna nieodbiegająca od propozycji ze strony największych miast. Lublin był zarazem największym ośrodkiem akademickim we wschodniej części Polski z wyraźnie wyższym potencjałem niż Białystok lub Rzeszów. Słabszą stroną miasta była niekorzystna struktura kadry naukowej, w której relatywnie mniej niż w kraju było profesorów z tytułem naukowym oraz doktorów habilitowanych. Wysoki poziom potencjału akademickiego Lublina stanowi z pewnością istotny czynnik wspomagający rozwój gospodarczy miasta, a także – poprzez dyfuzję wiedzy i innowacji – całego regionu. Proces ten musi być jednak wspierany przez działania na rzecz lepszej współpracy między uczelniami, a światem biznesu, co powinno skutkować bardziej efektywnym zastosowaniem badań naukowych w praktyce oraz zwiększeniem stopnia dostosowania oferty edukacyjnej do oczekiwań pracodawców. Należy też pamiętać o niekorzystnych tendencjach demograficznych, które mogą spowodować konieczność ograniczenia działalności edukacyjnej niektórych, zwłaszcza mniejszych uczelni. Z drugiej strony mniejszy popyt na usługi oferowane przez szkoły wyższe powinien zwiększyć konkurencję i poprawić tym samym jakość kształcenia na poziomie wyższym.

POTENCJAŁ EDUKACYJNY LUBELSKIEGO OŚRODKA AKADEMICKIEGO

3.1. OFERTA EDUKACYJNA

Jednym z podstawowych kryteriów oceny potencjału edukacyjnego ośrodków akademickich jest ich oferta edukacyjna, mierzona ilością i różnorodnością kierunków studiów oferowanych przez szkoły wyższe działające na terenie danego ośrodka. Uczelnie lubelskie oferują możliwość uzyskania wykształcenia w 19 spośród 22 dziedzin nauki i sztuki¹⁶, tj. w zakresie nauk: biologicznych, chemicznych, ekonomicznych, farmaceutycznych, fizycznych, humanistycznych, leśnych, matematycznych, medycznych, o kulturze fizycznej, o Ziemi, o zdrowiu, prawnych, rolniczych, technicznych, teologicznych, weterynaryjnych, muzycznych i plastycznych.

Zgodnie z wytycznymi Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Edukacji – ISCED’97, polskie kierunki studiów, wymienione w załączniku do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 czerwca 2006 r. w sprawie nazw kierunków studiów (Dz. U. 2006 nr 121 poz. 838) oraz zmieniającym je rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 sierpnia 2009 r. (Dz. U. 2009 nr 150 poz. 1213), przyporządkowywane są do 8 grup i 22 podgrup kierunków studiów. Zgodnie z tą klasyfikacją, w roku akademickim 2011/2012 lubelskie szkoły wyższe oferowały możliwość studiowania na wszystkich 8 grupach oraz 22 podgrupach kierunków studiów. Spośród grup kierunków studiów były to:

1. Kształcenie (oferowane przez sześć z nich: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Politechnikę Lubelską, Uniwersytet Przyrodniczy, Wyższą Szkołę Społeczno-Przyrodniczą im. Wincentego Pola oraz Wyższą Szkołę Ekonomii i Innowacji),
2. Nauki humanistyczne i sztuka (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II i Wyższa Szkoła Społeczno-Przyrodnicza im. Wincentego Pola),
3. Nauki społeczne, gospodarka i prawo (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Politechnika Lubelska, Uniwersytet Przyrodniczy, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji, Wyższa Szkoła Społeczno-Przyrodnicza im. Wincentego Pola, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji oraz Wyższa Szkoła Nauk Społecznych),

¹⁶ Zgodnie z Uchwałą Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów z dn. 24 października 2005 r. w sprawie określenia dziedzin nauki i dziedzin sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, MP z 2005 r. nr 79, poz. 1120 ze zmianą w MP z 2008 r. nr 97, poz. 843.

4. Nauka (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Politechnika Lubelska, Uniwersytet Przyrodniczy, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji i Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji),
5. Zdrowie i opieka społeczna (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Uniwersytet Przyrodniczy, Uniwersytet Medyczny, Wyższa Szkoła Społeczno-Przyrodnicza im. Wincentego Pola, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji i Wyższa Szkoła Nauk Społecznych),
6. Technika, przemysł i budownictwo (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Politechnika Lubelska, Uniwersytet Przyrodniczy, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji i Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji),
7. Rolnictwo (Uniwersytet Przyrodniczy),
8. Usługi (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Politechnika Lubelska, Uniwersytet Przyrodniczy, Uniwersytet Medyczny, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji, Wyższa Szkoła Społeczno-Przyrodnicza im. Wincentego Pola, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji i Wyższa Szkoła Nauk Społecznych).

Największą ilość grup kierunków studiów oferowały: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II oraz Uniwersytet Przyrodniczy – po 7, na kolejnej pozycji znalazła się Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji – 6, następnie Politechnika Lubelska – 5, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji i Wyższa Szkoła Społeczno-Przyrodnicza im. Wincentego Pola – po 4, Wyższa Szkoła Nauk Społecznych – 3 oraz Uniwersytet Medyczny – 2, co jest związane z jego profilem. Z kolei najszerszą ofertą edukacyjną według podgrup kierunków kształcenia w analizowanym roku akademickim dysponowały *ex aequo* Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II oraz Uniwersytet Przyrodniczy – po 14, Politechnika Lubelska – 10, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji – 8, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji – 6, Wyższa Szkoła Społeczno-Przyrodnicza im. Wincentego Pola – 4, Wyższa Szkoła Nauk Społecznych – 3 oraz Uniwersytet Medyczny – 2 podgrupy.

Polskie szkoły wyższe zobowiązane są do prowadzenia kształcenia na stopień w ramach kierunków studiów, których nazwy i standardy kształcenia zostały wymienione w załączniku do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 czerwca 2006 r. w sprawie nazw kierunków studiów. W ramach kierunku studiów, uczelnie mogą samodzielnie tworzyć określone specjalności, uwzględniające profil kierunku, potrzeby rynku pracy oraz zasoby kadrowe. Ponadto niektóre uczelnie za zgodą ministra mogą prowadzić kierunki unikatowe. W roku akademickim 2011/2012 lubelskie szkoły wyższe oferowały możliwość kształcenia na 80 kierunkach studiów spośród ogólnopolskiej listy 119 kierunków wymienionych w Rozporządzeniu oraz 93 spośród 246 kierunków i makrokierunków studiów według klasyfikacji ISCED'97. Najszerszą ofertą edukacyjną dysponował Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej,

prowadzący nauczanie na 43 kierunkach studiów¹⁷ oraz Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II – oferujący naukę na 40 kierunkach. Na dalszych miejscach uplasowały się kolejno: Uniwersytet Przyrodniczy – posiadający w swojej ofercie 22 kierunki studiów, Politechnika Lubelska – 16, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji – 12, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji – 11, Uniwersytet Medyczny – 10, Wyższej Szkoła Społeczno-Przyrodnicza im. Wincentego Pola – 7 oraz Wyższej Szkoła Nauk Społecznych – 5 (tabl. 8).

Tabl. 8. LICZBA KIERUNKÓW STUDIÓW OFEROWANYCH PRZEZ SZKOŁY WYŻSZE W LUBLINIE WEDŁUG GRUP I PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012
Stan w dniu 30 XI

Grupy i podgrupy kształcenia według ISCED'97	UMCS	KUL	PL	UP	UM	WSEI	WSNS	WSPiA	WSSP
OGÓŁEM	43	40	16	22	10	11	5	12	7
KSZTAŁCENIE.....	6	2	1	1	-	1	-	-	2
Podgrupa pedagogiczna.....	6	2	1	1	-	1	-	-	2
NAUKI HUMANISTYCZNE									
I SZTUKA.....	10	15	-	-	-	-	-	-	1
Podgrupa humanistyczna.....	7	12	-	-	-	-	-	-	1
Podgrupa artystyczna.....	3	3	-	-	-	-	-	-	-
NAUKI SPOŁECZNE, GOSPODARKA I PRAWO.....	15	15	2	3	-	4	1	9	-
Podgrupa społeczna.....	7	10	-	2	-	2	1	3	-
Podgrupa ekonomiczna i administracyjna.....	5	3	2	1	-	2	-	4	-
Podgrupa prawna.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Podgrupa dziennikarstwa i informacji.....	2	1	-	-	-	-	-	1	-
NAUKA.....	8	4	3	2	-	1	-	1	-
Podgrupa biologiczna.....	2	2	1	2	-	-	-	-	-
Podgrupa fizyczna.....	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Podgrupa matematyczna i statystyczna.....	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Podgrupa informatyczna.....	1	1	1	-	-	1	-	1	-
ZDROWIE I OPIEKA									
SPOŁECZNA.....	1	1	-	1	9	2	3	-	2
Podgrupa medyczna.....	-	-	-	1	9	2	3	-	2
Podgrupa opieki społecznej.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-
TECHNIKA, PRZEMYSŁ, BUDOWNICTWO.....	2	2	9	6	-	1	-	1	-
Podgrupa inżyniersko- techniczna.....	2	1	5	2	-	1	-	-	-
Podgrupa produkcji i przetwórstwa.....	-	-	2	2	-	-	-	-	-

¹⁷ Bez uwzględnienia specjalności.

Tabl. 8. LICZBA KIERUNKÓW STUDIÓW OFEROWANYCH PRZEZ SZKOŁY WYŻSZE W LUBLINIE WEDŁUG GRUP I PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012(dok.)
Stan w dniu 30 XI

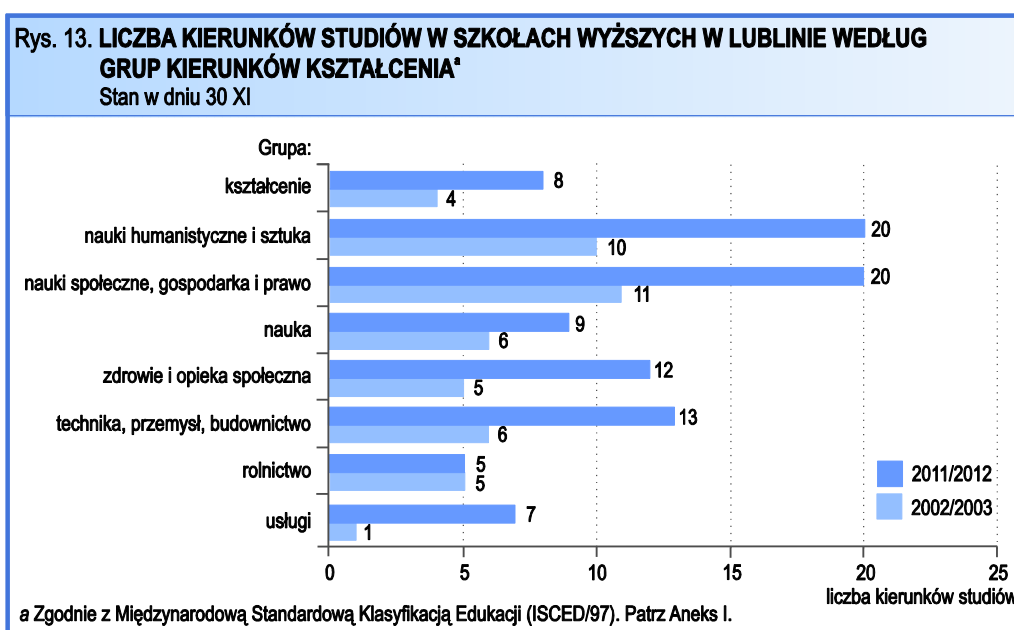
Grupy i podgrupy kształcenia według ISCED'97	UMCS	KUL	PL	UP	UM	WSEI	WSNS	WSPiA	WSSP
TECHNIKA, PRZEMYSŁ, BUDOWNICTWO (dok.)	2	2	9	6	-	1	-	1	-
Podgrupa architektury i budownictwa	-	1	2	2	-	-	-	1	-
ROLNICTWO	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Podgrupa rolnicza, leśna i rybactwa	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Podgrupa weterynaryjna	-	-	-	1	-	-	-	-	-
USŁUGI.....	1	1	2	4	1	2	1	1	2
Podgrupa usługi dla ludności	1	-	-	1	1	-	1	-	2
Podgrupa ochrony środowiska	-	1	1	1	-	-	-	-	-
Podgrupa usług transportowych.....	-	-	1	1	-	1	-	1	-
Podgrupa ochrony i bezpieczeństwa.....	-	-	-	1	-	1	-	-	-

W roku akademickim 2011/2012 wśród oferowanych przez lubelskie szkoły wyższe kierunków studiów 62 były dostępne zarówno na pierwszym, jak i na drugim stopniu kształcenia, 24 kierunki wyłącznie na pierwszym stopniu, natomiast 7 kierunków – zgodnie z ustawą – prowadzonych było w formie studiów jednolitych magisterskich. Większość oferowanych przez uczelnie publiczne kierunków prowadzonych wyłącznie na pierwszym stopniu studiów to kierunki nowoutworzone.

Ciekawych wniosków dostarcza porównanie oferty edukacyjnej uczelni publicznych oraz uczelni niepublicznych. W roku akademickim 2011/2012 uczelnie publiczne oferowały kształcenie na 91 kierunkach studiów, natomiast uczelnie niepubliczne – 25, przy czym aż 69 kierunków studiów oferowanych było wyłącznie przez uczelnie publiczne, 23 – zarówno przez uczelnie publiczne, jak i niepubliczne, natomiast zaledwie 2 – wyłącznie przez uczelnie niepubliczne. Oznacza to, że lubelskie uczelnie niepubliczne przeważnie prowadzą kierunki studiów podobne do tych, które są oferowane przez uczelnie publiczne, korzystając z zaplecza kadrowego oraz programowego tych ostatnich. Coraz częściej jednak to właśnie niepubliczne szkoły wyższe – konkurujące o studentów z uczelniami publicznymi – wprowadzają do swojej oferty wybrane, atrakcyjne kierunki studiów jako pierwsze (np. dietetyka, transport i in.).

Analizując ofertę edukacyjną lubelskiego ośrodka akademickiego należy zwrócić uwagę na jej znaczny rozwój w latach 2002-2011. W okresie tym liczba kierunków studiów oferowanych przez szkoły wyższe w Lublinie wzrosła niemal dwukrotnie (z 48 do 93 według ISCED'97). W porównaniu do roku akademickiego 2002/2003 oferta edukacyjna Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej uległa poszerzeniu o 19

kierunków studiów, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – 24, Politechniki Lubelskiej – 7, Uniwersytetu Przyrodniczego (Akademii Rolniczej) – 14, Uniwersytetu Medycznego (Akademii Medycznej) – 5, Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Administracji – 11, Wyższej Szkoły Społeczno-Przyrodniczej im. Wincentego Pola – 6, natomiast rozpoczynających w 2002 r. działalność edukacyjną Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji oraz Wyższej Szkoły Nauk Społecznych o odpowiednio 11 i 5 kierunków studiów.

W ofercie edukacyjnej uczelni lubelskich w roku akademickim 2011/2012 dominowały kierunki studiów z grup nauki humanistyczne i sztuka oraz nauki społeczne, gospodarka i prawo (po 20). Na drugim miejscu znalazły się kierunki studiów z grupy technika, przemysł i budownictwo (13), natomiast na trzecim – kierunki z grupy zdrowie i opieka społeczna (12). Warto zaznaczyć, że właśnie w tych grupach zaobserwowano największy wzrost liczby kierunków studiów w porównaniu do roku akademickiego 2002/2003 (rys. 13).

Wprowadzone w 2011 r. zmiany w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym znacznie zliberalizowały przepisy dotyczące tworzenia nowych kierunków studiów, przyspieszając proces rozszerzania oferty edukacyjnej przez uczelnie lubelskie. Od tego momentu Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej rozpoczął (w roku akademickim 2012/2013) lub zaplanował rozpoczęcie (w roku akademickim 2013/2014) naukę na 8 nowych kierunkach studiów, Katolicki Uniwersytet Jana Pawła

II – 6, Uniwersytet Przyrodniczy – 5, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji – 2, natomiast Uniwersytet Medyczny – 1¹⁸.

Podsumowując należy stwierdzić, że lubelski ośrodek akademicki dysponuje stosunkowo szeroką ofertą edukacyjną, obejmującą możliwość kształcenia w większości dyscyplin naukowych oraz w ramach wszystkich grup i podgrup kierunków studiów. Należy przy tym podkreślić, że proces kształtowania oferty edukacyjnej lubelskiego ośrodka akademickiego ma charakter dynamiczny, a jej zakres podlega ciągłemu rozszerzaniu.

3.2. KANDYDACI NA STUDIA

Popyt na podejmowanie studiów w danym ośrodku akademickim uwarunkowany jest różnymi czynnikami. Wśród nich można wymienić m.in. atrakcyjność oferty edukacyjnej, poziom nauczania, prestiż uczelni, bliskość geograficzną oraz dostępność komunikacyjną, a także charakter życia studenckiego i bogactwo oferty kulturalnej. Niemniej ważną rolę przy podejmowaniu decyzji edukacyjnych odgrywają czynniki subiektywne, takie jak osobiste zainteresowania, przekonanie o możliwości podjęcia ciekawej i dobrze płatnej pracy po zakończeniu studiów, a nawet względy prywatne, do których można zaliczyć posiadanie rodziny bądź przyjaciół w danym mieście. Liczba kandydatów uzależniona jest również w dużym stopniu od czynników demograficznych, obejmujących przede wszystkim zmiany w zakresie liczby osób w wieku 19 lat oraz liczby maturzystów.

Na przestrzeni kilku ostatnich lat obserwuje się spadek liczby kandydatów na uczelnie w całym kraju, w tym na uczelnie lubelskie. Dynamikę tych zmian możemy prześledzić na przykładzie Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, największej szkoły wyższej w Lublinie. O ile podczas rekrutacji na studia w roku akademickim 2009/2010 o indeks tej uczelni starało się 26,6 tys. kandydatów, w kolejnych latach ich liczba stopniowo malała, osiągając w roku 2012 wartość 21,4 tys., co oznacza spadek o 19,7%. W większym stopniu dotyczyło to kandydatów na studia niestacjonarne, których liczba zmniejszyła się w analizowanym okresie o 40,4%¹⁹.

Biorąc pod uwagę cele niniejszego opracowania, równie ważną kwestią jest zbadanie pochodzenia terytorialnego kandydatów na uczelnie lubelskie. Dzięki niej możliwe stanie się uzyskanie odpowiedzi na jedno z podstawowych pytań dotyczących lubelskiego ośrodka akademickiego – czy ma on charakter regionalny, czy też ponadregionalny? Ma to tym większe znaczenie, iż w dobie niekorzystnych przemian demograficznych oraz prognozowanego spadku liczby studentów, znacznie większe szanse rozwojowe posiadać będą te ośrodki akademickie, które są zdolne do przyciągania kandydatów nie tylko z regionu, ale i z pozostałych obszarów w kraju.

¹⁸ Bez uwzględnienia specjalności. Dane zgromadzone na podstawie informacji umieszczonych na stronach internetowych poszczególnych uczelni.

¹⁹ Dane Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

W roku akademickim 2012/2013 kandydaci na lubelskie uczelnie publiczne pochodzili ze wszystkich 16 województw w kraju (rys. 14). Największą grupę w analizowanej zbiorowości stanowiły osoby pochodzące z województwa lubelskiego (63,0%), natomiast na kolejnych miejscach znalazły się województwa: podkarpackie (z udziałem na poziomie 10,9%), mazowieckie (10,2%) oraz świętokrzyskie (6,2%). Więcej kandydatów na studia w Lublinie pochodziło z województwa małopolskiego (2,2%) i śląskiego (1,9%), niż z graniczącego z Lubelszczyzną województwa podlaskiego (1,5%), charakteryzującego się relatywnie uboższą ofertą edukacyjną. Zdaniem K. Łobody (2011) przyczyn tego stanu można się doszukiwać w ilości i dogodności połączeń komunikacyjnych pomiędzy Lublinem i regionami sąsiednimi.

W celu zbadania poziomu zasięgu i zróżnicowania terytorialnego struktury kandydatów na studia w Lublinie według poszczególnych uczelni wykorzystano wskaźnik syntetyczny, obliczony dla każdej uczelni jako suma iloczynów liczby kandydatów z poszczególnych powiatów i odległości od Lublina do stolicy tychże powiatów, podzielonych przez liczbę kandydatów na daną uczelnię ogółem. W świetle otrzymanych wyników, największym zasięgiem i zróżnicowaniem terytorialnym charakteryzowała się grupa kandydatów ubiegających się o indeks Uniwersytetu Medycznego (wartość wskaźnika – 124,9). Na kolejnych miejscach znalazły się: Uniwersytet Przyrodniczy (ze wskaźnikiem na poziomie 87,9), Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (84,7) oraz Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej (75,3). Zdecydowanie najniższym wskaźnikiem zasięgu i zróżnicowania terytorialnego kandydatów na studia charakteryzowała się Politechnika Lubelska (wartość wskaźnika – 52,0). Sytuacja taka związana jest zapewne z istnieniem pięciu dużych uczelni publicznych o podobnym profilu kształcenia w bezpośrednim sąsiedztwie województwa lubelskiego²⁰. Wyniki te świadczą o tym, że spośród uczelni lubelskich w największym stopniu funkcje ponadregionalne pełni Uniwersytet Medyczny, natomiast Politechnika Lubelska jest w dużej mierze uczelnią o zasięgu regionalnym.

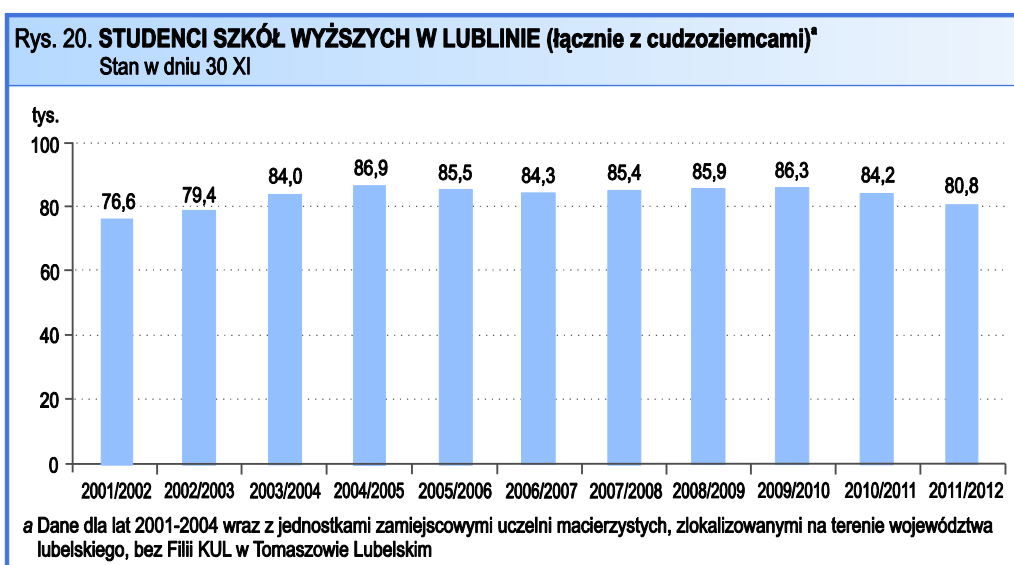
Przeprowadzona analiza dowodzi, że lubelski ośrodek akademicki ma co prawda charakter ponadregionalny, jednakże jego zasięg ograniczony jest do obszaru Polski południowo-wschodniej. O przyszłym rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego przesądzać będzie więc w dużej mierze rywalizacja o kandydatów na studia z uczelniami warszawskimi, krakowskimi, rzeszowskimi, kieleckimi i radomskimi oraz (w mniejszym stopniu) białostockimi.

3.3. STUDENCI

Jednym z podstawowych elementów potencjału edukacyjnego jest liczba studentów. W roku akademickim 2011/2012 na pierwszym i drugim stopniu kształcenia oraz na jednolitych studiach magisterskich w Lublinie kształciło się 80,8 tys. osób, co dawa-

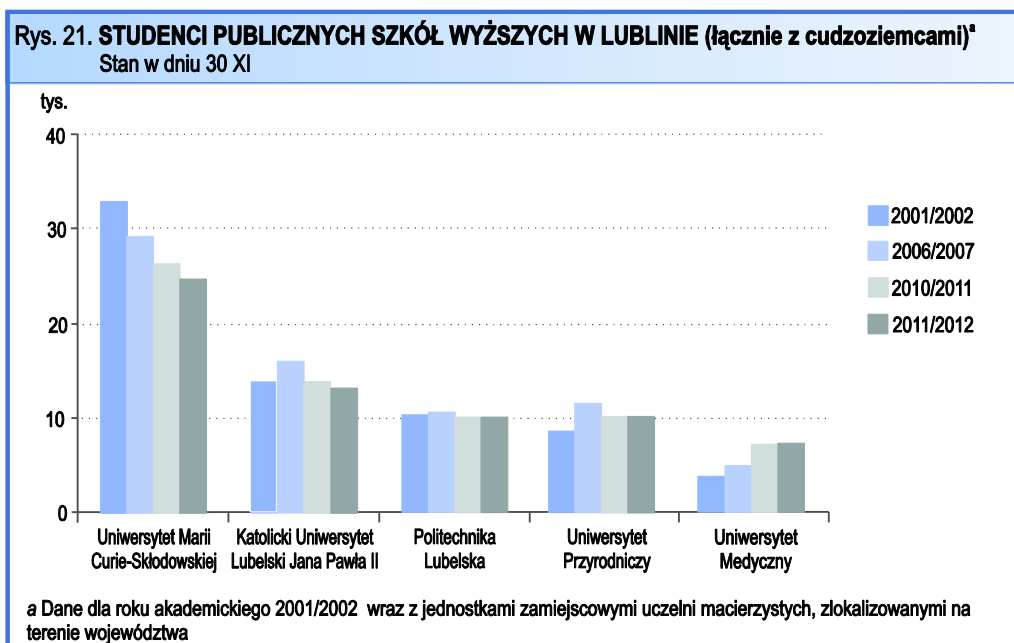
²⁰ Politechniki Białostockiej, Politechniki Warszawskiej, Politechniki Świętokrzyskiej, Politechniki Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza oraz Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. K. Pułaskiego w Radomiu .

ło mu 7 lokatę wśród największych ośrodków w kraju. Począwszy od roku akademickiego 2003/2004 (w którym liczba studentów lubelskiego ośrodka akademickiego po raz pierwszy przekroczyła 80 tys.) aż do roku akademickiego 2009/2010 podlegała ona niewielkim wahaniom, kształtując się na poziomie od 84,0 do 86,9 tys. Po tym okresie nastąpił jednak wyraźny spadek – w roku akademickim 2011/2012 liczba studentów była niższa o 6,3% w porównaniu do roku 2009/2010. Należy jednak podkreślić, iż podobny trend obserwowany jest w całym kraju już od 2006 r. Pod tym względem lubelski ośrodek akademicki okazał się bardziej odporny na zmiany demograficzne niż wiele innych ośrodków w Polsce.

W roku akademickim 2011/2012 na największej lubelskiej uczelni – Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej – kształciło się ponad 24,8 tys. studentów, co lokowało ją na 14 miejscu wśród największych uczelni w Polsce. Jednakże w ostatnim dwudziestolecu znaczenie tej uczelni znacznie zmalało – jeszcze w roku akademickim 1994/1995 Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej był 4-tą największą uczelnią w kraju²¹ z liczbą studentów na poziomie 22,8 tys. Od momentu powstania w 1944 r. pozostawał on największą uczelnią w Lublinie. W roku akademickim 2011/2012 kształcił o ponad 11,5 tys. osób więcej niż drugi w kolejności Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, a udział studentów tej uczelni wśród wszystkich studentów w mieście wynosił 30,7%. Począwszy od roku akademickiego 2004/2005 zaobserwowano spadek liczby osób kształcących się na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej o 28,4%, natomiast udział studentów tej uczelni w analizowanej zbiorowości zmniejszył o 9,2 p. proc. z poziomu 39,8%.

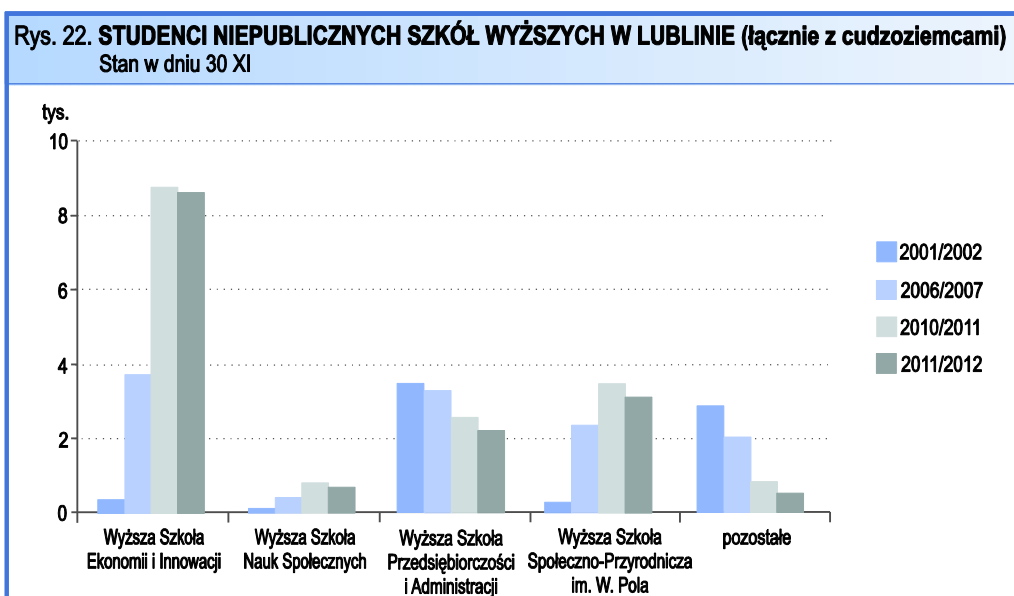
²¹ Za Uniwersytetem Warszawskim (45,0 tys.), Uniwersytetem Śląskim w Katowicach (29,0 tys.) oraz Uniwersytetem Adama Mickiewicza w Poznaniu (24,0 tys.).

Podobne zmiany charakteryzowały również pozostałe publiczne szkoły wyższe w Lublinie (rys. 21). Liczba studentów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Politechniki Lubelskiej oraz Uniwersytetu Przyrodniczego wzrastała odpowiednio do roku akademickiego 2005/2006, 2003/2004 oraz 2007/2008, po czym nastąpił jej spadek, który w przypadku Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II wyniósł 18,6%, Politechniki Lubelskiej – 9,2%, natomiast Uniwersytetu Przyrodniczego – 13,3%. Jediną uczelnią publiczną w Lublinie, która odnotowywała sukcesywny wzrost liczby studentów w całym analizowanym okresie był Uniwersytet Medyczny. W latach 2001-2011 liczba osób kształcących się na tej uczelni wzrosła niemal dwukrotnie (o 90,3%).

Na przestrzeni ostatnich 10 lat w Lublinie, tak jak i w całym kraju, obserwowany był dynamiczny rozwój sektora uczelni niepublicznych, wyrażany przede wszystkim wzrostem liczby kształcących się na nich osób. W przypadku lubelskiego ośrodka akademickiego udział studentów uczelni niepublicznych w stosunku do liczby studentów ogółem wzrósł w tym czasie z 9,2% do 18,7%, przy czym w roku akademickim 2010/2011 był on jeszcze wyższy i wyniósł 19,5%. Ponieważ w roku bazowym (rok akademicki 2001/2002) większość istniejących obecnie w Lublinie szkół niepublicznych dopiero rozpoczynała swoją działalność, niektóre z nich w analizowanym okresie zanotowały wielokrotny wzrost liczby studentów (rys. 22). Dotyczyło to przede wszystkim Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji, kształcącej w roku akademickim 2011/2012 8,6 tys. studentów, co oznaczało prawie 26-krotny wzrost w stosunku do roku bazowego oraz ponad 2-krotny w stosunku do roku akademickiego 2006/2007.

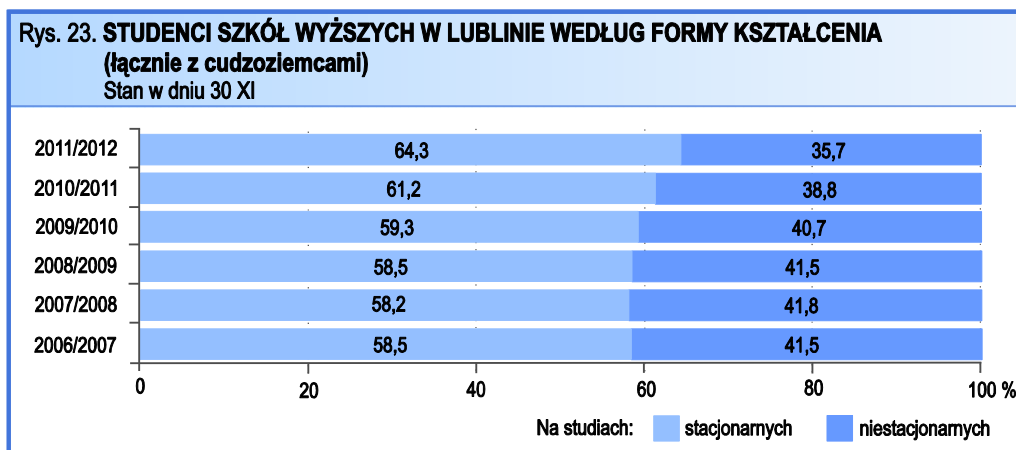
Wzrost liczby studentów tej uczelni charakteryzował się dużą stabilnością i w latach 2002-2009 kształtował się na poziomie od 0,7 do 1,9 tys. osób rocznie. Mniejsza, choć równie znaczna była dynamika liczby studentów Wyższej Szkoły Społeczno-Przyrodniczej im. Wincentego Pola oraz najmłodszej i najmniejszej spośród lubelskich uczelni – Wyższej Szkoły Nauk Społecznych. Spośród istniejących obecnie w Lublinie niepublicznych szkół wyższych spadek liczby studentów zanotowała jedynie Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji (o 36,3%), która w roku bazowym kształciła niemal połowę wszystkich studentów uczelni niepublicznych w mieście. W miarę upływu lat stopniowo malała również liczba studentów pozostałych, aktualnie nieistniejących lubelskich niepublicznych szkół wyższych, a także studentów innych szkół niepublicznych w kraju, które posiadały swoje placówki zamiejscowe w Lublinie²². Liczba kształcących się na nich osób zmniejszyła się w latach 2001-2011 o 82,0%.

Również uczelnie niepubliczne zaczynają powoli doświadczać negatywnych skutków niżu demograficznego. W roku akademickim 2011/2012 liczba studentów wszystkich lubelskich uczelni niepublicznych zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego przeciętnie o 9,9%, przy czym w najmniejszym stopniu dotyczyło to Wyż-

²² Grupa ta obejmuje Lubelską Szkołę Biznesu, Wyższą Szkołę Humanistyczną im. A. Szubartowskiego oraz Lubelską Szkołę Wyższą im. Władysława Jagiełły, a także placówki zamiejscowe (wydziały zamiejscowe, oddziały zamiejscowe lub punkty konsultacyjne) Wyższej Szkoły Pedagogicznej Wiedzy powszechnej w Warszawie, Wszechnicy Świętokrzyskiej w Kielcach, Wyższej Szkoły Dziennikarskiej im. M. Wańkowicza w Warszawie, Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, Wyższej Szkoły Teologiczno-Humanistycznej im. M. Beliny-Czechowskiego oraz Wyższej Szkoły Handlu i Finansów Międzynarodowych w Warszawie.

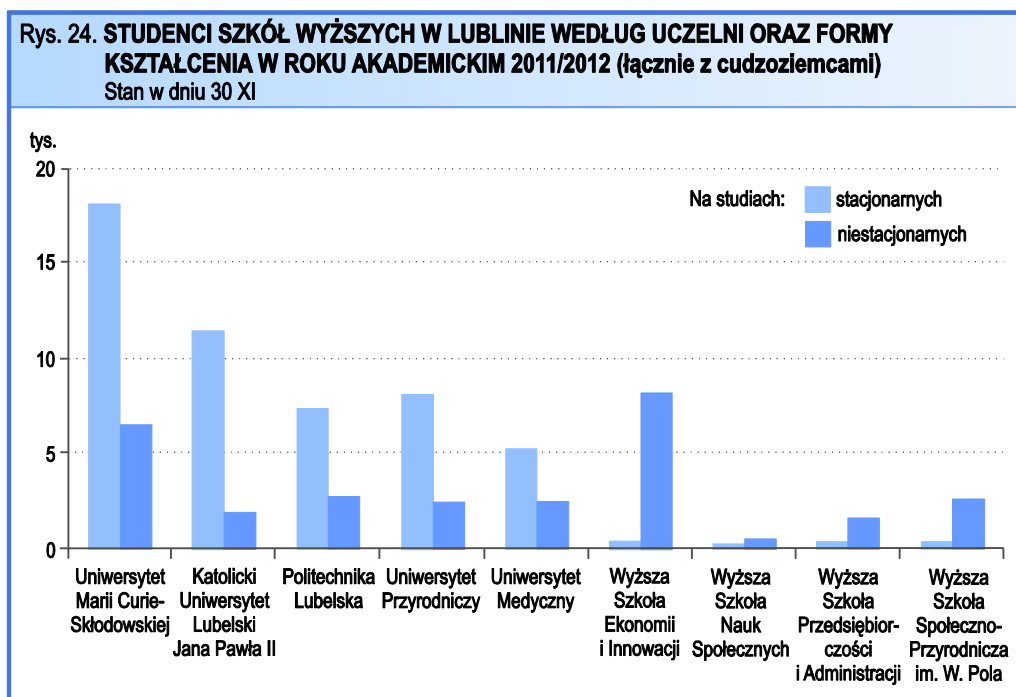
szej Szkoły Ekonomii i Innowacji, w przypadku której liczba studentów w omawianych latach zmniejszyła się o zaledwie 1,8%.

Analizowany okres ostatniego 10-lecia charakteryzowały również znaczne przekształcenia w zakresie struktury studentów według formy kształcenia (rys. 23). Z jednej strony były one konsekwencją założeń systemowych i wiązały się z likwidacją podziału na studia dzienne, wieczorowe, zaoczne i eksternistyczne oraz wprowadzeniem w ich miejsce dwóch form kształcenia, mianowicie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Z drugiej strony wynikały one ze zmiany preferencji edukacyjnych studentów, przejawiających się w malejącym udziale studentów studiów niestacjonarnych w liczbie studentów ogółem. W przypadku uczelni lubelskich odsetek osób kształcących się na studiach niestacjonarnych zmniejszył się w porównaniu do roku akademickiego 2006/2007 (a więc roku wprowadzenia reformy) o 5,8 p. proc.

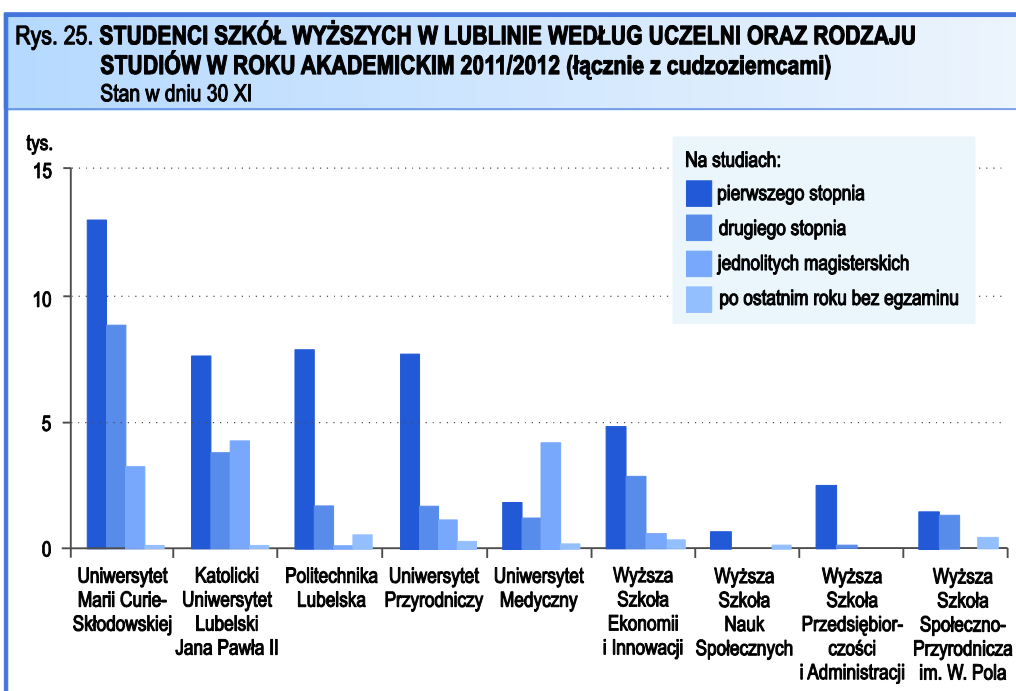
Z przedstawionych na rys. 24 danych wynika, że na uczelniach publicznych przeważającą formą kształcenia były studia stacjonarne. Udział studentów studiów niestacjonarnych na tych uczelniach kształtował się na poziomie od 13,5% w przypadku Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II do 29,6% w przypadku Uniwersytetu Medycznego²³. Stanowiły one natomiast przeważającą formę kształcenia na wszystkich uczelniach niepublicznych, gdzie udział studentów studiów niestacjonarnych wahał się na poziomie od 80,3% w przypadku Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Administracji do 94,3% w przypadku Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji.

²³ Tak wysoki odsetek osób kształcących się na studiach niestacjonarnych w przypadku Uniwersytetu Medycznego wynika z założeń ustawowych. Zgodnie z przepisami nauka na pierwszym kierunku studiów stacjonarnych na uczelniach publicznych w Polsce jest bezpłatna. W grupie tej znalazły się natomiast osoby kształcące się na studiach płatnych, przede wszystkim cudzoziemcy.

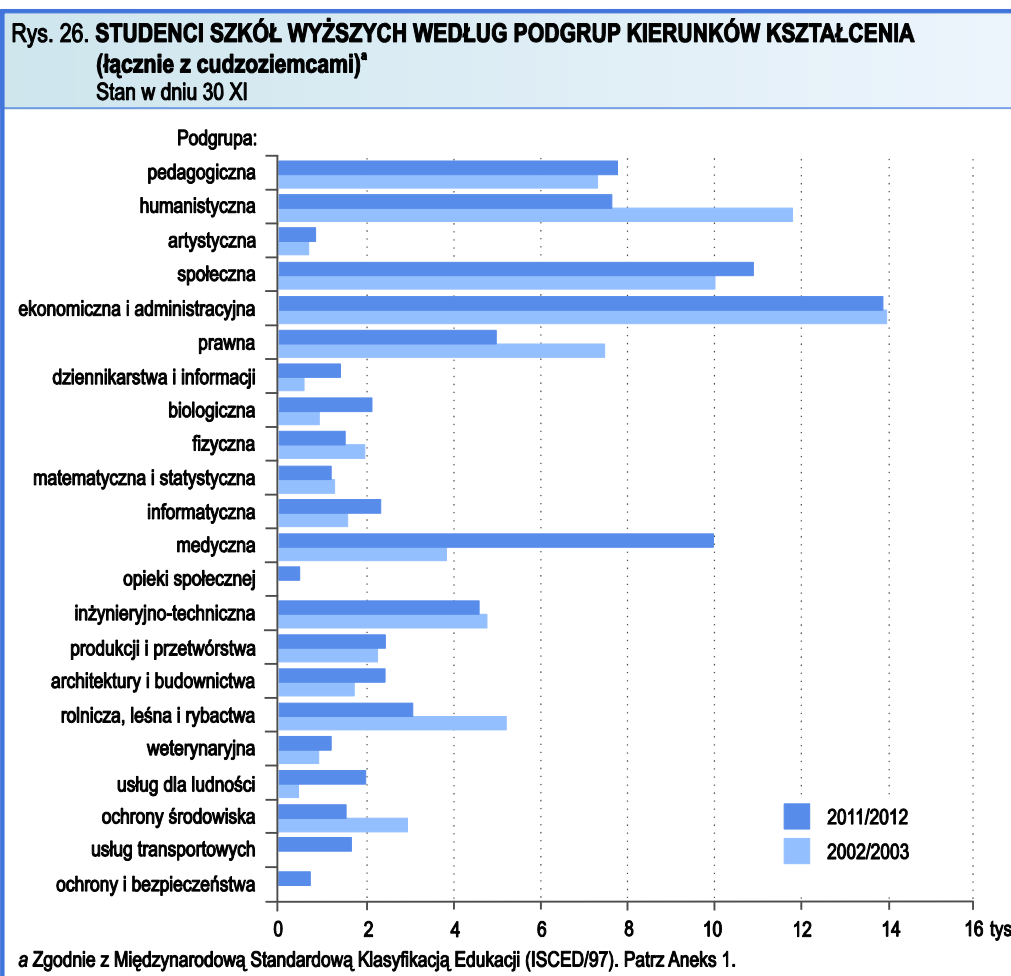
Kolejną istotną zmianą systemową, wynikającą z potrzeby dostosowania polskiego szkolnictwa wyższego do reform projektowanych na poziomie europejskim stało się wprowadzenie trójstopniowego systemu kształcenia, obejmującego studia pierwszego stopnia (licencjackie i inżynierskie), drugiego stopnia (uzupełniające magisterskie) oraz trzeciego stopnia (doktoranckie). Jedynie część kierunków, zgodnie z ustawą, prowadzonych jest w formie jednolitych studiów magisterskich.

Analizując dane zaprezentowane na rys. 25 należy mieć na uwadze fakt, że dotyczą one okresu przejściowego, a więc obejmują również studentów jednolitych studiów magisterskich wyższych roczników na tych kierunkach, na których nauczanie w systemie pięcioletnich studiów magisterskich (pomimo uruchomienia studiów pierwszego i drugiego stopnia) nie zostało w pełni wygaszone. W roku akademickim 2011/2012 na pierwszym poziomie studiów kształciło się 56,1% studentów ogółem, na drugim poziomie – 25,8%, natomiast na jednolitych studiach magisterskich – 16,1%. Należy również zaznaczyć, iż obecnie tylko jedna uczelnia lubelska (Wyższa Szkoła Nauk Społecznych) nie posiada uprawnień do nadawania tytułu zawodowego magistra, magistra inżyniera lub tytułu równorzędnego, kształcąc wyłącznie na studiach pierwszego stopnia.

W roku akademickim 2011/2012 na uczelniach lubelskich, podobnie jak w całym kraju, najwięcej studentów kształciło się na kierunkach należących do grupy ekonomicznej i administracyjnej (16,6% liczby ogółem). W dalszej kolejności znaleźli się studenci kierunków humanistycznych (13,0%), medycznych (11,9%), pedagogicznych (9,3%) oraz społecznych (9,1%). Na pięć wymienionych powyżej podgrup kierunków przypadała większość studentów w Lublinie (59,9%).

Analiza struktury społeczności studenckiej według grup kierunków studiów oraz szkół wyższych w Lublinie wskazuje na ich wyraźne sprofilowanie, związane z charakterem oraz misją poszczególnych uczelni. W przypadku obu najstarszych lubelskich uniwersytetów – Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej oraz Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – w roku akademickim 2011/2012 przeważającą grupę stanowiły osoby kształcące się na kierunkach społecznych, gospodarczych i prawnych (odpowiednio 51,0% i 57,2% ogólnej liczby studentów tych uczelni) oraz na kierunkach humanistycznych (17,7% i 23,6%). Odmiennym profilem charakteryzowały się pozostałe publiczne szkoły wyższe w Lublinie. W przypadku Uniwersytetu Medycznego na grupę kierunków medycznych przypadało aż 98,3% studentów tej uczelni, w przypadku Politechniki Lubelskiej ponad połowa (50,9%) kształciła się na kierunkach technicznych (technika, przemysł i budownictwo), natomiast na Uniwersytecie Przyrodniczym największy udział posiadali studenci kierunków rolniczych (38,3%) oraz kierunków technicznych (26,6%).

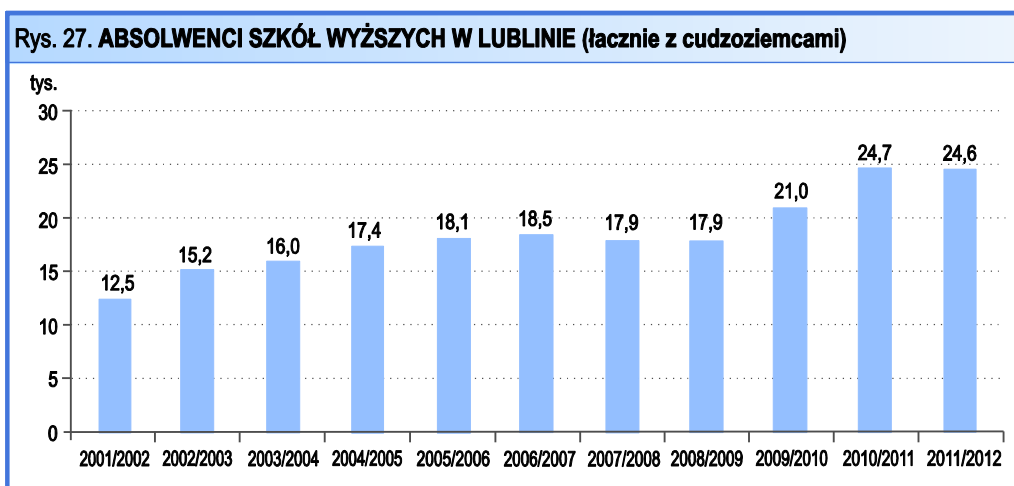

Z punktu widzenia gospodarki regionalnej oraz regionalnego rynku pracy niezwykle istotne znaczenie mają zmiany, jakie na przestrzeni ostatnich 10 lat zaszły w strukturze studentów według kierunków kształcenia. W porównaniu do roku akademickiego 2002/2003 w największym stopniu wzrosła liczba osób kształcących się w zakresie kierunków medycznych (wzrost liczby studentów o 6,1 tys. osób), usług transportowych (o 1,6 tys.) i usług dla ludności (o 1,5 tys.), a także na kierunkach biologicznych (o 1,2 tys.). Jednocześnie w analizowanym okresie znacznie zmniejszyła się liczba osób studiujących na kierunkach humanistycznych (o 4,1 tys. osób), prawnych (o 2,5 tys.), rolniczych (o 2,2 tys.) oraz ochronie środowiska (o 1,4 tys.). Zmniejszeniu uległa również liczba studentów na kierunkach inżynieryjno-technicznych, uważanych obecnie za najbardziej przyszłościowe z punktu widzenia zapotrzebowania na rynku pracy.

3.4. ABSOLWENCI

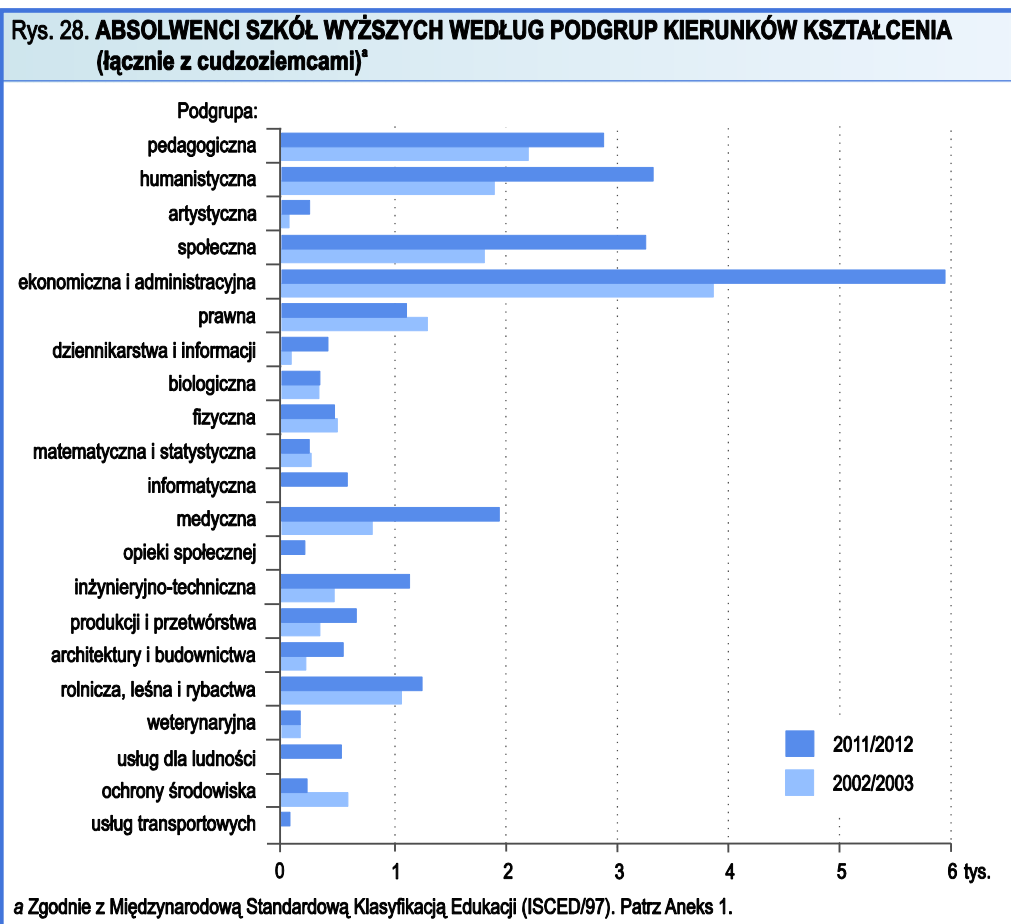
W latach 2001-2011 lubelskie uczelnie ukończyło prawie 197,2 tys. absolwentów, w tym 97,3 tys. absolwentów Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (46,3% ogólnej liczby absolwentów szkół wyższych w Lublinie), 35,5 tys. – Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II (18,0%), 20,6 tys. – Uniwersytetu Przyrodniczego (10,4%), 17,4 tys. – Politechniki Lubelskiej (8,8%), 11,6 tys. – Uniwersytetu Medycznego (5,9%) oraz niemal 20,7 tys. absolwentów uczelni niepublicznych (10,5%). Ich liczba w całym analizowanym okresie (za wyjątkiem lat 2007-2008) charakteryzowała się dodatnią dynamiką i w porównaniu do roku bazowego wzrosła niemal dwukrotnie (o 97,1%).

Na uczelniach lubelskich, podobnie jak w całym kraju, najwięcej absolwentów ukończyło kierunki ekonomiczne i administracyjne. Ich udział w grupie absolwentów ogółem w roku akademickim 2011/2012 wyniósł 23,6%. W dalszej kolejności znaleźli się absolwenci kierunków humanistycznych (13,2%), społecznych (12,9%) oraz pedagogicznych (11,4%). W porównaniu do roku akademickiego 2002/2003 (rys. 28), oprócz dziennikarstwa i informacji oraz kierunków artystycznych, charakteryzujących się marginalną liczbą absolwentów w roku bazowym), w największym stopniu wzrosła liczba absolwentów architektury i budownictwa (prawie trzykrotnie), kierunków inżynierjno-technicznych oraz medycznych (dwupółkrotnie), a także produkcji i przetwórstwa (dwukrotnie), co jest niewątpliwie pozytywnym zjawiskiem z punktu widzenia zapotrzebowania na rynku pracy.

Według stanu na 31 V 2012 r. w Powiatowych Urzędach Pracy w województwie lubelskim zarejestrowanych było 1965 absolwentów lubelskich uczelni, którzy zarejestrowali się jako bezrobotni w ciągu 12 miesięcy od daty zakończenia studiów. Stanowili oni 8,0% wszystkich absolwentów szkół wyższych w Lublinie, którzy ukończyli

edukację w roku akademickim 2010/2011. W relatywnie najlepszej sytuacji znajdowali się absolwenci Uniwersytetu Medycznego – jedynie 2,5% osób z tej grupy nie było w stanie znaleźć zatrudnienia w ciągu roku od zakończenia nauki. Na dalszych miejscach uplasowali się absolwenci Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II (6,5%), Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Administracji (6,6%), Politechniki Lubelskiej (6,7%) oraz Wyższej Szkoły Społeczno-Przyrodniczej im. Wincentego Pola (6,9%). Większy odsetek bezrobotnych absolwentów wystąpił w grupie absolwentów Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (8,3%), Wyższej Szkoły Nauk Społecznych w Lublinie (8,5%), natomiast największe trudności ze znalezieniem pracy miały osoby, które ukończyły Uniwersytet Przyrodniczy oraz Wyższą Szkołę Ekonomii i Innowacji – w ciągu roku od zakończenia studiów bez pracy pozostawało odpowiednio 10,6% oraz 9,3% absolwentów tych uczelni.

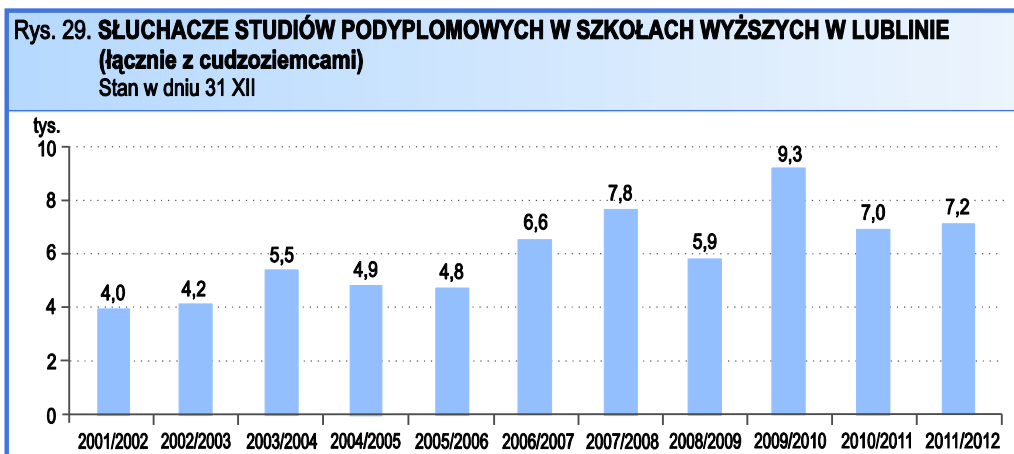

Biorąc pod uwagę poszczególne kierunki studiów, według stanu na 31 V 2012 r. największy odsetek bezrobotnych występował wśród osób, które ukończyły zarządzanie i marketing (bez pracy pozostawało 19,6% absolwentów tego kierunku), dietetykę (18,8%), matematykę (18,4%), ochronę środowiska (17,1%), fizykę (16,7%), ratownictwo medyczne (16,3%), weterynarię (15,8%), edukację techniczno-informatyczną (14,8%) oraz politologię i nauki społeczne (14,7%). Większych problemów ze znalezieniem pracy nie mieli natomiast absolwenci m.in. medycyny, farmacji, stomatologii, analityki medycznej, finansów i rachunkowości, fizyki technicznej czy iberystyki.

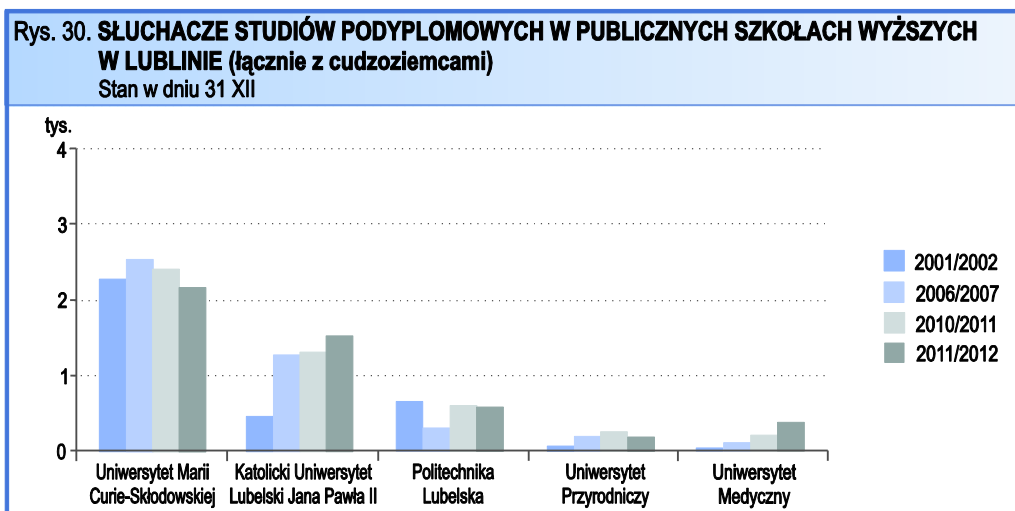
Analiza danych nt. kierunków studiów o najwyższej liczbie absolwentów oraz o najwyższej liczbie bezrobotnych absolwentów lubelskich uczelni pokazuje, że na rynku pracy popyt na absolwentów najczęściej wybieranych kierunków: zarządzania i marketingu, ekonomii, pedagogiki, administracji, prawa oraz politologii i nauki społecznych, w ciągu ostatnich 10-lat był znacznie niższy od podaży. Nadal jednak absolwenci tych kierunków stanowią największy odsetek w subpopulacji bezrobotnych absolwentów uczelni lubelskich (WUP, 2012). Świadczy to nie tylko o braku dostosowania oferty edukacyjnej lubelskich szkół wyższych do potrzeb rynku pracy, ale też o małej efektywności działań mogących tę sytuację zmienić.

3.5. STUDIA PODYPLOMOWE

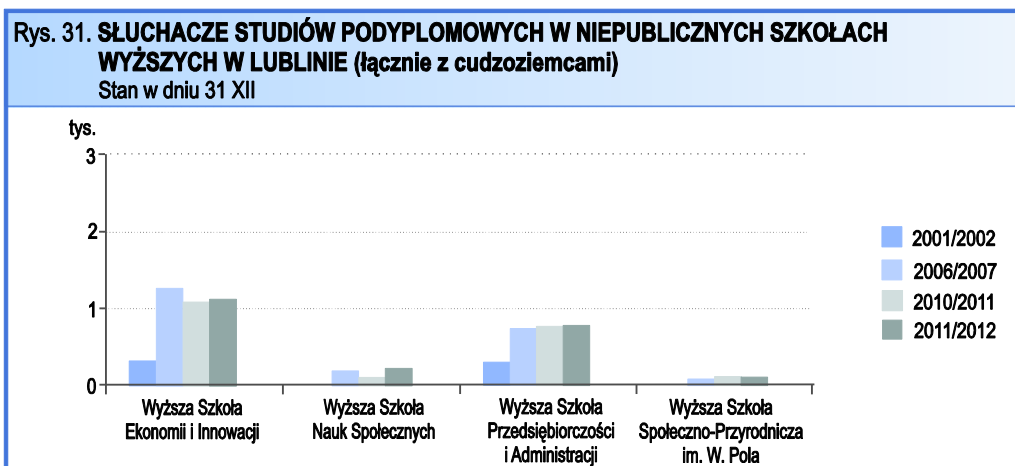
Poza studiami pierwszego i drugiego stopnia uczelnie lubelskie posiadają w swojej ofercie również szeroki wachlarz studiów podyplomowych, kierowanych do osób posiadających już wyższe wykształcenie, ale pragnących poszerzyć swoją dotychczasową wiedzę, bądź też zdobyć dodatkowe kwalifikacje. Obejmują one szeroki zakres problematyki, oferując najczęściej umiejętności i wiedzę poszukiwane w danym czasie na rynku pracy. Jest to również jedna z najbardziej elastycznych form kształcenia, ze względu na szybkie dostosowywanie oferty edukacyjnej do zmieniających się potrzeb pracodawców (Dąbrowa-Szefler, Jabłecka, 2007).

Studia podyplomowe prowadzone są na wszystkich, zarówno publicznych, jak i niepublicznych szkołach wyższych w Lublinie. Liczba słuchaczy studiów tego typu w roku akademickim 2011/2012 wyniosła 7199 osób i była wyższa o 78,8% w stosunku do roku akademickiego 2001/2002.

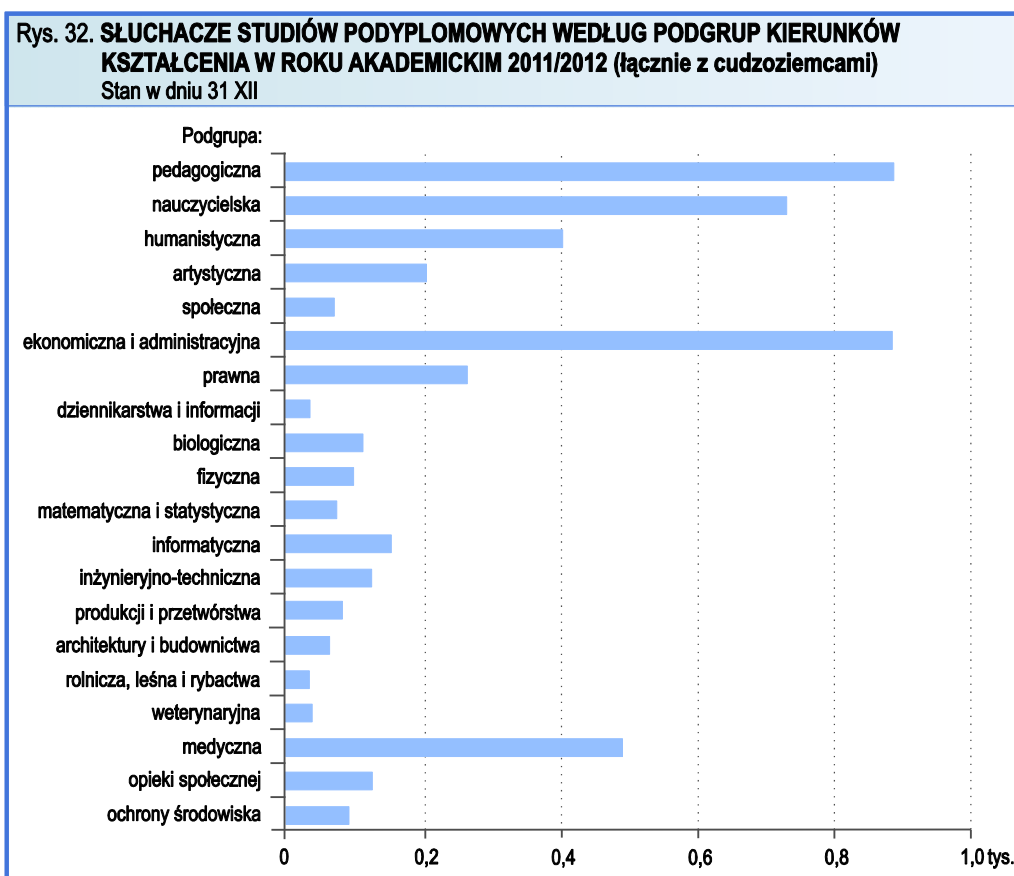

Największa liczba słuchaczy studiów podyplomowych (2188 osób) kształciła się w roku akademickim 2011/2012 na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej – uczelnia ta skupiała 30,4% wszystkich słuchaczy lubelskich uczelni. Dysponowała ona również najszerszą ofertą edukacyjną w zakresie studiów podyplomowych, umożliwiającą uzupełnienie kwalifikacji w ramach 13 podgrup kierunków studiów. Na drugim miejscu znalazł się Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, na którym naukę pobierało 21,4% ogólnej liczby słuchaczy studiów podyplomowych w mieście. Uczelnia ta oferowała możliwość kształcenia w 9 podgrupach kierunków.

Kolejne pozycje w roku akademickim 2011/2012 zajęły dwie uczelnie niepubliczne: Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji oraz Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji, na które przypadało odpowiednio 15,9% i 11,0% wszystkich słuchaczy studiów podyplomowych w lubelskich szkołach wyższych. Udział pozostałych pięciu szkół wyższych w Lublinie w ogólnej liczbie słuchaczy studiów podyplomowych był niższy, kształtując się na poziomie od 1,7% w przypadku Wyższej Szkoły Społeczno-Przyrodniczej im. Wincentego Pola do 8,4% w przypadku Politechniki Lubelskiej.

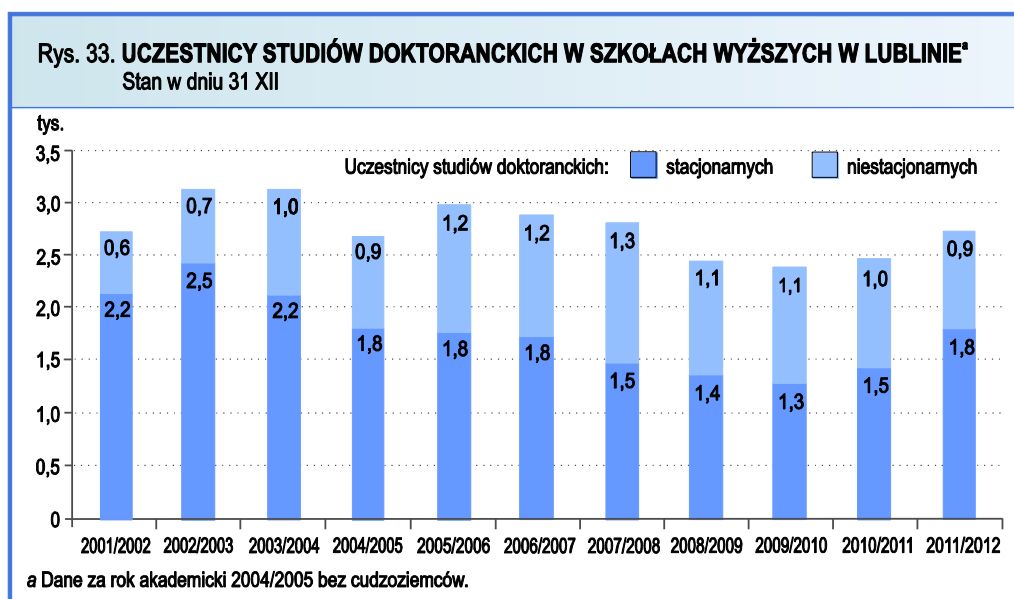
W roku akademickim 2011/2012 publiczne szkoły wyższe w Lublinie oferowały możliwość podniesienia i uzupełnienia kwalifikacji w ramach 20 podgrup kierunków studiów (rys. 32). Największą popularnością cieszyły się kierunki należące do podgrupy pedagogicznej (skupiała ona 17,9% wszystkich słuchaczy studiów podyplomowych na uczelniach publicznych), ekonomiczno-administracyjnej (17,8%), nauczycielskiej (14,3%) oraz medycznej (9,9%).

Studia podyplomowe stanowią jedną z podstawowych form edukacji w ramach tzw. kształcenia ustawicznego (*lifelong learning*). Są one cennym uzupełnieniem oferty edukacyjnej lubelskich szkół wyższych, atrakcyjnym zarówno dla potencjalnych słuchaczy (ze względu na elastyczną formę mogą one oferować umiejętności i wiedzę, na którą w danym czasie istnieje duże zapotrzebowanie na rynku pracy), jak też dla samych uczelni (stając się ważnym źródłem dochodów, w tym źródłem dochodów pozabudżetowych w przypadku uczelni publicznych). Biorąc pod uwagę prawdopodobny znaczny spadek liczby studentów studiów pierwszego i drugiego stopnia w ciągu najbliższych lat, rozwijanie oferty studiów podyplomowych może również stać się jedną z najskuteczniejszych form przeciwdziałania negatywnym skutkom procesów demograficznych.

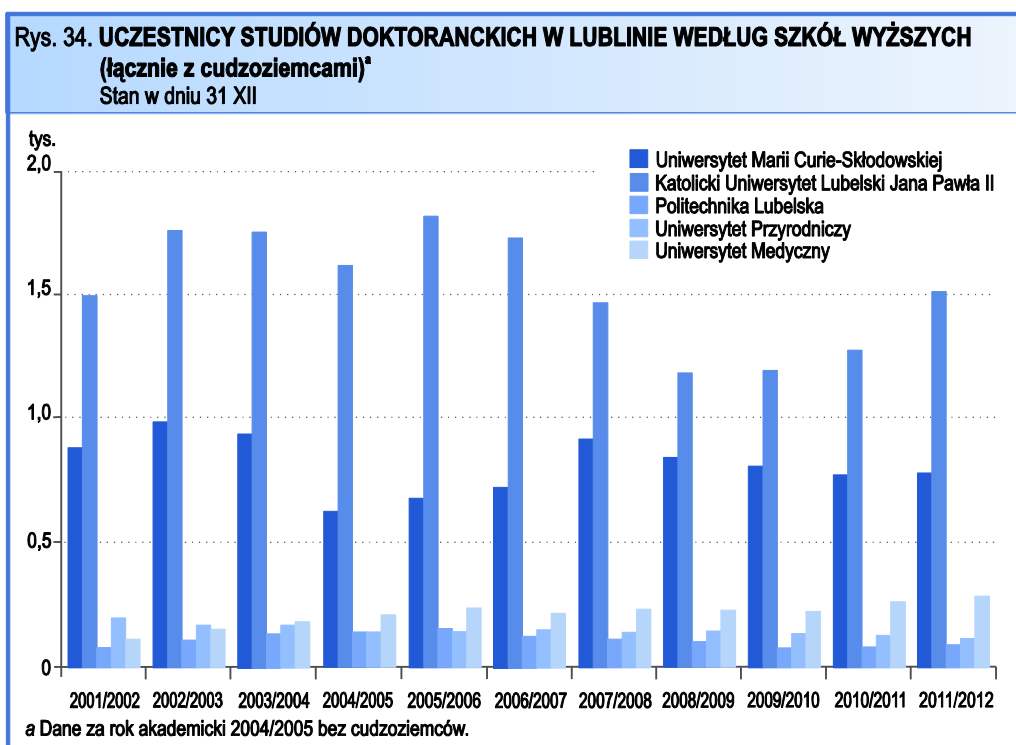
3.6. STUDIA DOKTORANCKIE

Funkcjonowanie studiów doktoranckich reguluje ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami), ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późniejszymi zmianami), a także rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie warunków i trybu organizowania, prowadzenia i odbywania studiów doktoranckich. Przepisy prawa nie regulują kwestii programowych studiów doktoranckich, leżą one w gestii jednostki, która prowadzi tego typu studia. Zgodnie z Uchwałą Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego w sprawie modelu kształcenia na poziomie wyższym zaleca się jednak, aby program tych studiów precyzował cele kształcenia, charakter i liczbę godzin zajęć, a także szczegółowo określał zakres wymagań dodatkowych.

Na studia doktoranckie przyjmowani są kandydaci mający tytuł magistra lub równorzędny. Studia te umożliwiają przede wszystkim uzyskanie zaawansowanej wiedzy w zakresie określonej dziedziny lub dyscypliny naukowej, a także przygotowują do samodzielnej działalności badawczej (lub twórczej) oraz do uzyskania stopnia naukowego doktora.

W latach 2001-2011 możliwość uczestniczenia w studiach doktoranckich oferowana była przez wszystkie lubelskie publiczne szkoły wyższe²⁴. Na koniec roku 2011 w studiach doktoranckich prowadzonych przez uczelnie lubelskie uczestniczyło 2761 osób, a więc prawie tyle samo, co w roku bazowym (2758). Na przestrzeni analizowanego okresu liczba doktorantów w Lublinie podlegała jednak istotnym zmianom (rys. 34), wahając się od 2415 osób (w roku akademickim 2009/2010) do 3156 osób (rok akademicki 2002/2003 i 2003/2004).

Istotnym zmianom podlegała również struktura doktorantów ze względu na formę studiów. O ile w latach 2002-2009 mieliśmy do czynienia z sukcesywnym wzrostem udziału uczestników studiów niestacjonarnych (od 21,6% do 46,2%), począwszy

²⁴ Szczegółowe informacje nt. jednostek organizacyjnych szkół wyższych w Lublinie posiadających uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora, a tym samym do prowadzenia studiów doktoranckich zostaną zaprezentowane w Rozdziale 4.

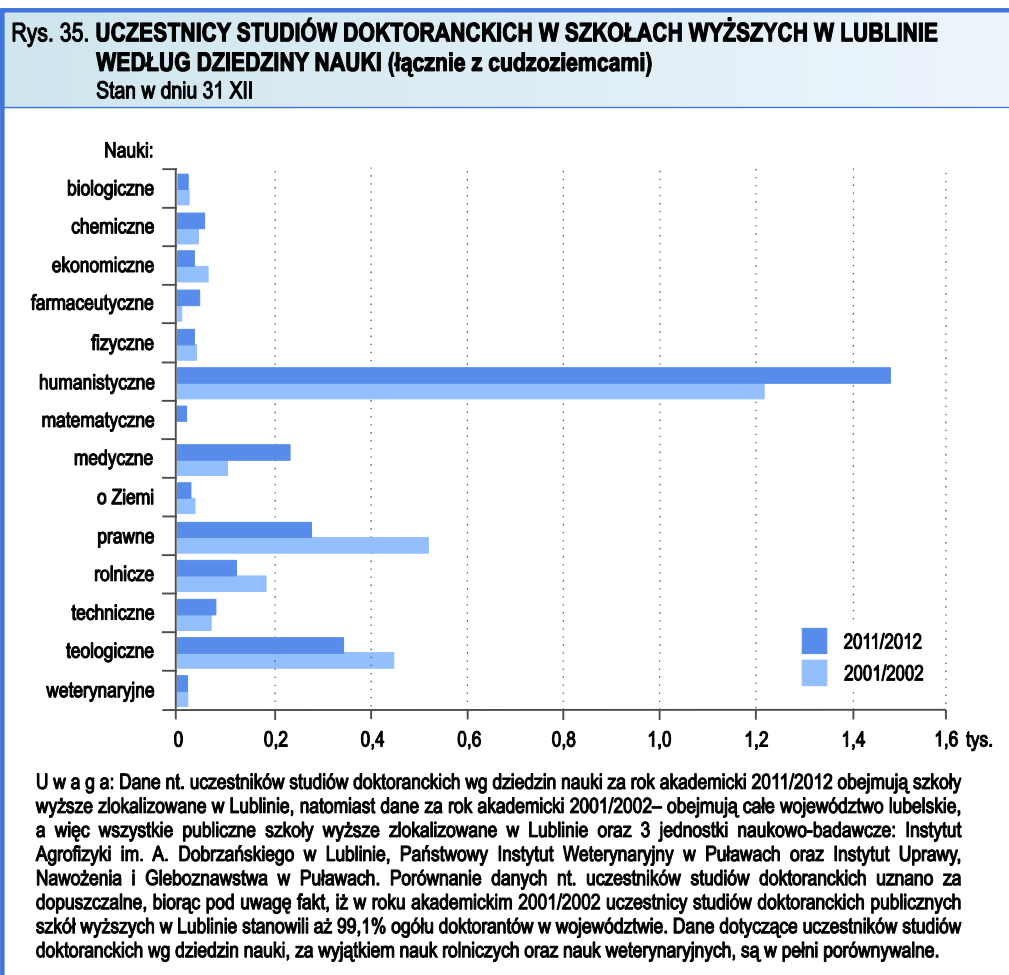
od roku akademickiego 2010/2011 obserwowane jest odwrócenie tej tendencji na korzyść udziału uczestników studiów stacjonarnych, którzy pod koniec 2011 r. stanowili już ok. dwóch trzecich wszystkich doktorantów w mieście (66,2%). Warto dodać, iż niestacjonarna forma studiów doktoranckich praktykowana jest przede wszystkim przez dwie największe uczelnie w mieście, mianowicie Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej (uczestnicy studiów doktoranckich niestacjonarnych w roku akademickim 2011/2012 stanowili 41,0% ogółu doktorantów tej uczelni) oraz Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (38,4%). W znacznie mniejszym stopniu taka forma studiów była praktykowana przez Uniwersytet Medyczny oraz Politechnikę Lubelską, natomiast Uniwersytet Przyrodniczy począwszy od roku akademickiego 2005/2006 prowadzi studia doktoranckie wyłącznie w formie stacjonarnej.

W roku akademickim 2011/2012 najwięcej doktorantów kształciło się na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II (54,9% ogółu). Udział doktorantów tej uczelni był najwyższy w całym analizowanym okresie i wahał się od 48% do 60,6%. Doktoranci studiujący na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w roku akademickim 2011/2012 stanowili 28,3%, a ich udział w ciągu ostatnich 10-lat wahał się od 22,4% do 33,9%. Jediną lubelską szkołą wyższą na której liczba uczestników studiów doktoranckich w ciągu ostatnich 10 lat stale wzrastała był Uniwersytet Medyczny – o ile w roku akademickim 2001/2002 udział doktorantów pochodzących z tej uczelni wynosił zaledwie 3,8%, pod koniec roku 2011 była to już co dziesiąta osoba kształcąca się na studiach trzeciego stopnia w mieście.

Wśród kierunków studiów doktoranckich najwięcej osób kształciło się w dziedzinie nauk humanistycznych, na które w roku akademickim 2011/2012 przypadała ponad połowa wszystkich uczestników studiów doktoranckich w mieście (53,7%). Na kolejnych miejscach znalazły się nauki teologiczne (12,5%), nauki prawne (10,1%) oraz nauki medyczne (8,4%). Warto przy tym zwrócić uwagę na zmiany, jakie zaszły w strukturze uczestników studiów doktoranckich w ciągu ostatnich 10 lat. W porównaniu do roku 2001/2002 w największym stopniu wzrósł udział uczestników studiów doktoranckich w zakresie nauk humanistycznych (o 9,9 p. proc.) i nauk medycznych (o 4,4 p. proc.), w największym stopniu zmniejszył się natomiast udział uczestników studiów doktoranckich w zakresie nauk prawnych (o 8,5 p. proc.) i nauk teologicznych (3,8 p. proc.).

Lubelski ośrodek akademicki jest jednym z najważniejszych ośrodków kształcenia na poziomie studiów trzeciego stopnia w skali kraju, na który przypada 6,9% wszystkich uczestników studiów doktoranckich w Polsce (6 miejsce). Jednakże z punktu widzenia gospodarki regionalnej negatywnym zjawiskiem jest niekorzystna struktura uczestników studiów doktoranckich według dziedziny kształcenia, charakteryzująca się znacznie wyższym niż w kraju odsetkiem doktorantów na kierunkach humanistycznych (53,7% wobec 27,3% w kraju) oraz znacznie niższym udziałem osób

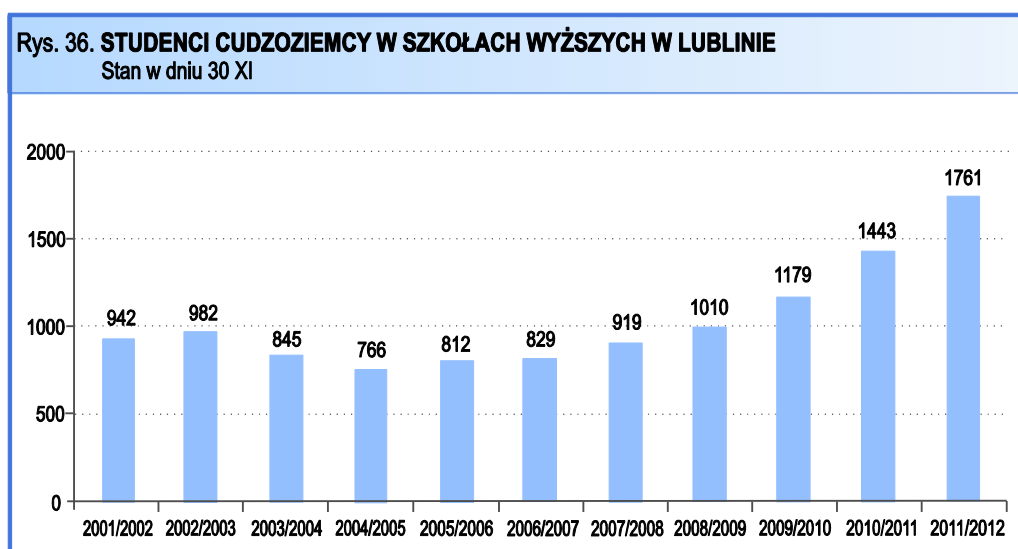
uczestniczących w studiach doktoranckich w zakresie nauk technicznych (2,9% wobec 16,8% w kraju).

3.7. CUDZOZIEMCY

O prestiżu i randze ośrodków akademickich świadczy między innymi liczba studentów i doktorantów pochodzących z zagranicy. Począwszy od roku akademickiego 2004/2005 ich liczba w lubelskich szkołach wyższych wzrosła ponad dwukrotnie, z 766 do 1761 osób (rys. 36) i obecnie stanowią oni 2,2% ogółu studentów w mieście. O ile początkowo największy odsetek studentów cudzoziemców kształcił się na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II, od roku akademickiego 2006/2007 obserwowany jest dynamiczny wzrost liczby studentów pochodzących z zagranicy,

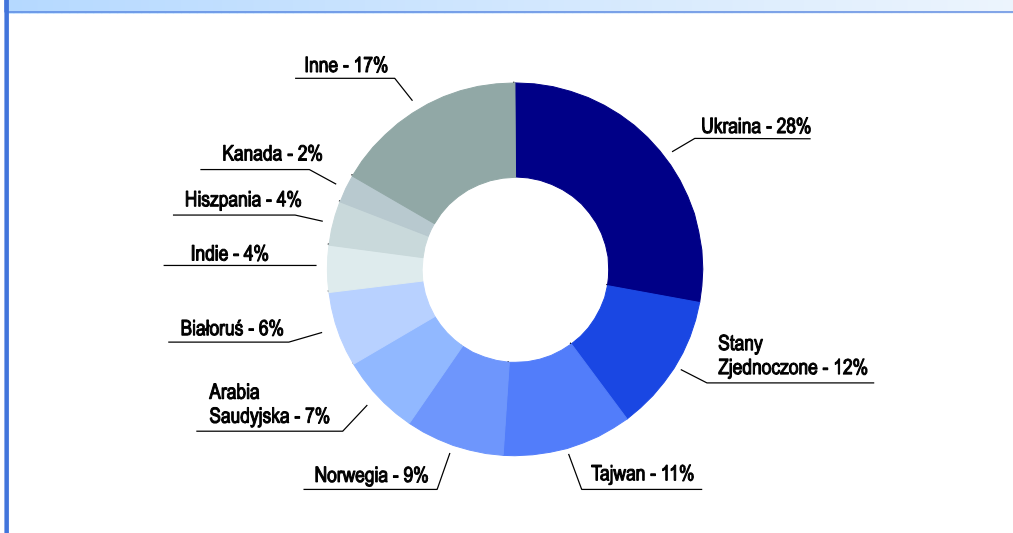
podejmujących naukę w Uniwersytecie Medycznym²⁵. W analizowanym okresie wzrosła ona ponad pięciokrotnie (ze 185 do 977 osób), dzięki czemu w roku akademickim 2011/2012 cudzoziemcy kształcący się na Uniwersytecie Medycznym stanowili już 13,3% studentów tej uczelni oraz 55,5% wszystkich studentów pochodzących z zagranicy w Lublinie.

Cudzoziemcy kształcą się obecnie na wszystkich uczelniach w Lublinie (za wyjątkiem Wyższej Szkoły Nauk Społecznych, na której w przeszłości również studiowali obcokrajowcy). W roku akademickim 2011/2012 oprócz Uniwersytetu Medycznego najczęściej cudzoziemców kształciło się na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej – 270 osób (15,3% wszystkich studentów pochodzących z zagranicy w mieście), Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II – 249 (14,1%), Wyższej Szkole Społeczno-Przyrodniczej im. Wincentego Pola – 97 (5,5%) oraz Politechnice Lubelskiej – 72 (4,1%). Warto zwrócić uwagę na systematyczny wzrost liczby cudzoziemców kształcących się w Wyższej Szkole Społeczno-Przyrodniczej im. Wincentego Pola, zwłaszcza, iż jeszcze w roku akademickim 2007/2008 na tej uczelni nie studiowała ani jedna osoba z zagranicy. W analizowanym okresie spadek liczby studentów cudzoziemców nastąpił jedynie w przypadku Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II (o 35,2%). Biorąc pod uwagę rozszerzenie w ostatnim czasie oferty edukacyjnej uniwersytetu o kierunki prowadzone w języku angielskim, trend ten może w najbliższej przyszłości ulec zmianie.

²⁵ Sprzyjało temu wydzielenie w 2001 r. w ramach struktury uczelni Oddziału Anglojęzycznego Wydziału Medycznego oraz uruchomienie studiów w języku angielskim.

Rys. 37. STUDENCI CUDZOZIEMCY W SZKOŁACH WYŻSZYCH W LUBLINIE WEDŁUG KRAJU POCHODZENIA W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012
Stan w dniu 30 XI

W roku akademickim 2011/2012 na lubelskich uczelniach kształcili się przedstawiciele 72 państw świata, pochodzący ze wszystkich kontynentów (rys. 37). Najliczniejszą grupę obcokrajowców studiujących w Lublinie stanowili obywatele Ukrainy (490 osób), Stanów Zjednoczonych (212), Tajwanu (198), Norwegii (153), Arabii Saudyjskiej (121) oraz Białorusi (115). O ile w przypadku większości uczelni w mieście znaczną przewagę posiadali studenci pochodzących z Ukrainy i Białorusi (od 63,2% w przypadku Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II do 96,9% w przypadku Wyższej Szkoły Społeczno-Przyrodniczej im. Wincentego Pola), udział osób pochodzących z tych dwóch krajów w przypadku Uniwersytetu Medycznego wyniósł zaledwie 1,4%.

Cudzoziemcy podejmują w Lublinie również naukę w ramach studiów trzeciego stopnia. W roku akademickim 2011/2012 na lubelskich uczelniach kształciło się 176 doktorantów pochodzących z zagranicy, przy czym 85 osób z tej grupy otrzymało dyplom ukończenia studiów wyższych poza granicami Polski. Największa ilość doktorantów cudzoziemców studiowała na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II (112 osób) oraz Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej (63). Aż 71,5% kształciło się w zakresie nauk humanistycznych, 19,9% - nauk teologicznych oraz 9,7% - nauk prawnych.

W warunkach prognozowanego niżu demograficznego, wzrastająca liczba studentów pochodzących z zagranicy może stać się jednym z najważniejszych czynników determinujących rozwój lubelskiego ośrodka akademickiego w przyszłości. Należy do tego dążyć poprzez rozszerzanie oferty kierunków studiów prowadzonych w językach obcych (przede wszystkim w języku angielskim)²⁶, a także rozwijanie aktywnych form rekrutacji za granicą, już dziś szeroko wykorzystywanych przez lubelskie uczelnie. Wzrostowi liczby studentów cudzoziemców w Lublinie powinno również sprzyjać przygraniczne położenie (w odniesieniu do studentów pochodzących z Ukrainy i Białorusi), a także znaczny wzrost dostępności komunikacyjnej miasta, możliwy dzięki otwartemu w 2012 r. portowi lotniczemu w Świdniku.

3.8. JAKOŚĆ KSZTAŁCENIA

W celu zapewnienia odpowiedniej jakości i efektywności kształcenia w szkołach wyższych w 2002 r. powołano Państwową Komisję Akredytacyjną (PKA). Komisja ta przedstawia ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego opinie dotyczące utworzenia nowej uczelni oraz przyznania danej uczelni uprawnień do prowadzenia studiów na danym kierunku i określonym poziomie kształcenia. Przedstawia również wnioski dotyczące dokonanej oceny kształcenia na danym kierunku oraz przestrzegania warunków prowadzenia studiów.

Oceniając jakość kształcenia, PKA porównuje poziom kształcenia osiągnięty przez daną jednostkę organizacyjną z wymaganiami zdefiniowanymi w przepisach prawa, po czym zgodnie z nową uchwałą Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej Nr 76/2009 z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie ustalenia ogólnych kryteriów oceny jakości kształcenia, przyznaje jedną z następujących ocen:

- a) Ocena wyróżniająca – otrzymuje ją jednostka na kierunku studiów wyróżniającym się koncepcją kształcenia, wysokim poziomem i wzorową organizacją prowadzonej działalności dydaktycznej i naukowej, wdrożonym kompleksowym wewnętrznym systemem zapewniania jakości kształcenia, dobrą bazą materialną, zakresem i charakterem współpracy międzynarodowej, wybitną kadrą o uznaniu krajowym i międzynarodowym oraz oferująca studentom udział w studiach i programach międzynarodowych, a także stwarzająca warunki do rozwoju ich zainteresowań naukowych i zawodowych oraz aktywności naukowej i samorządowej;
- b) Ocena pozytywna – stanowi punkt odniesienia dla formułowania pozostałych ocen i świadczy o spełnianiu wszystkich standardów oceny jakości kształcenia stosowanych przez PKA, w tym także określonych przepisami prawa, a w szczególności wymagań kadrowych, programowych i organizacyjnych,

²⁶ Studenci cudzoziemcy, chcący podjąć studia w języku polskim, mogą skorzystać z oferty Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców UMCS, prowadzącego 9 miesięczne kursy przygotowawcze, a także Szkoły Letniej Kultury i Języka Polskiego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.

wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, orientacji na efekty kształcenia oraz dotyczących bazy materialnej; w przypadku studiów magisterskich uwzględniany jest także poziom prowadzonych badań naukowych. Przyznanie oceny pozytywnej zależy od spełniania wymagań na poziomie na tyle wyższym aniżeli zdefiniowany w przepisach prawa, aby gwarantował właściwą jakość świadczonej powinności edukacyjnej;

- c) Ocena pozytywna ze skróconym okresem akredytacji – może być sformułowana, jeżeli wszystkie występujące uchybienia odnoszące się do standardów i kryteriów jakości kształcenia stosowanych przy ocenie pozytywnej zostały usunięte w toku procesu akredytacji, jednak niezbędne jest monitorowanie wprowadzonych zmian;
- d) Ocena warunkowa – może zostać sformułowana, jeżeli ogólne warunki realizacji kształcenia rokurają możliwość usunięcia występujących uchybień w czasie nie dłuższym niż rok;
- e) Ocena negatywna – może być wydana, jeżeli jednostka utworzyła kierunek studiów z naruszeniem przepisów prawa lub prowadzi kształcenie na poziomie znacznie niższym od niezbędnego minimum²⁷.

W latach 2006-2012 Państwowa Komisja Akredytacyjna dokonała 125 ocen jakości kształcenia na kierunkach studiów prowadzonych przez uczelnie lubelskie²⁸, przy czym 84,8% ocen zostało sformułowanych w stosunku do uczelni publicznych. Zestawienie łącznie dokonanych ocen zawiera tabl. 9.

²⁷ Otrzymanie oceny negatywnej może być spowodowane w szczególności:

- brakiem wystarczającej kadry nauczycieli akademickich o odpowiednich kwalifikacjach merytorycznych i formalnych,
- wadliwą konstrukcją koncepcji kształcenia,
- prowadzeniem kształcenia według planów studiów i programów nauczania niespełniających wymagań określonych w standardach kształcenia, w związku z czym absolwent nie uzyskuje wiedzy i umiejętności istotnych oraz charakterystycznych dla danego kierunku studiów,
- niewdrożeniem wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia,
- nieokreśleniem zasad i kryteriów oceny efektów kształcenia,
- nieokreśleniem zasad i kryteriów przygotowywania oraz oceny prac dyplomowych lub przyjęcia takich zasad i kryteriów, w wyniku których prace te nie odpowiadają podstawowym wymaganiom metodologicznym i merytorycznym oraz są niezwiązane tematycznie z danym kierunkiem studiów,
- niezapewnieniem należytych warunków materialnych – brak odpowiednich pracowni, laboratoriów, aparatury, zasobów bibliotecznych itp.,
- nieprowadzeniem badań naukowych w zakresie i na poziomie uprawniającym do realizacji kształcenia na poziomie magisterskim.

²⁸ Bez kierunków prowadzonych w wydziałach zamiejscowych lubelskich uczelni oraz bez uczelni obecnie nieistniejących.

Tabl. 9. **OCENY JAKOŚCI KSZTAŁCENIA NA KIERUNKACH STUDIÓW SZKÓŁ WYŻSZYCH W LUBLINIE DOKONANE PRZEZ PAŃSTWOWĄ KOMISJĘ AKREDYTACYJNĄ W LATACH 2006-2012**
Stan w dniu 10 XII 2012

Wyszczególnienie	Ogółem	Szkoły publiczne					Szkoły niepubliczne					
		razem	w tym:				razem	w tym:				
			UMCS	KUL	PL	UP		UM	WSEI	WSNS	WSPiA	WSSP
RAZEM^a	125	106	45	29	11	14	7	19	4	2	9	4
Rodzaje ocen:												
wyróżniające	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
pozytywne ^b	121	103	45	26	11	14	7	18	4	2	9	3
warunkowe	2	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1
negatywne	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

a Ocena niektórych kierunków w latach 2006-2012 została dokonana dwukrotnie. b Łącznie z ocenami pozytywnymi ze skróconym okresem akredytacji.

Źródło: informacje Państwowej Komisji Akredytacyjnej (www.pka.edu.pl).

Rozkład ocen wydanych przez Państwową Komisję Akredytacyjną w stosunku do kierunków studiów uczelni lubelskich wyraźnie różni się od wyników obserwowanych w kraju. Pozytywnym zjawiskiem jest wysoki udział ocen pozytywnych (96,8% wobec 89,2% w kraju) oraz pojedyncze przypadki ocen warunkowych i negatywnych (odpowiednio 1,6% oraz 0,8% wobec 3,6% i 4,3% w kraju). Wyniki te świadczą o relatywnie wysokim poziomie kształcenia oferowanym przez uczelnie lubelskiego ośrodka akademickiego. Jednakże zaledwie jeden kierunek studiów uzyskał ocenę wyróżniającą (filozofia na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II) na ogólną liczbę 93 kierunków, które uzyskały najwyższą kategorię w kraju. Oznacza to, że lubelski ośrodek akademicki nie dysponuje (poza jednym wyjątkiem) w swojej ofercie kierunkami, które w istotny sposób wyróżniałyby się wysokim poziomem kształcenia na tle kraju.

POTENCJAŁ NAUKOWY LUBELSKIEGO OŚRODKA AKADEMICKIEGO

4.1. STRUKTURA KADRY NAUKOWO-DYDAKTYCZNEJ

Kadra naukowo-dydaktyczna stanowi najważniejszy zasób każdej szkoły wyższej. Przesądza ona w dużej mierze o potencjale edukacyjnym (m.in. w zakresie tworzenia oferty edukacyjnej oraz prowadzenia działalności dydaktycznej), jak też naukowym (m.in. w zakresie prowadzenia działalności naukowo-badawczej oraz posiadania uprawnień do nadawania stopni naukowych).

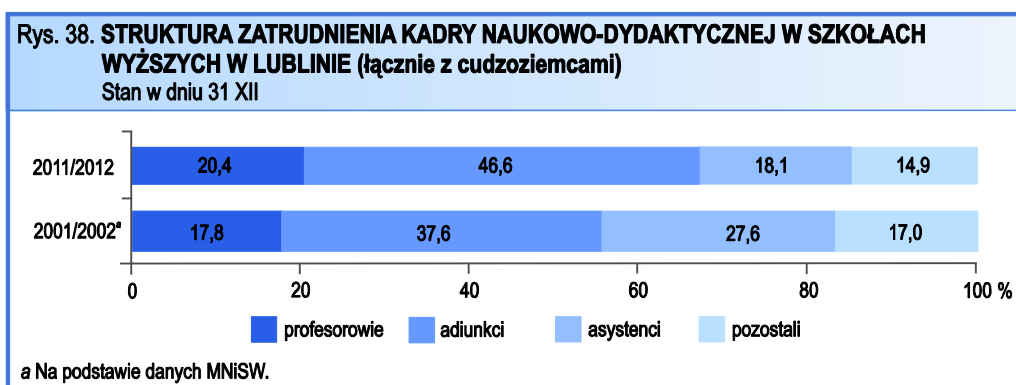
Do pracowników szkół wyższych zalicza się nauczycieli akademickich zatrudnionych na stanowiskach: profesorów, docentów, adiunktów, asystentów, starszych wykładowców i wykładowców oraz lektorów, instruktorów i bibliotekarzy dyplomowanych, a także pracowników niebędących nauczycielami akademickimi, do których zalicza się m.in. pracowników naukowo-technicznych, inżynierjno-technicznych, pracowników bibliotecznych oraz dokumentacji i informacji naukowej, pracowników administracyjnych, ekonomicznych i obsługi oraz osoby zatrudnione na stanowiskach robotniczych.

Według stanu na 31 grudnia 2011 r. nauczyciele akademicki stanowili 57,6% kadry zatrudnionej w szkołach wyższych Lublina, natomiast pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi – ponad 42,4%. Udział nauczycieli akademickich w kadrze uczelni publicznych był nieznacznie niższy i wynosił 57,4%, natomiast w przypadku uczelni niepublicznych wyniósł prawie 61,0%. W latach 2001-2011 liczba nauczycieli akademickich lubelskich szkół wyższych wzrosła o 13,7%, natomiast liczba pracowników niebędących nauczycielami akademickimi zmniejszyła się o 11,5%. Doprowadziło to do istotnych przeobrażeń w strukturze zatrudnienia. W największym stopniu dotyczyły one Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, w przypadku którego udział pracowników niebędących nauczycielami akademickimi zmniejszył się w analizowanym okresie z 50,0% do 39,2%.

Według stanu na 31 grudnia 2011 r. w lubelskich szkołach wyższych w pełnym wymiarze godzin pracowało 5883 nauczycieli akademickich²⁹. W tej grupie na stanowisku profesora zatrudnione były 1202 osoby (20,4%), docenta – 12 osób (0,2%), adiunkta – 2744 osoby (46,6%), asystenta – 1063 osoby (18,1%), starszego wykładowcy – 559 osób (9,5%) oraz na stanowisku wykładowcy – 178 osób (3,0%). Nauczyciele pracujący w szkołach publicznych stanowili 94,8% ogółu zatrudnionych w szkołach wyższych, natomiast wykładowcy uczelni niepublicznych – 5,2%.

²⁹ Natomiast w niepełnym wymiarze godzin pracowało 64 nauczycieli akademickich.

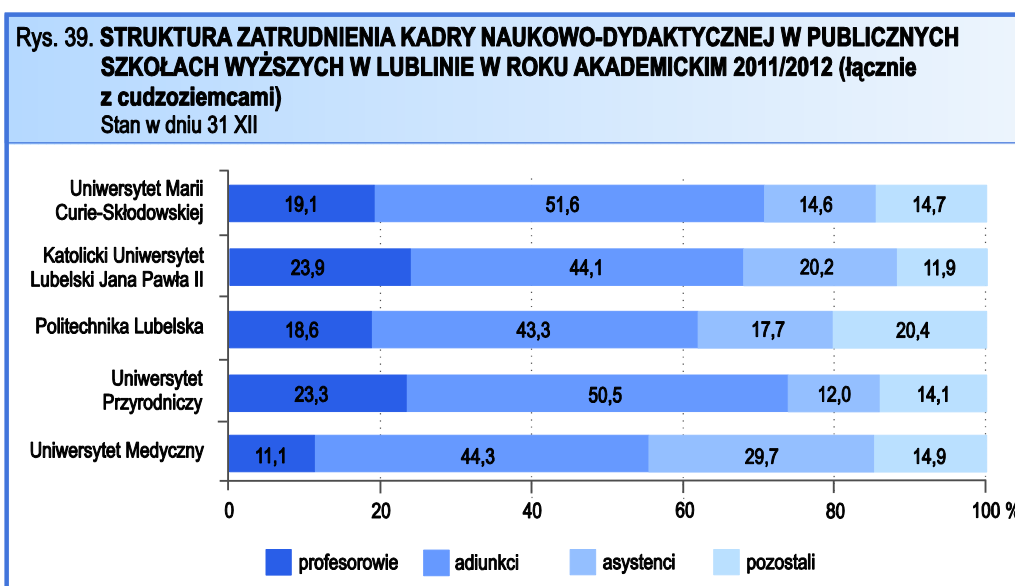
W porównaniu do roku akademickiego 2001/2002 liczba nauczycieli akademickich zatrudnionych w pełnym wymiarze godzin w lubelskich szkołach wyższych wzrosła o 19,9%. W okresie ostatnich 10 lat doszło również do istotnych przeobrażeń w zakresie struktury kadry naukowo-dydaktycznej (rys. 38). W porównaniu do roku akademickiego 2001/2002 wzrósł udział osób zatrudnionych na stanowisku adiunkta (o 9,0 p. proc.) oraz profesora (o 2,6 p. proc.), zmniejszył się natomiast udział osób zatrudnionych na stanowisku asystenta (o 9,5 p. proc.). Wpływ na to miały przede wszystkim obowiązujące zasady obliczania dotacji dydaktycznej, zniechęcające szkoły wyższe do zatrudniania nauczycieli akademickich na tym stanowisku. Zgodnie z nimi, przy określaniu wysokości dotacji nie uwzględniano liczby asystentów, natomiast pod uwagę brana była liczba doktorantów (*Analiza szkół wyższych...*, 2010). Jednocześnie w analizowanym okresie nieznacznie zmniejszył się udział pozostałych pełnozatrudnionych nauczycieli akademickich, w tym wykładowców i starszych wykładowców, lektorów, instruktorów oraz bibliotekarzy dyplomowanych (o 2,1 p. proc.). W przypadku uczelni lubelskich widoczny jest zatem proces nasycania kadry naukowo-dydaktycznej wysoko wykwalifikowanymi osobami, zatrudnionymi na stanowiskach profesora oraz adiunkta. Świadczy to o wzroście potencjału naukowego lubelskiego ośrodka akademickiego w ciągu analizowanych ostatnich 10 lat.

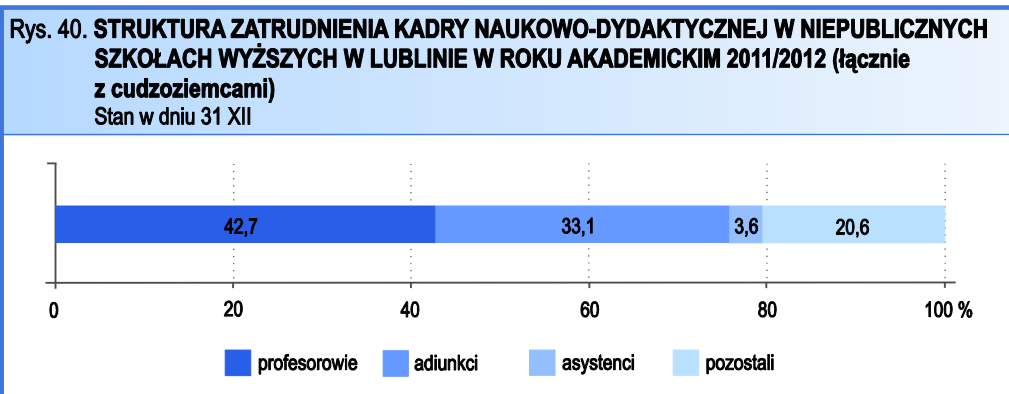
Najszerzą kadry naukowo-dydaktyczną w całym analizowanym okresie dysponował Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej. W roku akademickim 2011/2012 zatrudniał on 1821 nauczycieli akademickich, co stanowiło 31,0% wszystkich nauczycieli akademickich zatrudnionych w lubelskich szkołach wyższych. Na kolejnych miejscach znalazły się: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II – zatrudniający 1357 nauczycieli akademickich, Uniwersytet Medyczny – 1087, Uniwersytet Przyrodniczy – 772 oraz Politechnika Lubelska – 543. Spośród uczelni niepublicznych największą liczbą pełnozatrudnionych nauczycieli akademickich dysponowała Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji, zatrudniająca 113 osób.

Lubelskie szkoły wyższe charakteryzują się dość dużym zróżnicowaniem w zakresie struktury kadry naukowo-dydaktycznej. W przypadku uczelni publicznych (rys.

39) udział nauczycieli akademickich zatrudnionych na stanowisku profesora wahał się od 11,1% (Uniwersytet Medyczny) do 23,9% (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II). Osoby zatrudnione na stanowisku adiunkta stanowiły ponad połowę kadry naukowo-dydaktycznej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (51,6%) oraz Uniwersytetu Przyrodniczego (50,5%), natomiast udział osób zatrudnionych na stanowisku asystenta był najwyższy w przypadku Uniwersytetu Medycznego i wyniósł 29,7% ogółu nauczycieli akademickich tej uczelni. W strukturze zatrudnienia kadry naukowo-dydaktycznej Politechniki Lubelskiej zwraca uwagę relatywnie wysoki udział pozostałych pełnozatrudnionych nauczycieli akademickich, w tym wykładowców i starszych wykładowców, lektorów, instruktorów oraz bibliotekarzy dyplomowanych (20,4%).

Odmienne kształtowała się struktura kadry naukowo-dydaktycznej uczelni niepublicznych (rys. 40). Udział nauczycieli akademickich zatrudnionych w pełnym wymiarze godzin na stanowisku profesora znacznie przewyższał odsetek osób zatrudnionych na tym stanowisku w uczelniach publicznych i wyniósł 42,7%. Niewątpliwie jest to związane z koniecznością wypełnienia tzw. minimum kadrowego, wymaganego do prowadzenia określonego kierunku studiów, w którym wykazuje się przeważnie samodzielnych pracowników naukowych. Ponadto w przypadku uczelni niepublicznych szeroko praktykowany jest system zatrudnienia (poza minimum kadrowym) w formie innej niż umowa o pracę (*Analiza szkół wyższych...*, 2010).

Spośród ogółu nauczycieli akademickich lubelskich szkół wyższych kobiety stanowiły 47,7% (wobec 43,1% w kraju). Na stanowisku profesora na uczelniach lubelskich pracowało 336 kobiet, które stanowiły 28,0% ogółu zatrudnionych na tym stanowisku (wobec 24,5% w kraju). Większy odsetek kobiet wystąpił wśród zatrudnionych na stanowisku adiunkta (49%, wobec 44,7% w kraju) oraz asystenta (56,8%, wobec 53,7% w kraju).

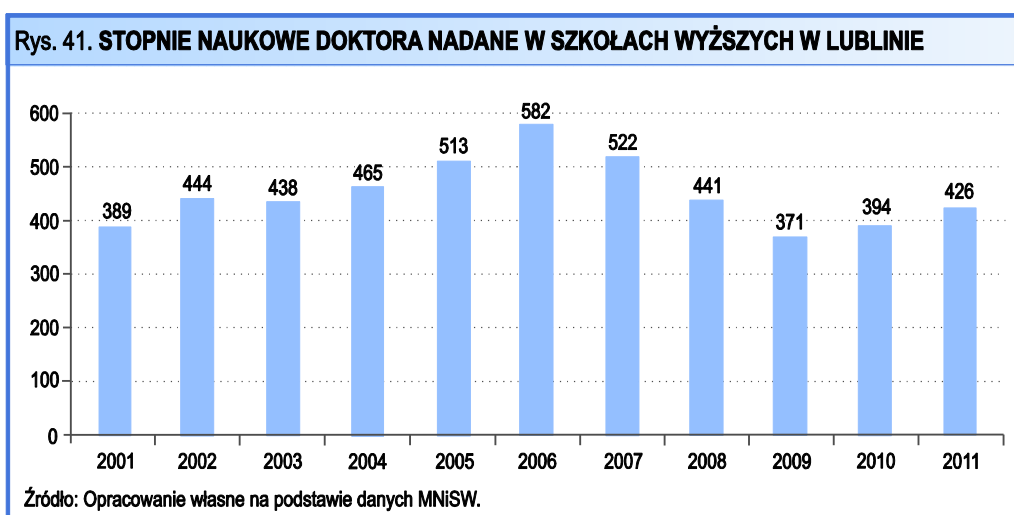
Pomimo pozytywnych zmian charakteryzujących strukturę kadry naukowo-dydaktycznej lubelskiego ośrodka akademickiego na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia, udział osób zatrudnionych w lubelskich szkołach wyższych na stanowisku profesora jest niższy niż w kraju (20,4% wobec 23,6%), wyższy jest natomiast odsetek osób zatrudnionych na stanowiskach adiunkta (46,6% wobec 41,8%) oraz asystenta (18,1% wobec 12,3% w kraju). Świadczy to o mniejszym nasyceniu kadry naukowo-dydaktycznej lubelskiego ośrodka akademickiego pracownikami o najwyższych kwalifikacjach niż ma to miejsce w kraju.

4.2. ROZWÓJ KADRY NAUKOWO-DYDAKTYCZNEJ

Według ustawy z dn. 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami), w Polsce obowiązują dwa stopnie naukowe: doktora oraz doktora habilitowanego określonej dziedziny nauki lub dziedziny sztuki w zakresie danej dyscypliny naukowej bądź artystycznej oraz jeden tytuł naukowy – profesora określonej dziedziny nauki albo określonej dziedziny sztuki. Stopnie naukowe są nadawane przez jednostki, które otrzymały odpowiednie uprawnienie od Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów (CKdSSiT). Natomiast tytuł profesora nadawany jest przez Prezydenta RP w oparciu o wnioski uczelni macierzystej, zaakceptowany uprzednio przez CKdSSiT.

W latach 2001-2011 w lubelskich szkołach wyższych nadano 4985 stopni naukowych doktora, 625 stopni naukowych doktora habilitowanego, natomiast tytuł nau-

kowy profesora otrzymało 347 nauczycieli akademickich lubelskich uczelni³⁰. Wszystkie stopnie i tytuły naukowe zostały nadane w szkołach publicznych, poza jednym wyjątkiem – w 2010 r. (po raz pierwszy w historii lubelskiego ośrodka akademickiego) tytuł naukowy profesora został nadany pracownikowi niepublicznej Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji.

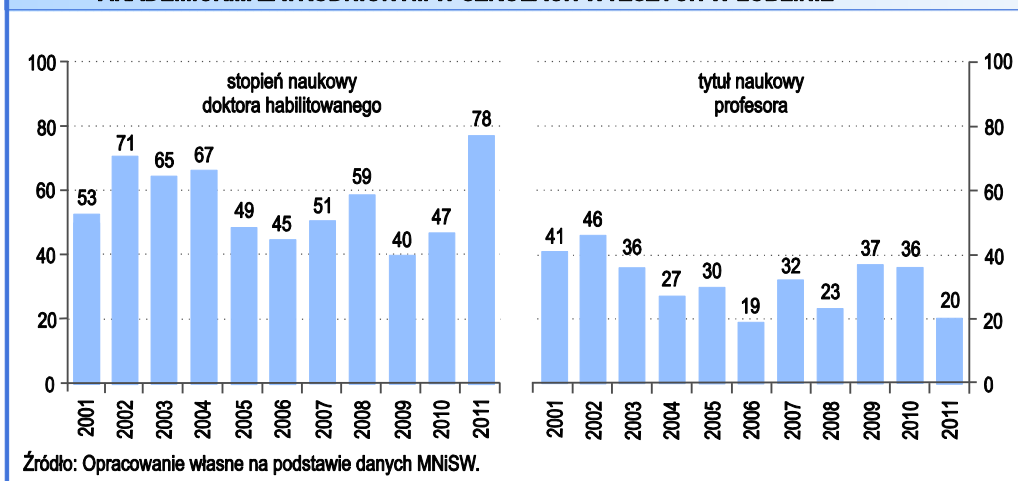

W latach 2001-2011 w lubelskich szkołach wyższych w ciągu roku nadawano przeciętnie 453 stopnie naukowe doktora. Ich dynamika nie wykazywała jednak stałej tendencji (rys. 41). Znaczny wzrost liczby nadanych stopni naukowych doktora obserwowany był przede wszystkim w początkowym okresie, tj. do 2006 r., w którym nadano 582 stopnie doktora, a więc o połowę (49,6%) więcej niż w roku bazowym. Lata 2007-2009 przyniosły odwrócenie tendencji wzrostowej, przy czym liczba osób, którym nadano stopień naukowy doktora spadła w tym okresie do poziomu niższego niż w roku 2001. Począwszy od roku 2010 r. liczba nadanych stopni doktora stopniowo wzrasta, jednakże jej wysokość wciąż pozostaje znacznie niższa od poziomu osiągniętego w najlepszym 2006 roku.

Brak wyraźnych tendencji charakteryzuje również zmiany w liczbie nadawanych stopni naukowych doktora habilitowanego oraz tytułów naukowych profesora. Analiza danych przedstawionych na rys. 42 wskazuje jednak na stały, w miarę równomierny rozwój najwyżej wykwalifikowanej kadry naukowo-dydaktycznej lubelskich uczelni na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia.

³⁰ Na podstawie danych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Rys. 42. STOPNIE NAUKOWE DOKTORA HABILITOWANEGO NADANE W SZKOŁACH WYŻSZYCH W LUBLINIE ORAZ TYTUŁY NAUKOWE PROFESORA NADANE NAUCZYCIELOM AKADEMICKIM ZATRUDNIONYM W SZKOŁACH WYŻSZYCH W LUBLINIE

Ze względu na dostępność danych, szczegółowa analiza liczby stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego nadanych w szkołach wyższych Lublina oraz liczby tytułów naukowych profesora nadanych nauczycielom akademickim zatrudnionym w szkołach wyższych Lublina według poszczególnych uczelni możliwa jest jedynie dla lat 2007-2011.

W okresie tym w lubelskich szkołach wyższych nadano łącznie 2154 stopnie doktora, najwięcej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II (39,0%), następnie na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej (29,9%), Uniwersytecie Medycznym (18,1%) oraz Uniwersytecie Przyrodniczym (8,8%), natomiast najmniejszą liczbę doktorów wypromowano na Politechnice Lubelskiej (4,2%). Z kolei liczba nadanych w latach 2007-2011 stopni doktora habilitowanego wyniosła 275, przy czym najwięcej doktorów habilitowanych wypromowano na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej (37,1%), Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II (34,5%) oraz Uniwersytecie Przyrodniczym (20,7%), znacznie mniejszy był natomiast udział doktorów habilitowanych wypromowanych na Uniwersytecie Medycznym (4,7%) oraz Politechnice Lubelskiej (2,9%). Dominujący udział Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II oraz Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w zakresie nadanych stopni naukowych doktora oraz doktora habilitowanego wynikał przede wszystkim z szerszej w przypadku obu uczelni oferty edukacyjnej na poziomie studiów trzeciego stopnia (doktoranckich), jak również największej liczby jednostek organizacyjnych uprawnionych do nadawania obu stopni naukowych (patrz podrozdział 4.3).

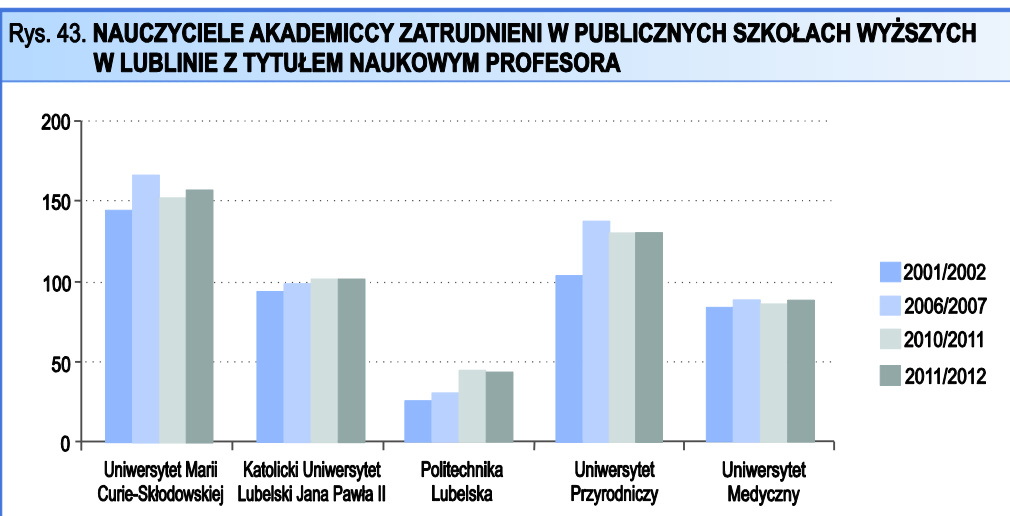
Mniejsze zróżnicowanie wykazywała natomiast liczba nadanych tytułów naukowych profesora według poszczególnych uczelni. W latach 2007-2011 tytuł profesora

nadano łącznie 147 pracownikom naukowo-dydaktycznym zatrudnionym w lubelskich szkołach wyższych, przy czym nominacje profesorskie otrzymało 36 pracowników Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II (24,5%), 35 – Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (23,8%), 33 – Uniwersytetu Medycznego (22,4%), 28 – Uniwersytetu Przyrodniczego (19,0%) oraz 15 nauczycieli akademickich Politechniki Lubelskiej (10,2%).

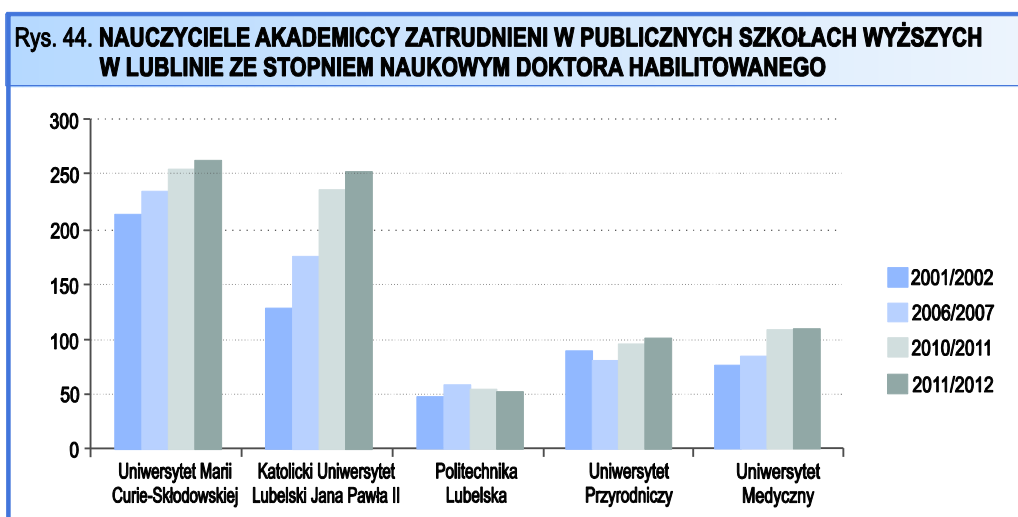
W lubelskich szkołach wyższych w 2011 r. nadano 8,9 stopni i tytułów naukowych na 100 zatrudnionych nauczycieli akademickich (przy średniej krajowej 7,1). Najwyższym wskaźnikiem legitymowały się: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (12,5), Uniwersytet Medyczny (10,9) oraz Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej (8,7), najniższym zaś: Politechnika Lubelska (4,6) oraz Uniwersytet Przyrodniczy (6,7).

Wskaźnik nadanych w lubelskich uczelniach stopni naukowych doktora w stosunku do liczby adiunktów ukształtował się w 2011 r. na poziomie 15,5 na 100 zatrudnionych adiunktów (przy średniej krajowej 12,5), przy czym ponownie był on najwyższy w przypadku Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II (23,1), Uniwersytetu Medycznego (20,1) oraz Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (13,8), najniższy zaś w przypadku Politechniki Lubelskiej (8,9) i Uniwersytetu Przyrodniczego (9,2). Z kolei wskaźnik nadanych stopni naukowych doktora habilitowanego w stosunku do liczby profesorów w analizowanym roku wyniósł 6,5 na 100 pracowników akademickich zatrudnionych na stanowisku profesora i był nieznacznie wyższy od średniej krajowej (5,5). W tym zakresie najwyższym wskaźnikiem charakteryzowały się: Uniwersytet Medyczny (9,9), Uniwersytet Przyrodniczy (8,3), Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (8,0) oraz Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej (6,3), natomiast najniższym – Politechnika Lubelska (3,0).

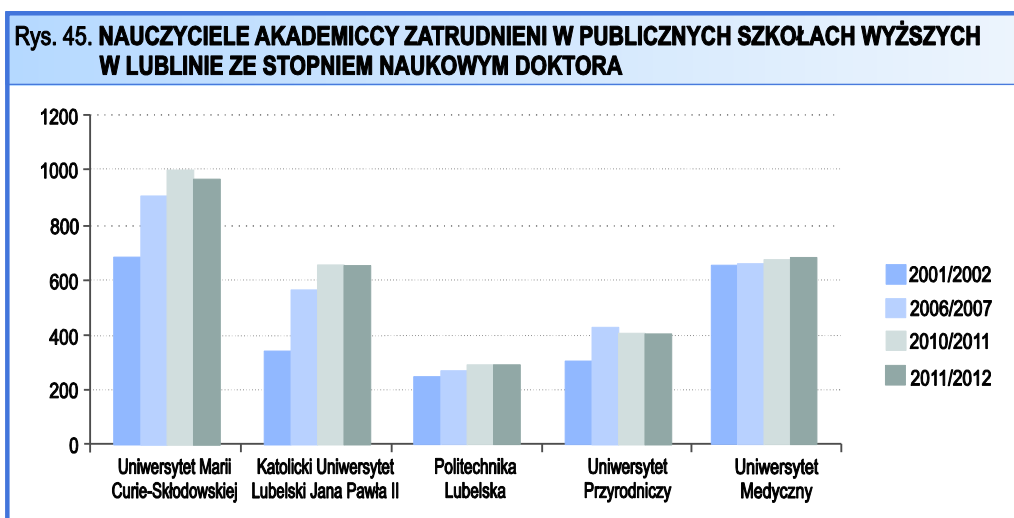
Przedstawione powyżej wskaźniki dotyczą wyłącznie roku 2011. Ich wartość dla lubelskiego ośrodka akademickiego na przestrzeni lat 2007-2011 była każdorazowo wyższa od średniej krajowej. Świadczy to przede wszystkim o dużych możliwościach rozwojowych kadry naukowo-dydaktycznej lubelskich szkół wyższych, co może w najbliższej przyszłości doprowadzić do istotnego zwiększenia potencjału naukowego lubelskiego ośrodka akademickiego oraz wzmocnienia jego pozycji naukowej w Polsce.

Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych zatrudnionych w publicznych szkołach wyższych w Lublinie z tytułem naukowym profesora wzrosła w latach 2001-2011 z 453 do 524 osób, tj. o 15,7% (rys. 43). W największym stopniu wzrost ten dotyczył liczby profesorów zatrudnionych na Politechnice Lubelskiej (o 69,2%) oraz Uniwersytecie Przyrodniczym (26,0%). W znacznie mniejszym zakresie wzrosła natomiast liczba profesorów zatrudnionych na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej (o 9,0%), Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II (o 8,5%) oraz Uniwersytecie Medycznym (o 6,0%). Wzrost liczby pracowników naukowo-dydaktycznych uczelni lubelskich z tytułem profesora był w latach 2001-2011 niemal pięciokrotnie niższy, niż liczba nadanych w tym okresie tytułów naukowych profesora.

Większą dynamiką charakteryzował się wzrost liczby nauczycieli akademickich zatrudnionych w publicznych szkołach w Lublinie ze stopniem doktora habilitowanego (rys. 44). W analizowanym okresie ich liczba wzrosła o 39,9%, przy czym w największym stopniu dotyczyło to Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II (wzrost o 96,9%), Uniwersytetu Medycznego (o 42,9%) oraz Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (o 22,8%). W tym samym czasie liczba nauczycieli akademickich ze stopniem naukowym doktora habilitowanego zatrudnionych w Uniwersytecie Przyrodniczym wzrosła o 12,2%, natomiast na Politechnice Lubelskiej – o 10,4%. Wzrost liczby pracowników naukowo-dydaktycznych ze stopniem naukowym doktora habilitowanego w latach 2001-2011 był 2,8 razy niższy niż liczba nadanych w tym okresie w szkołach wyższych w Lublinie stopni doktora habilitowanego.

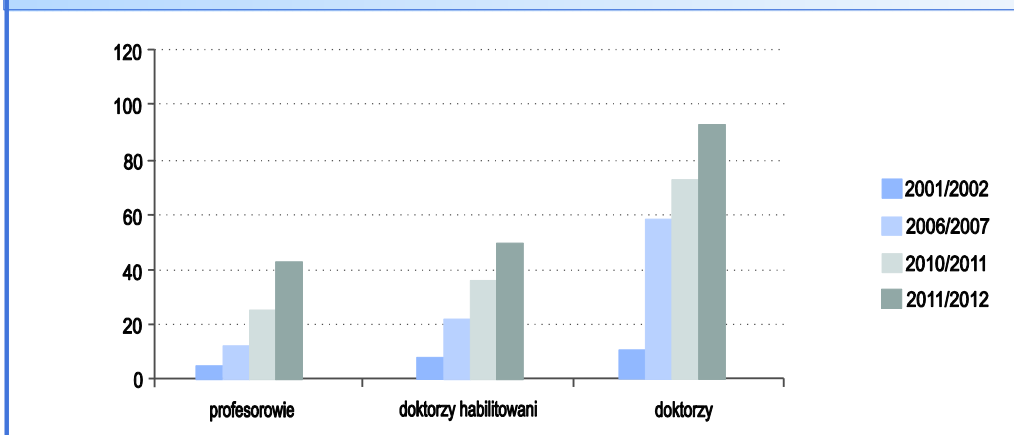

W jeszcze większym zakresie zjawisko to dotyczyło liczby zatrudnianych w lubelskich szkołach wyższych doktorów w porównaniu do liczby nadanych stopni naukowych doktora. W latach 2001-2011 liczba pracowników lubelskich uczelni legitymujących się stopniem doktora wzrosła o 35,7%, przy czym w największym stopniu dotyczyło to Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II (wzrost o 100%), Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (o 42,4%) oraz Uniwersytetu Przyrodniczego (o 33,3%). Wzrost liczby pracowników naukowo-dydaktycznych ze stopniem naukowym doktora zatrudnionych w lubelskich uczelniach w analizowanym okresie był ponad sześciokrotnie niższy niż liczba wypromowanych przez nie doktorów.

Co prawda upowszechnienie kształcenia na III poziomie studiów, zainicjowane implementacją Procesu Bolońskiego oraz wzrostem aspiracji edukacyjnych społeczeństwa polskiego sprawiły, że podejmowanie nauki na studiach doktoranckich coraz rzadziej wiąże się z chęcią kontynuowania kariery naukowej, z przedstawionych powyżej danych można wyciągnąć wniosek, iż lubelskie szkoły wyższe, wyposażone w rela-

tywnie szeroki zakres uprawnień do nadawania stopni naukowych doktora oraz doktora habilitowanego (patrz podrozdział 4.3), kształcą również kadry naukowe dla innych ośrodków akademickich w kraju. Tezę tę zdają się potwierdzać wyniki badań zrealizowanych na zlecenie MNiSW, wedle których województwo lubelskie charakteryzuje się największym w Polsce (obok województwa opolskiego) odsetkiem osób, które po zdobyciu stopnia naukowego doktora w danym województwie przeprowadziły się do innego (Batorski, Bojanowski, Czerniawska, 2010).

Rys. 46. NAUCZYCIELE AKADEMICKI ZATRUDNIENI W NIEPUBLICZNYCH SZKOŁACH WYŻSZYCH W LUBLINIE Z TYTUŁEM NAUKOWYM PROFESORA ORAZ STOPNIEM NAUKOWYM DOKTORA HABILITOWANEGO I DOKTORA

Dynamiczny rozwój kadry naukowo-dydaktycznej nie był zjawiskiem charakterystycznym wyłącznie dla uczelni publicznych. Liczba nauczycieli akademickich z tytułem naukowym profesora zatrudnionych w niepublicznych szkołach wyższych w Lublinie wzrosła w latach 2001-2011 ponad 9-krotnie, liczba doktorów habilitowanych – niemal 7-krotnie, natomiast liczba doktorów – niespełna 8,5 razy (rys. 46).

4.3. UPRAWNIENIA DO NADAWANIA STOPNI NAUKOWYCH

Jedną z ważniejszych funkcji ośrodka akademickiego, określających jego rangę i pozycję w nauce polskiej jest zdolność do kształcenia i promowania kadr naukowych, a więc liczba i zakres posiadanych uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora i doktora habilitowanego. Zgodnie z ustawą z dn. 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami), a także rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie trybu zgłaszania wniosków o przyznanie uprawnienia do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego z 2004 roku (Dz. U. Nr 21, poz.

194), posiadanie tych uprawnień uwarunkowane jest wysokim poziomem działalności naukowo-badawczej oraz odpowiednim potencjałem kadrowym³¹.

Zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym, uczelnie posiadające uprawnienie do nadawania stopnia naukowego doktora w co najmniej jednej dziedzinie posiadają status uczelni akademickich, prowadzących oprócz działalności dydaktycznej również działalność naukowo-badawczą. Należy również zaznaczyć, że odpowiednia ilość jednostek posiadających uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora jest jednym z warunków formalnych, od których zależy status i nazwa uczelni³².

Według danych Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów (CKdSSiT) w 2012 r. spośród 9 badanych szkół wyższych Lublina 5 posiadało uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora. Wszystkich uprawnionych jednostek było 31, przy czym w gronie tym nie znalazła się ani jedna jednostka uczelni niepublicznych. Najwięcej jednostek organizacyjnych uprawnionych do nadawania stopnia doktora posiadał Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej (11), następnie Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II i Uniwersytet Przyrodniczy³³ (po 6) oraz Politechnika Lubelska i Uniwersytet Medyczny (po 4).

Stopnie naukowe doktora nadawane były w 18 dziedzinach nauki oraz 40 dyscyplinach naukowych. Najwięcej jednostek posiadało uprawnienia do nadawania tego stopnia w zakresie nauk humanistycznych (6 jednostek), rolniczych (5), technicznych (4), medycznych (3), biologicznych i prawnych (po 2 jednostki) a także plastycznych,

³¹ Jednostka organizacyjna może otrzymać uprawnienie do nadawania stopnia naukowego doktora, o ile zatrudnia w pełnym wymiarze pracy co najmniej ośmiu samodzielnych pracowników naukowych (tzn. posiadających tytuł profesora lub stopień doktora habilitowanego), reprezentujących dziedzinę nauki lub sztuki, w zakresie której jednostka ma uzyskać uprawnienia. Z kolei uprawnienie do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego może otrzymać jednostka organizacyjna, która zatrudnia w pełnym wymiarze pracy co najmniej dwunastu samodzielnych pracowników naukowych, reprezentujących dziedzinę nauki lub sztuki, w zakresie której jednostka ma uzyskać uprawnienia, w tym co najmniej sześć osób posiadających tytuł profesora.

³² Wyraz „*uniwersytet*” może być w Polsce używany w przypadku uczelni, posiadających uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora w co najmniej 10 dyscyplinach, w tym co najmniej po dwa uprawnienia z następujących grup dziedzin nauki: 1) humanistycznych, prawnych, ekonomicznych lub teologicznych, 2) matematycznych, fizycznych, nauk o Ziemi lub technicznych, 3) biologicznych, medycznych, chemicznych, farmaceutycznych, rolniczych lub weterynaryjnych; wyrazy „*uniwersytet techniczny*” mogą być używane w nazwie uczelni, której jednostki organizacyjne posiadają uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora co najmniej w dziesięciu dyscyplinach, w tym co najmniej sześć uprawnień w zakresie nauk technicznych; wyraz „*uniwersytet*” uzupełniony innym przymiotnikiem lub przymiotnikami w celu określenia profilu uczelni może być używany w nazwie uczelni, której jednostki organizacyjne posiadają co najmniej sześć uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora, w tym co najmniej cztery w zakresie nauk objętych profilem uczelni; natomiast wyraz „*politechnika*” mogą używać uczelnie, jeśli jej jednostki organizacyjne posiadają uprawnienia do nadawania stopnia doktora w co najmniej sześciu dyscyplinach, w tym co najmniej w czterech dyscyplinach w zakresie nauk technicznych.

³³ W analizie nie uwzględniono uprawnienia Wydziału Nauk Rolniczych w Zamościu do nadawania tytułu doktora nauk rolniczych w zakresie agronomii.

chemicznych, ekonomicznych, społecznych, fizycznych, matematycznych, o ziemi, teologicznych, filozoficznych, weterynaryjnych, farmaceutycznych i o zdrowiu (każda z tych dziedzin reprezentowana jest przez 1 jednostkę).

Tabl. 10. **WYKAZ JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH SZKÓŁ WYŻSZYCH W LUBLINIE UPRAWNIONYCH DO NADAWANIA STOPNIA NAUKOWEGO DOKTORA**
Stan w dniu 26 XI 2012

Nazwa jednostki organizacyjnej	Nazwa stopnia
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej	
Wydział Artystyczny	doktor sztuk plastycznych w zakresie sztuk pięknych
Wydział Biologii i Biotechnologii	doktor nauk biologicznych w zakresie: biologii biotechnologii
Wydział Chemii	doktor nauk chemicznych w zakresie chemii
Wydział Ekonomiczny	doktor nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii
Wydział Filozofii i Socjologii	doktor nauk humanistycznych w zakresie filozofii doktor nauk społecznych w zakresie: nauki o poznaniu i komunikacji społecznej socjologii
Wydział Humanistyczny	doktor nauk humanistycznych w zakresie: historii językoznawstwa kulturoznawstwa literaturoznawstwa
Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki	doktor nauk fizycznych w zakresie fizyki doktor nauk matematycznych w zakresie matematyki
Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej	doktor nauk o ziemi w zakresie geografii
Wydział Pedagogiki i Psychologii	doktor nauk humanistycznych w zakresie: pedagogiki psychologii
Wydział Politologii	doktor nauk humanistycznych w zakresie nauki o polityce
Wydział Prawa i Administracji	doktor nauk prawnych w zakresie prawa
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II	
Wydział Filozofii	doktor nauk filozoficznych w zakresie filozofii
Wydział Matematyczno-Przyrodniczy	doktor nauk biologicznych w zakresie biologii
Wydział Humanistyczny	doktor nauk humanistycznych w zakresie: historii historii sztuki językoznawstwa literaturoznawstwa

Tabl. 10. **WYKAZ JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH SZKÓŁ WYŻSZYCH W LUBLINIE
UPRAWNIONYCH DO NADAWANIA STOPNIA NAUKOWEGO DOKTORA (dok.)**
Stan w dniu 26 XI 2012

Nazwa jednostki organizacyjnej	Nazwa stopnia
Wydział Nauk Społecznych	doktor nauk humanistycznych w zakresie: pedagogiki psychologii socjologii
Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji	doktor nauk prawnych w zakresie: prawa prawa kanonicznego
Wydział Teologii	doktor nauk humanistycznych w zakresie historii doktor nauk teologicznych
Politechnika Lubelska	
Wydział Budownictwa i Architektury	doktor nauk technicznych w zakresie budownictwa
Wydział Elektrotechniki i Informatyki	doktor nauk technicznych w zakresie elektrotechniki
Wydział Inżynierii Środowiska	doktor nauk technicznych w zakresie inżynierii środowiska
Wydział Mechaniczny	doktor nauk technicznych w zakresie: budowy i eksploatacji maszyn inżynierii produkcji mechaniki
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie	
Wydział Agrobiotechnologii	doktor nauk rolniczych w zakresie: agronomii ochrony i kształtowania środowiska
Wydział Biologii i Hodowli Zwierząt	doktor nauk rolniczych w zakresie zootechniki
Wydział Inżynierii Produkcji	doktor nauk rolniczych w zakresie inżynierii rolniczej
Wydział Medycyny Weterynaryjnej	doktor nauk weterynaryjnych
Wydział Nauk o Żywności i Biotechnologii	doktor nauk roln. w zakresie techn. żywności i żywienia
Wydział Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu	doktor nauk rolniczych w zakresie ogrodnictwa
Uniwersytet Medyczny w Lublinie	
Wydział Farmaceutyczny z Oddziałem Analityki Medycznej	doktor nauk farmaceutycznych
I Wydział Lekarski z Oddziałem Stomatologicznym	doktor nauk medycznych w zakresie: biologii medycznej medycyny stomatologii
II Wydział Lekarski	doktor nauk medycznych w zakresie: biologii medycznej medycyny
Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu	doktor nauk medycznych w zakresie medycyny doktor nauk o zdrowiu

Źródło: CKdSSiT.

Podobnie jak to miało miejsce w przypadku uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora, 5 spośród 9 szkół wyższych Lublina posiadało uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego. Wszystkich jednostek posiadających uprawnienia w tym zakresie było 27, przy czym najwięcej na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej (10), następnie na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II i Uniwersytecie Przyrodniczym³⁴ (po 5) oraz Politechnice Lubelskiej i Uniwersytecie Medycznym (po 3).

Stopień naukowy doktora habilitowanego nadawany był w 16 dziedzinach nauki oraz w 32 dyscyplinach naukowych. Najwięcej jednostek posiadało uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego w zakresie nauk humanistycznych (6 jednostek), rolniczych (5), technicznych (3), medycznych (2), prawnych (2), a także biologicznych, chemicznych, ekonomicznych, społecznych, fizycznych, matematycznych, o ziemi, prawnych, teologicznych, filozoficznych, weterynaryjnych i farmaceutycznych i o zdrowiu (każda z tych dziedzin reprezentowana była przez 1 jednostkę).

Tabl. 11. **WYKAZ JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH SZKÓŁ WYŻSZYCH W LUBLINIE UPRAWNIONYCH DO NADAWANIA STOPNIA NAUKOWEGO DOKTORA HABILITOWANEGO**
Stan w dniu 26 XI 2012

Nazwa jednostki organizacyjnej	Nazwa stopnia
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej	
Wydział Biologii i Biotechnologii.....	doktor hab. nauk biologicznych w zakresie biologii
Wydział Chemii	doktor hab. nauk chemicznych w zakresie chemii
Wydział Ekonomiczny	doktor hab. nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii
Wydział Filozofii i Socjologii	doktor hab. nauk humanistycznych w zakresie filozofii
	doktor hab. nauk społecznych w zakresie nauki o poznaniu i komunikacji społecznej
Wydział Humanistyczny	doktor hab. nauk humanistycznych w zakresie: historii językoznawstwa literaturoznawstwa
Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki.....	doktor hab. nauk fizycznych w zakresie fizyki doktor hab. nauk matematycznych w zakresie matematyki
Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przemysłowej	doktor hab. nauk o ziemi w zakresie geografii
Wydział Pedagogiki i Psychologii.....	doktor hab. nauk humanist. w zakresie pedagogiki
Wydział Politologii	doktor hab. nauk humanist. w zakresie nauki o polityce
Wydział Prawa i Administracji	doktor habilitowany nauk prawnych w zakresie prawa

³⁴ W analizie nie uwzględniono uprawnienia Wydziału Nauk Rolniczych w Zamościu do nadawania tytułu doktora nauk rolniczych w zakresie agronomii.

Tabl. 11. **WYKAZ JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH SZKÓŁ WYŻSZYCH W LUBLINIE UPRAWNIONYCH DO NADAWANIA STOPNIA NAUKOWEGO DOKTORA HABILITOWANEGO (dok.)**
Stan w dniu 26 XI 2012

Nazwa jednostki organizacyjnej	Nazwa stopnia
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II	
Wydział Filozofii	doktor hab. nauk filozoficznych w zakresie filozofii
Wydział Humanistyczny	doktor hab. nauk humanistycznych w zakresie: historii historii sztuki językoznawstwa literaturoznawstwa
Wydział Nauk Społecznych	doktor hab. nauk humanistycznych w zakresie: psychologii socjologii
Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji	doktor hab. nauk prawnych w zakresie: prawa prawa kanonicznego
Wydział Teologii	doktor hab. nauk humanistycznych w zakresie historii doktor hab. nauk teologicznych
Politechnika Lubelska	
Wydział Elektrotechniki i Informatyki	doktor hab. nauk techn. w zakresie elektrotechniki
Wydział Inżynierii Środowiska	doktor hab. nauk technicznych w zakresie inżynierii środowiska
Wydział Mechaniczny	doktor hab. nauk technicznych w zakresie budowy i eksploatacji maszyn
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie	
Wydział Agrobiotechnologii	doktor hab. nauk rolniczych w zakresie agronomii
Wydział Biologii i Hodowli Zwierząt	doktor hab. nauk rolniczych w zakresie zootechniki
Wydział Inżynierii Produkcji	doktor hab. nauk rolniczych w zakresie inż. rolniczej
Wydział Medycyny Weterynaryjnej	doktor hab. nauk weterynaryjnych
Wydział Nauk o Żywności i Biotechnologii	doktor hab. nauk rolniczych w zakresie technologii żywności i żywienia
Wydział Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu	doktor hab. nauk rolniczych w zakresie ogrodnictwa
Uniwersytet Medyczny w Lublinie	
Wydział Farmaceutyczny z Oddziałem Analityki Medycznej	doktor hab. nauk farmaceutycznych
I Wydział Lekarski z Oddziałem Stomatologicznym	doktor hab. nauk medycznych w zakresie: biologii medycznej medycyny stomatologii
II Wydział Lekarski	doktor hab. nauk medycznych w zakresie: biologii medycznej medycyny

Źródło: CKdSSiT.

Liczba i zakres posiadanych uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora i doktora habilitowanego przez szkoły wyższe zlokalizowane na terenie Lublina świadczy o dość dużym potencjale naukowym lubelskiego ośrodka akademickiego. Sytuacja ta ma dwie bardzo ważne konsekwencje dla przyszłego rozwoju uczelni w tym mieście. Po pierwsze, umożliwia ona dalszy rozwój kadry naukowo-dydaktycznej w oparciu o zasoby własne. Po drugie, duża liczba uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora pozwala na rozwijanie edukacji w zakresie trzeciego stopnia studiów, co – przy założeniu dalszego wzrostu aspiracji edukacyjnych w społeczeństwie – może stać się jednym ze sposobów na przezwycięzenie negatywnych skutków zachodzących w kraju procesów demograficznych.

4.4. OCENA PARAMETRYCZNA

Istotnym elementem wskazującym na potencjał badawczy szkół wyższych jest ocena parametryczna ich jednostek naukowych, na podstawie której wyliczana jest wysokość środków finansowych przyznawanych uczelniom na działalność statutową. Ocena parametryczna działalności naukowej określana jest za pomocą kategorii jednostki naukowej w skali od 1 do 5, przy czym kategoria 1 jest kategorią najwyższą. Dokonuje się jej nie rzadziej niż raz na 5 lat na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 17 października 2007 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych na działalność statutową (Dz. U. 205, poz. 1489 z późniejszymi zmianami). Dotychczas dokonano dwóch ocen parametrycznych jednostek naukowych w kraju. Pierwsza, przeprowadzona w latach 2005-2006, obejmowała działalność jednostek naukowych w latach 2001-2004. Druga, dotycząca lat 2005-2009, została zrealizowana w 2010 r.³⁵

W ramach oceny parametrycznej ocenie podlegają informacje zawarte w co-rocennie składanych ankietach jednostki naukowej, sporządzanych według wzoru określonego w rozporządzeniu. Jednostki naukowe oceniane są w grupach jednostek jednorodnych ze względu na dziedzinę lub dziedziny badań naukowych. Oceny dokonuje się odrębnie w dwóch zakresach.

W zakresie wyników działalności naukowej ocena obejmuje:

1. Publikacje recenzowane autorstwa pracowników jednostki naukowej, zamieszczone w czasopiśmie, których wykaz jest ogłaszany w formie komunikatu w biuletynie „Sprawy Nauki” oraz na stronie internetowej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
2. Monografie naukowe i podręczniki autorskie pracowników jednostki naukowej;
3. Posiadanie uprawnień do nadawania stopni naukowych.

³⁵ Kolejna kompleksowa ocena działalności naukowej i badawczo-rozwojowej zostanie zrealizowana według nowych kryteriów w 2013 r. i obejmie sprawozdania z działalności jednostek naukowych w latach 2009-2012.

Z kolei w zakresie zastosowań praktycznych wyników badań naukowych i prac rozwojowych są oceniane:

1. Nowe technologie, materiały, wyroby, systemy, usługi i metody;
2. Wdrożenia wyników badań naukowych i prac rozwojowych;
3. Patenty, licencje, prawa ochronne na wzory użytkowe;
4. Posiadanie laboratoriów z akredytacją Polskiego Centrum Akredytacji.

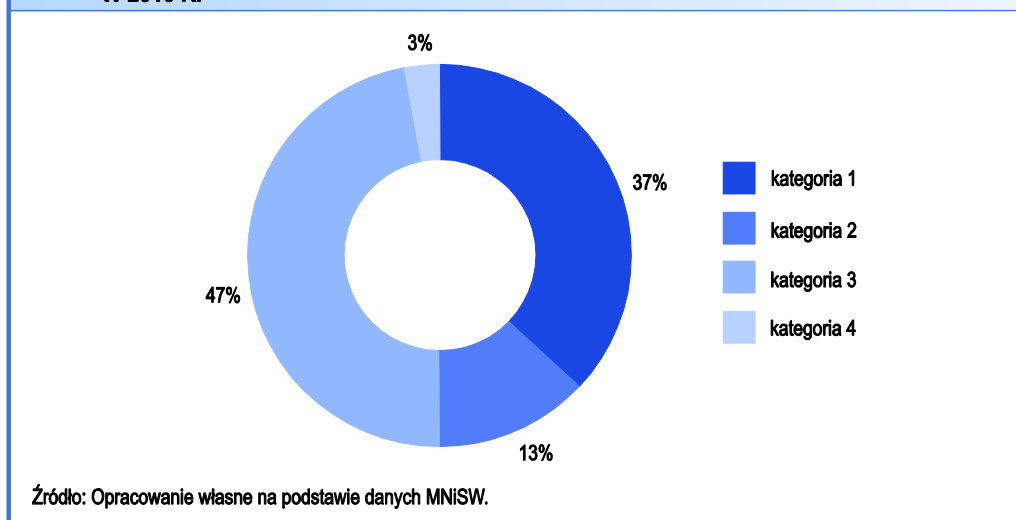
Wyniki oceny parametrycznej dla poszczególnych jej zakresów przedstawia się za pomocą wskaźników efektywności, rozumianych jako stosunek liczby punktów uzyskanych przez jednostkę naukową do liczby N , gdzie N jest liczbą osób zatrudnionych w jednostce przy prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych na podstawie stosunku pracy, dla których ta jednostka jest podstawowym miejscem pracy, wskazanym w oświadczeniu składanym pracodawcy. Oceny jednostek naukowych dokonują komisje Rady Nauki i proponują ich kategorie na podstawie końcowego wskaźnika efektywności jednostki, wyliczonego z uwzględnieniem wartości wag ustalonych dla poszczególnych grup jednostek jednorodnych. Ostatecznie kategoria jednostki naukowej ustalana jest przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego na podstawie propozycji właściwej komisji Rady Nauki.

W 2010 r. komisje Rady Nauki przyznały ocenę 32 jednostkom organizacyjnym lubelskich uczelni³⁶. Do pierwszej, najwyższej ocenianej kategorii naukowej zakwalifikowano 12 ocenionych jednostek, do drugiej – 4, do trzeciej – 15, natomiast 1 jednostka została zakwalifikowana do kategorii czwartej. Oznacza to, że połowa jednostek organizacyjnych lubelskich uczelni została oceniona bardzo dobrze lub dobrze, natomiast druga połowa – przeciętnie lub źle. Warto również podkreślić fakt, iż w analizowanej zbiorowości największy udział posiadały jednostki ocenione jako przeciętne.

Najlepiej ocenioną lubelską szkołą wyższą w 2010 r. był Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II – 5 spośród 6 jednostek organizacyjnych tej uczelni zostało zakwalifikowanych do najwyższej, pierwszej kategorii naukowej (83,3%; średnia ocen – 1,5). Na drugim miejscu znalazł się Uniwersytet Medyczny (średnia ocen – 2,0), przy czym 2 spośród 4 jednostek organizacyjnych UM zaliczono do pierwszej kategorii (50%). Na trzecim miejscu znalazł się Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej (średnia ocen – 2,2). Na 10 ocenionych jednostek tej największej w mieście szkoły wyższej jedynie 3 zostały zaliczone do pierwszej kategorii (30%). Kolejne miejsca zajęły: Uniwersytet Przyrodniczy (średnia ocen – 2,3; 2 jednostki zaliczone do pierwszej kategorii) oraz Politechnika Lubelska (średnia ocen – 2,7; brak jednostek zaliczonych do pierwszej kategorii).

³⁶ Uwzględniono wyłącznie wydziały w ramach szkół wyższych zlokalizowanych na terenie Lublina.

Rys. 47. KATEGORYZACJA JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH SZKÓŁ WYŻSZYCH W LUBLINIE W 2010 R.

W ramach oceny parametrycznej zrealizowanej w latach 2005-2006 komisje Rady Nauki przyznały ocenę 28 jednostkom organizacyjnym lubelskich uczelni³⁷. Do pierwszej, najwyższej ocenianej kategorii zakwalifikowano 12 ocenionych jednostek (43%), do drugiej – 11 (39%), do trzeciej – 3 (11%), natomiast 2 jednostki zostały zakwalifikowane do kategorii czwartej (7%). Oznacza to, że w 2006 r. aż 82% jednostek organizacyjnych lubelskich uczelni została oceniona bardzo dobrze lub dobrze.

Analiza wyników oceny parametrycznej jednostek organizacyjnych szkół wyższych z Lublina z 2010 r. prowadzi do wniosku, iż wysoki potencjał naukowy lubelskiego ośrodka akademickiego (w zakresie zasobów kadrowych i dużej liczby uprawnień do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego), nie przekłada się w pełni na wyniki działalności naukowej oraz badawczo-rozwojowej. Sytuacja ta (biorąc pod uwagę obowiązujące zasady finansowania badań), może prowadzić do obniżenia wysokości środków przyznawanych lubelskim uczelniom na działalność naukowo-badawczą, a w konsekwencji – do obniżenia potencjału naukowego lubelskiego ośrodka akademickiego w przyszłości. W tym zakresie kluczowe znaczenie będą miały wyniki kolejnej oceny parametrycznej, która zostanie zrealizowana według nowych kryteriów w 2013 r. i obejmie sprawozdania z działalności jednostek naukowych w latach 2009-2012.

³⁷ Ze względu na różnice w podziale na grupy jednorodnej, wyniki oceny parametrycznej z 2006 i 2010 r. nie powinny być ze sobą bezpośrednio porównywane.

SZANSE I ZAGROŻENIA ROZWOJU LUBELSKIEGO OŚRODKA AKADEMICKIEGO

Potencjał akademicki jest uważany za jeden z głównych czynników endogenicznych odpowiadających za rozwój regionalny. Szkoła wyższa, dostarczając na rynek pracy dobrze wykształcone zasoby ludzkie, przyczynia się do unowocześnienia gospodarki. Kapitał ludzki oddziałuje na wzrost gospodarczy przez podniesienie produktywności pracy na danym obszarze lub też przez zwiększenie zdolności danej gospodarki do wytwarzania i absorbowania innowacji w różnych dziedzinach (Herbst, 2009). Wysoka jakość kapitału ludzkiego jest też kluczowym warunkiem efektywnego funkcjonowania społeczeństwa opartego na wiedzy. Istotność potencjału akademickiego została dostrzeżona w dokumentach strategicznych władz regionalnych. Według koncepcji przedstawionej przez władze samorządowe szczebla wojewódzkiego na potrzeby Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020, Lubelski Obszar Metropolitalny³⁸ jest jednym z największych ośrodków naukowo-rozwojowych i akademickich w kraju, a także w wymiarze europejskim. Uczelnie wyższe, w tym 4 uniwersytety oraz inne instytucje sektora badawczo-rozwojowego i wdrożeniowego, stanowią silną podstawę do transferu wiedzy i innowacji do gospodarki oraz innowacyjnych powiązań sieciowych w tym zakresie w skali europejskiej (MRR, 2009). Jeszcze mocniej znaczenie szkolnictwa wyższego podkreślono w Strategii Lublin 2020, w której akademickość miasta jest jednym z czterech głównych obszarów dalszego rozwoju, pozwalającym Lublinowi stać się ważnym, a wręcz niezbędnym ogniwem powiązań gospodarczych, kontaktów naukowych i kulturalnych (*Strategia...*, 2012). Tak duża świadomość wagi potencjału akademickiego w rozwoju miasta jest istotnym elementem poprawiającym perspektywę rozwojową lubelskich uczelni, ponieważ bez wsparcia władz lokalnych dalsza działalność szkół wyższych byłaby znacznie utrudniona.

Lublin należy do głównych ośrodków akademickich w kraju, jest miastem chętnie wybieranym przez kandydatów na studia jako miejsce dalszej kontynuacji nauki. O ponadregionalnym charakterze funkcji akademickich świadczy prawie dwuipółkrotna przewaga studentów nad liczbą ludności w wieku 19-24 lata. Oznacza to, że zasięg oddziaływania miasta w zakresie szkolnictwa wyższego jest znacznie bardziej rozległy niż jego granice administracyjne. Potwierdza to również stosunkowo duża liczba kandydatów na studia pochodzących nie tylko z sąsiednich województw, ale również z regionów bardziej odległych. Elementem przyciągającym chętnych do kontynuacji nauki do Lublina jest różnorodna oferta dydaktyczna, proponująca zarówno najpopularniejsze kierunki studiów, jak i te stosunkowo rzadko nauczane w skali kraju.

³⁸ W skład LOM wchodzi powiaty: lubelski, lubartowski, łączyński i świdnicki oraz miasto Lublin.

W tym kontekście przyszły rozwój lubelskiego ośrodka akademickiego warunkowany będzie dalszym poszerzaniem oferty edukacyjnej. Należy jednak pamiętać, by przy uruchamianiu nowych kierunków studiów lub zwiększaniu liczby miejsc brać pod uwagę nie tylko własne możliwości kadrowe, ale również wymagania rynku pracy i oczekiwania maturzystów. W tym zakresie pomocne mogą się okazać wprowadzone w 2011 r. nowelizacją ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym obligatoryjne badania losów absolwentów. Wnioski płynące z analizy ich wyników mogą pomóc w odpowiednim wyprofilowaniu oferty edukacyjnej oraz przełamaniu negatywnych tendencji w zakresie kształcenia, skutkujących wysokim poziomem bezrobocia wśród absolwentów najpopularniejszych kierunków studiów lubelskich uczelni.

Dodatkową szansą na dostosowanie kierunków studiów do potrzeb rynku pracy jest realizowany od 2008 r. program dofinansowywania kierunków studiów kluczowych dla rozwoju gospodarki, takich jak kierunki: techniczne, matematyczne i przyrodnicze. Wśród tych kierunków znalazły się: automatyka i robotyka, biotechnologia, budownictwo, chemia, energetyka, fizyka i fizyka techniczna, informatyka, inżynieria materiałowa, inżynieria środowiskowa, matematyka, mechanika i budowa maszyn, mechatronika, ochrona środowiska, wzornictwo, inżynieria chemiczna, technologia chemiczna i procesowa (WUP, 2012). Ponadto nowelizacja ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym znacznie zliberalizowała przepisy dotyczące uruchamiania nowych kierunków kształcenia. Obecnie pozwalają one uczelniom na tworzenie własnych, unikatowych programów nauczania, dopasowanych do preferencji zarówno potencjalnych studentów, jak również pracodawców.

Dynamiczny rozwój szkolnictwa wyższego w Lublinie nie byłby możliwy bez udziału uczelni niepublicznych. W skali ostatnich 10 lat liczba studentów na tego rodzaju studiach wzrosła ponad dwukrotnie, ponieważ działające szkoły publiczne nie byłyby w stanie zagospodarować tak dynamicznego wzrostu zainteresowania edukacją na poziomie wyższym. Niepubliczne szkoły wyższe są znacznie bardziej elastyczne w dostosowywaniu swojej oferty dydaktycznej do zmieniających się potrzeb. Wiąże się to z wyraźnie mniejszą niż w szkołach publicznych liczbą kierunków, bazowaniem na płatnych studiach niestacjonarnych oraz korzystaniem w dużym stopniu z zewnętrznej kadry naukowej i treści nauczania. Z drugiej strony szkoły niepubliczne, posiadając niewielką skalę kształcenia, pozostają uzależnione od popytu zgłaszanego przez studiujących, przez co stają się bardziej wrażliwe na zmiany koniunktury na rynku usług edukacyjnych.

Coraz częściej posiadanie wyższego wykształcenia nie gwarantuje znalezienia atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy, dlatego też rosnącą popularnością cieszą się formy kształcenia, które pozwalają na kontynuację nauki po uzyskaniu dyplomu. Lubelski ośrodek akademicki wyróżnia się bogatą ofertą studiów podyplomowych i doktoranckich, która świadczy o potencjale do kształcenia przyszłych kadr naukowych oraz o perspektywach kształcenia ustawicznego i dowodzi, że miasto jest w stanie zapewnić wysokiej jakości podaż usług edukacyjnych, w tym o wysokim stopniu specjalizacji.

Ponadto duża liczba słuchaczy tych studiów stawia Lublin w gronie najsilniejszych ośrodków w kraju. Należy podkreślić, że działania wspierające rozwój tego segmentu kształcenia mogą nieco zrekompensować skutki nadchodzącego niżu demograficznego, ponieważ zarówno studia doktoranckie, jak i podyplomowe, są w mniejszym stopniu narażone na niekorzystne procesy demograficzne.

W warunkach postępującej globalizacji, coraz większego znaczenia nabiera umiejętność odnalezienia się uczelni w międzynarodowym systemie edukacji. Współpraca międzynarodowa, obok prestiżu zapewnia też wymianę doświadczeń i adaptowanie nowych rozwiązań do warunków polskich. Pod tym względem Lublin na tle innych ośrodków akademickich prezentuje się stosunkowo dobrze, czego przejawem jest coraz większa liczba studiujących cudzoziemców, otwieranie nowych kierunków studiów prowadzonych w językach obcych, organizowanie międzynarodowych konferencji naukowych i proponowanie szeregu ułatwień studentom pochodzącym spoza granic Polski. Przyciąganie studentów zagranicznych może okazać się istotnym czynnikiem rozwojowym. Wydaje się, iż Lublin posiada w tym zakresie wiele atutów, począwszy od szerokiej oferty edukacyjnej oraz relatywnie niskich kosztów kształcenia i utrzymania.

Internacjonalizacja szkolnictwa na poziomie wyższym pociąga za sobą także powstanie istotnych zagrożeń. Efektem ubocznym otwarcia się uczelni na współpracę międzynarodową i nawiązywania nowych kontaktów może być przejmowanie najlepszej kadry naukowej i najbardziej wartościowych studentów przez zagraniczne placówki naukowe. Elementem sprzyjającym temu procesowi jest z pewnością wyraźna dysproporcja pomiędzy zarobkami kadry naukowej w Polsce oraz w Europie Zachodniej i Stanach Zjednoczonych.

Lublin jest głównym ośrodkiem akademickim we wschodniej części kraju. Pod względem liczby studentów, absolwentów i doktorantów zdecydowanie przewyższa Białystok i Rzeszów. Dodatkowo, wysoka wartość wskaźnika syntetycznego obrazującego potencjał akademicki potwierdza jego dominującą pozycję w Polsce Wschodniej. Czynniki te stwarzają dogodne warunki dla dalszego rozwoju lubelskich uczelni i rozszerzania ich obszaru funkcjonalnego. Ma to tym większe znaczenie, iż potencjał akademicki miast wykazuje obecnie pewną tendencję do dywergencji. Wielce prawdopodobne, że utrzyma się ona również w najbliższej przyszłości. Oznacza to, że duże ośrodki akademickie (w tym ośrodek lubelski) będą się rozwijały nieco szybciej niż ośrodki małe. Analiza modelu grawitacji wskazuje, iż najsilniejsze potencjalne powiązania ośrodek lubelski wykazuje z Warszawą i Krakowem, w czym należy upatrywać pewnych zagrożeń związanych z odpływem studentów i kadry naukowej do tych miast. Jednocześnie, ponadprzeciętne ciążenia ku najsilniejszym ośrodkom akademickim stwarzają dogodne warunki do współpracy międzyuczelnianej i przejmowanie dobrych wzorców od szkół wyższych z wielowiekową tradycją akademicką.

Słabszą stroną lubelskiego ośrodka akademickiego jest niekorzystna struktura kadry naukowej. O potencjale naukowym świadczy duża liczba samodzielnych pracowników naukowych, którzy mają znaczący dorobek naukowy, kierują własnymi zespołami badawczo-naukowymi i wytyczają nowe kierunki poszukiwań naukowych. Lublin charakteryzuje się mniejszym niż w największych ośrodkach udziałem w kadrze naukowej profesorów z tytułem naukowym i doktorów habilitowanych. Konsekwencje takiej sytuacji odczuwane są w jakości kształcenia, a także intensywności i jakości prowadzonych badań naukowych. Dynamika rozwoju kadr naukowych w lubelskim ośrodku akademickim ujawnia złożoność zachodzących w tym zakresie procesów w kraju. Szeroka oferta studiów doktoranckich z pewnością przyczynia się do wzrostu liczby nadawanych stopni doktora. Jednakże z przyrostem osób ze stopniem naukowym doktora jedynie w niewielkim stopniu koresponduje wzrost liczby nadanych stopni doktora habilitowanego. Dodatkowym zagrożeniem jest najwyższy w kraju wskaźnik emigracji do innych województw osób, które uzyskały w Lublinie stopień doktora oraz niekorzystna struktura doktorantów według dziedziny nauki. Szansą dla lubelskiego ośrodka akademickiego w tym zakresie są działania na rzecz zatrzymania na lubelskich uczelniach najbardziej perspektywicznych naukowców, a także działania na rzecz zwiększenia liczby doktorantów na kierunkach inżyniersko-technicznych.

Wykorzystane w niniejszym opracowaniu wyniki oceny jakości i efektywności kształcenia dokonywanej sukcesywnie przez Państwową Komisję Akredytacyjną wskazują na dość wysoki poziom nauczania na większości kierunków dostępnych w lubelskim ośrodku akademickim. W jego ofercie edukacyjnej brakuje jednak kierunków wyróżniających się jakością kształcenia na tle kraju. Jest to o tyle istotne, iż na mocy nowelizacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w 2012 r. zostały wyłonione tzw. Krajowe Naukowe Ośrodki Wiodące (KNOW), obejmujące najlepsze jednostki naukowo-dydaktyczne, do których kierowane będą dodatkowe środki na działalność naukowo-badawczą. Brak placówek tego typu zlokalizowanych w Lublinie, oprócz ograniczenia zasobów finansowych, może również skutkować obniżeniem prestiżu lubelskiego ośrodka akademickiego.

W działalności uczelni coraz większy nacisk jest położony na współpracę z biznesem w zakresie zastosowania efektów badań naukowych w praktyce. Znowelizowana ustawa o szkolnictwie wyższym jako formalne zadanie szkoły wyższej określa współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym. W warunkach funkcjonowania lubelskich placówek ta kooperacja napotyka na istotne bariery. Z jednej strony jest to niska świadomość przedsiębiorców o możliwościach współpracy i o korzyściach z niej wypływających, z drugiej zaś strony uczelniom brak doświadczenia w działalności dotyczącej transferu wiedzy, w rezultacie kontakty uczelnia-biznes są zdominowane przez indywidualną aktywność pracowników naukowych podejmujących na własną rękę różne formy kooperacji. Innym, istotnym ograniczeniem w stosowaniu wyników badań naukowych jest niedostatek silnych kapitałowo podmiotów gospodarczych, które dysponowałyby odpowiednimi funduszami, pozwalającymi na często kosztowne

wdrożenie wynalazków lub patentów do efektywnego wykorzystania w praktyce gospodarczej.

Należy bowiem zaznaczyć, że w świetle dokonanych analiz lubelski ośrodek akademicki pełni funkcję ważnego w skali kraju ośrodka dydaktycznego, nieco słabsza jest za to jego pozycja w zakresie działalności naukowej. Przejawia się to chociażby w wynikach oceny parametrycznej jednostek organizacyjnych lubelskich uczelni. Wyraźny jest również mniejszy udział przychodów z działalności naukowej w stosunku do poziomu krajowego. Taki stan rzeczy może skutkować utrwalaniem się pozycji Lublina jako ważnego ośrodka dydaktycznego w kraju oraz pogłębieniem dystansu do najlepszych ośrodków akademickich w kraju w zakresie efektywności i jakości prowadzonych badań. W związku z nowymi zasadami finansowania nauki w Polsce coraz więcej funduszy będzie bowiem rozdzielanych w drodze konkursów, co ma w zamierzeniu pozwolić na ich kierowanie do najlepszych w kraju uczelni publicznych i niepublicznych. Ponadto dodatkowe środki będą otrzymywać najlepsze jednostki, które uzyskają status Krajowych Naukowych Ośrodków Wiodących. Oznacza to, iż działalność badawczo-rozwojową będą mogły rozwijać przede wszystkim te uczelnie, które już dziś charakteryzują się wysokim poziomem w tym zakresie. Mając na uwadze rozwój potencjału naukowego lubelskiego ośrodka akademickiego, kluczowe znaczenie będą miały wyniki kolejnej kompleksowej oceny działalności naukowej i badawczo-rozwojowej, która zostanie zrealizowana według nowych kryteriów w 2013 r. i obejmie sprawozdania z działalności jednostek naukowych w latach 2009-2012. W świetle nowych zasad finansowania nauki, odpowiednia kategoria naukowa jednostki naukowej w jeszcze większym stopniu niż dotychczas decydować będzie o wysokości środków przyznawanych na działalność statutową.

Po okresie systematycznego, dynamicznego wzrostu liczby studentów, w najbliższych latach z uwagi na niż demograficzny szkolnictwo wyższe stanie przed problemem znacznego ograniczenia liczby studiujących. Efektem tego będą istotne zmiany w funkcjonowaniu uczelni w kraju, w tym działających w Lublinie. Kurcząca się zasoby ludności w wieku typowym dla kształcenia na poziomie wyższym wymuszą ostrą konkurencję między uczelniami, co powinno dać impuls do wzbogacenia oferty dydaktycznej i podniesienia jakości kształcenia. Niekorzystne procesy demograficzne w najbliższych latach spowodują trudności z pozyskaniem nowych roczników studentów w liczbie zapewniającej efektywne funkcjonowanie uczelni. Skutkować to będzie ograniczaniem skali kształcenia i zamykaniem niektórych kierunków, a w pewnych przypadkach może dochodzić do przyłączania się mniejszych szkół wyższych do większych ośrodków i tworzenia np. oddziałów zamiejscowych. Zagrożenia te dotyczyć będą przede wszystkim szkół niepublicznych, zwłaszcza tych niewielkich, dla których każde zmniejszenie wpływów z tytułu czesnego powoduje poważne problemy finansowe. Szansą na poradzenie sobie z problemem niżu demograficznego jest tworzenie nowych ciekawych kierunków studiów, w szczególności w językach obcych, ukierunkowane na przyciąganie studentów z zagranicy, dla których dyplom wyższej uczelni działającej na obszarze Unii Europejskiej ma dużą wartość. Szkoły wyższe powinny

też rozwijać ofertę studiów podyplomowych, wykorzystując obok kadry naukowej, także doświadczenie przedsiębiorców oraz specjalistów z różnych dziedzin życia gospodarczego.

AKTY PRAWNE

- Ustawa z dn. 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym*, Dz. U. Nr 65, poz. 385, z późniejszymi zmianami.
- Ustawa z dn. 12 września 1991 r. o finansowaniu Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego z budżetu państwa*, Dz. U. Nr 61, poz. 259, z późniejszymi zmianami.
- Ustawa z dn. 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych*, Dz. U. Nr 96, poz. 590, z późniejszymi zmianami.
- Ustawa z dnia 26 czerwca 1997 r. Prawo o szkolnictwie wyższym*, Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późniejszymi zmianami.
- Ustawa z dn. 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki*, Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późniejszymi zmianami.
- Ustawa z dn. 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw*, Dz. U. Nr 84, poz. 455.
- Ustawa z dn. 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki*, Dz. U. Nr 96, poz. 615, z późniejszymi zmianami.
- Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki*, Dz. U. Nr 96, Poz. 620.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie trybu zgłaszania wniosków o przyznanie uprawnienia do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego z 2004 roku*, Dz. U. Nr 21, poz. 194.

BIBLIOGRAFIA

- Analiza szkół wyższych Warszawy i Mazowsza. Raport analityczny na temat potencjału, kluczowych kompetencji, strategii oraz działania szkół wyższych na Mazowszu* (2010). Warszawa: Szkoła Główna Handlowa. Pozyskano z: <http://www.akademickiemazowsze2030.pl/www/3/rezultaty.aspx>.
- Boni, M. (2009). *Polska 2030. Wyzwania Rozwojowe*. Pozyskano z: http://zds.kprm.gov.pl/sites/default/files/pli/ki/pl_2030_wyzwania_rozwojowe.pdf.
- Batorski, D., Bojanowski, M., Czerniawska D. (2010). *Diagnoza mobilności instytucjonalnej i geograficznej osób ze stopniem doktora w Polsce*. Pozyskano z: http://www.nauka.gov.pl/fileadmin/user_upload/Nauka/Polityka_naukowa_panstwa/Analizy_raporty_statystyki/20100510_Diagnoza_mobilnosci.pdf.
- Dąbrowa-Szeffler, M., Jabłecka, J. (2007). *Szkolnictwo wyższe w Polsce. Raport dla OECD*. Warszawa: Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.
- Erasmus* (2012). Pozyskano z: <http://www.erasmus.org.pl/odnosniki-podstawowe/statystyki>.
- Ernst&Young, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową (2009). *Diagnoza stanu szkolnictwa wyższego w Polsce*. Pozyskano z: http://www.uw.edu.pl/strony/aktualnosci/strategial3_diagnoza_EY.pdf.

- Gaczek, W. M. (2008). Uczelnie w przestrzeni fizycznej i gospodarczej miasta. Tradycyjne lokalizacje centralne a kampusy w strefie zewnętrznej. W: T. Markowski, D. Drzazga (red.), *Rola wyższych uczelni w rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym miast*, Warszawa: KPZK PAN.
- Herbst, M. (2009). Tworzenie i absorpcja kapitału ludzkiego przez miasta akademickie w Polsce, *Studia Regionalne i Lokalne*, nr 4 (38).
- Inglot-Brzęk, E. (2012). *Przemiany demograficzne a rozwój szkolnictwa wyższego w Polsce*, Pozyskano z: <http://www.univ.rzeszow.pl/file/21662/18.pdf>.
- Kociuba, D. (2008). Rola wyższych uczelni w rozwoju przestrzennym Lublina. W: T. Markowski, D. Drzazga (red.), *Rola wyższych uczelni w rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym miast*, Warszawa: KPZK PAN.
- Konecka-Szydłowska, B., Matykowski, R. (2008). Społeczno-demograficzna charakterystyka sieci miast województwa podlaskiego. W: Churski P., *Praktyczne aspekty badań regionalnych*, Biuletyn Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza. Seria Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna nr 4, Poznań.
- Kowerski, M. (2012). *Analiza ewolucji systemu szkolnictwa wyższego w kontekście zmian demograficznych*. Ekspertyza naukowa w ramach projektu systemowego „Kapitał intelektualny Lubelszczyzny 2010-2013”, Pozyskano z: <http://www.kil.lubelskie.pl/wpcontent/uploads/2012/2006/Analiza-ewolucji-systemu-szkolnictwawy%C5%BCszego-wkontek%C5%9Bcie-zmian-demograficznych.pdf>.
- Liszewski, S., Szafrąńska, E., Wolaniuk, A. (2008). *Szkolnictwo Wyższe Łodzi i jego rola w rozwoju funkcji metropolitalnej miasta*. Łódź: Łódzkie Towarzystwo Naukowe.
- Łoboda, K. (2011). Nauka i szkolnictwo wyższe. W: W. Janicki (red.), *Województwo lubelskie. Środowisko – społeczeństwo – gospodarka*, Lublin: Norbertinum.
- Maleszyk, P. (2011). Gospodarcze uwarunkowania regionalnego rynku pracy, W: A. Jakubowski (red.), *Rynek pracy w województwie lubelskim w latach 2007-2010*, Lublin: Urząd Statystyczny w Lublinie.
- Markowski, T., Drzazga, D. (2008). *Rola wyższych uczelni w rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym miast*, Warszawa: KPZK PAN.
- Marszałek, A. (2010). *Rola uczelni w regionie*, Warszawa: Difin.
- MRR, (2009). *Załączniki do projektu Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie*. Warszawa: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.
- Olechnicka, A. (2012). *Potencjał nauki a innowacyjność regionów*, Warszawa: Euroreg.
- Olechnicka, A., Pander, W., Płoszaj, A., Wojnar, K. (2010). *Analiza strategii, modeli działania oraz ścieżek ewolucji wiodących szkół wyższych na świecie*. Raport z badania: Projekt Foresight regionalny dla szkół wyższych Warszawy i Mazowsza „Akademickie Mazowsze 2030”, Warszawa.
- Reforma szkolnictwa wyższego*, (2012). Pozyskano z: <http://www.nauka.gov.pl/szkolnictwo-wyzsze/reforma-szkolnictwa-wyzszego/>.

- Runge, J. (2006). *Metody badań w geografii społeczno-ekonomicznej – elementy metodologii, wybrane narzędzia badawcze*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Salamaga, M. (2009), Analiza zróżnicowania struktury wydatków gospodarstw domowych. *Wiadomości Statystyczne* nr 5.
- Strategia Rozwoju Lublina na lata 2013-2020*, (2012), Lublin: Urząd Miasta Lublin.
- Szlachta, J., Zaleski, J. (2008). *Benchmarking regionalnej polityki naukowej i innowacyjnej*, Warszawa: Szkoła Główna Handlowa w Warszawie.
- Sztanderska, U. (2006). Rozwój studiów wyższych – sukces czy porażka? Spojrzenie od strony rynku pracy. Analiza strategii, modeli działania oraz ścieżek ewolucji wiodących szkół wyższych na świecie. W: Golinowska S., Boni M., *Raporty CASE. Nowe dylematy polityki społecznej* nr. 65/2006. Warszawa: CASE. Pozyskano z: http://www.case.com.pl/upload/publikacja_plik/28661030_RC%2065.pdf.
- Śleszyński, P. (2011). Hierarchia funkcjonalna miast. W: *Znaczenie ośrodków miejskich oraz ich hierarchicznych powiązań dla regionalnego i lokalnego rozwoju ekonomicznego i społecznego Polski Wschodniej. Ekspertyza wykonana na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego na potrzeby aktualizacji Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*. Warszawa. Pozyskano z: http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_regionalna/Strategia_rozwoju_polski_wschodniej_do_2020/Dokumenty/Documents/uslugi1.pdf.
- Warszywoda-Kruszyńska, W., Rokicka, E., (red.). (2001). *Uniwersytety w procesie zmian*, Łódź: Absolwent.
- Wernik, J., Wołosz, K. J., (red.). (2010). *Szkoły wyższe w gospodarce regionów*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej.
- WUP, (2012). *Ranking szkół wyższych według poziomu bezrobocia absolwentów (rok akademicki 2010/2011)*. Lublin: Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie.
- Ziółek, J. (1997). Lublin uniwersytecki. W: T. Radzik, A. A. Witusik (red.), *Lublin w dziejach i kulturze Polski*. Lublin: Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Lublinie, Krajowa Agencja Wydawnicza – Lublin.

II. CZĘŚĆ TABELARYCZNA

TABL. 1. **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH W LUBLINIE** (łącznie z cudzoziemcami)
Stan w dniu 30 XI

Wyszczególnienie	2001/2002	2005/2006	2009/2010	2010/2011	2011/2012
O G Ó Ł E M	76585	85504	86305	84221	80839
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej.....	32956	31395	27782	26357	24805
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.....	13826	16251	14242	13900	13226
Politechnika Lubelska	10286	10672	10088	10105	10100
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie.....	8617	11105	10551	10177	10231
Uniwersytet Medyczny w Lublinie.....	3867	4856	6890	7257	7358
Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie	3462	3519	3147	2557	2207
Wyższa Szkoła Socjalno-Przyrodnicza w Lublinie.....	266	2037	3490	3476	3105
Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie.....	333	2860	8373	8763	8609
Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Lublinie ...	104	352	785	790	683
Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi – Zamiejskowy Ośrodek Dydaktyczny w Lublinie.....	-	-	-	45	23

TABL. 1. **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH W LUBLINIE** (dok.)
Stan w dniu 30 XI

Wyszczególnienie	2001/2002	2005/2006	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie – Wydział Zamiejscowy w Lublinie	1628	1337	817	772	492
Wszechnica Świętokrzyska w Kielcach – Filia w Lublinie	698	234	-	-	-
Lubelska Szkoła Biznesu – Szkoła Wyższa	542	-	-	-	-
Wyższa Szkoła Teologiczno-Humanistyczna.....	-	113	-	-	-
Wyższa Szkoła Dziennikarska w Warszawie – Wydział Zamiejscowy w Lublinie	-	265	-	-	-
Lubelska Szkoła Wyższa im. Króla Wł. Jagiełły	-	508	-	-	-
Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych w Warszawie - Międzyuczelniany Wydział Zamiejscowy w Lublinie	-	-	140	22	-

TABL. 2. **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH W LUBLINIE**
(łącznie z cudzoziemcami)

Wyszczególnienie	2001/2002	2004/2005	2008/2009	2009/2010	2010/2011
O G Ó Ł E M	12480	18149	20986	24492	24597
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej.....	6625	8495	8720	9832	8668
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.....	1807	3155	3657	4428	4472
Politechnika Lubelska	1186	1736	1694	1584	2125
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie	1444	1436	2179	2975	2857
Uniwersytet Medyczny w Lublinie	751	1046	1329	1448	1603
Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie	40	783	680	771	778
Wyższa Szkoła Socjalno-Przyrodnicza w Lublinie	-	236	554	698	1011
Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie	-	286	1665	2265	2590
Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Lublinie ...	-	70	133	206	211

TABL. 2. **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH W LUBLINIE** (dok.)

Wyszczególnienie	2001/2002	2004/2005	2008/2009	2009/2010	2010/2011
Akademia Humanistycz- no-Ekonomiczna w Łodzi – Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Lublinie	-	-	-	22	45
Wyższa Szkoła Pedago- giczna TWP w Warsza- wie – Wydział Zamiej- scowy w Lublinie	405	435	242	239	237
Wszechnica Świętokrzy- ska w Kielcach – Filia w Lublinie	222	191	-	-	-
Wyższa Szkoła Teolo- giczno-Humanistyczna.....	-	57	-	-	-
Wyższa Szkoła Dzienni- karska w Warszawie – Wydział Zamiejscowy w Lublinie	-	175	-	-	-
Lubelska Szkoła Wyższa im. Króla Wł. Jagiełły	-	48	81	-	-
Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynaro- dowych w Warszawie - Międzyuczelniany Wydział Zamiejscowy w Lublinie	-	-	52	24	-

TABL. 3. **SZKOŁY WYŻSZE, STUDENCI I ABSOLWENCI W OŚRODKACH AKADEMICKICH** (łącznie z cudzoziemcami)

Wyszczególnienie	Szkoły wyższe		Studenci ^a			Absolwenci
	razem	w tym publiczne	razem	w tym uczelni publicznych	cudzoziemcy	
a – 2001/2002 b – 2005/2006 c – 2009/2010 d – 2010/2011						
OGÓŁEM.....						
a	344	116	1718747	1223294	7380	342138
b	445	130	1963924	1356988	10092	393968
c	461	131	1900014	1281159	17000	478916
d	460	132	1841251	1275075	21474	497533
Białystok.....						
a	8	3	43426	30751	375	9232
b	10	3	45459	30210	417	9446
c	11	3	47150	32805	1022	13120
d	11	3	45547	33429	1143	13239
Bydgoszcz						
a	8	4	36303	32260	41	7792
b	10	3	42713	30897	38	9138
c	8	3	45124	28702	77	10984
d	8	3	44541	28811	179	12474
Częstochowa						
a	6	2	42390	37122	27	8535
b	6	2	33990	28595	41	7306
c	6	2	25727	21817	50	7802
d	6	2	24284	20231	45	8060
Gdańsk-Sopot- Gdynia						
a	16	7	69673	58207	182	13339
b	22	8	87228	64720	441	16358
c	22	8	98462	71123	891	21151
d	22	8	100110	73183	1124	24575
Gliwice						
a	1	1	28460	28460	8	3340
b	2	1	32361	31912	25	5199
c	2	1	30187	28909	10	5467
d	2	1	26687	25258	52	6717
Katowice						
a	10	6	70484	42361	367	14930
b	15	6	71118	45121	482	14575
c	15	6	70354	45657	558	18836
d	15	6	72745	49214	525	19224

a Stan w dniu 30 XI

TABL. 3. SZKOŁY WYŻSZE, STUDENCI I ABSOLWENCI W OŚRODKACH AKADEMICKICH (cd.)

Wyszczególnienie a – 2001/2002 b – 2005/2006 c – 2009/2010 d – 2010/2011	Szkoły wyższe		Studenci ^a			Absolwenci
	razem	w tym publiczne	razem	w tym uczelni publicznych	cudzoziemcy	
Kielce						
a	8	2	47990	28979	24	11409
b	10	2	53583	29391	39	12845
c	10	2	44203	25007	41	12016
d	10	2	42406	24840	34	12910
Kraków						
a	19	10	132464	119093	1105	21849
b	21	10	173788	140203	1413	28559
c	22	10	185132	145724	1855	41909
d	22	10	185439	147884	2122	47271
Lublin						
a	10	4	76585	69552	942	15312
b	10	4	85504	74279	812	18486
c	9	5	86305	69553	1179	24492
d	9	5	84221	67796	1443	24597
Łódź						
a	17	6	95107	63037	422	18510
b	20	6	113855	67304	518	22754
c	25	6	120577	70554	894	28898
d	25	6	100863	72427	1048	25878
Olsztyn						
a	4	1	40034	30709	45	8147
b	4	1	46168	35482	116	9131
c	4	1	40744	31510	77	11141
d	4	1	38831	30703	149	11185
Opole						
a	3	2	34191	27931	19	7783
b	4	3	31811	26705	39	6912
c	4	3	36036	28878	59	9648
d	4	3	35219	28317	192	10155
Poznań						
a	20	8	118459	88234	590	21619
b	26	8	132929	99967	1108	25357
c	26	8	137623	96342	1758	36552
d	26	8	133640	96341	1761	36882

a Stan w dniu 30 XI

TABL. 3. SZKOŁY WYŻSZE, STUDENCI I ABSOLWENCI W OŚRODKACH AKADEMICKICH (dok.)

Wyszczególnienie a – 2001/2002 b – 2005/2006 c – 2009/2010 d – 2010/2011	Szkoły wyższe		Studenci ^a			Absolwenci
	razem	w tym publiczne	razem	w tym uczelni publicznych	cudzoziemcy	
Radom						
a	5	1	27198	18853	3	7663
b	6	1	24993	16161	9	6787
c	8	1	15765	7876	4	4475
d	8	1	15259	7637	5	4880
Rzeszów						
a	4	2	50783	36157	70	11350
b	4	2	49173	32465	241	11590
c	4	2	54493	36649	815	15730
d	5	2	54529	36766	971	16399
Szczecin.....						
a	14	5	69946	56870	218	14200
b	16	5	65547	53545	358	12943
c	16	4	59457	48294	689	15476
d	17	5	56474	45549	811	15094
Toruń						
a	3	1	32891	30739	90	7368
b	4	1	37075	33409	58	8209
c	6	1	32092	25603	66	8792
d	6	1	32184	25475	130	8361
Warszawa						
a	62	12	257210	136926	1878	48414
b	81	16	300354	178330	2633	52431
c	81	15	291381	171020	4352	66917
d	80	15	285975	174208	5987	68733
Wrocław						
a	18	8	122233	101016	526	22066
b	22	8	136822	105624	642	25594
c	26	9	146737	104820	1342	32855
d	26	9	144261	103231	1887	35536
Zielona Góra						
a	2	1	23749	23749	16	5184
b	3	1	21789	21176	32	4769
c	3	1	16890	16240	26	4468
d	3	1	16699	16174	30	4289

a Stan w dniu 30 XI

TABL. 4. **KADRA NAUKOWA ORAZ STUDIA DOKTORANCKIE I PODYPLOMOWE
W OŚRODKACH AKADEMICKICH** (łącznie z cudzoziemcami)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie a – 2001/2002 b – 2005/2006 c – 2009/2010 d – 2010/2011	Pełnoza- trudnieni nauczyciele akademicy	Przeciętna liczba nauczycieli akademickich			Uczestnicy studiów doktoranc- kich	Słuchacze studiów podyplomo- wych
		profesor z tytułem naukowym	doktor habilitowany	doktor		
OGÓŁEM....a	86253	7867	9537	32557	28345	139755
b	99615	9249	10705	40684	32725	135930
c	103635	10195	13302	49121	35671	194212
d	103774	10020	13363	49520	37492	185418
Białystok.....a	2516	189	276	910	44	2515
b	2727	234	295	1046	212	1927
c	2774	263	366	1214	458	3900
d	2739	267	364	1205	509	3559
Bydgoszcza	1916	164	216	744	233	2046
b	2313	162	247	930	255	1211
c	2615	219	287	1186	313	3680
d	2580	220	283	1186	354	4213
Częstochowa ...a	1512	90	162	512	292	3037
b	1555	93	177	698	239	1781
c	1405	94	199	803	292	1738
d	1408	98	196	809	412	1841
Gdańsk-Sopot- Gdyniaa	4485	406	491	1868	1057	4411
b	5032	452	553	2175	1567	5241
c	5546	511	748	2690	1859	10311
d	5558	490	753	2791	2002	9084
Gliwicea	1622	123	158	932	841	1429
b	1845	145	180	1199	849	1298
c	1931	158	209	1352	723	1637
d	1934	164	216	1348	705	1386
Katowicea	4040	366	398	1966	1500	7190
b	4621	464	544	2426	2286	6037
c	4634	465	632	2425	1891	7940
d	4677	501	716	2454	2001	7818

TABL. 4. KADRA NAUKOWA ORAZ STUDIA DOKTORANCKIE I PODYPLOMOWE
W OŚRODKACH AKADEMICKICH (cd.)

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie a – 2001/2002 b – 2005/2006 c – 2009/2010 d – 2010/2011	Pełnozatrudnieni nauczyciele akademicy	Przeciętna liczba nauczycieli akademickich			Uczestnicy studiów doktoranckich	Słuchacze studiów podyplomowych
		profesor z tytułem naukowym	doktor habilitowany	doktor		
Kielcea	1326	86	183	528	30	3847
b	1548	129	235	651	46	2324
c	1628	127	251	751	88	2852
d	1628	135	248	756	123	3725
Krakówa	9483	986	1209	4143	4123	8833
b	10468	1176	1259	4967	4200	9970
c	12230	1421	1592	6336	4713	17342
d	12243	1382	1682	6413	5159	15206
Lublina	4877	455	557	2222	2758	4026
b	5413	506	596	2507	3008	4801
c	5583	516	753	2979	2415	9458
d	5623	521	769	3003	2500	7219
Łódźa	5348	484	632	2302	1641	4730
b	6373	607	711	2821	1845	5258
c	7068	728	937	3531	2503	8120
d	6778	679	893	3538	2702	8387
Olsztyna	1658	176	204	720	895	5310
b	2075	221	229	963	229	3980
c	2258	245	284	1055	394	5146
d	2236	249	294	1179	410	4399
Opolea	1199	144	177	479	449	2242
b	1400	116	192	624	359	1615
c	1455	133	218	738	352	2239
d	1471	132	231	743	373	2495
Poznańa	6791	727	931	2801	3120	6959
b	7434	877	1028	3385	3733	7808
c	8041	931	1151	4014	2972	12151
d	8043	954	1180	4155	3013	12321

TABL. 4. **KADRA NAUKOWA ORAZ STUDIA DOKTORANCKIE I PODYPLOMOWE
W OŚRODKACH AKADEMICKICH (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie a – 2001/2002 b – 2005/2006 c – 2009/2010 d – 2010/2011	Pełnoza- trudnieni nauczyciele akademicy	Przeciętna liczba nauczycieli akademickich			Uczestnicy studiów doktoranc- kich	Słuchacze studiów podyplo- mowych
		profesor z tytułem naukowym	doktor habilitowany	doktor		
Radoma	678	37	54	204	-	1509
b	744	41	79	268	-	650
c	727	60	85	342	19	1875
d	759	57	91	329	23	1812
Rzeszówa	1871	133	162	592	87	3796
b	2175	157	210	882	93	3815
c	2179	179	263	1070	351	4401
d	2226	201	285	1138	370	4917
Szczecin.....a	3162	262	330	1191	925	4263
b	3472	299	381	1565	785	4442
c	3518	324	481	1840	960	5682
d	3548	323	511	1882	990	5590
Toruńa	1351	160	233	467	435	2939
b	1476	188	259	656	585	1868
c	1622	195	318	818	807	2615
d	1659	181	329	832	795	2131
Warszawaa	11439	1508	1647	4484	5118	18140
b	14242	1752	1796	5971	6773	21070
c	14786	1913	2360	7277	7844	31966
d	14912	1784	2217	7030	8491	30300
Wrocława	6406	673	765	3439	2732	9315
b	7534	831	887	4023	3189	10969
c	7835	821	1016	4345	3580	14747
d	7909	837	1029	4445	3803	12765
Zielona Góra....a	1166	87	162	347	9	948
b	1108	70	158	397	84	1025
c	965	62	174	479	102	1384
d	945	70	175	513	116	1082

TABL. 5. **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG PŁCI, TRYBU KSZTAŁCENIA ORAZ SZKÓŁ
W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012** (łącznie z cudzoziemcami)
Stan w dniu 30 XI

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
OGÓŁEM	80839	50547	51948	32928	28891	17619
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej.....	24805	17648	18463	12904	6342	4744
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.....	13226	9110	11436	7793	1790	1317
Politechnika Lubelska	10100	2999	7241	2300	2859	699
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie.....	10231	6105	8038	4971	2193	1134
Uniwersytet Medyczny w Lublinie.....	7358	5288	5179	4031	2179	1257
Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie	2207	1031	435	174	1772	857
Wyższa Szkoła Społeczno-Przyrodnicza w Lublinie	3105	2177	476	311	2629	1866
Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie.....	8609	5281	488	268	8121	5013
Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Lublinie ...	683	510	150	135	533	375
Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi - Zamiejskowy Ośrodek Dydaktyczny w Lublinie.....	23	12	-	-	23	12
Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie - Wydział Zamiejskowy w Lublinie	492	386	42	41	450	345

TABL. 6. **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012^a** (łącznie z cudzoziemcami)
Stan w dniu 30 XI

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
UNIwersytet Marii Curie-Skłodowskiej	25192	17918	18829	13160	6363	4758
grupa – kształcenie	3560	3273	2276	2088	1284	1185
podgrupa pedagogiczna	3560	3273	2276	2088	1284	1185
pedagogika	1994	1892	1094	1035	900	857
nauczanie początkowe	383	381	194	193	189	188
wychowanie przedszkolne	206	205	87	87	119	118
pedagogika opiekuńczo-wychowawcza	157	147	86	81	71	66
pedagogika specjalna	878	799	522	494	356	305
biologia pedagogiczna	119	107	119	107	-	-
edukacja artystyczna w zakresie sztuki plastycznej	196	161	168	138	28	23
edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej	124	74	124	74	-	-
logopedia z audiofonologią	249	240	249	240	-	-
grupa – nauki humanistyczne i sztuka	4458	3446	3925	3026	533	420
podgrupa humanistyczna	4069	3168	3568	2767	501	401
archeologia	100	44	100	44	-	-
filologia	1850	1587	1560	1342	290	245
angielska	652	518	463	372	189	146
germańska	275	250	227	204	48	46
romańska	245	223	245	223	-	-
rosyjska	258	232	205	179	53	53
ukraińska	57	45	57	45	-	-
rosjoznawstwo	78	67	78	67	-	-
sławistyka	99	89	99	89	-	-
iberyjska	186	163	186	163	-	-
filologia polska	1060	925	920	802	140	123
filozofia	141	67	141	67	-	-
historia	578	258	507	225	71	33
międzywydziałowe (międzykierunkowe) studia humanistyczne	47	34	47	34	-	-
lingwistyka stosowana	293	253	293	253	-	-

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 6. **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012** ^a (cd.)
Stan w dniu 30 XI

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
UNIwersytet Marii Curie-Skłodowskiej (cd.)						
grupa – nauki humanistyczne i sztuka (dok.)						
podgrupa artystyczna	389	278	357	259	32	19
grafika	209	159	196	152	13	7
jazz i muzyka estradowa	33	16	14	4	19	12
malarstwo	147	103	147	103	-	-
grupa – nauki społeczne, gospodarka i prawo	12840	8429	8617	5483	4223	2946
podgrupa społeczna	3753	2490	3079	2036	674	454
ekonomia	977	549	795	446	182	103
etnologia	55	40	55	40	-	-
politologia	929	490	795	416	134	74
psychologia	746	663	523	469	223	194
socjologia	526	372	457	332	69	40
kulturoznawstwo	406	303	340	260	66	43
studia wschodnioeuropejskie	114	73	114	73	-	-
podgrupa ekonomiczna i administracyjna	5908	4168	3486	2334	2422	1834
administracja	2505	1780	1215	813	1290	967
finanse i rachunkowość	1800	1352	1065	742	735	610
stosunki międzynarodowe	573	388	462	312	111	76
zarządzanie	1030	648	744	467	286	181
podgrupa prawna	2420	1217	1458	669	962	548
prawo	2420	1217	1458	669	962	548
podgrupa dziennikarstwa i informacji	759	554	594	444	165	110
informacja naukowa i bibliotekoznawstwo	182	153	145	121	37	32
dziennikarstwo i komunikacja społeczna	577	401	449	323	128	78

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 6. **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012^a (cd.)**
Stan w dniu 30 XI

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
UNIWERSYTET MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ (dok.)						
grupa – nauka	3352	2073	3197	1986	155	87
podgrupa biologiczna	628	503	628	503	-	-
biologia.....	418	355	418	355	-	-
ochrona środowiska	210	148	210	148	-	-
podgrupa fizyczna	1445	1020	1383	961	62	59
chemia	875	729	813	670	62	59
fizyka	121	62	121	62	-	-
geografia	449	229	449	229	-	-
podgrupa matematyczna i statystyczna	706	490	668	465	38	25
matematyka	702	488	664	463	38	25
międzywydziałowe (międzykierunkowe) studia matematyczno-przyrodnicze.....	4	2	4	2	-	-
podgrupa informatyczna.....	573	60	518	57	55	3
informatyka	573	60	518	57	55	3
grupa – zdrowie i opieka społeczna	222	207	166	153	56	54
podgrupa opieki społecznej.....	222	207	166	153	56	54
praca socjalna	222	207	166	153	56	54
grupa – technika, przemysł i budownictwo	287	189	287	189	-	-
podgrupa inżynieryjno-techniczna...	287	189	287	189	-	-
biotechnologia	224	166	224	166	-	-
fizyka techniczna.....	63	23	63	23	-	-
grupa – usługi	473	301	361	235	112	66
podgrupa usług dla ludności	473	301	361	235	112	66
turystyka i rekreacja	473	301	361	235	112	66

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 6. **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012^a** (cd.)
Stan w dniu 30 XI

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI						
JANA PAWŁA II	15734	10879	13545	9202	2189	1677
grupa – kształcenie	1734	1606	1231	1142	503	464
podgrupa pedagogiczna	1734	1606	1231	1142	503	464
pedagogika	1722	1603	1219	1139	503	464
edukacja techniczno-informatyczna	12	3	12	3	-	-
grupa – nauk humanistyczne i sztuka	3715	2347	3346	2066	369	281
podgrupa humanistyczna	3355	2080	2988	1801	367	279
archeologia	15	8	15	8	-	-
filologia	1453	1142	1126	868	327	274
angielska	820	606	493	332	327	274
germańska	144	125	144	125	-	-
klasyczna	44	23	44	23	-	-
romańska	198	173	198	173	-	-
słowiańska	156	141	156	141	-	-
niderlandystyka	91	74	91	74	-	-
filologia polska	437	381	437	381	-	-
filozofia	137	63	134	61	3	2
historia	318	122	316	120	2	2
międzywydziałowe (międzykierunkowe) studia humanistyczne	100	78	100	78	-	-
prawo kanoniczne	250	116	215	115	35	1
teologia	509	90	509	90	-	-
religioznawstwo	19	11	19	11	-	-
retoryka stosowana	86	52	86	52	-	-
etyka	12	9	12	9	-	-
naukoznawstwo	19	8	19	8	-	-
podgrupa artystyczna	360	267	358	265	2	2
historia sztuki	222	183	220	181	2	2
muzykologia	105	62	105	62	-	-
wiedza o teatrze	33	22	33	22	-	-

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 6. **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012** ^a (cd.)
Stan w dniu 30 XI

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI JANA PAWŁA II (cd.) grupa – nauki społeczne, gospodarka i prawo	8996	6093	7679	5161	1317	932
podgrupa społeczna	4286	3069	3692	2619	594	450
ekonomia	1002	613	810	482	192	131
etnologia	40	26	40	26	-	-
politologia	207	97	207	97	-	-
psychologia	943	796	700	589	243	207
socjologia	825	579	696	487	129	92
kulturoznawstwo	277	197	277	197	-	-
nauki o rodzinie	269	248	269	248	-	-
europeistyka	496	345	466	325	30	20
gospodarka przestrzenna	61	48	61	48	-	-
mediteranistyka	166	120	166	120	-	-
podgrupa ekonomiczna i administracyjna	1771	1171	1467	943	304	228
administracja	1271	888	1018	688	253	200
stosunki międzynarodowe	158	81	135	69	23	12
zarządzanie	342	202	314	186	28	16
podgrupa prawna	2515	1562	2096	1308	419	254
prawo	2515	1562	2096	1308	419	254
podgrupa dziennikarstwa i informacji	424	291	424	291	-	-
dziennikarstwo i komunikacja społeczna	424	291	424	291	-	-
grupa – nauka	544	229	544	229	-	-
podgrupa biologiczna	165	126	165	126	-	-
ochrona środowiska	140	112	140	112	-	-
przyrodoznawstwo i filozofia przyrody	25	14	25	14	-	-
podgrupa matematyczna i statystyczna	90	68	90	68	-	-
matematyka	90	68	90	68	-	-
podgrupa informatyczna	289	35	289	35	-	-
informatyka	289	35	289	35	-	-

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 6. **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012^a (cd.)**
Stan w dniu 30 XI

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI JANA PAWŁA II (dok.)						
grupa – zdrowie						
i opieka społeczna	188	163	188	163	-	-
podgrupa opieki społecznej.....	188	163	188	163	-	-
praca socjalna	188	163	188	163	-	-
grupa – technika, przemysł i budownictwo	424	359	424	359	-	-
podgrupa inżynieryjno-techniczna...	205	171	205	171	-	-
biotechnologia	205	171	205	171	-	-
podgrupa architektury i budownictwa	219	188	219	188	-	-
architektura krajobrazu	219	188	219	188	-	-
grupa – usługi	133	82	133	82	-	-
podgrupa ochrony środowiska	133	82	133	82	-	-
inżynieria środowiska	133	82	133	82	-	-
POLITECHNIKA LUBELSKA	10100	2999	7241	2300	2859	699
grupa – kształcenie.....	662	146	555	126	107	20
podgrupa pedagogiczna.....	662	146	555	126	107	20
edukacja techniczno-informatyczna	662	146	555	126	107	20
grupa – nauki społeczne, gospodarka i prawo	1477	889	800	484	677	405
podgrupa ekonomiczna i administracyjna	1477	889	800	484	677	405
zarządzanie.....	1440	871	772	470	668	401
zarządzanie i marketing	37	18	28	14	9	4

a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 6. **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012** ^a (cd.)
Stan w dniu 30 XI

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
POLITECHNIKA LUBELSKA (dok.)						
grupa – nauka	1088	319	908	308	180	11
podgrupa biologiczna	29	16	29	16	-	-
ochrona środowiska	29	16	29	16	-	-
podgrupa matematyczna i statystyczna	327	244	327	244	-	-
matematyka	327	244	327	244	-	-
podgrupa informatyczna	732	59	552	48	180	11
informatyka	732	59	552	48	180	11
grupa – technika, przemysł i budownictwo	5551	1235	4072	1042	1479	193
podgrupa inżynierijno-techniczna	2919	217	2131	169	788	48
inżynieria biomedyczna	195	114	134	85	61	29
elektrotechnika	1059	29	732	17	327	12
fizyka techniczna	98	12	98	12	-	-
mechanika i budowa maszyn	1304	48	951	42	353	6
mechatronika	263	14	216	13	47	1
podgrupa produkcji i przetwórstwa ...	1022	441	803	392	219	49
inżynieria materiałowa	242	100	242	100	-	-
zarządzanie i inżynieria produkcji	780	341	561	292	219	49
podgrupa architektury i budownictwa	1610	577	1138	481	472	96
budownictwo	1262	348	790	252	472	96
architektura i urbanistyka	348	229	348	229	-	-
grupa – usługi	1322	410	906	340	416	70
podgrupa ochrony środowiska	1033	366	712	300	321	66
inżynieria środowiska	1033	366	712	300	321	66
podgrupa usługi transportowe	289	44	194	40	95	4
transport	289	44	194	40	95	4

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 6. **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012** ^a (cd.)
Stan w dniu 30 XI

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
UNIwersytet PRZYRODNICZY W LUBLINIE	10762	6347	8330	5135	2432	1212
grupa – kształcenie	179	46	171	46	8	-
podgrupa pedagogiczna.....	179	46	171	46	8	-
edukacja techniczno-informatyczna.....	179	46	171	46	8	-
grupa – nauki społeczne, gospodarka i prawo	1328	755	902	519	426	236
podgrupa społeczna.....	461	282	322	195	139	87
ekonomia.....	255	155	203	122	52	33
gospodarka przestrzenna.....	206	127	119	73	87	54
podgrupa ekonomiczna i administracyjna.....	867	473	580	324	287	149
twaroznawstwo.....	867	473	580	324	287	149
grupa – nauka	1240	868	1061	757	179	111
podgrupa biologiczna.....	1240	868	1061	757	179	111
biologia.....	415	333	397	319	18	14
ochrona środowiska.....	825	535	664	438	161	97
grupa – zdrowie i opieka społeczna	105	91	60	53	45	38
podgrupa medyczna.....	105	91	60	53	45	38
dietetyka.....	105	91	60	53	45	38
grupa – technika, przemysł i budownictwo	2858	1731	2422	1510	436	221
podgrupa inżynieryjno-techniczna.....	992	385	805	373	187	12
biotechnologia.....	371	287	365	285	6	2
technika rolnicza i leśna.....	621	98	440	88	181	10

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 6. **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012** ^a (cd.)
Stan w dniu 30 XI

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
UNIwersytet PRZYRODNICZY W LUBLINIE (dok.)						
grupa – technika, przemysł i budownictwo (dok.)						
podgrupa produkcji i przetwórstwa ...	1355	991	1106	782	249	209
technologia żywności i żywienia						
człowieka	906	770	657	561	249	209
zarządzanie i inżynieria						
produkcji	449	221	449	221	-	-
podgrupa architektury						
i budownictwa	511	355	511	355	-	-
architektura krajobrazu	357	289	357	289	-	-
geodezja i kartografia	154	66	154	66	-	-
grupa – rolnictwo	4122	2377	3045	1902	1077	475
podgrupa rolnicza, leśna						
i rybactwa	3003	1681	2105	1304	898	377
ogrodnictwo	856	593	663	487	193	106
rolnictwo	1386	661	870	462	516	199
zooteknika	628	394	506	335	122	59
leśnictwo	133	33	66	20	67	13
podgrupa weterynaryjna	1119	696	940	598	179	98
weterynaria	1119	696	940	598	179	98
grupa – usługi	930	479	669	348	261	131
podgrupa usług dla ludności	362	230	236	161	126	69
turystyka i rekreacja	362	230	236	161	126	69
podgrupa ochrony środowiska	301	144	212	105	89	39
inżynieria środowiska	301	144	212	105	89	39
podgrupa usługi transportowe						
transport	156	40	156	40	-	-
podgrupa ochrony						
i bezpieczeństwa	111	65	65	42	46	23
bezpieczeństwo i higiena pracy ...	111	65	65	42	46	23

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 6. **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012** ^a (cd.)
Stan w dniu 30 XI

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
UNIwersytet Medyczny	7358	5288	5179	4031	2179	1257
grupa – zdrowie i opieka społeczna	7235	5165	5064	3916	2171	1249
podgrupa medyczna	7235	5165	5064	3916	2171	1249
analityka medyczna	196	170	186	161	10	9
farmacja	912	725	744	598	168	127
kierunek lekarski	2512	1445	1331	883	1181	562
pielęgniarstwo	941	893	801	759	140	134
kierunek lekarsko-dentystyczny ...	610	393	378	292	232	101
położnictwo	371	369	296	294	75	75
fizjoterapia	771	538	550	387	221	151
ratownictwo medyczne	215	54	185	51	30	3
zdrowie publiczne	588	470	476	385	112	85
techniki dentystyczne	64	57	62	55	2	2
dietetyka	55	51	55	51	-	-
grupa – usługi	123	123	115	115	8	8
podgrupa usług dla ludności	123	123	115	115	8	8
kosmetologia	123	123	115	115	8	8
WYŻSZA SZKOŁA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I ADMINISTRACJI W LUBLINIE	2207	1031	435	174	1772	857
grupa – nauki społeczne, gospodarka i prawo	1691	987	319	164	1372	823
podgrupa społeczna	397	235	58	28	339	207
politologia	22	8	-	-	22	8
socjologia	222	152	11	5	211	147
gospodarka przestrzenna	153	75	47	23	106	52
podgrupa ekonomiczna i administracyjna	1124	665	206	112	918	553
administracja	343	210	50	26	293	184
finanse i rachunkowość	314	236	59	41	255	195
stosunki międzynarodowe	154	87	64	34	90	53
zarządzanie	313	132	33	11	280	121

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 6. **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012** ^a (cd.)
Stan w dniu 30 XI

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
WYŻSZA SZKOŁA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I ADMINISTRACJI W LUBLINIE (dok.)						
grupa – nauki społeczne, gospodarka i prawo (dok.)						
podgrupa dziennikarstwa i informacji	170	87	55	24	115	63
dziennikarstwo i komunikacja społeczna	170	87	55	24	115	63
grupa – nauka	244	9	44	1	200	8
podgrupa informatyczna	244	9	44	1	200	8
informatyka	244	9	44	1	200	8
grupa – technika, przemysł i budownictwo	38	14	13	5	25	9
podgrupa architektury i budownictwa	38	14	13	5	25	9
architektura i urbanistyka	38	14	13	5	25	9
grupa – usługi	234	21	59	4	175	17
podgrupa usługi transportowe	234	21	59	4	175	17
transport	234	21	59	4	175	17
WYŻSZA SZKOŁA SPOŁECZNO-PRZYRODNICZA W LUBLINIE	3105	2177	476	311	2629	1866
grupa – kształcenie	147	68	27	7	120	61
podgrupa pedagogiczna	147	68	27	7	120	61
pedagogika specjalna	60	53	-	-	60	53
wychowanie fizyczne	87	15	27	7	60	8
grupa – nauki humanistyczne i sztuka	177	134	38	29	139	105
podgrupa humanistyczna	177	134	38	29	139	105
filologia	177	134	38	29	139	105
angielska	131	97	28	21	103	76
iberyjska	46	37	10	8	36	29

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL.6. **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012** ^a (cd.)
Stan w dniu 30 XI

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
WYŻSZA SZKOŁA SPOŁECZNO-PRZYRODNICZA W LUBLINIE (dok.)						
grupa – zdrowie i opieka						
społeczna	2068	1515	252	183	1816	1332
podgrupa medyczna	2068	1515	252	183	1816	1332
fizjoterapia.....	2041	1495	252	183	1789	1312
zdrowie publiczne	27	20	-	-	27	20
grupa – usługi	713	460	159	92	554	368
podgrupa usług dla ludności	713	460	159	92	554	368
turystyka i rekreacja	616	363	137	70	479	293
kosmetologia.....	97	97	22	22	75	75
WYŻSZA SZKOŁA EKONOMII I INNOWACJI W LUBLINIE	8609	5281	488	268	8121	5013
grupa – kształcenie	1443	1282	27	24	1416	1258
podgrupa pedagogiczna	1443	1282	27	24	1416	1258
pedagogika	1443	1282	27	24	1416	1258
grupa – nauki społeczne, gospodarka i prawo	4516	3134	260	183	4256	2951
podgrupa społeczna	1843	1367	180	137	1663	1230
ekonomia	1277	892	31	17	1246	875
psychologia	566	475	149	120	417	355
podgrupa ekonomiczna i administracyjna	2673	1767	80	46	2593	1721
administracja.....	2672	1766	80	46	2592	1720
grupa – nauka	430	29	83	11	347	18
podgrupa informatyczna	430	29	83	11	347	18
informatyka	430	29	83	11	347	18

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 6. **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012^a (dok.)**
Stan w dniu 30 XI

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
WYŻSZA SZKOŁA EKONOMII I INNOWACJI W LUBLINIE (dok.)						
grupa – zdrowie i opieka społeczna	624	567	-	-	624	567
podgrupa medyczna	624	567	-	-	624	567
pielęgniarstwo	595	543	-	-	595	543
zdrowie publiczne	29	24	-	-	29	24
grupa – technika, przemysł i budownictwo	129	3	-	-	129	3
podgrupa inżynieryjno-techniczna	129	3	-	-	129	3
mechanika i budowa maszyn	129	3	-	-	129	3
grupa – usługi	1467	266	118	50	1349	216
podgrupa usługi transportowe	917	66	28	3	889	63
transport	917	66	28	3	889	63
podgrupa ochrony i bezpieczeństwa	550	200	90	47	460	153
bezpieczeństwo wewnętrzne	550	200	90	47	460	153
WYŻSZA SZKOŁA NAUK SPOŁECZNYCH W LUBLINIE	683	510	150	135	533	375
grupa – nauki społeczne, gospodarka i prawo	97	71	-	-	97	71
podgrupa społeczna	97	71	-	-	97	71
socjologia	97	71	-	-	97	71
grupa – zdrowie i opieka społeczna	338	191	77	62	261	129
podgrupa medyczna	338	191	77	62	261	129
ratownictwo medyczne	99	9	-	-	99	9
techniki dentystyczne	158	120	77	62	81	58
dietetyka	81	62	-	-	81	62
grupa – usługi	248	248	73	73	175	175
podgrupa usług dla ludności	248	248	73	73	175	175
kosmetologia	248	248	73	73	175	175

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 7. **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG PŁCI, TRYBU KSZTAŁCENIA ORAZ SZKÓŁ W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012**
(łącznie z cudzoziemcami)

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
OGÓŁEM	24597	16783	14500	9521	10097	7262
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej.....	8668	6494	5472	3966	3196	2528
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.....	4472	3160	3604	2494	868	666
Politechnika Lubelska.....	2125	628	1486	427	639	201
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie.....	2857	1746	2168	1358	689	388
Uniwersytet Medyczny w Lublinie.....	1603	1243	1224	940	379	303
Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie.....	778	478	177	76	601	402
Wyższa Szkoła Socjno-Przyrodnicza w Lublinie.....	1011	786	191	140	820	646
Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie.....	2590	1815	145	87	2445	1728
Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Lublinie ...	211	203	33	33	178	170
Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi - Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Lublinie.....	45	39	-	-	45	39
Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie - Wydział Zamiejscowy w Lublinie.....	237	191	-	-	237	191

TABL. 8. ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE ROKU AKADEMICKIM 2011/2012^a (łącznie z cudzoziemcami)

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
UNIWERSYTET MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ	8795	6588	5599	4060	3196	2528
grupa – kształcenie	1456	1333	792	715	664	618
podgrupa pedagogiczna	1456	1333	792	715	664	618
pedagogika	887	834	384	360	503	474
nauczanie początkowe	171	170	66	66	105	104
nauczanie początkowe z wychowaniem przedszkolnym	2	2	-	-	2	2
wychowanie przedszkolne	108	108	69	69	39	39
pedagogika opiekuńczo-wychowawcza	118	108	66	60	52	48
pedagogika specjalna	356	328	205	190	151	138
biologia pedagogiczna	56	51	56	51	-	-
edukacja artystyczna w zakresie sztuki plastycznej	69	52	59	46	10	6
edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej	37	19	37	19	-	-
logopedia z audiofonologią	51	49	51	49	-	-
grupa – nauki humanistyczne i sztuka	1975	1562	1361	1045	614	517
podgrupa humanistyczna	1865	1487	1259	974	606	513
archeologia	31	15	31	15	-	-
filologia	957	828	561	494	396	334
angielska	497	402	201	162	296	240
germańska	133	126	68	64	65	62
romańska	122	111	122	111	-	-
rosyjska	111	104	76	72	35	32
ukraińska	33	27	33	27	-	-
rosjoznawstwo	23	22	23	22	-	-
sławistyka	38	36	38	36	-	-
filologia polska	416	391	263	243	153	148
filozofia	79	29	75	28	4	1
historia	242	119	189	89	53	30
makrokierunek (filozofia, historia); międzywydziałowe (międzykierunkowe) studia humanistyczne	38	21	38	21	-	-
lingwistyka stosowana	102	84	102	84	-	-

a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 8. ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012^a (cd.)

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
UNIwersytet Marii Curie-Skłodowskiej (cd.)						
grupa – nauki humanistyczne i sztuka (dok.)						
podgrupa artystyczna	110	75	102	71	8	4
grafika	67	46	67	46	-	-
jazz i muzyka estradowa	8	4	-	-	8	4
malarstwo	35	25	35	25	-	-
grupa – nauki społeczne, gospodarka i prawo	4015	2781	2359	1571	1656	1210
podgrupa społeczna	1232	850	862	589	370	261
ekonomia	247	126	202	98	45	28
politologia	429	263	275	178	154	85
psychologia	140	124	75	67	65	57
socjologia	282	231	209	166	73	65
kulturoznawstwo	134	106	101	80	33	26
podgrupa ekonomiczna i administracyjna	2044	1487	1015	696	1029	791
administracja	1171	868	457	318	714	550
finanse i rachunkowość	499	390	287	212	212	178
stosunki międzynarodowe	171	100	127	77	44	23
Zarządzanie; zarządzanie i marketing	203	129	144	89	59	40
podgrupa prawna	529	281	316	152	213	129
prawo	529	281	316	152	213	129
podgrupa dziennikarstwa i informacji	210	163	166	134	44	29
informacja naukowa i bibliotekoznawstwo	71	63	53	49	18	14
dziennikarstwo i komunikacja społeczna	139	100	113	85	26	15
grupa – nauka	958	608	888	583	70	25
podgrupa biologiczna	209	168	209	168	-	-
biologia	147	121	147	121	-	-
ochrona środowiska	62	47	62	47	-	-

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 8. ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012^a (cd.)

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
UNIwersytet Marii Curie-Skłodowskiej (dok.)						
grupa – nauka(dok.)						
podgrupa fizyczna	444	331	424	314	20	17
chemia	296	243	282	229	14	14
fizyka	30	15	30	15	-	-
geografia	118	73	112	70	6	3
podgrupa matematyczna i statystyczna	144	93	136	87	8	6
matematyka	141	92	133	86	8	6
międzywydziałowe (międzykierunkowe) studia matematyczno-przyrodnicze.....	3	1	3	1	-	-
podgrupa informatyczna.....	161	16	119	14	42	2
informatyka	161	16	119	14	42	2
grupa - zdrowie i opieka społeczna.....	185	163	55	47	130	116
podgrupa opieki społecznej.....	185	163	55	47	130	116
praca socjalna	185	163	55	47	130	116
grupa – technika, przemysł i budownictwo	61	42	61	42	-	-
podgrupa inżynieryjno-techniczna...	61	42	61	42	-	-
biotechnologia	61	42	61	42	-	-
grupa – usługi	145	99	83	57	62	42
podgrupa usług dla ludności	145	99	83	57	62	42
turystyka i rekreacja	145	99	83	57	62	42
KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI JANA PAWŁA II	5312	3773	4184	2908	1128	865
grupa – kształcenie.....	613	573	400	375	213	198
podgrupa pedagogiczna.....	613	573	400	375	213	198
pedagogika.....	613	573	400	375	213	198

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 8. ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012^a (cd.)

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI JANA PAWŁA II(dok.) grupa – nauk humanistyczne						
i sztuka	1494	1042	1282	862	212	180
podgrupa humanistyczna.....	1386	955	1176	776	210	179
filologia.....	478	403	369	301	109	102
angielska.....	270	224	161	122	109	102
germańska.....	57	54	57	54	-	-
klasyczna.....	27	18	27	18	-	-
romańska.....	45	40	45	40	-	-
słowiańska.....	54	45	54	45	-	-
niderlandystyka.....	25	22	25	22	-	-
filologia polska.....	221	203	221	203	-	-
filozofia.....	246	168	153	91	93	77
historia.....	222	97	221	97	1	-
międzywydziałowe (międzykierun- kowe) studia humanistyczne.....	17	12	17	12	-	-
prawo kanoniczne.....	64	29	57	29	7	-
teologia.....	138	43	138	43	-	-
podgrupa artystyczna.....	108	87	106	86	2	1
historia sztuki.....	78	69	76	68	2	1
muzykologia.....	30	18	30	18	-	-
grupa – nauki społeczne, gospodarka i prawo	2900	1987	2197	1500	703	487
podgrupa społeczna.....	1376	1025	1079	786	297	239
ekonomia.....	348	228	282	172	66	56
psychologia.....	176	139	122	95	54	44
socjologia.....	431	312	302	211	129	101
kulturoznawstwo.....	104	77	104	77	-	-
nauki o rodzinie.....	200	183	173	159	27	24
europeistyka.....	117	86	96	72	21	14
podgrupa ekonomiczna i administracyjna.....	876	571	615	398	261	173
administracja.....	607	415	392	269	215	146
stosunki międzynarodowe.....	62	31	38	20	24	11
zarządzanie.....	207	125	185	109	22	16

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 8. ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012^a (cd.)

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI JANA PAWŁA II (cd.)						
grupa – nauki społeczne, gospodarka i prawo (dok.)						
podgrupa prawna	556	336	411	261	145	75
prawo	556	336	411	261	145	75
podgrupa dziennikarstwa i informacji	92	55	92	55	-	-
dziennikarstwo i komunikacja społeczna	92	55	92	55	-	-
grupa – nauka	259	131	259	131	-	-
podgrupa biologiczna	95	75	95	75	-	-
ochrona środowiska	95	75	95	75	-	-
podgrupa matematyczna i statystyczna	78	48	78	48	-	-
matematyka	78	48	78	48	-	-
podgrupa informatyczna	86	8	86	8	-	-
informatyka	86	8	86	8	-	-
grupa – technika, przemysł i budownictwo	46	40	46	40	-	-
podgrupa architektury i budownictwa	46	40	46	40	-	-
architektura krajobrazu	46	40	46	40	-	-
POLITECHNIKA LUBELSKA	2125	628	1486	427	639	201
grupa – kształcenie	142	33	82	21	60	12
podgrupa pedagogiczna	142	33	82	21	60	12
edukacja techniczno-informatyczna	142	33	82	21	60	12
grupa – nauki społeczne, gospodarka i prawo	461	295	218	145	243	150
podgrupa ekonomiczna i administracyjna	461	295	218	145	243	150
zarządzanie	370	236	127	86	243	150
zarządzanie i marketing	91	59	91	59	-	-

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 8. ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012^a (cd.)

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
POLITECHNIKA LUBELSKA (dok.)						
grupa – nauka	168	14	143	11	25	3
podgrupa informatyczna	168	14	143	11	25	3
informatyka	168	14	143	11	25	3
grupa – technika, przemysł i budownictwo	1156	206	870	179	286	27
podgrupa inżynieryjno-techniczna	580	19	428	16	152	3
elektrotechnika	273	8	189	5	84	3
fizyka techniczna	19	3	19	3	-	-
mechanika i budowa maszyn	288	8	220	8	68	-
podgrupa produkcji i przetwórstwa ...	191	52	136	42	55	10
inżynieria materiałowa	29	7	29	7	-	-
zarządzanie i inżynieria produkcji	162	45	107	35	55	10
podgrupa architektury i budownictwa	385	135	306	121	79	14
budownictwo	280	74	201	60	79	14
architektura i urbanistyka	105	61	105	61	-	-
grupa – usługi	198	80	173	71	25	9
podgrupa ochrony środowiska	198	80	173	71	25	9
inżynieria środowiska	198	80	173	71	25	9
UNIWERSYTET PRZYRODNICZY W LUBLINIE	3086	1864	2299	1438	787	426
grupa – nauki społeczne, gospodarka i prawo	329	203	204	126	125	77
podgrupa społeczna	59	40	43	30	16	10
ekonomia	59	40	43	30	16	10
podgrupa ekonomiczna i administracyjna	270	163	161	96	109	67
twaroznawstwo	270	163	161	96	109	67

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 8. ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012^a (cd.)

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
UNIWERSYTET PRZYRODNICZY W LUBLINIE(dok.)						
grupa – nauka	389	279	318	229	71	50
podgrupa biologiczna.....	389	279	318	229	71	50
biologia.....	84	68	84	68	-	-
ochrona środowiska	305	211	234	161	71	50
grupa – technika, przemysł i budownictwo	1001	568	811	481	190	87
podgrupa inżynieryjno-techniczna	468	175	359	157	109	18
biotechnologia.....	146	127	146	127	-	-
technika rolnicza i leśna	322	48	213	30	109	18
podgrupa produkcji i przetwórstwa ...	447	326	366	257	81	69
technologia żywności i żywienia człowieka	322	268	241	199	81	69
zarządzanie i inżynieria produkcji.....	125	58	125	58	-	-
podgrupa architektury i budownictwa.....	86	67	86	67	-	-
architektura krajobrazu	86	67	86	67	-	-
grupa – rolnictwo	1367	814	966	602	401	212
podgrupa rolnicza, leśna i rybactwa	1228	731	827	519	401	212
ogrodnictwo.....	342	239	258	188	84	51
rolnictwo	650	354	385	217	265	137
zooteknika	236	138	184	114	52	24
podgrupa weterynaryjna	139	83	139	83	-	-
weterynaria	139	83	139	83	-	-
UNIWERSYTET MEDYCZNY	1603	1243	1224	940	379	303
grupa – zdrowie i opieka społeczna	1603	1243	1224	940	379	303
podgrupa medyczna	1603	1243	1224	940	379	303
analityka medyczna	63	55	24	19	39	36
farmacja	161	124	160	124	1	-
kierunek lekarski	304	186	245	160	59	26

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 8. ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012^a (cd.)

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
UNIwersytet Medyczny(dok.)						
grupa – zdrowie i opieka społeczna(dok.)						
pielęgniarstwo	414	390	257	237	157	153
kierunek lekarsko-dentystyczny	97	68	79	56	18	12
położnictwo	108	107	86	85	22	22
fizjoterapia	237	157	187	121	50	36
ratownictwo medyczne	60	23	53	21	7	2
zdrowie publiczne	159	133	133	117	26	16
WYŻSZA SZKOŁA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I ADMINISTRACJI W LUBLINIE	778	478	177	76	601	402
grupa – nauki społeczne, gospodarka i prawo	682	472	146	74	536	398
podgrupa społeczna	157	115	15	9	142	106
politologia	20	12	1	-	19	12
socjologia	137	103	14	9	123	94
podgrupa ekonomiczna i administracyjna	449	303	99	46	350	257
administracja	230	165	33	18	197	147
finanse i bankowość	3	3	-	-	3	3
finanse i rachunkowość	95	75	19	11	76	64
stosunki międzynarodowe	55	31	27	12	28	19
zarządzanie	56	28	16	4	40	24
zarządzanie i marketing	10	1	4	1	6	-
podgrupa dziennikarstwa i informacji	76	54	32	19	44	35
dziennikarstwo i komunikacja społeczna	76	54	32	19	44	35
grupa – nauka	49	4	15	2	34	2
podgrupa informatyczna	49	4	15	2	34	2
informatyka	49	4	15	2	34	2
grupa – usługi	47	2	16	-	31	2
podgrupa usługi transportowe	47	2	16	-	31	2
transport	47	2	16	-	31	2

a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 8. ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012^a (cd.)

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
WYŻSZA SZKOŁA SPOŁECZNO-PRZYRODNICZA W LUBLINIE.....	1011	786	191	140	820	646
grupa – kształcenie.....	32	31	-	-	32	31
podgrupa pedagogiczna.....	32	31	-	-	32	31
pedagogika specjalna.....	32	31	-	-	32	31
grupa – nauki humanistyczne i sztuka.....	45	40	9	8	36	32
podgrupa humanistyczna.....	45	40	9	8	36	32
filologia.....	45	40	9	8	36	32
angielska.....	37	33	9	8	28	25
iberyjska.....	8	7	-	-	8	7
grupa – zdrowie i opieka społeczna.....	725	574	118	95	607	479
podgrupa medyczna.....	725	574	118	95	607	479
fizjoterapia.....	725	574	118	95	607	479
grupa – usługi.....	209	141	64	37	145	104
podgrupa usług dla ludności.....	209	141	64	37	145	104
turystyka i rekreacja.....	209	141	64	37	145	104
WYŻSZA SZKOŁA EKONOMII I INNOWACJI W LUBLINIE.....	2590	1815	145	87	2445	1728
grupa – kształcenie.....	613	532	32	30	581	502
podgrupa pedagogiczna.....	613	532	32	30	581	502
pedagogika.....	613	532	32	30	581	502
grupa – nauki społeczne, gospodarka i prawo.....	1456	987	46	27	1410	960
podgrupa społeczna.....	376	283	13	8	363	275
ekonomia.....	376	283	13	8	363	275
podgrupa ekonomiczna i administracyjna.....	1080	704	33	19	1047	685
administracja.....	1032	685	33	19	999	666
stosunki międzynarodowe.....	48	19	-	-	48	19

a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 8. ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG SZKÓŁ, GRUP, PODGRUP I KIERUNKÓW STUDIÓW W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012^a (dok.)

Wyszczególnienie	Na studiach					
	ogółem	w tym kobiety	stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
WYŻSZA SZKOŁA EKONOMII I INNOWACJI W LUBLINIE (dok.)						
grupa – nauka	92	9	23	1	69	8
podgrupa informatyczna	92	9	23	1	69	8
informatyka	92	9	23	1	69	8
grupa – zdrowie i opieka społeczna	281	278	29	28	252	250
podgrupa medyczna	281	278	29	28	252	250
pielęgniarstwo	281	278	29	28	252	250
grupa – usługi	148	9	15	1	133	8
podgrupa usługi transportowe	148	9	15	1	133	8
transport	148	9	15	1	133	8
WYŻSZA SZKOŁA NAUK SPOŁECZNYCH W LUBLINIE	211	203	33	33	178	170
grupa – nauki społeczne, gospodarka i prawo	25	21	-	-	25	21
podgrupa społeczna	25	21	-	-	25	21
socjologia	25	21	-	-	25	21
grupa – zdrowie i opieka społeczna	31	28	-	-	31	28
podgrupa medyczna	31	28	-	-	31	28
techniki dentystyczne	15	13	-	-	15	13
dietetyka	16	15	-	-	16	15
grupa – usługi	155	154	33	33	122	121
podgrupa usług dla ludności	155	154	33	33	122	121
kosmetologia	155	154	33	33	122	121

^a Wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych, łącznie z filiami, zamiejscowymi, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi, zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi oraz punktami konsultacyjnymi.

TABL. 9. **STUDIA PODYPLOMOWE W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012**
(łącznie z cudzoziemcami)

Wyszczególnienie	Słuchacze ^a		Wydane świadectwa (w poprzednim roku akademickim)	
	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety
OGÓŁEM	7247	5374	5430	3953
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej	2221	1882	1615	1331
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II	1549	1212	943	737
Politechnika Lubelska	604	239	457	185
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie	205	140	171	125
Uniwersytet Medyczny w Lublinie	369	291	172	145
Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie	799	506	746	512
Wyższa Szkoła Społeczno-Przyrodnicza w Lublinie	120	101	57	50
Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie	1147	800	1110	735
Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Lublinie	233	203	159	133

^a Stan w dniu 31 XII.

TABL. 10. **STUDIA DOKTORANCKIE W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012**
(łącznie z cudzoziemcami)

Wyszczególnienie	Uczestnicy studiów doktoranckich ^a						Liczba otwartych przewodów doktoranckich		Osoby, które ukończyły studia doktoranckie ^b	
	ogółem		stacjonarnych		niestacjonarnych		ra- zem	w tym ko- biety	ra- zem	w tym ko- biety
	ra- zem	w tym ko- biety	ra- zem	w tym ko- biety	ra- zem	w tym ko- biety				
OGÓŁEM	2785	1556	1854	991	931	565	454	251	275	166
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej.....	780	444	460	255	320	189	147	88	129	85
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.....	1515	811	933	455	582	356	218	101	110	62
Politechnika Lubelska	80	15	78	15	2	-	11	3	6	1
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie.....	107	81	107	81	-	-	26	21	21	14
Uniwersytet Medyczny w Lublinie.....	279	189	252	169	27	20	51	38	5	2
Instytut Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego PAN w Lublinie	24	16	24	16	-	-	1	-	4	2

^a Stan w dniu 31 XII.

^b Liczba wydanych świadectw ukończenia studiów doktoranckich.

TABL. 11. **STYPENDIA DOKTORANCKIE, DOKTORSKIE I HABILITACYJNE W LUBLINIE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012**
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Ogółem	Stypendia		
		doktoranckie	doktorskie	habilitacyjne
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej.....	181	155	13	13
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.....	83	76	1	6
Politechnika Lubelska	20	10	7	3
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie.....	105	58	12	35
Uniwersytet Medyczny w Lublinie.....	32	32	-	-
Instytut Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego PAN w Lublinie	15	15	-	-

TABL. 12. **NAUCZYCIELE AKADEMICKI W PUBLICZNYCH SZKOŁACH WYŻSZYCH W LUBLINIE
W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012** (łącznie z cudzoziemcami)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie a – pełnozatrudnieni b - niepełnozatrudnieni	Ogółem	W tym				
		profesorowie		docenci	adiunkci	asystenci
		razem	w tym zwyczajni			
Uniwersytet Marii Curie- Sklodowskiej.....a	1821	347	136	12	940	266
b	11	5	4	-	1	1
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.....a	1357	324	78	-	598	274
b	17	-	-	-	2	9
Politechnika Lubelskaa	543	101	40	-	235	96
b	2	-	-	-	1	-
Uniwersytet Przyrodniczy w Lubliniea	772	180	88	-	390	93
b	9	-	-	-	-	1
Uniwersytet Medyczny w Lubliniea	1087	121	57	-	481	323
b	17	-	-	-	4	2

TABL. 13. **NAUCZYCIELE AKADEMICKI Z TYTUŁEM I STOPNIEM NAUKOWYM W PUBLICZNYCH
SZKOŁACH WYŻSZYCH W LUBLINIE W 2011 R.**
Przeciętna liczba w roku kalendarzowym

Wyszczególnienie	Profesor z tytułem naukowym		Doktor habilitowany		doktor	
	ogółem	w tym mianowany	ogółem	w tym mianowany	ogółem	w tym mianowany
Uniwersytet Marii Curie- Sklodowskiej.....	1821	347	136	12	940	266
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.....	102	66	254	134	658	-
Politechnika Lubelska	44	33	53	48	292	281
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie	131	131	101	101	408	394
Uniwersytet Medyczny w Lublinie	89	81	110	104	684	506

MIĘDZYNARODOWA STANDARDOWA KLASYFIKACJA EDUKACJI ISCED 1997

Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Edukacji ISCED'97 została opracowana przez UNESCO w 1997 r. jako narzędzie do gromadzenia, opracowywania oraz prezentowania porównywalnych międzynarodowo danych statystycznych w zakresie kształcenia. Podstawową jednostką klasyfikacji jest program kształcenia, definiowany jako zestaw działań edukacyjnych, które organizuje się w celu osiągnięcia zdefiniowanego wcześniej celu. Dla potrzeb statystycznych (w tym statystyki międzynarodowej) polskie kierunki studiów są przyporządkowywane przez przedstawicieli Głównego Urzędu Statystycznego we współpracy z przedstawicielami Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego do grup oraz podgrup kierunków studiów, w oparciu o wytyczne Klasyfikacji ISCED'97.

Grupy kierunków kształcenia według ISCED 1997**GRUPA – KSZTAŁCENIE****Podgrupa pedagogiczna**

Pedagogika

Pedagogika specjalna

Filologia (Kolegium nauczycielskie językowe i specjalności nauczycielskie)

Edukacja techniczno-informatyczna

Matematyka (pedagogiczna)

Biologia (pedagogiczna)

Wychowanie fizyczne

Edukacja artystyczna w zakresie sztuki plastycznej

Edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej

Logopedia

Logopedia z audiofonologią

GRUPA – NAUKI HUMANISTYCZNE I SZTUKA**Podgrupa humanistyczna**

Archeologia

Filologia

Filologia polska

Filozofia

Przyrodznawstwo i filozofia przyrody

Kognitywistyka

Historia

Międzywydziałowe (międzykierunkowe) studia humanistyczne

Prawo kanoniczne

Teologia

Makrokierunek filologiczno-kulturoznawczy

Filologia angielska

Religioznawstwo

Makrokierunek (filozofia, historia)

Italianistyka z elementami studiów nad chrześcijaństwem

Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją

Artesliberales

Lingwistyka stosowana

Makrokierunek (filologiczno-historyczne studia środkowoeuropejskie)

Europeistyka i filologia włoska

Bałkanistyka

Retoryka stosowana

Makrokierunek: Rosjoznawstwo

Kultura klasyczna

Muzykologia

Ochrona dóbr kultury i środowiska

Etyka

Naukoznawstwo

Grupy kierunków kształcenia według ISCED 1997 – cd.**GRUPA – NAUKI HUMANISTYCZNE****I SZTUKA (dok.)****Podgrupa humanistyczna (dok.)**

Na pierwszym roku studiów
bez przyporządkowanego kierunku

Podgrupa artystyczna

Historia sztuki
Ochrona dóbr kultury
Muzykologia
Konservacja i restauracja dzieł sztuki
Aktorstwo
Architektura wnętrz
Dyrygentura
Grafika
Instrumentalistyka
Jazz i muzyka estradowa
Kompozycja i teoria muzyki
Malarstwo
Organizacja produkcji filmowej i telewizyjnej
Realizacja obrazu filmowego, telewizyjnego
i fotografia
Reżyseria
Reżyseria dźwięku
Rzeźba
Scenografia
Taniec
Wiedza o teatrze
Wokalistyka
Wzornictwo
Tkanina i ubiór
Intermedia
Sztuka rejestracji obrazu
Sztuka mediów
Muzyka kościelna
Muzykoterapia
Studia międzykierunkowe – wzornictwo
i mechatronika
Filmoznawstwo
Na pierwszym roku studiów
bez przyporządkowanego kierunku

GRUPA – NAUKI SPOŁECZNE, GOSPODARKA**I PRAWO****Podgrupa społeczna**

Ekonomia

Etnologia
Politologia
Psychologia
Socjologia
Kulturoznawstwo
Międzynarodowe studia kulturowe
Nauki o rodzinie
Makrokierunek – dyplomacja europejska
Europeistyka
Polityka społeczna
Analityka gospodarcza
Gospodarka przestrzenna
Orientalistyka
Mediterranistyka
Wschodnioznawstwo
Studia wschodnioeuropejskie
Gospodarka i zarządzanie publiczne
Podgrupa ekonomiczna i administracyjna
Administracja
Finanse i bankowość
Finanse i rachunkowość
Stosunki międzynarodowe
Towaroznawstwo
Zarządzanie
Zarządzanie i marketing
Finanse i zarządzanie w ochronie zdrowia
Zarządzanie inżynierskie
Rachunkowość i controlling
Gospodarka i administracja publiczna
Komunikacja europejska
Międzynarodowe stosunki gospodarcze
Analityka gospodarcza
Logistyka
Ekonofizyka
Makrokierunek: International Business (SGH)
Makrokierunek (ekonomia, finanse
i rachunkowość)
Makrokierunek (samorząd terytorialny
i polityka regionalna
Studia międzykierunkowe (administracja
i zarządzanie
Studia międzykierunkowe – ekonomiczno –
menadżerskie
Na pierwszym roku studiów
bez przyporządkowanego kierunku

Grupy kierunków kształcenia według ISCED 1997 – cd.**GRUPA – NAUKI SPOŁECZNE, GOSPODARKA I PRAWO (dok.)****Podgrupa prawna**

Prawo
 Ekonomiczna analiza prawa
 Zarządzanie własnością intelektualną
Podgrupa dziennikarstwa i informacji
 Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo

GRUPA – NAUKA**Podgrupa biologiczna**

Biologia
 Mikrobiologia
 Mikrobiologia stosowana
 Makrokierunek biologiczno-geograficzny
 Makrokierunek biologia i geologia
 Ochrona środowiska
 Międzywydziałowe studia ochrony środowiska
 Neurobiologia
 Biochemia
 Makrokierunek – Przyroda
 Przyrodoznawstwo i filozofia przyrody
 Bioinformatyka

Podgrupa fizyczna

Astronomia
 Chemia
 Fizyka
 Fizyka medyczna
 Geologia
 Geofizyka
 Oceanografia
 Geografia
 Biofizyka
 Akustyka
 Nauki ścisłe
 Astrofizyka i kosmologia
 Nanotechnologia
 Zastosowanie fizyki w biologii i medycynie
 Makrokierunek (bioinformatyka i biologia systemów)
 Makrokierunek (inżynieria nanostruktur)

Podgrupa matematyczna i statystyczna

Matematyka
 Matematyka i ekonomia
 Międzywydziałowe (międzykierunkowe) studia matematyczno-przyrodnicze

Metody ilościowe w ekonomii i systemy informacyjne
 Makrokierunek (inżynieria obliczeniowa)
 Na pierwszym roku studiów bez przyporządkowanego kierunku

Podgrupa informatyczna

Informatyka
 Informatyka i ekonometria
 Informatyka stosowana
 Informatyka w biznesie
 Techniczne zastosowania internetu
 Makrokierunek – informatyka przemysłowa

GRUPA – ZDROWIE I OPIEKA SPOŁECZNA**Podgrupa medyczna**

Analityka medyczna
 Farmacja
 Kierunek lekarski
 Pielęgniarstwo
 Kierunek lekarsko-dentystyczny
 Położnictwo
 Elektrokardiologia
 Fizjoterapia
 Ratownictwo medyczne
 Zdrowie publiczne
 Zdrowie środowiskowe
 Techniki dentystyczne
 Dietetyka
 Higiena dentystyczna
 Logopedia z fonaudiologią
Podgrupa opieki społecznej
 Praca socjalna
 Profilaktyka społeczna i resocjalizacja

GRUPA – TECHNIKA, PRZEMYSŁ, BUDOWNICTWO**Podgrupa inżynierjno-techniczna**

Automatyka i robotyka
 Biotechnologia
 Inżynieria biomedyczna
 Elektronika i telekomunikacja
 Elektrotechnika
 Fizyka techniczna
 Inżynieria chemiczna i procesowa
 Mechanika i budowa maszyn
 Oceanotechnika

Grupy kierunków kształcenia według ISCED 1997 – dok.**GRUPA – TECHNIKA, PRZEMYSŁ,
BUDOWNICTWO(dok.)****Podgrupa inżynieryjno-techniczna(dok.)**

Metalurgia
 Technologia chemiczna
 Technika rolnicza i leśna
 Mechatronika
 Energetyka
 Makrokierunek (ekonoenergetyka)
 Makrokierunek (energetyka i chemia jądrowa)
 Informatyka stosowana
 Lotnictwo i kosmonautyka
 Makrokierunek (wrotechnologia)
 Makrokierunek (automatyka i robotyka,
 elektronika i telekomunikacja, informatyka)
 Makrokierunek (automatyka, zarządzanie)
 Makrokierunek (technologia i inżynieria chemiczna)
 Makrokierunek (elektronika i techniki informacyjne)
 Makrokierunek (informatyka i agroinżynieria)
 Makrokierunek (informatyka stosowana
 z komputerową nauką o materiałach)
 Teleinformatyka
 Inżynieria mechaniczno-medyczna
 Inżynieria mechaniczna i materiałowa
 Technologie energii odnawialnej
 Inżynieria akustyczna
 Na pierwszym roku studiów
 bez przyporządkowanego kierunku
 Studia międzykierunkowe – budowa jachtów
Podgrupa produkcji i przetwórstwa
 Inżynieria materiałowa
 Inżynieria naftowa i gazownicza
 Technologia żywności i żywienie człowieka
 Włókiennictwo
 Papiernictwo i poligrafia
 Technologia drewna
 Górnictwo i geologia
 Zarządzanie i inżynieria produkcji
 Zaawansowane materiały i nanotechnologia
 Makrokierunek (bioinżynieria produkcji żywności)
 Makrokierunek (materiały współczesnych
 technologii)
 Makrokierunek (nanotechnologia i technologie
 procesów materiałowych)
 Makrokierunek (nanotechnologie i nanomateriały)

Ceramika

Podgrupa architektury i budownictwa

Budownictwo
 Architektura i urbanistyka
 Architektura krajobrazu
 Geodezja i kartografia
 Makrokierunek (inżynieria architektoniczna))
 Inżynieria i gospodarka wodna
 Chemia budowlana

GRUPA – ROLNICTWO**Podgrupa rolnicza, leśna i rybactwa**

Ogrodnictwo
 Rolnictwo
 Rybactwo
 Zootechnika
 Leśnictwo
 Agrochemia
Podgrupa weterynaryjna
 Weterynaria

GRUPA – USŁUGI**Podgrupa usług dla ludności**

Turystyka i rekreacja
 Krajoznawstwo i turystyka historyczna
 Gospodarka turystyczna
 Gastronomia i sztuka kulinarna
 Kosmetologia
 Sport

Podgrupa ochrony środowiska

Inżynieria środowiska
 Technologie ochrony środowiska
 Inżynieria środowiska i energetyka
 Makrokierunek (zarządzanie środowiskiem)
 Makrokierunek (inżynieria środowiska
 i energetyka)

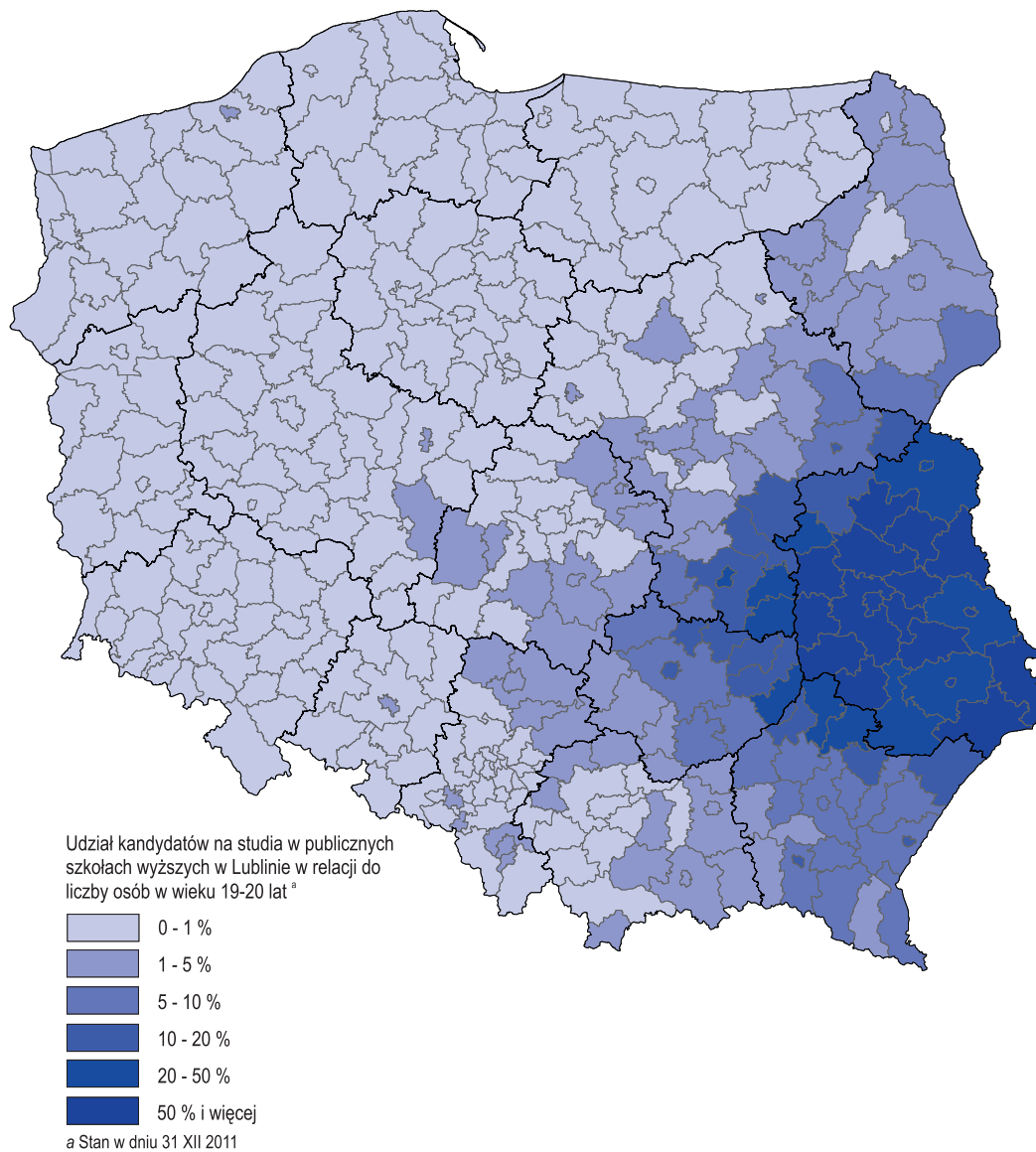
Podgrupa usług transportowych

Transport
 Nawigacja

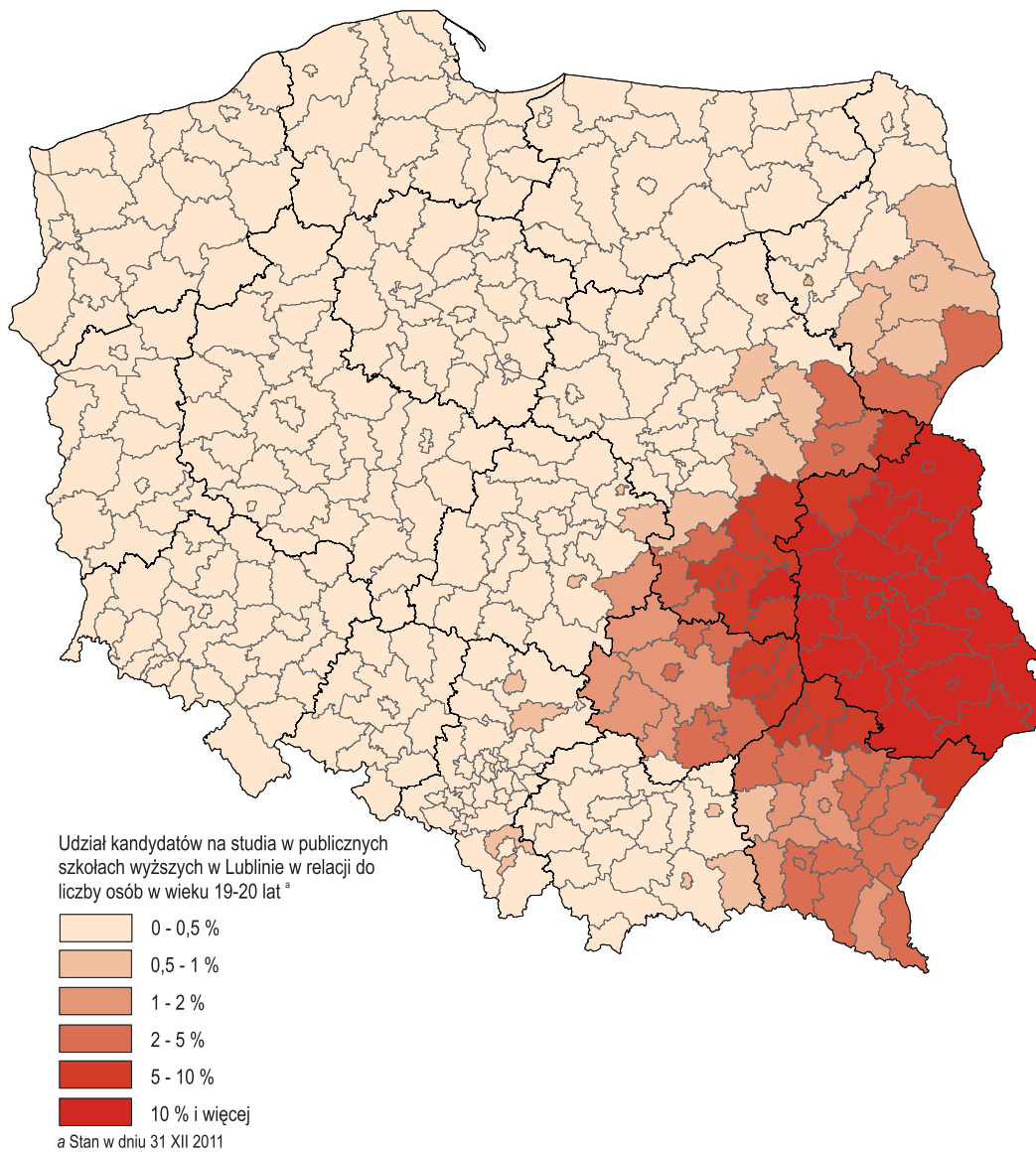
Podgrupa ochrony i bezpieczeństwa

Bezpieczeństwo narodowe
 Bezpieczeństwo wewnętrzne
 Inżynieria bezpieczeństwa
 Inżynieria bezpieczeństwa pracy
 Bezpieczeństwo i higiena pracy

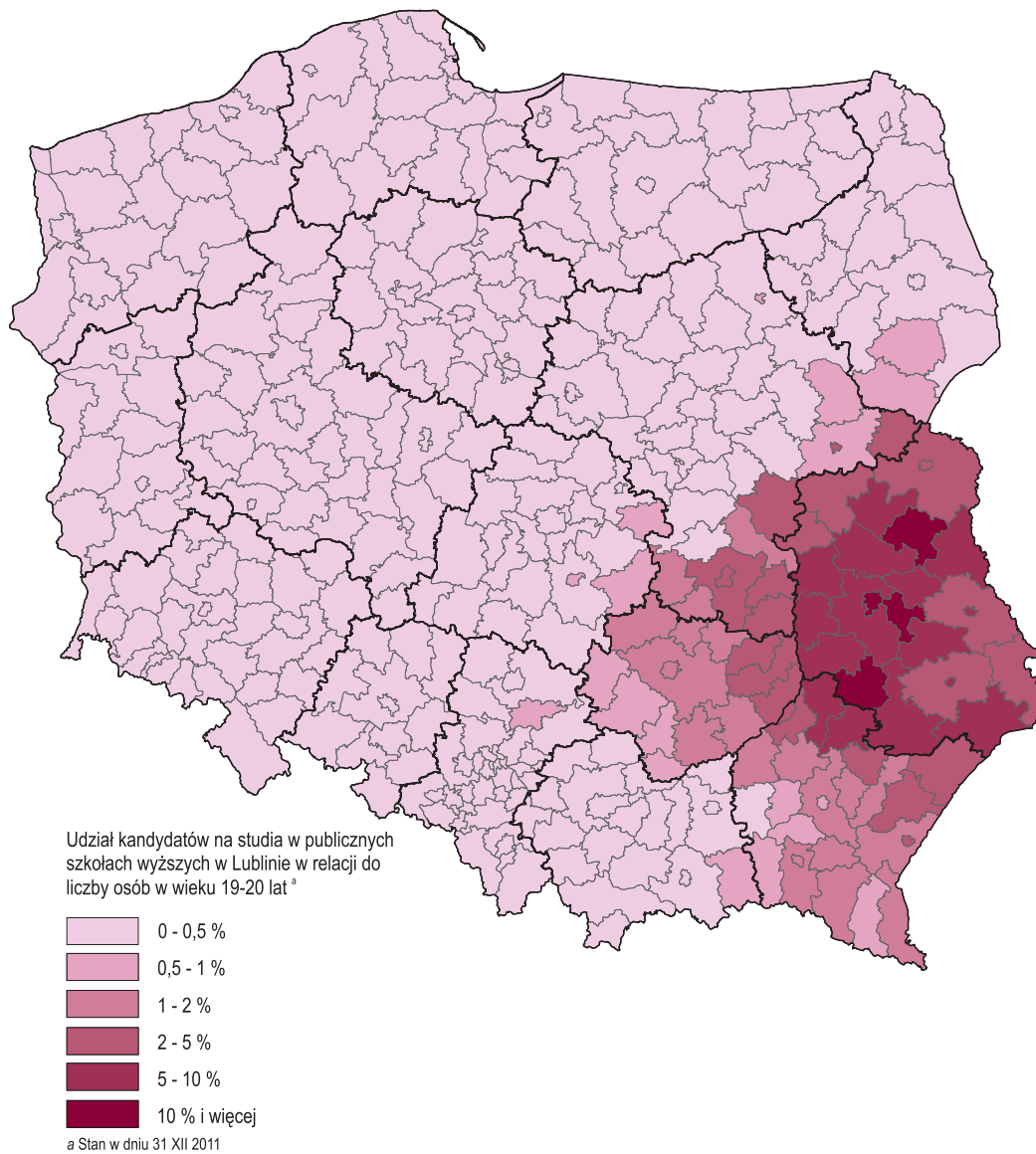
Rys. 14. **POCHODZENIE TERYTORIALNE KANDYDATÓW NA STUDIA W ROKU
AKADEMICKIM 2012/2013 - PUBLICZNE SZKOŁY WYŻSZE W LUBLINIE**

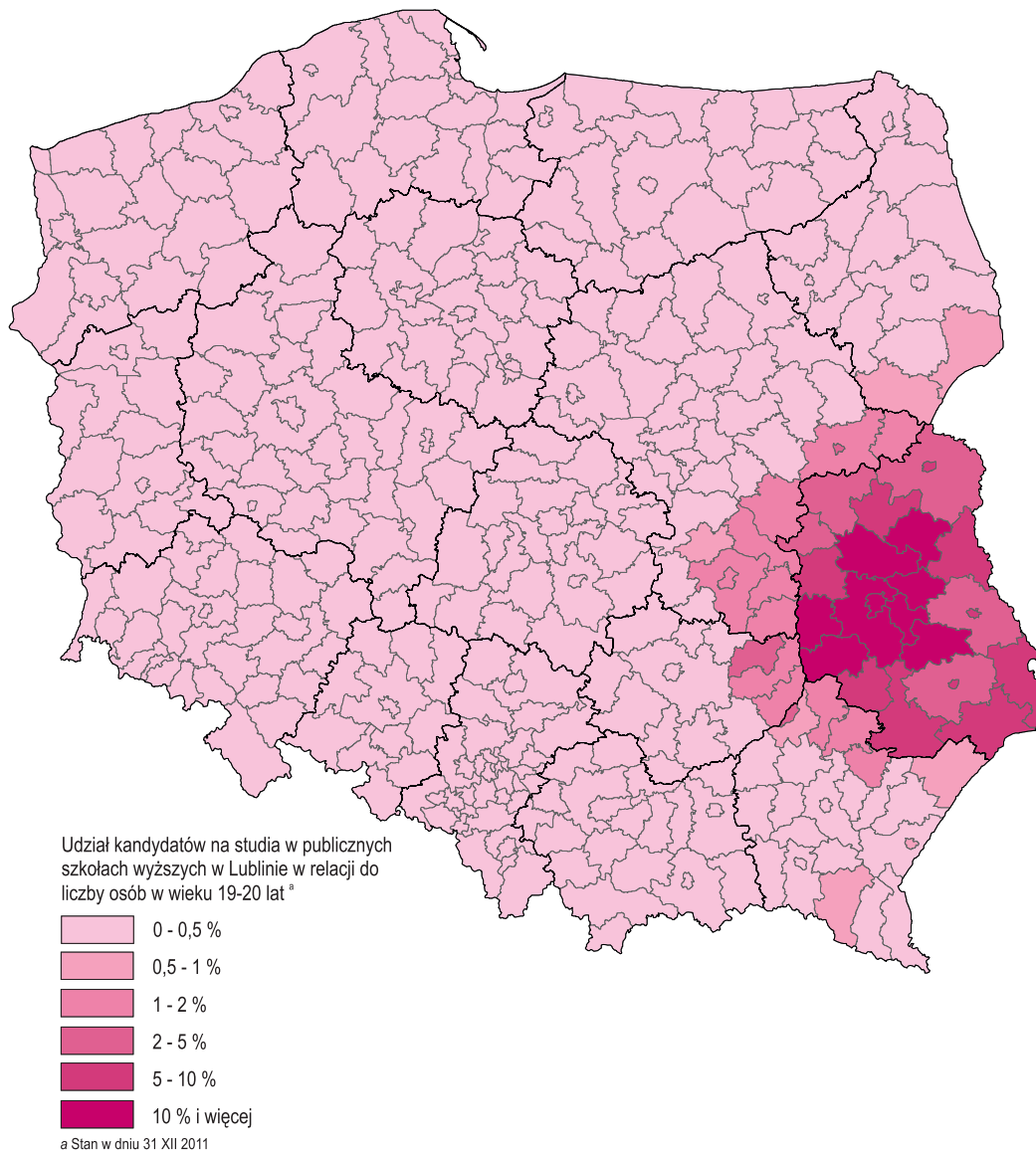
Rys. 15. **POCHODZENIE TERYTORIALNE KANDYDATÓW NA STUDIA W ROKU
AKADEMICKIM 2012/2013 - UNIwersYTET MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ**

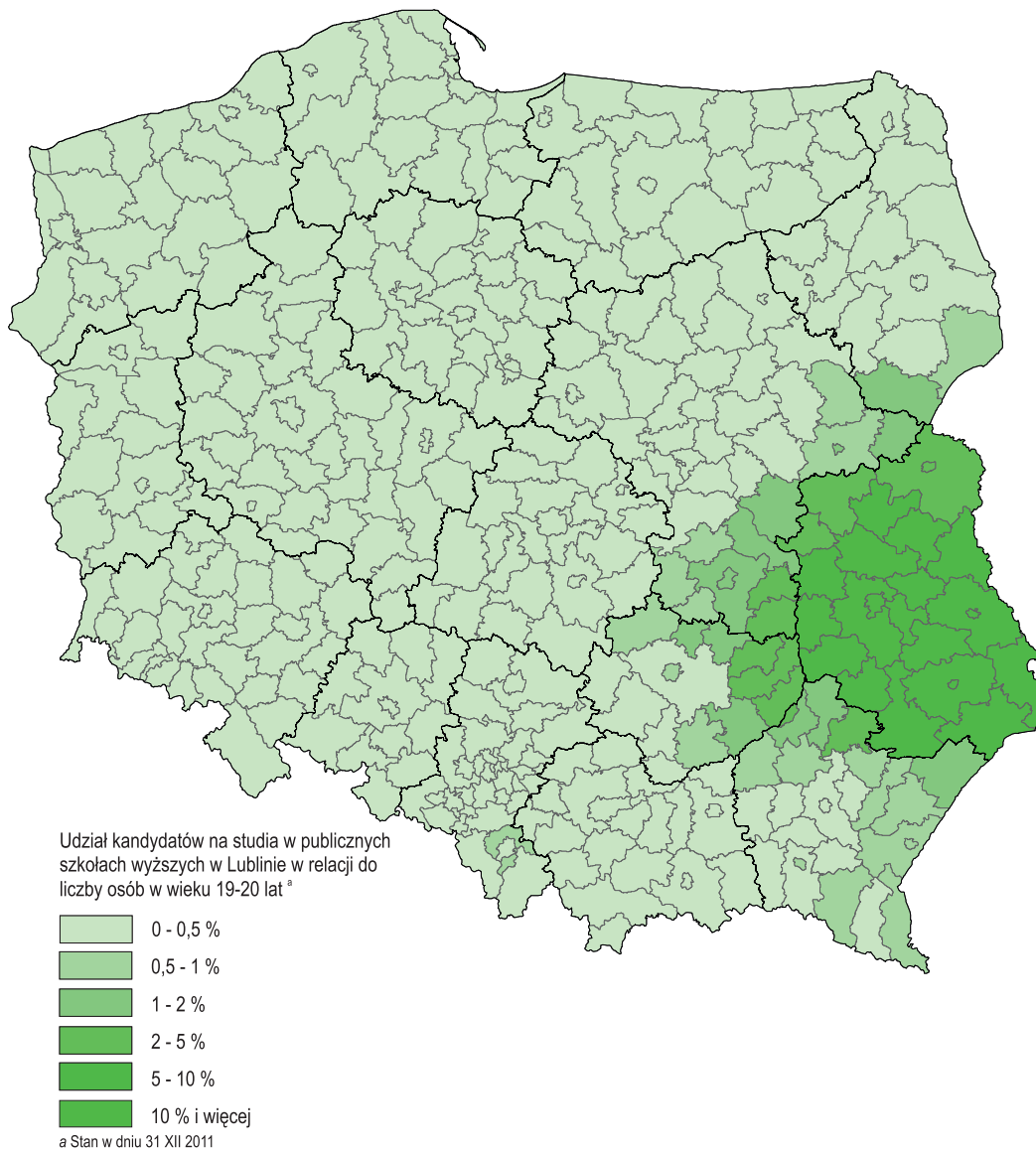
Rys. 16. **POCHODZENIE TERYTORIALNE KANDYDATÓW NA STUDIA W ROKU
AKADEMICKIM 2012/2013 - KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI
JANA PAWŁA II**

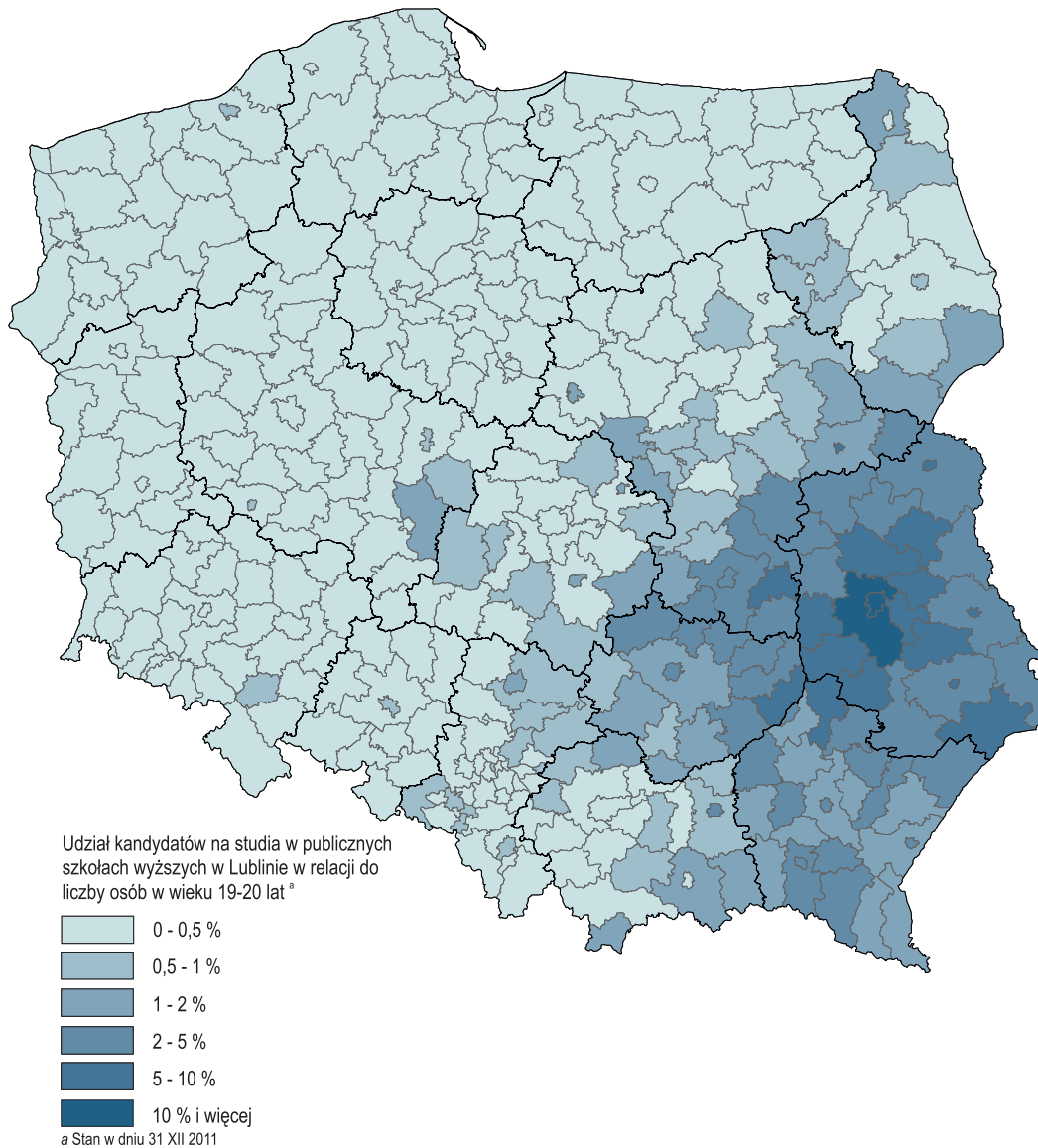
Rys. 17. **POCHODZENIE TERYTORIALNE KANDYDATÓW NA STUDIA W ROKU
AKADEMICKIM 2012/2013 - POLITECHNIKA LUBELSKA**

Rys. 18. **POCHODZENIE TERYTORIALNE KANDYDATÓW NA STUDIA W ROKU
AKADEMICKIM 2012/2013 - UNIwersYTET PRZYRODNICZY**

Rys. 19. **POCHODZENIE TERYTORIALNE KANDYDATÓW NA STUDIA W ROKU
AKADEMICKIM 2012/2013 - UNIwersYTET MEDYCZNY**

„Problematyka szkolnictwa wyższego w Polsce, po kilkunastu latach jego dynamicznego rozwoju, powraca coraz częściej w dyskusjach kręgów biznesowych i naukowych, w szczególności w aspekcie różnorodnych problemów dotykających ten obszar polskiej gospodarki. Dyskusje koncentrują się na spadku liczby kandydatów na studia, na różnorodnych w swojej specyfice i zasięgu skutkach zmian systemu finansowania nauki i organizacji szkolnictwa wyższego, na utrzymującym się od lat zjawisku niedopasowania oferty polskiej nauki do oczekiwań polskiego biznesu, czy też na problemach kadrowych i luce pokoleniowej występującej w sferze kadr naukowych. Recenzowana publikacja Urzędu Statystycznego w Lublinie, ze względu na jej zakres merytoryczny, należy do wyjątkowo przydatnych, w szczególności w aspekcie ogromnego znaczenia, jakie odgrywa szkolnictwo wyższe w Lublinie oraz regionie lubelskim. Należy podkreślić, że oparcie treści publikacji na zrealizowanych badaniach i analizach statystycznych tworzy zbiór informacji, mogących przekładać się na konstrukcję specyficznych narzędzi, przydatnych decydom (środowisko naukowe, biznesowe, administracyjne) w jednostkach regionalnych i centralnych [...], w procesach kreowania polityki rozwoju oraz bieżącego zarządzania tą sferą gospodarki”.

Fragment recenzji dr. hab. Zbigniewa Pastuszaka, prof. UMCS